DEMOKRATİK MODERNİTE

Düşünce ve Kuram Dergisi | SAYI 17

Demokratik Modernite

Üç Aylık Düşünce ve Kuram Dergisi Yerel Süreli Yayın

Sayı:17 / Temmuz-Ağustos-Eylül- 2016
ISSN: 2147-1703

Roza Yayınları Adına Sahibi **Emine Caynak**
Sorumlu Yazı İşleri Müdürü **S. Mehmet Sezgin**

Dergiye gönderilen yazıların yayınlanıp yayınlanmaması
yayın kurulunun kararına bağlıdır.

---

editor@demokratikmodernite.org
demokratikmodernite@gmail.com

Kapak Resmi

Meral Geylanî

Basım Yeri

Gün Matbaacılık Reklam Film Bas. Yay. San. Tic. Ltd. Şti.
Beşyol Mahallesi Akasya Sok. No: 23/A Küçükçekmece / İstanbul
Tel: 0212 580 63 81

Abonelik Koşulları

Yıllık Abonelik Bedeli: 40 TL
Yurtdışı Abonelik Bedeli: 65 Euro
Türkiye İş Bankası Çarşı-Bağcılar Şubesi / Emine Caynak
Hesap No: 1291 0551 408 IBAN: TR 78 0006 4000 0011 2910 5514 08

Roza Yayınları

Asmalımescit mah. İstiklal cad. No: 174 Kat:4 Aktarhan- Beyoğlu/İstanbul
Tel: 0212 256 57 69

www.demokratikmodernite.org

İçindekiler

5 **Toplum Hakikati Bütündür**
Editör

7 **KCK ve Demokratik Ulus Çözümü**
Abdullah Öcalan

31 **Özgürlüğü Sağlamak Toplumun Kendi Ellerinde**
Emine Erciyes

40 **Politika ve Özyönetim**
İdris Boztaş

50 **Ahlak Yasaları Özgürlük Yasalarıdır!**
Cihan Eren

56 **Toplumsal Doğa Ahlaki ve Politiktir**
Munzur Dersim

60 **Ekososyalizm ve Toplumsal Hareketler**
Michael Löwy

65 **Farklılıkların Ortak Yaşam Zemini: Kürdistan**
A.Rahim Akalp - M. Nuri Tanış

71 **Özgür Eş Yaşam**
Delal Afşin

76 **Kapitalist Kente Ekolojik ve Demokratik Bir Alternatif Olarak Kentsel Yerinden Yönetim**
Janet Biehl

84 **Ottan Süt, Sütten Ot**
Abdullah Aysu

91 **Komünal Ekonomi ve Ekoloji**
Yusuf Gürsucu

97 **Kapitalist Hegemonyasını Parçalamak veya Alter-Hegemonya**
Metin Yeğin

103 **Güzelliğin Tarihi Olarak Toplum, Çirkinliğin Tarihi Olarak Devlet**
Armanc Toprak - Mesut Demir

108 **Demokratik Konfederalizmde Eğitim Sistemi**
Harun Şikaki

114 **Demokratik Ulusta Eğitim: Karanlıktan Aydınlığa ve Özgür Yaşama Geçiştir**
Dicle Erzurum

121 **Entelektüel Görevler Bağlamında Yazınsal Çalışmalar**
Sakıp Hazman

127 **Öz Savunma Sistemi**
Zeynep Taşgir

132 **Özyönetim ve Sağlık Çalışmaları Üzerine**
Dr. Sadık Çayan

137 **Demokratik Ulus İnşasında Halklar Arası Diplomasi**
Yılmaz Dağlum

143 **Kürdistan'da İç Diplomasi**
Deniz Gül

149 **Tüketilmiş Toplum Sendromu: Pireleşme**
Ayhan Kavak

Toplum Hakikati Bütündür

Editör demokratikmodernite@gmail.com

Dergimizin bu sayısını kapağında da görüleceği üzere "Demokratik Uluslaşma Boyutlarının İnşası"na ayırdık. Dergimizin bundan önceki 15. ve 16. sayılarında demokratik ulusun kavramsal, düşünsel ve bedensel konularına yer vermiştik. Yani peş peşe üç sayıda da demokratik ulus paradigmasını tartışmaya açtık. Bu sayı ise demokratik ulus tartışmasının ve çözümünün son bölümü olmaktadır. Kuşkusuz son bölümü yayınlıyor olsak da halklar, ezilenler ve dışlananlar yerküre üzerinde var olduğu sürece; demokratik ulus paradigmasının tartışması, çözümü ve oluşumu derinleşerek gelişmek durumundadır. Dergi olarak tartışmaları sonuçlandırmayacağız. Tam tersi daha da kapsamlı ve derinlikli bir tartışmanın gelişebilmesinde tetikleyici bir rol oynamaya çalışacağız.

Objektif olarak oluşum halini yaşayan demokratik ulus hakikati, paradigmasal olarak başta Kürdistan'da olmak üzere, Ortadoğu'da ve dünyada daha fazla yaygınlık kazanması 21. yüzyılın başlangıcıyla birlikte oldu. Aslında dergimizin geçmiş sayılarında işlediğimiz dosya konularının tümünde, yaygınlık kazanan demokratik ulus paradigmasını çeşitli boyutlarıyla gündemimize alıp tartıştık. Bundan sonraki sayılarımızda da demokratik ulus tartışmalarının derinleştirilmesi ve geliştirilmesi olacaktır. Zira demokratik ulus düşüncesi toplumsal hakikatin kısmi boyutlarını kapsamamaktadır. Toplumu ve doğayı konu edinen bir kapsama haizdir. Dolayısıyla demokratik ulus anlayışı hakikate bir bütün olarak bakar. Birinci doğa evreni tanımlarken, ikinci doğa toplum hakikatini tanımlamaktadır. Toplum doğa dışında gerçekleşen bir hakikat değildir. Onunla iç içe gerçekleşen, aslında makro evreni mikro evren olan insan hakikatinde somutlaşmış haldir.

Dolayısıyla demokratik ulus; oluşum halinde olan doğayı, toplumu ve evrenin tümünü içermekte, anlamlandırmakta ve onun gerçekleşmesidir. Toplumsal var oluştaki hakikatin ve onun tarihsel dinamiğinin günümüz ve geleceğe dönük inşa olması, kendini üretmesi anlamına gelmektedir. paradigmanın geliştirilmesini, tartışılmasını ve başta Kürdistan toplumu olmak üzere insanlığa bir özgürlük umudu olarak yansımasını ortaya koyan Kürt Halk Önderi Abdullah Öcalan'dır.

"Demokratik, ekolojik ve kadın özgürlükçü paradigma" olarak da tanımlanan zihinsel yapılanmanın kavramsallaştırılmasında Öcalan temel referans ve geliştirici olmaktadır. Özünde dergimiz, bu paradigmanın insanlık gündemine yansıtılmasında ve daha da derinleştirilerek tartışılmasında bir ön ayak olmayı hedeflemiş durumdadır.

Günümüzde insanlık bir kaos-kriz gerçekliğiyle karşı karşıyadır. Bütün zamanların en ceberut yapısı ulus-devlet olmakta, kaos ve krizin derinleşmesi de kaynağını kapitalist modernist yaşamdan almaktadır.Aslında kaos ve kriz içinde olan insanlık değildir. Kaosu ve krizi üreten; en genelde topluma, özelde de tek tek bireylere kadar indirgenen ve zihinsel düzlemde kişilik parçalanmasına götüren bunalımlı ve çatışmalı kişilikler şekillendirilmiştir. "Parçala, böl, yönet!" politikası buradan kaynağını almaktadır. Kapitalizmin ulus-devlet modeli günümüzde yaşadığı derin kaos, yerküreyi bir savaş düzlemine çevirmiştir. Bu savaş Ortadoğu ve Kürdistan'da yoğunlaşmıştır. Bu tesadüfi bir durum değildir. İnsanlık Toros-Zagros kavislerinde inşa olmaya başladı. İkinci doğa olan toplum burada var oldu, bura üzerinde kuruldu ve küremize kültürel yayılımı buradan gerçekleştirdi. Her seferinde defalarca devletçi sistemler de bu coğrafyada kurulmuş ve yıkılmışlardır. Nedeni de bölgedeki yeraltı ve yerüstü kaynaklarını, en önemlisi de tarihsel, kültürel varlıkların zen-

ginliğini gasp etmek içindir.
En son, yüzyıl önce 1. Dünya Savaşı diye tanımlanan, milyonlarca insanın fiziksel imhaya uğratıldığı şartlar içerisinde, Ortadoğu'da yüzyılın ulus-devlet sistemi kuruldu. Ancak bu sistem bölge hakikatine ters ve ona yabancıdır. Halkların değerlerine karşı olup savaş açmış ulus-devlet modeliyle yüzyıllık bir zihinsel çarpıtma ve parçalamayla bugünkü savaş durumunu ortaya çıkartmıştır.
Bakıldığında, ulus-devlet modelinin artık taşınamayacağını bizzat ulus-devletin kurucuları olan Batılı emperyalist güçler de kabul etmektedirler. Ancak aynı küresel güçlerin bölgemizde sürdürdüğü savaş ve sonrasında çözüme dair bir projeleri de yoktur. Yapmaya çalıştıkları ulus-devlet modelini restore etmektir. Fakat Ortadoğu'da yaşanan kaos aralığı bir restorasyonla aşılabilecek durumda değildir. Çünkü sorunlar çok daha derin ve tarihseldir.
Savaş kapitalist uygarlıkla demokratik uygarlık arasında sürmektedir. Kapitalist uygarlığın çözümsüzlüğü ortada iken; demokratik uygarlık, demokratik ulus zihniyeti ile toplumsal hakikatleri ret ve inkâr etmeyen, tam tersi onların var olma hakkının tarihsel bir realite olduğunu kabul eder. Bu zihniyet karşılıklı saygı temelinde demokratik konfederalizm projesi ile komünal temelde coşkulu bir yaşam kurulup birlikte yaşanılabileceğini ortaya koymaktadır.
Halklar, yaşamı birlikte inşa etmeyi gerçekleştirebilecek bir hakikate sahiptirler. İktidarsız ve devletsiz bir geleceğe birlikte ancak farklılıkların bir hakikat olduğu kabulüne dayanan, çokluk içinde birliği esas alan, yerelde, yerinde toplum ve bireyin ihtiyaçlarını giderme temelinde bir kurumsal inşayı gerçekleştirmek, Öcalan Paradigması'nın özünü oluşturmaktadır. Anti-iktidar ve anti-devletçi oluşuyla, karar süreçlerini yerelden esas almasıyla, "devletin siyasal sınırları" diye tanımlanan sınırları aşan bir geleceği kurgulama ve inşa etmesiyle özgür yaşamın tek seçeneği olmaktadır bu paradigma.
Başta da belirttiğimiz üzere; dosyamızda esas olarak "demokratik ulus boyutlarının inşası"nı ele aldık. Demokratik ulus özünde bir zihniyet devrimini ifade etmektedir. Yani toplumlar ve bireylerin özgürlüğünü esas alan iyiyi, doğruyu ve güzeli hem zihniyette hem de pratikte örgütleyip kurumsallaştırmayı amaç edinen bir yaklaşım olmaktadır. Savaşın yoğunlaştığı bölgemizde ve onun merkezinde yer alan Kürdistan'da halklar adına tek çözüm projesi demokratik ulus inşası olmaktadır. Yaşanan pratik kendini özyönetimler biçiminde açığa vermektedir.
Yaşadığımız bu dinamik koşullarda; halkların çözümünün gerçekleşmesinde dergi olarak bir katkı sunduğumuzu düşünüyor ve özgürlüğün şafağında olduğumuza inanıyoruz. Halklarımız mutlaka iktidar ve devlet zihniyetini pratikte de aşacak, adım adım inşasına başladıkları özgür bir geleceği kuracaklardır.

İçindekiler İçin Tıklayınız

KCK ve Demokratik Ulus Çözümü

Abdullah Öcalan

Denilebilir ki, PKK'nin şimdiye kadarki mücadelesi esas olarak Kürt sorununu görünür kılma amacına yönelikti. Ortaya çıkış koşullarında Kürt realitesinin inkâr edilmesi doğal olarak varlık sorununu gündeme getiriyordu. PKK de önce ideolojik argümanlarla sorunun varlığını kanıtlamaya çalıştı. Türk Solu'nun dahi soruna realist yaklaşmaması, ülke ve ulus bazlı düşünme ve örgütlenme gereğini ortaya çıkardı. PKK'nin ad olarak ortaya çıkması da yaşanan süreçle bağlantılıdır. İnkârcılığın ince yöntemlerle solda da sürdürülmesi, ayrı kimlikler temelinde örgütlenme ve eylemliliği gündeme taşıdı. Geleneksel inkâr ve imha politikasında ısrar eden Türk ulus-devleti bu sürecin herhangi bir politik çözüm arayışıyla ele alınmasına imkân vermeyince, tersine bu arayışı 12 Eylül darbesine doğru tırmandırılan faşist terörle karşılayınca, PKK'nin devrimci halk savaşı hamlesi tek seçenek olarak gündeme geldi. Bu durumda PKK, ya Türkiye'nin demokratik sol grupları gibi tasfiye olacak ya da direnişte karar kılacaktı. Kürt sorununun ideolojik kimlik sorunu olmaktan çıkıp savaş sorununa dönüşmesinde, sistemde örtülü olarak yürütülen inkâr ve imha politikasının 12 Eylül faşizmiyle açık terör halinde sürdürülmeye çalışılmasının belirleyici payı vardır. 15 Ağustos 1984 Hamlesini bu çerçevede değerlendirmek daha gerçekçi olacaktır. Hamle, kurtuluş hareketinden ziyade varlığın kanıtlanması ve sürdürülmesi amacına çok daha yakındır.

İnkâr ve imha politikası sadece gizli ve örtülü olarak sürdürülmüyordu. Bu politikanın seksen yıllık uygulamaları Kürtlerde önemli bir yabancılaşmaya yol açmıştı. Kürtler kendi varlıklarını terk etmeye zorlanmıştı. Zorla ve ekonomik araçlarla sağlanan bu terk ediş önemli oranda içselleştirilmişti. Kendine yabancılaştırılan bir halk ve toplum gerçekliği söz konusuydu. 15 Ağustos Hamlesi esas olarak bu yabancılaşmayı kıracak, böylelikle inkâr ve imha politikasını ve sonuçlarını boşa çıkaracaktı. Bu anlamda önemli oranda başarılı olunduğunu belirtmek gerekir. Kürtlük yeniden gün yüzüne çıkıyor, Kürtlerin kendilerince kabul edilen bir olguya, realiteye dönüşüyordu. Kabul görme devletler katında da gerçekleşmişti. Ancak sorunun kabul görmesi çözülmesi anlamına gelmiyordu. Çözüm niyetleri ortaya çıkmayınca, çatışma ve sınırlı savaş ortamı yozlaşarak devam etti. Her iki taraf da sorunu askeri zorla çözme konumundan uzaktı. Zaman zaman bu şansı elde etseler de, kullanma yeteneğini gösteremediler. 1993'teki çözüm şansı sabote edilince, çatışma süreci daha da acımasızca ve yozlaşarak devam etti. Bu anlamda1993-1998 dönemi taraflar açısından askeri çözüm şansının boşa çıkarılması biçiminde de ifade edilebilir. 1993'teki politik arayış komplo ve suikastlarla boşa çıkarılmasaydı, hem Kürt sorununun çözümünde hem de TC'nin yapılanmasında çok daha pozitif bir dönem başlayabilirdi. Kaçan veya kaçırılan bu tarihî fırsat oldu. 1997-98'deki çözüm arayışları da aynı akıbete uğradı veya uğratıldı. Aynı komplocu ve suikastçı güçler siyasi çözüme şans tanımadılar. İmralı'daki görüşme süreci çelişkili bir durumu ortaya çıkardı. Abdullah Öcalan şahsında çözüm yanlılarıyla karşıtları arasında büyük bir çekişme yaşandı.

Çatışma başlangıçta her iki tarafın iç bünyesinde de devam etti. Fakat PKK'nin 2005'ten itibaren kendisini KCK temelinde çözümleyici bir güç olarak netleştirip sunması TC içindeki iktidar tartışmasını ve çatışmasını hızlandırdı. Bu tartışma ve çatışma Kürt sorununun çözümünde kilit rol oynuyordu. A. Öcalan hem PKK'ye hem de TC'ye karşı tavrını KCK çözümünden yana koydu. Bu durumda tam uzlaşmış olmasalar da, PKK ile devlet kurumları arasında yeniden diyalog süreci başladı. Diyalogda AKP'nin payı pek yoktu. Bu bir devlet inisiyatifiydi. AKP'nin

4 Mayıs 2007'de Dolmabahçe gizli mutabakatıyla Genelkurmay Başkanlığıyla, daha sonra 5 Kasım 2007'de ABD ile uzlaşması durumu daha da karmaşık hale getirdi. AKP Hükümeti PKK'yi tasfiye temelinde çözüm arayışına girdi. Göstermelik bazı haklar (Kürtçe kurs, çok kısıtlı yayın serbestisi) karşılığında dış destekler de sağlanarak savaş yeni boyutlara taşındı. Başbakan R. Tayyip Erdoğan, 2005'te Diyarbakır'daki konuşmasında önemli bir taktik hamle yaparak Kürt sorununa çözüm vaadinde bulundu. Bu vaatlerde PKK'yi tecrit etme ve AKP'ye destek sağlama temelinde adı geçen sözde bireysel haklara dayalı niyetler söz konusuydu. Üzerinde oldukça çalışılmış, ABD, AB ve komşu ülkelerin yanı sıra içte diğer devlet partileri, birçok basın yayın kuruluşu ve sivil toplum örgütüyle yeniden örgütlendirilmiş, Kürt işbirlikçilerin desteğinin sağlandığı bir tasfiye planı "demokratik açılım" adı altında piyasaya sunuldu. Ayrıca pratikte eskisinden katbekat arttırılmış, askeri, siyasi, ekonomik, kültürel, psikolojik ve diplomatik cephede yoğunlaştırılmış topyekûn bir seferberlik ve eylem hamlesi planla birlikte uygulamaya konuldu. Yeni milis güçler eskinin ülkücüleri ve Hizbullah'ı değil, bizzat AKP Hükümetinin yönetimi altında geliştirilen ve çok parçalı inşa edilen bir nevi "Kürt Haması"ydı.

Demokratik toplum olmadan sosyalizmin inşa edilemeyeceğini netçe yaşayan PKK, Kürt sorununun çözümünü demokratik ulus inşasında gördü

Deniz Baykal'ın CHP'siyle ordu içinde bazı komutanların da başlangıçta uzlaştığı ve desteklediği plan ve hamle buydu. Devlet içinde bazı kurumların önemli muhalefetiyle karşılaşsa da, bu planın yürütülmesinden çekinilmedi. KCK operasyonları bu plan ve uygulamaların can alıcı bir parçasıydı. Hava saldırıları ve Güney Kürdistan'a icazetli operasyonlar da aynı plan kapsamındaydı.

Planın ve uygulamaların arkasında 2002-2004 tasfiyecilerinin sergiledikleri tavrın ve geliştirdikleri ilişkilerin de önemli payı olduğunu önemle belirtmek gerekir. Aslında plan ve uygulamalardan AKP ve işbirlikçileri tam başarı bekliyorlardı. Karmaşık ve çok boyutlu olan bu plan kendilerince bu sefer tarihî bir başarıyla sonuçlandırılabilirdi. Gerçekten karmaşık olan ve kurnazca sahnelenen bu planın başarısı önündeki tek engel PKK gibi görünüyordu. Dolayısıyla hamle tüm yönleriyle PKK'nin tecridine ve silahsızlandırılmasına kilitlendi. Bu temelde tüm güçler kullanıldı. Takke düştü kel göründü misali kendini açığa vurmayan güç neredeyse kalmadı. Ama hem kendini KCK olarak demokratik ulus çözümü temelinde sunması ve pratikleştirmesi, hem de daha önceki yetersizlikler ve saplantılardan önemli ölçüde arındırması PKK'nin tasfiyesini imkânsız kılıyordu. Eskisi kadar bile darbe alması mümkün değildi. Dönüşüm ve düzeltme hareketi yeni olmasına rağmen oldukça ilerleme ve gelişme sağlamıştı. AKP'nin belki de ilk defa ordunun önemli bir kesimiyle hayata geçirmeye çalıştığı bu planın boşa çıkacağı aslında daha başından belliydi. Ama AKP bu planı ordunun da dolaylı desteğiyle iktidara iyice oturma temelinde kullanmaktan geri durmadı. Denedikçe ve iktidardaki konumunu pekiştirdikçe, Kürt sorununun çözümü konusunda teorik ve pratik olarak ciddi ve dürüst hiçbir hazırlığı, çabası ve inancı olmadığı halde, mal bulmuş mağribi misali sarıldığı "demokratik açılım" sözcüklerini sakız gibi çiğnemeye devam etti. İktidar merkezli, tam günübirlik, kendi kârına bakan bir tüccar hesabı söz konusuydu. Kürt sorunu bu kapsamda daha da karmaşık bir hal aldı. Karşısında anlamlı ve onurlu bir barış ve demokratik çözüm şansını bulamazsa, bu sefer "varlığını koruma ve özgürlüğünü öz gücüyle sağlama"yı esas alacağı topyekûn bir direnme ve özgür yaşam aşamasına girecektir.

1970'lerin başlarında yola çıkan PKK'nin bu aşamada önündeki görev Kürt varlığını tartışılır olmaktan çıkarmak ve Kürt sorununu reel sosyalist bir devlet anlayışıyla çözmeye çalışmaktı. Kürt varlığını tartışılır olmaktan çıkarmasına rağmen, ulus-devletçilikte âdeta çakılıp kaldı. Yaşanan özeleştiri süreci ulus-devletçiliğin anti-sosyalist ve antidemokratik özünü ortaya koydu. Demokratik toplum olmadan sosyalizmin inşa edilemeyeceğini netçe yaşayan PKK, Kürt sorununun çözümünü demokratik ulus

inşasında gördü. Şimdi gördüğümüz sorundaki kayma bu amaca demokratik yasal siyasetle mi, yoksa topyekûn devrimci halk savaşımıyla mı varılacağına ilişkindir.

Barış, Demokratik Çözüm ve Demokratik Ulus İnşası

PKK, Kürt sorununun çözümünde yaşadığı tıkanmayı ulus-devlet iktidarını kapsamlı bir çözümlemeye tabi tutarak aşmaya çalıştı. Reel sosyalizmin 1990'lardaki hızlı çözülüşü bunalımın temelindeki etkinin daha iyi kavranmasına katkıda bulundu. Reel sosyalizmi çözen, iktidar ve reel sosyalist ulus-devlet sorunsalıydı. Daha doğrusu sosyalizm, iktidar ve devlet sorununun çözümlenemeyişinden ileri geliyordu. Tüm dünyada yaşanan sosyalizmin bunalımında bu sorun etkiliydi. Kürt sorununun yoğun yaşadığı devlet ve iktidar çelişkisi reel sosyalizmin dünya genelindeki bunalımıyla bütünleşince, devlet ve iktidar konusunu köklü çözümlemeye tabi tutmak kaçınılmaz oldu.

İktidarın ulus-devlet modeli biçiminde örgütlenmesi olmadan kapitalizmin hegemonik sistem haline gelemeyeceğini çözümlemeye çalıştım. Ulus-devlet kapitalist hegemonyayı mümkün kılan en temel araç konumundaydı. Dolayısıyla anti-kapitalizm olarak, kendini tarihsel-toplum şeklinde sunan sosyalizmin aynı devlet modeline dayanarak, yani reel sosyalist ulus-devlet olarak kendisini inşa edemeyeceğini kanıtlamaya çalıştım. Marks ve Engels'ten kaynaklanan sosyalizmin ancak merkezî ulus-devletler temelinde inşa edilebileceğine ilişkin görüşlerinin bilimsel sosyalizmin sistemik hatası olduğunu sergilemeye çalıştım. Sosyalizmin genelde devlete, özelde ulus-devlete dayanılarak inşa edilemeyeceğini, bundaki ısrarın başta Rus ve Çin reel sosyalizmi olmak üzere birçok örnekte yaşandığı gibi kapitalizmin en yoz biçimiyle sonuçlanacağı tezini ileri sürdüm. Tarih boyunca yaşanan merkezî uygarlık sistemini, iktidar kavramını ve çağımıza özgü hâkim biçim olan kapitalist modernitenin iktidar ve devlet biçimini bu tezin gereği olarak çözümlemelere tabi tutmak için yoğun çaba harcadım. Çıkardığım temel sonuç, sosyalistlerin ulus-devlet ilkesinin olamayacağı, ulusal soruna ilişkin temel çözüm ilkesinin demokratik ulus olması gerektiğidir. Bunun somuttaki ifadesi ise KCK deneyimidir.

PKK'nin iktidara ilişkin ikinci önemli düzeltmesi daha somut olan bir konuya dairdir. Türk-Kürt ilişkileri kavimsel ve devletsel bağlamda ele alınırken, Anadolu ve Mezopotamya'nın jeopolitik ve jeostratejik bağları dikkate alınmadan doğru çözümlere varılamayacağı iyice fark edilir oldu. İki toplumun yoğunlaştığı coğrafyalar arasında tarih boyunca sıkı jeopolitik ve jeostratejik yaklaşımları da belirleyen yoğun kültürel alışverişler yaşanmaktadır. Günceli, şimdiyi de belirleyen bu ilişkiler ancak bütünsel bir yaklaşımla doğru çözümlenebilir. İktidar ve devlet sorunsalıyla daha çok karşılaşan Kürt hiyerarşik üst tabakası, tarih boyunca ağırlıklı olarak kaderini nispi bir özerklik temelinde hep kendisinden daha güçlü olan iktidarlar ve devletlere bağlamıştır. Kürt toplumuna özgü bağımsız iktidar ve devlet sistemleri peşinde pek koşmamıştır. Tarihsel ve toplumsal koşullar nedeniyle bu yönde bir girişim çıkarlarına uygun düşmemiştir. Türklerle geçen yaklaşık son bin yıllık tarihi de bu temelde değerlendirmiştir.

Cumhuriyetin anti-Kürtleştirilmesi geleneksel ittifakı bozmuş, Kürtler tümüyle sistemden dışlanmıştır

Gönüllü olarak Selçuklu Sultanı Alparslan'la birlikte zafere eriştirdikleri Malazgirt Savaşıyla Anadolu ve Mezopotamya coğrafyasında İslâmi temelde yeni bir iktidar ve devlet paylaşımını gerçekleştirmişlerdir. Türk kavimsel üst hiyerarşisiyle Kürt üst tabakasının yaşadığı bu ortaklık hep gönüllülük temelinde olmuştur.

Türk-Kürt ilişkilerindeki bu tarihsel gerçeklik, günümüzde Kürt sorununun çözümü açısından tüm derinliğiyle anlaşılmak durumundadır. Cumhuriyet'in demokratik temelinin yadsınması anlamına gelen 15 Şubat 1925 komplosuyla bu tarihsel ve coğrafi iktidar ve devlette ortaklaşa ve gönüllü temsil ilk defa sona erdirilmeye çalışılmıştır. Bu komplonun geliştirilmesinde dönemin kapitalist hegemon gücü olan İngiliz İmparatorluğu'nun Cumhuriyet'i etnik ayrıştırmaya tabi tutma, böylelikle petrol bölgesi olan Musul-Kerkük'ü (Irak Kürdistan'ını) hâkimiyeti altına alma hesapları belirleyici rol oyna-

mıştır. İngiltere'nin minimal Cumhuriyet veya ulus-devlet projesi, dünya genelinde olduğu gibi Ortadoğu'da da, Anadolu ve Mezopotamya coğrafyasında da başarılı olmuştur. Hem toplumsal hem de devletsel olarak bölünen Ortadoğu'nun tüm kültürel güçleri, halkları, hatta devletleri bu politikayla büyük güç kaybına uğramış, sürekli parçalanıp aralarında çatışmaya girerek zayıflamış, dolayısıyla İngiliz hegemonyası başarıyla geliştirilmiştir.

Cumhuriyetin anti-Kürtleştirilmesi geleneksel ittifakı bozmuş, Kürtler tümüyle sistemden dışlanmıştır. Kürt üst tabakasının önüne konulan proje, Kürtlükten ve Kürt kimliğinden vazgeçme karşılığında birer Türk birey-yurttaşı olarak varlıklarını koruyabilecekleri temel ilkesine dayanır. Cumhuriyet'te varlık sahibi olmanın "tunç kanunu" böyle formüle edilir. Üst tabakanın başlangıçta kısmen itirazlar ve isyanlarla gösterdiği tavır, sistemin sert "tedip ve tenkil" harekâtları sonrasında uysal bir baş eğmeye dönüştürülür. Kürt toplumunun tarihinde belki de ilk defa üst tabakanın (istisnalar kuralı bozmaz) kendi öz toplumunun varlığını toptan inkâr ve imhaya yatırmasına karşılık, kendi varlığını güvenceye alması söz konusudur. Varlığını ve gelişmesini artık Beyaz Türklüğe (Bu kavramı ısrarla kullanıyorum. Çünkü geleneksel Türklükten ayrı, Batı hegemonyasının komplo yöntemiyle belirlenmiş, objektif ve sübjektif olarak hazırlanmış ajan bir kesimdir. Levantenlerin keskin Türk milliyetçisi kesilmiş ve sonuna kadar şiddet yüklenmiş ultra bir biçimidir) hizmete borçlu olacak, ona hizmet ettiği oranda varlığını koruyacak ve geliştirecektir.

Başsız ve öndersiz olarak geriye kalan halk kesimleri ise artık nesne, eşya durumundadır. Her türlü inkâr, imha ve asimilasyon uygulamalarına açık haldedir. Kürtlüğe en ufak bulaşma ölüm demektir. Kürtlüğü terk etmek artık tek kurtuluş ve yaşam yoludur. Kürtlük sadece olgu olarak değil, tüm sembolleri ve isimleriyle de tasfiye edilmeye çalışılır. Tüm Cumhuriyet tarihinin Kürtlüğe ilişkin örtülü kültürel soykırım projesi (Sözü edilen proje diğer kültürler için de söz konusudur, ama esas olarak Kürtlüğe ilişkin geliştirilmiştir) gün gün, adım adım hayata geçirilir. Tüm iç ve dış politikanın ana hedefi bu "Tunç Kanunu"na bağlı olmak ve hizmet etmektir. Büyük oranda gizli yürütüldüğü için, bu politikaların farkında olmadan geliştirdiğimiz partiler, sivil toplum örgütleri, ekonomi ve siyaset dünyası da aynı "Tunç Kanunu"na endekslenmiştir. BM, NATO ve AB gibi dış organizasyonlar da aynı "Tunç Kanunu"na hizmet temelinde değerlendirilir. Darbeler, komplolar, suikastlar, her türlü işkence ve tutuklamalarda bu kanunun payı belirleyicidir.

Milliyetçilik ulus-devleti, ulus-devlet milliyetçiliği doğurur

a- PKK'nin ortaya çıkışında bu gerçekliklere dair bilinç sınırlıdır. Anadolu ve Mezopotamya arasındaki kültürel bütünlük, jeopolitik ve jeostratejik birlik, bunların Kürt-Türk ilişkilerine yansıması yeterince kavranmamıştır. Kapitalist modernitenin hegemonik güçleri olan İngiltere ve ABD'nin minimal ulus-devlet politikaları tüm sosyal bilimleri olduğu gibi bilimsel sosyalizmi de etkilemiştir. PKK'nin payına düşen kendi sosyalist ulus-devletçiliğiydi. Temel özeleştiriyle aşılan bu ulus-devletçi sapmaydı. Dünya çapında solda ve Türkiye Solunda bu sapma aşılamadığı için çözülme kaçınılmaz oldu. Sosyalizmin halen devam eden bunalımının ana nedeni de bu konuda içine düştüğü çıkmazdır.

b- Dönüşüm geçiren PKK'nin Kürt sorunu temelinde ulusal sorunlara getirdiği yeni çözüm modeli her tür ulus-devletçilikten soyutlanmış, arınmış demokratik ulustur. Kapitalizmde ulusların inşa tarzı azami kâr kanununa hizmet etmek durumundadır. Bunun yolu da modernitenin yeni dini olan milliyetçiliğin hedeflediği ulus-devlettir. Milliyetçilik ulus-devleti, ulus-devlet milliyetçiliği doğurur. Kapitalizmin yoğunlaşan bunalım dönemlerinde milliyetçilik ve ulus-devlet faşistleşir. Sosyalizm ancak kapitalizmin milliyetçiliğini ve yol açtığı ulus-devletçiliği aştığı oranda kendisini alternatifleştirebilir ve sistem olarak geliştirebilir. Bunun yolu demokratik ulus ve kârsız sosyal piyasa ekonomisidir; kapitalizmin azami kâr amaçlı endüstriyalizmine karşılık ekolojik endüstridir.

c- KCK, Kürt sorununda ulus-devletçilikten arınmış, sadece Kürtler için değil tüm etnik ve

ulusal topluluklar için geçerliliği olan demokratik ulusu çözüm modeli olarak önerme ve pratikleştirmenin ifadesidir. Ulus-devletçi çözüm sorunları çözme yolu değil derinleştirme, şiddetleştirme ve savaşı tırmandırma, böylelikle azami kârı ve endüstriyalizmi gerçekleştirme ve sürekli kılma yoludur. KCK barışın ve çözümün yolunu kapitalist modernitenin bu üçlü sacayağını (ulus devlet, azami kâr ve endüstriyalizmi) terk etmekte ve ona karşı demokratik modernite unsurlarını (demokratik ulus, kârsız sosyal pazar ekonomisi ve ekolojik endüstri) alternatif kılmakta bulur.

d- Başta Türk ulus-devleti olmak üzere İran, Irak ve Suriye ulus-devletleri ve hatta Kürt Federe Devletiyle Kürt sorununda barışçıl ve siyasi yaklaşımla çözüm, ancak Kürt halkının demokratik ulus olma hakkını (Bu hak diğer halklar için de geçerlidir) ve bu hakkın doğal sonucu olarak demokratik özerk yönetim statüsünü kabul etmeleriyle mümkündür. Ulus-devletçi çözümlerin yurdu olan AB'nin şimdiden demokratik ulus çözümüne kapı aralaması olumlu ve umut verici bir adımdır. Bu çözümü geliştirebilmesi için adım adım ulus-devletçiliğin alanını daraltması ve demokratik sivil toplumun alanını genişletmesi gerekir. Türkiye, İran, Irak ve Suriye ulus-devletleri de Kürt sorunundan kurtulmak istiyorlarsa, ilk adım olarak AB'ninkine benzer bir yola girmek durumundadırlar. KCK'nin pozisyonu bu temelde barışa ve siyasi çözüme elverir durumdadır. Barış ve siyasi çözümün önündeki engel, bu devletlerin Kürtlere dayattıkları örtülü kültürel soykırım projesi, politikaları ve uygulamalarıdır. Bunlardan vazgeçmeleri ve demokratik ulus başta olmak üzere demokratik modernitenin diğer temel unsurları olan kârı sınırlandırmayı amaçlayan sosyal pazar ekonomisini ve ekolojik endüstriyi sisteme entegre etmeyi ve statüye (demokratik anayasaya) kavuşturmayı kabullenmeleri halinde kalıcı barışın ve siyasi çözümün yolu açılmış olacaktır.

e- Küresel kapitalist hegemonyanın BOP kapsamında kültürel soykırımcı ulus-devletlere dayattığı çözüm iki yönlü geliştirilmeye çalışılmaktadır. Birinci yön Erbil merkezli Kürt federe ulus-devlet oluşumudur ve uzun vadeli ulus-devletçi çözümün ilk adımı olarak hayata geçirilmektedir. İkinci yön Diyarbakır merkezli 'bireysel ve kültürel haklar' temelli Kürt sorunu çözümüdür. AB ve ABD'nin özellikle AKP Hükümeti üzerinden hayata geçirmeye çalıştığı bu proje dolaylı veya direkt olarak Erbil merkezli Federe Kürt Devletiyle bütünlük içinde yürütülmeye çalışılmaktadır. PKK'den ve KCK somutunda demokratik siyaset çözümünden kurtulma ve onları tasfiye etmenin karşılığı olarak, kültürel soykırımcı ulus-devletlere bu iki yönlü çıkış yolunu dayatmaktadır. Halk desteğinden kopuk olduğu için, küresel kapitalist hegemonyanın dayattığı bu çözüm projesinin başarı şansı azdır.

Kürdistan daha şimdiden bir bakıma 21. yüzyılda devrimin ve karşıdevrimin odağı durumuna gelmiştir. Kapitalist modernitenin en zayıf halkası durumundadır. Kürdistan halkının ulusal ve toplumsal sorunları liberal reçetelerle, bireysel ve kültürel haklar demagojisiyle örtbas edilemeyecek kadar ağırlaşmıştır. ... Kapitalist modernite için bile sorun olmaya başlayan ulus-devletçilik giderek çözülmektedir. Demokratik ulusal dönüşümlerin Kürdistan'daki somut ifadesi olarak KCK, Ortadoğu'daki demokratik modernite çözümünün yolunu aydınlatmaktadır.

f- Günümüzde KCK çözümü bir yol ağzındadır. Ya sorunların barış ve demokratik siyaset yoluyla çözümü demokratik anayasa yöntemiyle gerçekleştirilecektir. ... Ya da eğer öncelikle arzu edilen bu yol ısrarla engellenirse, geriye KCK'nin tek taraflı ve devrimci tarzda kendi demokratik otoritesini inşa etme ve savunma yolu kalacaktır. ... Bu yol bir daha eskiden yaşanan tıkanmaya uğramayacaktır. Devlet ulusçuluğunu değil demokratik ulusu hedeflediğinden, her zaman çözüm ve barış yanlısı, ulus-devlet güçleriyle diyalog ve müzakereye açık olduğu gibi, bunda başarılı olmazsa kendi asli yolunda özgüçleriyle demokratik ulusu başarıyla inşa etmeyi sürdürecek, yönetmesini ve korumasını bilecektir.

KCK ve Demokratik Uluslaşmanın Boyutları

Kürt sorununda ulusların kendi kaderini tayin hakkının devletçi olmayan demokratik yorumunu ifade eden KCK, ulusal sorunun çözümünde köklü bir dönüşüm olarak değerlendirilmelidir. Ulusal sorun denildiğinde akla hemen "Bizim de bir ulus-devletimiz olsun" düşüncesi gelmektedir. Neredeyse her etnisite ve milliyet için bir devlet öngörülmüştür. Bu yaklaşımı

özellikle dünya çapında hegemonyacılık peşinde koşan, karşısındaki imparatorluk gibi büyük devletlerle şehir devletleri gibi küçük devletleri engel olmaktan çıkarmak ve 'böl-yönet' politikasını yürütmek isteyen İngiltere geliştirmiştir. Ulus-devlet kapitalist sisteme dayalı hegemonyacılığın iktidar düzenlemesidir; azami kâr ve endüstriyalizmin gerçekleştirildiği en uygun devlet düzenlemesidir.Ulus-devletleri doğru kavramak için hegemonik sistemdeki yerlerini, kapitalizm ve sanayicilikle bağlarını doğru çözümlemek gerekir. Her etnisiteye veya mezhebe ve kavme bir devlet demek kapitalizmin küreselleşmesine, dolayısıyla sömürünün ve ekolojik yıkımın azamileşmesine katkıda bulunmak demektir.

Demokratik çözüm, ulus-devlet dışında toplumun demokratikleşmesindeki arayışları ifade eder

Reel sosyalizmi çözülüşe götürenin de esasta bu katkıda bulunma eylemi olduğunu ısrarla vurguladık. Ulusal sorunda dönüşümün ana çizgisi ulus-devletçi çözümden vazgeçmek, alternatif olarak demokratik çözümü esas almaktır. Demokratik çözüm, ulus-devlet dışında toplumun demokratikleşmesindeki arayışları ifade eder.

Ulusal ve toplumsal sorunların çözümünün ulus-devlete bağlanması modernitenin en zorbaca yönünü teşkil eder. Bizzat sorunların kaynağı olan bir araçtan çözüm beklemek, sorunların çığ gibi büyümesine ve toplumsal kaosa yol açar. Bu durumda ulus-devletin kendisi de sistemi tamamen kilitleyen bir engele dönüşmüştür. Kendisi krizli bir yapı olan kapitalizm bile ulus-devlet engelinden kurtulmayı gündeminin başına taşımıştır. Egemen kapitalist sınıf açısından böyle olan bir sistemi toplum için, halklar ve emekçiler için bir çözüm aracı olarak düşünmek toplumun doğasına terstir, bu doğanın inkârı anlamına gelir. ...

Demokratik çözüm modeli sadece bir çözüm seçeneği değil, başlıca çözüm yöntemidir. Sosyalizm ve ulusal kurtuluş hareketleri başarılı olmak istiyorlarsa, demokrasi dışında çözüm aracı aramamalıdır. Sağ, sol ve merkez her türlü diktatörlük eğilimi ancak çözümsüzlüğü derinleştirir; kapitalizmi daha talancı, çapulcu ve sanal kılar. Demokratik çözüm modelini üniter ulus-devletin federe veya konfedere biçimlere dönüşmüş hali olarak düşünmemek gerekir. Ulus-devletin federe ve konfedere hali demokratik çözüm değildir. Bunlar farklı devlet biçimlerine dayalı çözümlerdir ki, yine sorunları ağırlaştırmaktan öteye rol oynayamazlar. Demokratik çözüm güçleriyle ulus-devletçi güçler arasında çözüm araçları olarak federe ve konfedere biçimler denenebilir. Ama bu araçlar kullanıldı diye köklü çözümler beklemek, kendini bir kez daha yanıltmak olur. ...

Demokratik çözüm modelinin ulus-devletten tümüyle bağımsız olmadığını önemle belirtmek gerekir. İki otorite olarak demokrasi ve ulus-devlet aynı siyasi çatı altında rol oynayabilirler. İkisinin etkinlik alanını demokratik anayasa belirler. AB bu doğrultuda bazı adımlar atmakla birlikte, bunlardaki hâkim yan ulus-devlet egemenliğidir. Ama dünya genelinde kayma ulus-devletin aşılması doğrultusundadır.

KCK Kürt sorununda demokratik çözümün somut ifadesi olup geleneksel yaklaşımlardan farklıdır. Çözümü devletten pay almada görmez. Hatta özerklik anlamında bile Kürtler için devlet peşinde değildir. Federe veya konfedere devleti hedeflemediği gibi kendi çözümü olarak da görmez. Devletten temel talebi, Kürtlerin özgür iradeleriyle kendi kendilerini yönetme hakkını tanıması, demokratik ulusal toplum olmalarına engel koymamasıdır. Eğer hâkim ulus-devletler demokratik ilkeye sözde değil de özde bağlılarsa, demokratik toplumu desteklemeseler bile engellememeleri ve yasak koymaları gerekir.

Demokratik çözümü devletler veya hükümetler geliştirmez. Çözümden toplumsal güçlerin kendileri sorumludur. Toplumsal güçler devletler veya hükümetlerle demokratik anayasa bağlamında uzlaşı ararlar. Demokratik toplumsal güçlerle devlet veya hükümet güçleri arasında yönetim paylaşımı anayasalarla belirlenir. Mutlak devlet yönetimi kadar mutlak demokrasi talep etmek de gerçekçi olmadığı gibi çözümün ruhuna da aykırıdır.

Demokratik çözüm özünde demokratik ulus olma ve toplumun kendini demokratik ulusal

toplum olarak inşa etmesi olgusudur. Bu durumda ulus tanımını yeniden yapmak gerekir. Ulus-devlet eliyle inşa edildiğinde ulusun en genel tanımı devlet-ulustur. Birleştirici unsur ekonomiyse, buna pazar-ulus demek de mümkündür. Hukukun egemen olduğu ulus hukuk-ulustur. Politik ve kültürel ulus tanımları da mümkündür. Dinin birleştirdiği topluma zaten millet denir. Ümmet tüm milletleri birleştiren aynı dinden milletler topluluğudur. Demokratik ulus ise, özgür birey ve toplulukların kendi öz iradeleriyle oluşturdukları ortak toplumdur. Demokratik ulusta birleştirici güç, aynı ulustan olmaya karar veren toplumun birey ve gruplarının özgür iradesidir. Ulusu ortak dil, kültür, pazar ve tarihe bağlayan anlayış devlet-ulusunu tarif eder ki genelleştirilemez, yani tek bir ulus anlayışı olarak mutlaklaştırılamaz. Reel sosyalizmin de benimsediği bu ulus anlayışı demokratik ulusun zıddıdır. Özellikle Stalin'in Sovyet Rusya için geliştirdiği bu tanım, Sovyetler Birliği'nin çözülüşünün temel nedenlerinden biridir.

Katı ulus-devlet sınırlarına mahkûm edilmiş ve iktidarın en küçük hücrelerine kadar sızmış olduğu bu tip ulusal toplumlar milliyetçi, dinci, cinsiyetçi ve pozitivist ideolojilerle âdeta serseme çevrilmişlerdir. Toplumlar için ulus-devlet modeli tam bir baskı ve sömürü tuzağıdır, şebekesidir. Demokratik ulus kavramı bu tanımı tersine çevirir. Katı siyasi sınırlara, tek dile, kültüre, dine ve tarih yorumuna bağlanmamış demokratik ulus tanımı çoğulcu, özgür ve eşit yurttaşlarla toplulukların bir arada dayanışma içinde yaşam ortaklığını ifade eder. Demokratik toplum ancak bu tür bir ulus modeliyle gerçekleştirilebilir. Tek-tipleştirilmiş toplum vatandaşlığı insanın ölümüdür. Buna mukabil demokratik ulus yerel ve evrenselin yeniden inşasını mümkün kılar.

Ulus ortak zihniyet dünyasını paylaşan insanlar topluluğudur. Bu ulus tanımında dil, din, kültür, pazar, tarih ve siyasi sınırlar belirleyici değil bedensel rol oynarlar. Ulusu esasta bir zihniyet durumu olarak tanımlamak dinamik bir karakter taşır. Devlet ulusunda ortak zihniyete damgasını vuran milliyetçilik iken, demokratik ulusta özgürlük ve dayanışma bilincidir. Fakat uluslar sadece zihniyet durumlarıyla tanımlanırsa bu eksik bir tanım olur. Nasıl zihniyetler bedensiz olmazsa, uluslar da bedensiz olamaz. Milliyetçi zihniyetli ulusların bedeni devlet kurumudur. Zaten bu beden nedeniyle bu tür uluslara devlet-ulus denir. Hukuk ve ekonomi kurumları ağır bastığında, bu tür ulusları ayırt etmek için pazar veya hukuk-ulus demek mümkündür. Özgürlük ve dayanışma zihniyetli ulusların bedeni demokratik özerkliktir. Demokratik özerklik esas olarak benzer zihniyeti paylaşan bireyler ve toplulukların kendilerini öz iradeleriyle yönetmeleri anlamına gelir.

Ulusa ilişkin bu genel tanımların ışığında KCK, Kürt ulusal sorununun çözümünde devlet-ulusçu yaklaşımları reddederek demokratik ulusçu modeli, Kürtlerin ulus olma hakkını veya ulusal toplum olgusuna dönüşümünü demokratik özerklikle gerçekleştirmeyi esas alır. Burada diğer uluslarla, örneğin Türk ulusuyla üst bir ulus tanımına açık tek bedenli ulus tanımı söz konusudur. Üst ulus tanımını birçok ulusu kapsayacak tarzda genişletmek mümkündür. İslâm ümmetini bu tanımın prototipi olarak düşünebiliriz. Ortadoğu toplumsal kültürlerini er ya da geç ortak bir millet-ulus, yenilenmiş ümmet içinde bütünleştirmek yüksek bir olasılıktır.

Devlet ulusunda ortak zihniyete damgasını vuran milliyetçilikken, demokratik ulusta özgürlük ve dayanışma bilincidir

Kürtlerin uluslaşmasını bu temel kavramlar bağlamında öncelikle iki boyutlu düşünmek mümkündür. Birincisi, zihinsel boyuttur. Kendi dil, kültür, tarih, ekonomi ve nüfus yoğunlaşmalarını ihmal etmeden, bu temel alanlara ilişkin bilinçli hallerini ortak dayanışma duygusuyla birleştiren zihinsel dünyayı (ORTAK ZİHNİYET DÜNYASI) paylaşanların varlık boyutlarından bahsediyoruz. Bu boyutta temel kıstas, farklılıklara dayanan eşit ve özgür bir dünya hayalini, projesini zihinsel olarak paylaşmaktır. Bu zihniyet dünyasına özgür bireylerin komünal dünyası veya ütopyası da diyebiliriz. Mühim olan farklılıkları reddetmeyen bir eşitlik ve özgürlük zihniyetini kamusal alanda, toplumun ahlaki ve politik dünyasında SÜREKLİ yaşatmaktır. YİRMİ DÖRT SAAT DEMOKRATİK ZİHNİYETLE YAŞAMAKTIR.

İkinci boyut, zihniyet dünyasının dayanacağı bedendir. Bedenle kastedilen, toplumsal varoluşun zihniyet dünyasına göre yeniden düzenlenmesidir.
Bedensel boyutun temelinde demokratik özerklik yatar. Geniş anlamda demokratik özerklik demokratik ulusu ifade eder. Demokratik ulusun daha geniş yelpazeye ayrılmış boyutları vardır. Kültürel, ekonomik, sosyal, hukuki, diplomatik ve diğer boyutlarıyla genişçe tanımlanabilir. Dar anlamda demokratik özerklik siyasi boyutu ifade eder, diğer bir deyişle demokratik otorite veya yönetim anlamına gelir. Demokratik özerklik hâkim etnisiteli ulus-devletlerle ortak bir siyasi çatı altında yaşamanın asgari koşuludur. Bunun altında bir tercih, sorunun çözümü değil, çözümsüzlüğün derinleşmesi ve çatışmanın artması olacaktır. Demokratik özerklik ulus-devlet lehine olabilecek en elverişli çözüm projesidir.
Demokratik özerklik çözümü iki yolla uygulanabilir: Birinci yol ulus-devletlerle uzlaşmayı esas alır. Somut ifadesini demokratik anayasal çözümde bulur. Halklar ve kültürlerin tarihsel-toplumsal mirasına saygı gösterir. Bu mirasların kendilerini ifade etme ve örgütlenme özgürlüklerini vazgeçilmez temel anayasal haklardan sayar. Demokratik özerklik bu hakların temel ilkesidir. Bu ilkenin başlıca koşulları egemen ulus-devletin her türlü inkâr ve imha politikasından vazgeçmesi, ezilen ulusun da kendi öz ulus-devletçiğini kurma fikrini terk etmesidir.
Kürt sorununun çözümünde de ayrılıkçılığa ve şiddete dayanmayan, tutarlı ve anlamlı olan esas yol demokratik özerkliğin kabul edilmesinden geçmektedir. Ulusal çatışmaların yurdu olan AB ülkelerinin son altmış yılı barış içinde zenginlik ve refahla geçirmeleri demokratik özerkliğin kabulü, onun bölgesel, ulusal ve azınlıksal sorunlarına esnek ve yaratıcı yaklaşım ve uygulamalar geliştirmeleriyle mümkün olmuştur. TC'de ise tersi geçerli olmuştur. Kürtleri inkâr ve imha politikasıyla tamamlanmak istenen ulus-devletçilik, Cumhuriyet'i çözülüşün, devasa problemlerin, sürekli krizlerin, her on yılda bir başvurulan askeri darbelerin ve Gladio ile yürütülen bir özel savaş rejiminin içine çekmiştir.
Demokratik özerkliğin ikinci çözüm yolu, ulus-devletlerle uzlaşmaya dayalı olmayan, kendi projesini tek taraflı pratikleştirme yoludur. Geniş anlamda demokratik özerkliğin boyutlarını hayata geçirerek, Kürtlerin demokratik ulus olma hakkını gerçekleştirir. Şüphesiz bu durumda bu tek taraflı demokratik ulus olma yolunu kabul etmeyecek olan egemen ulus-devletlerle çatışmalar yoğunlaşacaktır. Kürtler bu durumda ulus-devletlerin ister tek tek ister ortaklaşa (İran-Suriye-Türkiye) saldırıları karşısında 'varlıklarını korumak ve özgür yaşamak için topyekûn seferberlik ve savaş pozisyonuna geçmekten başka çare bulamayacaktır. Savaş içinde olası bir uzlaşma veya bağımsızlık sağlanıncaya kadar, öz savunmaları temelinde demokratik ulus olmayı tüm boyutlarıyla ve özgüçleriyle geliştirmek ve gerçekleştirmekten geri durmayacaklardır.
Bu iki boyut temelinde inşa edilebilen demokratik ulusun daha ayrıntılı boyutları şöyle sıralanabilir:

1- Demokratik Ulusta Özgür Birey-Yurttaş ve Demokratik Komün Yaşamı

Demokratik ulus birey-yurttaşı özgür olduğu kadar komünal olmak durumundadır. Kapitalist bireyciliğin topluma karşı kışkırtılmış sahte özgür bireyi özünde en derinleştirilmiş köleliği yaşar. Fakat liberal ideoloji öyle bir imaj oluşturur ki, birey sanki toplumda sonsuz özgürlüklere sahiptir. Gerçekte ise tarihin hiçbir döneminde gerçekleştirilemeyen azami kâr eğilimini gerçekleştirip hegemonik sisteme dönüştüren ücretli emek kölesi birey köleliğin en geliştirilmiş biçimini temsil eder. Bu tür birey ulus-devletçiliğin acımasız eğitim ve yaşam pratiğinde üretilir. Yaşaması paranın egemenliğine bağlandığı için, ücret sistemi bir köpeğin boynuna takılan tasma gibi kendisini bağlayıp istenilen yöne çevrilmesini sağlar. Ayrıca kapitalist bireycilik toplumu inkâr temelinde şekillenmiştir. Liberal ideolojinin başlıca sloganı "Toplum yoktur, birey vardır" biçiminde dile getirilir.
Buna karşılık demokratik ulusun bireyi kendi özgürlüğünü toplumun komünalitesinde, yani daha işlevsel küçük topluluklar halindeki yaşamında bulur. Özgür ve demokratik komün veya topluluk demokratik ulus bireyinin gerçekleştiği temel okuldur. Komünü olmayanın, komünsel yaşamayanın bireyselliği de gerçekleşemez. Komünler son derece çeşitlidir ve toplumsal yaşamın her alanında geçerlidir. Farklılıkla-

rına uygun olarak, birey birden çok komünde, toplulukta yaşamını gerçekleştirebilir. Önemli olan yeteneklerine, emeğine ve farklılıklarına uygun olarak bireyin komünal topluluk içinde yaşamayı bilmesidir. Birey komüne veya bağlı olduğu toplumsal birimlere karşı sorumluluğunu ahlaki olmanın temel ilkesi sayar. Ahlâk topluluğa, komünal yaşama saygı ve bağlılık demektir. Komün veya topluluk da bireylerine sonuna kadar sahip çıkarak onları korur ve yaşatır. Zaten insan toplumunun temel kuruluş ilkesi bu ahlaki sorumluluk ilkesidir. Komünün veya toplulukların demokratik karakteri kolektif özgürlüğü, diğer bir deyişle politik komün veya topluluğu gerçekleştirir. Demokratik olmayan komün veya topluluk politik olamaz. Politik olmayan topluluk veya komün ise özgür olamaz. Komünün demokratikliği, politikliği ve özgürlüğü arasında sıkı bir özdeşlik vardır.

Demokratik olmayan komün veya topluluk politik olamaz. Politik olmayan topluluk veya komün ise özgür olamaz

O halde demokratik ulus olmanın ilk koşulu bireyin özgür olması ve bu özgürlüğünü bağlı olduğu komün veya toplulukla birlikte demokratik politika temelinde gerçekleştirmesidir. Demokratik ulusun birey-yurttaşı ulus-devletle aynı siyasi çatı altında yaşadığında tanımı biraz daha genişler. Bu durumda 'anayasal vatandaşlık' çerçevesinde kendi demokratik ulusunun olduğu kadar ulus-devletin de birey-yurttaşıdır. Burada önem kazanan husus demokratik ulus statüsünün tanınması, yani demokratik özerkliğin ulusal anayasada bir hukuki statü olarak belirlenmesidir. Demokratik ulusal statü iki yönlüdür: Birincisi, kendi içinde demokratik özerklik statüsü, yasası veya anayasasının gerçekleştirilmesini ifade eder. İkincisi, özerklik statüsünün ulusal anayasal statünün bir alt bölümü olarak düzenlenmesidir. Birçok AB ülkesinin, hatta dünya ülkelerinin anayasasında bu yönlerde statü düzenlemeleri mevcuttur.

KCK'nin tek taraflı, özgür birey-yurttaş ve komün birlikteliğine dayalı demokratik ulus inşası esas olmakla birlikte, egemen ulus-devletlerle demokratik özerklik statüsünü kabul eden ulusal demokratik anayasal statü altında çözüme gitmesi de mümkündür. KCK yapılanması her iki özgür birey-yurttaş ve topluluk yaşamına, bu yaşamın yasal ve anayasal statüye bağlanmasına açık bir yapılanmadır.

Kürtlerin kendi demokratik ulus yurttaşlığı KCK statüsü altında gerçekleştirilebilir. Dolayısıyla KCK üyeliğine demokratik ulus yurttaşlığı kimliğini atfetmek daha uygun bir tanımlama olacaktır. Kendi ulusunun yurttaşı olamamak büyük bir yabancılaşmayı ifade eder ve hiçbir gerekçe ile savunulamaz.

Eğer Kürt sorunu ilgili ülkede demokratik anayasal vatandaşlık statüsü altında bir çözüme kavuşturulursa, iki yurttaşlığı da birlikte taşımak toplumsal gerçekliğe daha uygundur. Hatta eğer Türkiye AB üyesi olsaydı, üçlü yurttaşlık tarifi de mümkün olurdu. Nasıl İspanya'da Katalonya-İspanya-AB yurttaşlığı üçlü bir anlama sahipse, Kürdistan-Türkiye-AB yurttaşlığı da aynı anlama sahip olurdu ve mümkündü. KCK kendi demokratik ulus bireylerine özgü ikili veya uzlaşmayla bu gerçekleştirilemezse tekli yurttaş kimliğini gerçekleştirmelidir.

Her KCK üyesi-yurttaşı,komün veya topluluk üyesi olmanın aynı zamanda demokratik bir yönü olduğunu daimi olarak göz önünde bulundurmak gerekir. Komün veya topluluk ancak demokratik işleyişle politik, dolayısıyla özgür olabilir. Böylece her komünün veya topluluğun aynı zamanda ahlaki ve politik bir toplum birimi olduğu kavranmış olur. KCK'nin her komünü ve topluluğu aynı zamanda ahlaki ve politik bir birim konumundadır. Birey-yurttaşları da ahlaki ve politik birey-yurttaşlardır.

Komün veya topluluklardan söz ederken, toplumun her alanında işlevsel olan insan gruplarını kastediyoruz. Örneğin komün şartlarını taşıyan bir köy bir komün veya topluluk olduğu gibi, bu tanımı mahalle ve kent düzeyine kadar taşırabiliriz. Bir kooperatif, fabrika, vakıf, dernek ve sivil örgütlenme de komün olabilir. Aynı zamanda demokratik olmaları gerektiği için bunlara demokratik komünal düzen de diyebiliriz. Komünü yaşamın tüm alanlarına, eğitsel, kültürel, sanatsal ve bilimsel alanlara taşımak mümkün olduğu gibi, sosyal ve politik yaşamı da hem komünleştirmek hem de demokratikleştirmek mümkündür. Özgür birey-yurttaş

ancak bu demokratik komünal yaşam içinde gerçekleşebilir. Ulus-devletler bu temel hak ve görevlerimizi kabul ettiklerinde, Kürtler de o devletlerin temel yurttaşlık hakları ve görevlerini kabul edebilirler.

2- Demokratik Ulusta Politik Yaşam ve Demokratik Özerklik

Demokratik ulus inşasının politik boyutunu demokratik özerklik olarak kavramlaştırmak mümkündür. Özyönetimsiz demokratik ulus düşünülemez. Genelde tüm ulus biçimleri, özelde demokratik uluslar kendi öz yönetimleri olan toplumsal varoluşlardır. Bir toplum kendi özyönetiminden mahrum olursa ulus olmaktan da çıkar. Çağdaş toplumsal gerçekliklerde yönetimsiz ulus düşünülemez. Hatta yabancı kökenden de gelseler, sömürge ulusların bile bir yönetimleri mevcuttur. Ancak dağılma sürecine giren toplumların yönetiminden bahsedilemez. Olsa olsa dağıtan gücün kontrollü dağıtması veya sürece yayılmış tasfiye yönetimi söz konusudur. Öz örgütsüz oldukları dönemde Kürtlerin konumu böyleydi. Sadece ulus olmaktan alıkonmuyorlar, toplum olmaktan da çıkarılıyorlardı. Gelinen aşamada Kürtler yoğun politikleşen toplum olmak kadar, bu politik gerçekliği demokratik ulus olma doğrultusunda örgütleyen bir konumu da yoğunca yaşamaktadır.

Politika sadece özgürleştirmez, aynı zamanda düzenler

Çağımızda politik toplum olma ana hatlarıyla iki doğrultuda ulusallaşmaya götürür: Geleneksel kapitalist yol ulus-devlete götüren yoldur. Kapitalist modernite koşullarında bir toplum devletsizse, devleti yıkılmışsa veya çözülme durumundaysa, milliyetçi ve dinci politikalar o toplumu yeni bir devlete, ulus-devlete götürür. Eğer o toplumun geleneksel bir devleti varsa ve güçsüzse, o devleti daha güçlü olan ulus-devletle ikame eder. İkinci uluslaşma yolu demokratik uluslaşma yoludur. Özellikle ulus-devletlerin sorun doğuran karakteri günümüzde politik toplumları ve onların yönetim güçlerini demokratik ulus olma doğrultusunda hareketlendirmekte, ya reform ya da devrimle demokratik ulus olmaya zorlamaktadır. Kapitalizmin yükselişe geçtiği dönemde ulus-devletler hâkim eğilim iken, çöküşü yaşadığı günümüz koşullarında daha çok demokratik ulus olma doğrultusunda evrim geçirmektedir. Bu konuda politik gücü devlet iktidarıyla özdeşleştirmemek büyük önem taşır. Politika iktidar ve onun norm kazanmış biçimi olan devletle özdeşleştirilemez. Politikanın doğasında özgürlük vardır. Politikleşen toplumlar ve uluslar özgürleşen toplumlar ve uluslardır.

Devlet ve iktidar gücü kazanan her toplum ve ulus özgürleşmediği gibi, eğer demokratik özellikleri varsa, var olan özgürlüklerini de kaybetmeyle karşı karşıya kalır. Devlet ve iktidardan arınmış ama politik olamamış bir toplum, anarşiye veya kaosa teslim olmuş toplum veya ulus konumuna düşer. Eğer toplumlar ve uluslar anarşi veya kaostan kısa sürede kurtulamazlarsa çürür, dağılır ve yabancı kozmosların malzemesi olurlar. Kaos ve anarşi ancak geçici ve kısa süreliğine doğurgan bir rol oynayabilir. Bunun için de politik olgunun devreye girmesi şarttır. Politika sadece özgürleştirmez, aynı zamanda düzenler. Politika eşsiz düzenleyici bir güçtür, bir nevi sanattır. Devletlerin, iktidarların baskıcı düzenlemelerinin zıddını temsil eder. Bir toplum ve ulusta politika ne kadar güçlüyse, devlet ve iktidar güçleri o kadar zayıftır, zayıflamak durumundadır. Bunun tersi de geçerlidir.

3- Demokratik Ulus ve Sosyal Yaşam

Demokratik uluslaşma sürecinde sosyal yaşamda önemli dönüşümler gerçekleşir. Kapitalist modernitede geleneksel yaşam büyük değişikliklere uğrar. Eski toplum radikal dönüşümler yaşar. Modernite kendini en çok sosyal yaşam değişikliklerinde hissettirir. Değişikliklerin büyük kısmı modaya ilişkindir, biçimseldir. Uygarlığın temel kategorileri varlığını sürdürür. Kentin, sınıfın ve devletin gelişimi ve dönüşümü öze ilişkin değildir. Her üç kategoride de büyük şişkinlik ortaya çıkar. Toplumun kentli, sınıflı ve devletli yapısı kapitalist birikim sistemiyle kanser türü büyümeye uğrar. Eski uygarlık sistemi öz itibariyle çelişkilerin sık sık bunalımlara yol açtığı bir yapıda olmakla birlikte, bu çelişkiler toplumun gelişmesini bütünüyle tehlikeye atacak, çözdürecek ve kanser türü

doku büyümelerine yol açacak nitelikte değildir. Kapitalizmin birikim tarzı, doğası gereği işleyebilmek için toplumsal büyümeyi kanser tarzına dönüştürür. Eğer günümüzde nüfusu yirmi milyonu aşan megapollerde toplumun kılcal damarlarına kadar sızmış ulus-devlet iktidarına, tekdüze homojen toplum peşindeki sınıfsallaşmaya tanık olmakla kalmıyor, bunu sosyal yaşamın hâkim eğilimi olarak normal karşılıyorsak, bunun adı toplumsal kansere yakalanmaktır. Eski toplumda Leviathan sadece devlet iktidarını nitelerken, kapitalist modernitenin kendisi günümüzde gezegendeki tüm canlı yaşamı tüketen bir canavara dönüşmüştür. Kapitalist modernitenin kendisi bir canavar, bir modern Leviathan'dır.

Hâkim modern yaşam en eski köle olan kadın etrafında tam bir tuzağa dönüşmüştür. Kapitalizmde kadın öyle bir hale getirilmiştir ki, 'metanın kraliçesi' demek yerinde bir deyim olacaktır. Sadece 'ev kadını' statüsü altında ücretsiz çalıştırılan bir varlık değildir, evin dışında en az ücretlidir ve ücretleri düşürmenin temel aracıdır. Esnek çalıştırmanın önde gelen unsurudur. Sisteme sürekli yeni nesil üreten bir endüstriyel doğurgan makinedir. Reklam endüstrisinin baş aracıdır. Cinsiyetçi iktidarın gerçekleştirilme aracıdır. Küresel imparatordan aile içindeki küçük imparatora kadar bütün egemen erkeklerin sınırsız haz ve iktidar aracıdır. Hiç iktidarı olmayanların iktidarını doğuran nesnedir. Kadın tarihin hiçbir döneminde kapitalist modernitede olduğu kadar istismar edilmemiştir. Diğer kölelikler -çocuk ve erkek kölelikleri- kadın köleliğinin izinde geliştiği için, kapitalizmin dayattığı sosyal yaşamda efendiler dışında herkes çocuklaştırıldığı kadar köleleştirilmiştir de. Günümüz toplumunun sosyal yaşamı hem bir yaşlının çocuklaştırılması gibi çocuklaştırılmış, hem de kadınsılaştırılmıştır. Hitler'in meşhur "Halklar ve toplumlar bir kadın gibi yönetilmeyi sever" sözü bu gerçeği ifade eder. Kadın etrafında oluşan ve toplumun en eski kurumu olan aile, yine kadın etrafında ama bu sefer tam bir çözülmeyi yaşıyor. Aileyi çözen kapitalizmin birikim tarzıdır. Bu tarz toplumu tükettikçe gerçekleştiği gibi, ancak toplumun temel hücresi olan aileyi çözdüğü ölçüde toplumu tüketebileceği ve atomlaştırabileceği de beklenen bir sonuçtur.

Tıp ne kadar geliştirilirse geliştirilsin, toplumdaki hastalıkların çığ gibi büyümesini durduramamaktadır. Tıbbın gelişmesinin kendisi, diyalektik olarak hastalıkların ne kadar geliştiğinin de kanıtıdır. Kendisi nevrotik ve kanserojen olan kapitalist sistemin toplum bireylerini bu tür hastalıklara boğması da beklenen diğer önemli bir sonuçtur. Milliyetçilik, dincilik, iktidarcılık ve cinsiyetçilik hem kurumsal hem de bireysel olarak sürekli hastalık üreten kapitalizmin zihinsellik ve duygusallık genleridir. Artan bünyesel hastalıklar zihinsel ve psikolojik hastalıkların göstergesi olup, bu hastalıkların tümü kapitalizmin çözdüğü ve dağıttığı toplumun yol açtığı doğal sonuçlardır.

Çağımızda demokratik ulus, kendi varoluşunun bilincine varan ve bu bilinciyle kendini savunan toplumdur

Modern sosyal yaşamda eğitim sistemi anti-toplumsal bireyci tipi yetiştirmekle yükümlüdür. Gerek liberal bireyci yaşam gerekse ulus-devletçi yurttaş yaşamı kapitalizmin ihtiyacına göre programlanarak gerçekleştirilir. Bu amaçla eğitim sektörü denilen muazzam bir endüstri oluşturulmuştur. Bu sektörde birey yirmi dört saat zihnen ve ruhen bombardımana tabi tutularak anti-toplumsal bir varlık haline getirilir. Bu birey ahlaki ve politik olmaktan çıkarılmıştır. Günlük tüketim peşinde koşan, paracı, seksist, şoven ve iktidar yalakası haline getirilmiş bireylerle toplum doğası kökünden tahrip edilir. Eğitim toplumun sağlıklı işleyişi için değil yıkımı için kullanılmaktadır. Sosyal yaşama ilişkin daha da geliştirilebilecek çözümlemelerin kanıtladığı gerçeklik 'ya toplum ya hiçlik' sınırına çoktan dayanıldığıdır.

Kapitalizmin çıkarları doğrultusunda geliştirilen bilimcilikler adına ne tür şarlatanlıklar yapılırsa yapılsın, insan yaşamı öncelikle toplumsal bir yaşamdır. Devlet ve kapitalizm olmadan önce de toplum vardı. İnsan toplumla insan oldu. Beğenmediğimiz, milyonlarca yıl süren ve basit bir aileye benzeyen klan toplumu olmasaydı ne kent, ne sınıf, ne devlet ne de

uygarlık olurdu. Toplumu geliştiren kent, sınıf, devlet ve uygarlık değildir, tersine bu olguların hepsini gerçekleştiren varlık toplumdur. İnsan yaşamında hiçbir şey toplumun yerini tutamaz. Toplumdan vazgeçmek ve toplum olmaktan çıkmak, insanlıktan vazgeçmek ve insan olmaktan çıkmak demektir. Demokratik ulus öncelikle toplum olarak kalmakta ısrarlıdır; kapitalist modernitenin karşısına "ya toplum ya hiç" şiarıyla dikilir. Modernite çarklarında çözdürülen toplumun kalıcılığında, tarihsel-toplumsal bir gerçeklik olarak yaşanmasında ısrarlıdır. Toplumu esasta büyük bir aile olarak ele almak gerektiğini belirtmeliyim. İnsanı tarih boyunca gerçekleştiren bu ailedir. Günümüzde her şeyin indirgendiği para, iktidar, seks, futbol ve benzeri modernite dinleri çok sonradan ortaya çıkmışlardır; bireyi oluşturamazlar, tersine tüketirler.

Demokratik ulus özgür birey-yurttaşın gerçekleştiği alternatif modernitedir. Demokratik ulus toplumsal hiçleştirmeye karşı alternatif toplumdur; iktidar ve devlet toplumuna veya toplumsuzluğuna karşı demokratik toplumdur. Eşitsizliğin ve köleliğin her biçimiyle uygulandığı ve içselleştirildiği toplumsal tüketilişe karşı özgürce ve eşitçe varoluşa kavuşan toplumdur. Demokratik ulus toplumu olmak sağlıklı toplum halinde yaşamanın başta gelen koşuludur. Sağlıklı toplum sağlıklı birey yetiştirir. Zihinsel ve ruhsal sağlığına kavuşan bireyin fiziki hastalıklara karşı direnci daha da artar ve hastalıklar azalır. Demokratik ulusun eğitim anlayışı toplumsallığı ve özgür birey-yurttaşı hedef aldığından, bireyin toplumla ve toplumun bireyle gelişme diyalektiği yeniden kurulur. Bilimlerin toplumsallaştırıcı, özgürleştirici ve eşitleştirici rolü yeniden ortaya çıkar. Demokratik ulus, varoluşu hakkında doğru bilinç kazanmış toplumun ulusallığıdır.

Kapitalist modernitenin imhanın eşiğine getirdiği Kürt toplumunu demokratik ulusa dönüştürmenin omurgası rolünü oynayan KCK, özgür birey ve demokratik toplum yaşamının güvencesidir. Kürt birey ve toplumunun öz varlık bilincine ulaşmasının temel aracıdır. Toplumun ahlaki ve politik boyutunu geliştirerek, kendi gerçekliğinin bilincine varmasını sağlar. Çağımızda demokratik ulus, kendi varoluşunun bilincine varan ve bu bilinciyle kendini savunan toplumdur. Ulus-devletçilik kıskacında kültürel soykırıma tabi tutulan Kürt toplumu kendisine dayatılan bu imha ve inkâr rejimini ancak demokratik ulus olmakla aşabilir. Demokratik ulus, KCK ve özgür birey ayrılmaz bir bütündür.

4- Demokratik Ulusta Özgür Eş Yaşam

Canlı yaşamın her biriminin üç temel fonksiyonu olduğunu bilmekteyiz. Bunlar beslenme, varlığını koruma ve soyunu sürdürmedir. Sadece canlı yaşam dediğimiz biyolojik birimlerin değil, kendilerine göre canlılık işlevi olan her evrensel varoluşun benzer fonksiyonları vardır. Bu temel fonksiyonlar insanda farklı bir aşamaya gelir. İnsan toplumunda rasyonalite öyle bir gelişim aşamasına varır ki, eğer oluruna bırakılırsa, diğer tüm canlıların varlığını sona erdirebilir. Biyolojik evren belli bir eşikte durdurulursa, insan türünün sürdürülemezliği de kendiliğinden gerçekleşir. Bu ciddi bir paradokstur. Daha şimdiden nüfusu yedi milyara varan insan türü bu hızla çoğalmaya devam ederse, çok kısa bir süre sonra biyolojik eşik aşılır ve insan yaşamının sürdürülemezliği ortaya çıkar. Bu duruma yol açan insan rasyonalitesidir. Dolayısıyla aynı rasyonalitenin biyolojik eşiğe varmadan insanın aşırı çoğalmasını da durdurması gerekir. Varoluş ve çoğalma garip bir olaydır. Doğanın aklı diyebileceğimiz bir makine hep dengeleyici rol oynayarak, varoluş ve çoğalma arasındaki dengeyi sağlar. Fakat insan rasyonalitesi ilk defa bu denge mekanizmasına karşı durur. Tanrılaşma kavramı da aslında bu rasyonaliteden doğmuştur. Tanrı rasyonalitede sınır tanımayan insan demektir. İnsanın rasyonel özellikleri tanrılar, dinler ve diğer yaratıcı sistem inşalarına yol açmıştır.

Çok keskin kadın namusçuluğu çok keskin bir toplumsal namussuzluğu ifade eder

Tek hücreli canlının yok olmaya karşı kendini hemen bölüp çoğaltması yaşamın sürekliliği açısından anlaşılırdır. İnsana kadar gelen her canlı birimin çoğalma güdüsü sonsuz yaşam arzusunu ifade eder. Sonsuz yaşam arzusu bilinci-

ne varılmamış bir arzudur; bilincine varma yeteneği de son derece sınırlıdır. Fakat yaşam arzusunun bilincine varıldıktan sonra, soy sürdürmekle yaşamın anlamına varılamayacağı da anlaşılır. Bir kişinin de, milyonlarca kişinin de yaşamı aynıdır. Çoğalma yaşamı anlamlandırmadığı gibi, ortaya çıkan bilinç gücünü de çarpıtabilir ve zayıflatabilir. Kendisi hakkında bilinç sahibi olmak, hiç şüphesiz evrende harika bir oluşumdur. Boşuna tanrısallık unvanı da yakıştırılmamıştır. Bilinçli insanın soy sürdürmesi sadece dengeyi diğer tüm canlıların aleyhine bozmakla kalmıyor, insanın bilinç gücünü de tehlikeye atıyor. Özcesi, bilinçli insanın temel sorunu soy sürdürmek olamaz. Doğa insanda öyle bir aşamaya gelmiştir ki, kendi soyunu sürdürmemeyi bir sorun olmaktan çıkarmıştır. Denilebilir ki, her canlı gibi soy sürdürme güdüsü insanda da bakidir ve hep devam edecektir. Doğrudur, ama bilinç gücüyle çelişkiye düşen bir güdüdür bu. Dolayısıyla bilince öncelik vermek kaçınılmaz olur. Eğer evren bilebildiğimiz kadarıyla kendisi hakkında ilk defa insanda en üst düzeyde kendini bilebilme gücüne erişmişse, bundan büyük bir heyecan duymak, yani evreni anlamak belki de yaşamın gerçek anlamıdır. Bu da artık yaşam-ölüm döngüsünün aşıldığı anlamına gelir ki, bundan daha büyük coşku ve insana özgü bayram düşünülemez. Bu bir nevi Nirvana'ya, Fenafillâh'a, mutlak bilince erişmedir ki, bundan daha öte ne yaşamın anlamı kalır ne de mutluluk gereği!

Kürt toplumunda yaşamın tükenişini en çok kadın olgusu etrafında gözlemlemek mümkündür. Yaşam ve kadın adlarını gerçekçi olarak birleştiren bir toplumsal kültürde (Jin, jiyan, can, şen, cihan sözcükleri hep aynı kökten çıkar ki, hepsi yaşam ve kadın gerçekliğini ifade eder) kadında yaşamın tüketilişi toplumsal tüketilişin de temel göstergesidir. Tanrıça kültürüne yol açmış kadın etrafında uygarlığın temelini atmış bir kültürden geriye kalan, kadınla yaşam konusunda kocaman bir körlük ve güdülere düşkünce teslim olmaktır. Geleneklerin, imha ve inkâr peşinde koşan kapitalist modernitenin kıskacındaki toplumsal yaşam tümüyle kadın çaresizliğine mahkûm edilen yaşamdır. Elde kalan son savunma mevzisiymiş gibi savunulan kadına dayalı namus anlayışı, aslında nomos'un (nomos = kural veya kanun) anlamından uzaklaşmış bir hali ifade eder. Çok keskin kadın namusçuluğu çok keskin bir toplumsal namussuzluğu ifade eder. Toplumun namusundan, yani onu ayakta tutan temel değerlerden ne kadar uzaklaşılmış veya uzaklaştırılmış bir konumda yaşanıyorsa o kadar kadın namusçusu kesilmek tam bir paradokstur.

Kürtlerin toplum namusunu yitirdikten sonra kadının namusunu da koruyamayacaklarını kavrayamamaları sadece cehalet değil, ahlâk adına ahlâksızlıktır. Kadın namusu adı altında yaşatılmak istenen namus anlayışı, ahlâki ve politik olarak tükenmiş Kürt erkeğinin kendi gücünü kadın köleliğinde kanıtlama çabasından veya güçsüzlüğünden ileri gelmektedir. Yabancı hâkimiyetin ona ve toplumuna yaptıklarının acısını o da kendi hâkimiyetini dayattığı kadından çıkarmak istiyor. Kendini bir nevi terapi ediyor. Açık ki, dünya genelinde de ağır olmakla birlikte, belki de hiçbir yerde Kürt kadınının statüsünde görüldüğü kadar ağırlaştırılmış bir kölelik söz konusu değildir. Kürt toplumunda yaşanan çok çocukluluk bu gerçeğin diğer bir yüzüdür. Cehalet ve özgürlüksüzlük, benzer toplumlarda da varlığını sürdürmenin tek çaresi veya çaresizliği olarak çok sayıda çocuk doğurmaya götürür. Öz bilincin gelişmediği her toplumda yaşanan bir olgudur bu. Paradoks şuradadır ki, yaşamın diğer vazgeçilmezleri olan güvenlik ve beslenme olmadığı için çok çocukluluk büyük sorunlara yol açar. İşsizlik çığ gibi büyür. Zaten kapitalist kâr sisteminin istediği düşük ücretli köleliği besleyen de bu aşırı nüfustur. Uygarlık geleneği ve modernite el ele vererek, bütün yıkımını kadın üzerinde böyle gerçekleştirir.

Jin ve jiyan'ın kadın ve yaşam olmaktan çıktığı koşulların toplumun çöküş ve çözülüşünü yansıttığını hep söylüyoruz. Bu gerçekliği çözmeden ve özgürlük yoluna seferber etmeden adına devrim, devrimci parti, öncü ve militan diyebileceğimiz unsurların rol oynayabilmeleri düşünülemez. Kendileri kördüğüm olmuş olanların başkalarının kördüğümünü çözmesi ve başkalarını özgürleştirmesi mümkün olamaz.

Demokratik ulus inşasına gidişte bu deneyimin de ışığında yapılması gereken şey, şimdiye kadar namus adına yapılanların tersinin yapılmasıdır. Kadına ilişkin mülkiyet anlayışımızı tamamen terk etmeliyiz. Kadın sadece ve sadece kendi kendisinin (xwebûn) olmalıdır. Hatta sahipsiz olduğunu, tek sahibinin kendi kendisi olduğu-

nu bilmelidir. Kara sevda, aşk dahil, hiçbir bağlılık duygusuyla kadına bağlanmamalıyız. Aynı biçimde kadın da kendisini bağımlı ve sahipli olmaktan çıkarmalıdır. Devrimciliğin, militanlığın ilk şartı böyle olmalıdır. Bu deneyimden başarıyla geçenler, bir anlamda kişiliğinde özgürlüğü gerçekleştirenler, yeni toplumu ve demokratik ulusu kendi özgürleşmiş kişiliklerinden başlatarak inşa edebilirler.

En güç olan ilişki, cinsiyetçiliği aşmış kadın dostluğu ve yoldaşlığıdır

Tam da burada aşkın gerçek tanımına ulaşıyoruz. Aşk kendi toplumunun çöküş ve çözülüşünü durduramayanların ancak kadın etrafında karşılıklı olarak kurdukları namus anlayışından ve bilimsel olarak daha doğru olan namussuzluktan vazgeçip demokratik ulus inşasına militanca girişmesi halinde toplumsal anlamına kavuşabilir ve çok zor da olsa gerçekleşme potansiyeline ulaşabilir.

Demokratik uluslaşma sürecinde kadın özgürleşmesi büyük önem taşır. Özgürleşen kadın özgürleşen toplumdur. Özgürleşen toplum ise demokratik ulustur. Erkeğin rolünü tersine çevirmenin devrimci öneminden bahsettik. Bunun anlamı, kadına dayalı soy sürdürme ve kadına egemen olma yerine demokratik uluslaşmanın kendini özgücüyle sürdürmesi, bunun ideolojik ve örgütsel gücünü oluşturması ve kendi politik otoritesini egemen kılmasıdır; kendini ideolojik ve politik olarak üretmesidir. Fiziki çoğalmadan ziyade zihinsel ve ruhsal güçlenmeyi sağlamasıdır. Toplumsal aşkın doğasını bu gerçekler sağlar. Aşkı kesinlikle iki kişinin duygudaşlığına ve cinsel cazibesine indirgememek gerekir. Hatta kültürel anlamı olmayan şekilsel güzelliklere de kapılmamak gerekir. Kapitalist modernite aşkın inkârı üzerine kurulu bir sistemdir. Toplumun inkârı, bireyciliğin azgınlaşması, cinsiyetçiliğin her alanı kaplaması, paranın tanrısallaştırılması, ulus-devletin tanrı yerine ikame edilmesi, kadının ücretsiz veya en az ücretli bir kimliğe dönüştürülmesi aşkın maddi temelinin inkârı anlamına da gelir.

Cinsel cazibe objesi olarak değerlendirmeyi aştığımız oranda, kadını değerli bir dost ve yoldaş kılabiliriz. En güç olan ilişki, cinsiyetçiliği aşmış kadın dostluğu ve yoldaşlığıdır. Kadınla özgür eş yaşam koşullarında yaşandığında bile, ilişkilerin temelinde toplumun ve demokratik ulusun inşası yatmalıdır. Kadını hep geleneksel sınırlardaki ve modernitedeki gibi eş, anne, kız kardeş ve sevgili rolünde görmeyi aşmalıyız. Öncelikle anlam birliğine ve toplum inşacılığına dayalı güçlü insan ilişkisini hâkim kılmalıyız. Bir kadın veya erkek gerektiğinde eşinden, çocuğundan, annesinden, babasından, sevgilisinden vazgeçmeli, ama ahlâki ve politik toplumdaki rolünden asla vazgeçmemelidir. Güçlü erkek asla kadına yalvarmaz, peşinden koşmaz, dövmez ve sövmez, kıskanmaz. Kadınla güçlü ideolojik ve toplumsal temeli olan bir ilişki yaşamak istiyorsa, tercihi ve aranmayı kadına bırakması gerekir. Kadının özgürlük düzeyi, özgür tercihi ve öz gücüne dayalı hareket kabiliyeti ne denli gelişmişse, kendisiyle o denli anlamlı ve güzel yaşanabilir.

Kadın ile erkeğin en ideal özgür eş yaşamı günümüz koşullarında, toplumsal gerçekliğimizde, demokratik ulusun zorlu inşa çalışmalarında büyük başarılar sağlandığında yaşanabilir. Günümüz Kürdistan'ında Kürt toplum gerçeğinde anlamlı bir aşk diyalektiği büyük oranda platonik olmak, yaşanmak durumundadır. Bu aşk değerlidir. Platonik aşk fikir ve eylem aşkıdır. Bunun için değerlidir.

Bu durumlarda bireyde, aşk unsurlarında ülkenin özgürleşmesi, bir toplumun ve ulusun kurtuluşu temsil edilmek durumundadır. Bu ise çok yoğun askeri ve politik savaşlar gerektirir; çok büyük ahlaki ve ideolojik güç ister. Ayrıca estetiksizliği, güzellikten yoksunluğu kabul etmez. Platonik aşkları olduğunu iddia edenlerin aşklarını özelleştirip somut yaşamak istediklerinde, tüm bu koşulları karşılamaları gerekir. Bu koşullara güçleri yetmiyorsa ya platonik aşka devam etmeleri gerekir, ya da buna da güç getiremiyor ve anlam veremiyorlarsa, biyolojik kuralların veya kölecil cinsel birlikteliklerin geçerli olduğu geleneksel uygarlık ve modernite evliliklerini yaşamaları söz konusu olacaktır. Özgür aşk ile biyolojik-kölecil evlilik ya da evlilik dışı ilişkiler bir arada olmaz. Aşkın kanunu bu tür ilişkileri kaldırmaz.

Büyük kadın şehitlerimizden, o yüce değerler-

den kadının değerli bir varlık olduğunu sonuna kadar öğrendim. Onlarla yaşanan, belki de yitik ülkenin ve kaybedilen toplumsal kimliğin yeniden ve özgürce kazanılış aşkıydı. Kaldı ki, bu da çok değerli, büyük ve hakiki aşk sayılırdı. Haini ve ikiyüzlüsü de çok olan bir aşktı ki, ben de böylelikle Mem û Zin'in anısını hem canlandırmış hem de gerçekleştirmiş oluyordum.

5- Demokratik Ulus ve Ekonomik Özerklik

Ulus-devlet kapitalist modernitenin azami kârı gerçekleştirmeye dayanan ekonomi üzerindeki hâkimiyetinin iktidar aracıdır. Bu araç olmaksızın azami kâr ve sermaye birikimi gerçekleştirilemez. Uygarlık tarihinde ekonomik talanın azami düzeyde ve belli bir meşruiyet temelinde gerçekleştirilmesini ifade eder. Azami kâr ve sermaye birikimleriyle ilişkisi doğru çözümlenmeden, ulus-devletin doğru tanımı yapılamaz. Ulus-devlet tek başına bir iktidar ve zor sistemi olarak da tanımlanamaz. Devlet iktidarı ancak ulus-devlet olarak düzenlendiğinde kapitalist modernite, özellikle onun ekonomi üzerinde gerçekleştirdiği azami kâr ve sermaye birikimi gerçekleştirilebilir. Bunun anlamı toplumun ekonomik yaşamı üzerindeki ulus-devlet hükümranlığının tarih boyunca en çok artık-değer gasp eden devlet payesine erişmesi, bu tür bir devletin gerçekleştirilmiş olmasıdır. Milliyetçilik ve yurtseverlikle cilalanması, eğitimle tanrısallaştırılması ve toplumun en ince damarlarına kadar sızdırılması ekonomi üzerinde gerçekleştirdiği gasp sistemini meşrulaştırmak içindir. Hukuk, ekonomi-politik, diplomasi ve diğer tüm alanlarda geliştirilen kavram, kuram ve kurumlar aynı amaçla hep meşruiyet peşinde koşarlar. Ekonomik alan üzerinde amansız bir terör ile azami kârın birlikte yürütülmesi, toplumu bir yandan karın tokluğuna ücretli işçiliğe mahkûm ederken, diğer yandan büyük kısmını işsizler ordusuna dönüştürür. Düşük ücret köleliği ve muazzam işsizler ordusu azami kârın, ulus-devletin ve endüstriyalizmin doğal sonuçlarıdır. Kapitalist modernitenin bu üç ana unsurunun gerçekleştirilmesi ancak toplumun ekonomik yaşamı üzerindeki özgürlüğünün ortadan kaldırılmasıyla, ücret köleliğine mahkûm edilmesinin yanı sıra büyük kısmının işsizler ordusu haline dönüştürülmesiyle, kadının ücretsiz veya az ücretli köleliğe mahkûm edilmesiyle gerçekleştirilir. Kapitalizmin genelde sosyal bilimleri özelde ekonomi-politik bilimi bu gerçekleri görünmez kılmak ve çarpıtmak için düzenlenmiş mitolojilerdir ki, bunlara asla inanmamak ve içyüzünü bilmek gerekir.

Kürdistan ve Kürt toplumu dünyada belki de kapitalist modernitenin üç ana unsurunun ekonomik yaşamı üzerinde kültürel soykırıma kadar varan bir talan sistemini kurma, asgari ücretli kadınlar ve erkekleri büyük işsizler ordusuna dönüştürme eylemine tanık olunan en nadir örneklerden biridir. Kürdistan egemen ulus-devletlerin örtülü ve süreklilik kazandırılmış kültürel soykırımının tek taraflı özel savaşıyla ülke olmaktan çıkarılmaya çalışılmıştır. Son iki yüzyıllık tarihi, aslında bu temelde ülke olmaktan çıkarılma ve üzerinde egemenlik kuran ulus-devletlerin 'tek vatan' olgusu içinde eritilme tarihidir. Kürt toplumu içinse bu tarih asimilasyona ve katliamlara maruz bırakılması, işsizleştirilmesi ve en az ücretli kılınmasının, bunun için ekonomik yaşamı üzerindeki özgürlüğünün elinden alınması sonucunda dağılması, nesneleştirilmesi ve kendisi olmaktan çıkarılmasının tarihidir.

Ekonomik özerklikte ekolojiyi ve demokratik toplumu yadsıyan endüstriye, teknolojiye, kalkınmaya, mülkiyete, köy-kent yerleşimciliğine yer yoktur

Kürt toplumu uygarlık tarihi boyunca karşılaştığı fetih, işgal, istila, talan, sömürgecilik ve asimilasyon uygulamalarına kapitalist modernitenin üç ana unsurunun (azami kâr talanı, ulus-devlet zulmü, endüstriyalizmin teknoloji yoluyla tahribatı) eklenmesiyle birlikte, yaşadığı kültürel soykırım sonucunda kendine sahip çıkmaktan korkar hale getirilmiş bir toplumdur. Ekonomisi (tarihte ilk kurulan ve insanlığı besleyen ekonomi) üzerinde hâkimiyetini ve özgür tercihini kaybetmiş, tümüyle yabancı ve işbirlikçi unsurların üç ayaklı modern canavarının kontrolüne geçmiş bir toplumdur. Karın tokluğuna çalışması (oltaya takılan balık misali) bile soykırım amacına bağlanmış bir toplum olduğunu gösterir. Ekonomiyi inşa eden kadınlarının tümüyle işsiz ve en değersiz emek sahibi kılındığı bir toplumdur. Erkeklerinin sözde ai-

leyi yaşatmak için dünyanın dört tarafına savrulmuş olduğu bir toplumdur. Bir tavuk ve bir karış tarla için insanların birbirini öldürdüğü bir toplumdur. Açık ki bu toplum, toplum olmaktan çıkmış, çökertilmiş ve çözülmüş bir toplumdur.

Ekonomik işgal işgallerin en tehlikelisidir. Ekonomik işgal bir toplumu düşürme, çökertme ve çözmenin en barbar yöntemidir. Kürt toplumu üzerindeki ulus-devlet baskısı ve zulmünden çok, ekonomik araçlarına el konularak, ekonomik yaşamı denetlenerek nefessiz hale getirilmiştir. Kendi üretim araçları ve pazarı üzerinde kontrolünü kaybettikten sonra bir toplumun yaşamını özgürce sürdürmesi mümkün değildir. Kürtler sadece üretim araçları ve ilişkileri üzerindeki kontrollerini büyük ölçüde kaybetmediler; üretim, tüketim ve ticaretin kontrolü de ellerinden alındı. Daha doğrusu kendi kimliklerini inkâr etme temelinde egemen ulus-devletlere bağlandıkları oranda mal varlıklarını kullanmaları, ticaret ve sanayide rol oynamaları mümkün oldu. Ekonomik tutsaklık kimlik inkârcılığının ve özgürlükten yoksunluğun en etkili aracı kılındı. Özellikle akarsuları ve petrol yatakları üzerinde kurulan tek taraflı işletmeler tarihsel kültürel varlıkları olduğu kadar verimli arazileri de yok etti. Siyasi ve kültürel sömürgecilikten sonra daha da yoğunlaştırılan ekonomik sömürgecilik, ölümcül darbelerin sonuncusu oldu. Sonuçta gelinen nokta "Ya toplum olmaktan çık, ya da öl!" oldu.

Demokratik ulusun ekonomik sistemi sadece bu barbar uygulamaları durdurmakla kalmaz, toplumun ekonomi üzerinde yeniden denetim kurmasını esas alır. Ekonomik özerklik ulus-devletle demokratik ulus arasında varılacak asgari uzlaşmadır; onun altındaki bir uzlaşma veya çözüm teslimiyet ve 'yok ol' buyruğu anlamına gelir. Ekonomik özerkliği bağımsızlığa taşırmak karşı bir ulus-devlet kurma anlamına gelir ki, bu da sonuçta kapitalist moderniteye teslim olmaktır. Ekonomik özerklikten vazgeçmek ise hâkim ulus-devlete teslimiyettir. Ekonomik özerkliğin içeriği ne özel kapitalizmi ne de devlet kapitalizmini esas alır. Demokrasinin ekonomiye yansımış biçimi olarak ekolojik endüstriyi ve komün ekonomisini esas alır. Endüstriye, kalkınmaya, teknolojiye, işletmelere ve mülkiyete biçilen sınır ekolojik ve demokratik toplum olma sınırıdır. Ekonomik özerklikte ekolojiyi ve demokratik toplumu yadsıyan endüstriye, teknolojiye, kalkınmaya, mülkiyete, köy-kent yerleşimciliğine yer yoktur. Ekonomi üzerinde kâr ve sermaye birikiminin gerçekleştiği bir alan olarak bırakılamaz. Ekonomik özerklik kâr ve sermaye birikiminin asgariye indiği bir modeldir. Pazarı, ticareti, ürün çeşitliliğini, rekabeti ve verimliliği reddetmemekle birlikte, üzerinde kâr ve sermaye birikiminin egemenliğini kabul etmez. Finans ve mali sistem ekonomik verimliliğe ve işleyişe hizmet ettiği oranda geçerli kılınır. Paradan para kazanmayı en zahmetsiz sömürü tipi olarak kabul eder ki, ekonomik özerklik sisteminde bu sömürü tipi kendine yer bulamaz. Demokratik ulusun ekonomik özerkliği çalışmayı bir zahmet, bir angarya olarak değil, bir özgürleşme eylemi olarak değerlendirir. "Çalışmak özgürlüktür" ilkesi ana ilkesidir. Çalışmanın zahmet ve angarya olarak karşılanması emeğin sonuçlarına yabancılaşmaktan kaynaklanır. Emeğin sonuçları öz kimliğine ve birey özgürlüğüne hizmet ettiğinde, bu seve seve ve mutlulukla katlanılan bir eylem olur.

Kürdistan'ın akarsuları üzerinde kurulan barajlar tam bir tarih katliamına ve ekolojik felakete yol açmıştır. Ekolojiyi, verimli toprağı ve tarihi dikkate almayan hiçbir baraja müsaade edilemez; hatta inşa edilenler ömrünü doldurunca yerlerine yenileri inşa edilemez. Mümkünse erken tasfiyelerinden de kaçınılamaz. En büyük toplum ve canlı düşmanlığı olan ormansızlığa ve erozyona tam bir seferberlik ruhuyla karşı durur. Toprağı koruma ve çevreyi ormanlaştırmayı en kutsal emek türleri olarak ilan eder ki, kendi başına bu iki alandaki çalışmalar işsizliği yüzyıllarca ortadan kaldırmaya kâfidir. Ulus-devlette kâr ve sermaye birikimi için en kutsal faaliyet alanı nasıl en çok kâr getiren alansa, demokratik ulusta toplumu tarih boyunca yaşatmış toprak ve orman alanları çalışmanın en kutsal alanlarıdır. Kapitalizm ve endüstriyalizm olmadan toplumsal yaşam varlığını sürdürür; ama toprak ve orman olmadan toplumsal yaşam sürmez. Tekrar toprağa ve ormanlaştırmaya, kısacası ekolojik yaşama dönüş sadece işsizliği ortadan kaldırmaz; aynı zamanda kanserli kent toplumundan da kurtarır. Dolayısıyla toprağa, orman faaliyetine, ekolojik tarıma ve gıdaya dönüş sadece işsizliğe temel çare değildir; tüm modernite ve kent hastalıklarının da panzehiridir.

Ekonomik özerkliğin komün ekonomisini devlet kapitalizmi ve ekonomisiyle karıştırmamak gerekir. Reel sosyalizmin kolektifleştirme çabalarına da benzemez. İnsan doğasına ve çevreye en uygun ekonomik birimlerden bahsediyoruz. Komünde angaryaya ve özgürleştirmeyen çalışmaya, emeğe yer yoktur. Toplumun tarih boyunca esas aldığı, onunla kendini var kıldığı, kutsal saydığı ve coşkuyla karşıladığı öz yaşam kaynağından, modelinden bahsediyoruz. Nerede verim, bereket ve coşku varsa, orada komün ekonomisi vardır.

Ekonomik temeli iflas ettirilmiş bir toplumun yaşama kabiliyeti yoktur

Demokratik ulusun omurgası olan KCK ekonomik özerkliği ve komün ekonomisini en az toplumun öz savunması kadar gerekli görür ve esas alır. Nasıl öz savunma olmadan toplum varlığını sürdüremezse, ekonomik özerklik olmadan, toprağın korunmasına, ormanlaştırmaya, ekolojiye ve komüne dayanmadan da toplumun beslenmesi, dolayısıyla varlığını sürdürmesi mümkün olamaz.

Ekonomik özerklik için yasal bir temel de gereklidir. Egemen ulus-devlet yasalarındaki tekdüzelik ve merkeziyetçilik, "hukuk birliği" adı altında ekonomik yaratıcılığa, ekolojiye ve rekabete köstek olmaktadır. Özünde ekonomik sömürgeciliğe dayanan bu hukuk anlayışı yerine, ulusal ekonomiyle koordinasyonu dikkate alan yerel ekonomiye ve onun özerk işleyişine şiddetle ihtiyaç vardır. Ulusal pazar olgusunu inkâr etmeyen, ama yerel pazar dinamiklerini de göz önünde bulunduran bir ekonomi hukuku elzemdir. Tek merkezî hukuk sistemi en büyük tutuculuk etkenidir. Tamamen siyasi gerekçelidir ve ekonomik mantığı yoktur.

Kürt ulusal sorununun demokratik ulus çözümünün ekonomik boyutunda ekonomik özerkliğin bir yasal statüsü de olmak durumundadır. Mülkiyet düzenlemesi, şirket büyüklüğü, akarsular, yeraltı ve yerüstü maden yataklarının değerlendirilmesi, pazar kuruluşları, banka sistemi, yerel demokratik yönetimlerin bütçe yapısı, vergiler ve benzeri konularda yerel ekonomik yasalar esastır. Ulusal ekonomik yasalarla yerel ekonomik yasaların uyumu sağlanabilir.

Ekonomik temeli iflas ettirilmiş bir toplumun yaşama kabiliyeti yoktur. Tam ekonomik bağımsızlık hiçbir zaman gerçekleşemeyecek bir ekonomik ütopya olup, karşılıklı yararlılık temelinde ama iç özerkliği geniş olan bir ekonomi çağındayız. Kapitalist modernitenin küresel finans çağında ne kadar gereksiz, insanlığı tehdit eden ve sürdürülemez bir sistem olduğu açığa çıkmıştır. Buna karşılık demokratik ulusal birimlere dayalı demokratik modernite ekonomik krizlerden, işsizlikten ve açlıktan kurtuluşun alternatif sistemi olarak anlaşılmak durumundadır.

6- Demokratik Ulusun Hukuk Yapısı

Demokratik hukuk çeşitliliğe dayanan hukuktur. Daha da önemlisi, hukuk düzenlemesine az başvurur ve basit yapılıdır. Egemen ulus-devlet tarih boyunca hukuki düzenlemeleri en çok geliştiren devlet biçimidir. Bunun nedeni toplumun her şeyine karışması, özellikle ahlaki ve politik toplumu tasfiye etmeye çalışmasıdır. Eski toplumlar büyük ölçüde ahlaki ve politik düzenlemelerle sorunlarını çözmeye çalışırlardı. Kapitalist modernite bütün meşruiyetini hukuka dayandırmaya çalıştı. Topluma aşırı müdahalesi ve onu sömürmesi hukuk denilen adaleti biçimselleştiren karmaşık araca başvurmasına yol açtı. Hukuk çokça söylendiği gibi birey ve toplum haklarını ve görevlerini düzenleyen yasalar bütünlüğü olmaktan çok, kapitalizmin tarih boyunca yol açtığı büyük haksızlıkları biçimsel adalet anlayışıyla meşrulaştırmaya dayalı aşırı sayıda yasalarla yönetme sanatıdır. Burjuvazinin elinde hukuk büyük bir silahtır. Kendisini hem eski ahlaki ve politik düzene, hem de alttaki emekçilere karşı hukukla savunur. Ulus-devlet gücünü büyük oranda tek taraflı düzenlenmiş hukuk erkinden alır. Hukuk ulus-devlet tanrısının bir nevi ayetleridir. Ulus-devlet, toplumunu bu ayetlerle yönetmeyi tercih eder.

Demokratik ulus bu nedenle hukuka, özellikle anayasa hukukuna karşı duyarlıdır. Demokratik ulus hukuk ulusundan çok ahlaki ve politik ulustur. Ulus-devletlerle ortak bir siyasi çatı altında uzlaşarak yaşama esas alındığında hukuka ihtiyaç duyulur. Bu durumda ulusal yasalar ve yerel yönetim yasaları ayrımı önem kazanır.

Tek yanlı merkezî bürokratik çıkarları esas alan ulus-devlet hukuku sürekli demokratik yerel ve kültürel grupların direnişiyle karşılaştığında zorunlu olarak yerel yönetim yasalarını benimser. Başta ABD ve AB ülkeleri olmak üzere, dünyanın birçok ülkesinde federal ve federe hukuk sistemleri geçerlidir. Merkezî bürokrasi ve tekelci kapitalizme karşı yerel halkın çıkarlarını dengeleyen sistemler daha çok gelişmektedir.

Hukuk ulus-devlet tanrısının bir nevi ayetleridir

Kürdistan ve Kürtlerin varlığı inkâr ve imhayı yaşadığından, kendilerine özgü bir hukukları olmamıştır. Osmanlı sisteminde Kürtlerin hem yazılı hem de geleneksel bir hukukları vardı. Ulusal kurtuluş sürecinde de Kürt ve Kürdistan kimliği, hatta Kürt Reform Yasası resmen kabul edilmesine rağmen, 1925'ten itibaren komplo, darbe ve asimilasyon yöntemleriyle kimlikleri yok sayılıp tarihten silinmek istendiler. PKK'nin direnişi Kürt varlığını kesinleştirmesine karşılık yasal tanımını henüz sağlayamamıştır. Bu dönemde ulus-devletleri Kürt varlığını yasal olarak da tanımaya zorlayacak, bunun gerçekleşmemesi halinde kendi özerklik hukukunu tek taraflı geliştirmeyi esas alacak olan KCK, ulusal anayasalar içinde kendine yer bulmaya öncelik tanıyacaktır. Bu öncelikte kendi demokratik özerklik statüsünün ulusal demokratik anayasalar içinde ifade edilmesine çalışacaktır. TC'nin katılmaya çalıştığı AB'nin birçok üye ülkesinde bu yönlü düzenlemeler mevcuttur. Zaten Kürt sorununun barışçıl ve demokratik çözümünden kastedilen de demokratik özerklik statüsüne dayalı ulusal demokratik anayasal uzlaşmadır. Irak'ta gerçekleştirilen, Türkiye ve Kürdistan'da yoğun olarak tartışılan bu yönlü bir çözümdür. KCK öncelik verdiği uzlaşmaya dayalı demokratik özerklik statülü ulusal demokratik anayasal çözümde başarılı olamazsa, ikincil öncelik tanıyacağı yol olan tek taraflı Demokratik Özerklik Yönetimi'ne geçiş yapacaktır. Kürdistan'da Demokratik Özerklik Yönetimi bir ulus-devlet hukuk yönetimi olmayıp, yerel ve bölgesel çapta demokratik modernite yönetimidir.

7- Demokratik Ulus Kültürü

Kültürel boyut ulusların oluşumunda önemli bir unsurdur. Kültür dar anlamda toplumların geleneksel zihniyetini ve duygusal hâkikatini ifade eder. Din, felsefe, mitoloji, bilim ve çeşitli sanat alanları dar anlamda bir toplumun kültürünü oluştururlar. Toplumun bir nevi ruhsal ve zihniyet durumunu yansıtırlar. Ulus-devlet veya devlet eliyle uluslar oluşturulurken, kültür dünyası büyük bir çarpıtma ve kırıma uğratılır. Kapitalist modernite, geleneği olduğu gibi bütün hâkikatiyle kabul etmez. Ondan işine geleni süzerek ve kendi çıkarları temelinde dönüşüme uğratarak alır. Kültürel tarih diye kendi damgasını vurup toplumun ve bireyin önüne koyduğu bambaşka bir şeydir; tarih adına tarihsizlik, kültür adına kültürsüzlüktür. Diğer bir deyişle tüm insanlık tarihini ve kültürünü kapitalizmin çıkar gözlüğü ve güdüsüyle seçime tabi tutarak, yeni bir resim çizer gibi önümüze serer. Modernite ve ulus-devlet, tarih ve kültürü kendine göre yeniden inşa etmeden kendini gerçekleştiremez.

Demokratik ulus tarihe ve kültüre gerçek anlamını iade ederek kendini oluşturmaya çalışır. Saptırılmış ve kırıma uğratılmış tarih ve kültür demokratik uluslaşmada âdeta Rönesans'ını yaşar. Zaten Avrupa'da Ortaçağ'dan çıkışta yaşanan Rönesans, Grek ve Roma tarih ve kültürünün yeniden canlanması veya doğuşu anlamına gelmekteydi. Daha sonra Avrupa'nın tüm ülkeleri ve kavimleri İtalya örneğinden yola çıkarak kendi Rönesanslarını gerçekleştirip demokratik uluslaşmayı başardılar. Her halkın kendi öz tarihi ve kültürüyle Katolik evrenselliği aşarak yeniden buluşması ve kendini demokratik ulus olarak inşa etmesi anlamına gelmekteydi. Avrupa uluslaşmasında başlangıçta tarih ve kültürden kaynaklanan unsurlar hâkimdi. Bu unsurlar da esas olarak halklar ve kavimlerin tarihi ve kültürüydü. Dolayısıyla oluşan uluslarda demokratik eğilim ağır basmaktaydı. Daha sonra burjuvazinin sınıf eğiliminin gelişmesi ve özellikle Fransız Devrimi'nde hegemonyasını kurması, demokratik ulus karakterini iktidar ve devletin damgasını taşıyan devlet-ulusuna dönüştürdü. Aslında başta büyük Fransız Devrimi olmak üzere bütün Avrupa devrimlerinde -Buna gecikmeli de olsa Rus Devrimi de dahildir- yaşanan, demokratik ulusa ve demokratik ulus devrimine karşı ulus-devlet karşıdev-

rimiydi. Avrupa'da ve daha sonra tüm dünyada her ulus-devlet veya devlet eliyle gerçekleştirilen ulusçuluk, kapitalizmin ve burjuvazinin sosyalizme ve proletaryaya, onların demokratik ulus devrimlerine, devrimci uluslar ve halklar dayanışmasına, enternasyonalizmine karşı birer büyük karşı devrim hareketidir.

Özcesi her ulus-devlet bir karşı devrimdir; kapitalizmin, burjuvazinin ve ortaklarının diktasıdır, faşizmidir. Kapitalist sistem ve kurucusu burjuva sınıfı her ne kadar daha verimsiz bir sistem olan feodalizme ve onun temsilcisi feodal prenslikler ve krallıklara karşı devrimci maske takındılarsa da, bunlara karşı savaşanlar özünde halklardı; halkların devrimci demokratik ulus hareketleriydi. Zafer de bunların hakkıydı. Burjuvazi tüm bu halk devrimlerine ve demokratik ulus hareketlerine sızdı. Ekonomik gücünü kullanarak, demokratik ulus devrimlerine karşı milliyetçi milli-devlet ve devletçi-ulusun karşı devrimini çok yönlü geliştirerek kendi hegemonyası altında çağa damgasını vurdu. Kapitalist çağın dünya çapında yeni uygarlığının yani modernitesinin hegemonyasını kurup yükseltti.

Özcesi her ulus-devlet bir karşı devrimdir; kapitalizmin, burjuvazinin ve ortaklarının diktasıdır, faşizmidir

Bilimsel sosyalizmin kurucuları K. Marks ve F. Engels'in en büyük hataları 19. yüzyılın ortalarında en son Almanya ve İtalya'da zafere erişen bu ulus-devlet karşı devrimlerine karşı çıkacaklarına bunları desteklemeleri oldu.

1919-1922'de Anadolu ve Mezopotamya'da gelişen demokratik ulus devrimleri gerçekten halkların eseriydi. Bu devrimlerin zaferini halkların ittifakı sağlamıştı. Bu devrimlere önderlik eden M. Kemal'in o dönemdeki bütün demeçleri bu gerçeği ifade eder. Ulusal devrimin iki asli unsuru Türk ve Kürt halklarıydı. İdeolojik ve politik olarak da Türk, Kürt, Yahudi (Sabetayist) ve Çerkez yurtseverliği, İslâm ümmetçiliği ve komünistlik ittifak halindeydi. Dolayısıyla bu ittifakla kazanılan zafer emperyalizme ve işbirlikçilerine karşı bir demokratik ulusal devrimdi.

İttihat ve Terakki Cemiyeti'nin 1919-1922 ulusal devrimine nasıl sızdıklarını, özellikle İngiliz hegemonyasıyla işbirliği içinde olanların geliştirdikleri komplo, suikast ve darbeleri de çok iyi bilmek gerekir. TKP (Türkiye Komünist Partisi) Önderi Mustafa Suphi ve on beş kişilik tüm Merkez Komite üyelerini komployla Karadeniz'de boğduranlar bunlardı. Hâlbuki temsil ettikleri Bolşevikler ulusal devrimin başarısında stratejik rol sahibiydiler. Yine komployla Yunan ordusuna sığınmak zorunda bıraktıkları Çerkez Ethem ve güçleri ulusal devrime gidişte birçok karşı devrimci ayaklanmayı bastırmışlardı. Yobaz diye öldürdüklerinin büyük kısmı yine ulusal kurtuluşta stratejik rol oynayan İslâm ümmetçileriydi. Zaferden sonra sürgüne gönderilen Mehmet Akif ve Said-i Nursi zafere kadar ulusal devrimin hizmetindeydiler. Koçgiri'den Dersim'e, Süleymaniye'den Diyarbekir'e kadar M. Kemal'in stratejik ittifak çağrılarına olumlu yanıt veren Alevi ve Sünni Kürtlerini, ulusal devrimin zaferindeki rolleri stratejik olmasına rağmen, gerek devrim sırasında ve gerekse devrim sonrasında acımasızca imha ve inkâr edenler de bu komplocu güçlerdir. Önce İzmir suikastıyla, sonra mitolojik tanrısallıklarla M. Kemal'i etkisizleştirenler ve derin bir bunalıma itenler de bunlardır.

Kimdir bunlar? Ağırlıklı kesimi Türk olmayan Beyaz Türkler diyoruz bunlara, İttihat ve Terakki Cemiyeti'nin artıkları diyoruz. Hitler'in bile kendilerini örnek aldığını itiraf etmekten çekinmediği devlet-ulusçu karşı devrimcilerdi.

Kürt sorununun demokratik ulus çözümü öncelikle Kürt tarihinin ve kültürünün doğru tanımlanmasıyla bağlantılıdır. Tarihinin ve kültürünün doğru tanımlanması toplumsal varlığının tanınmasını beraberinde getirir. Ulusal toplum olmak tarih ve kültür bilincine ve ruhuna sahip olmak demektir. Cumhuriyet tarihinde Kürtlerin inkârı ve imhası (Diğer ulus-devletlerin tarihlerinde de benzer uygulamalar vardır) ilkin Kürt tarihinin inkârı ve kültürel varlığının imhasıyla başlatılmıştır. Önce manevi kültürel unsurlar, daha sonra maddi kültür unsurları tasfiyeye uğratılmıştır. Eğer PKK ve öncülük ettiği halk savaşçılığının ideolojik-politik çizgisi doğru olmasa ve Kürt tarihini ve kültürünü doğru yansıtmasaydı, Kürtler varlıklarını sürdüremezlerdi. Nitekim bu dönemde birçok grup ve kişilik benzer idealarla soruna yaklaşmış, ama hepsi Kürt tarihine ve kültürüne doğru sahip çıkamadıklarından tas-

fiyeye uğramaktan kurtulamamışlardır.
Kürt demokratik ulusunun inşası milliyetçi ve devletçi yaklaşımlarla geliştirilmek istenen ulus inşasından nitelik bakımından farklıdır. Egemen ulus-devlet ulusçuluğundan farklı olduğu gibi, Kürt milliyetçi ve devletçi yaklaşımlarından da farklı olup, onlara karşı emekçiler ve halkların tarihlerine ve kültürlerine dayalı alternatif ulus inşasıdır.

Kürt sorununun demokratik ulus çözümü öncelikle Kürt tarihinin ve kültürünün doğru tanımlanmasıyla bağlantılıdır

KCK Kürt demokratik ulusunun inşasında Cumhuriyet tarihi boyunca inkâr edilen ve Kürtlerin asli unsur olarak katıldığı 1919-1922 ulusal devrimindeki rolüne sahip çıkar. Bu ulusal devrimi Türklerin olduğu kadar Kürtlerin ve katılım gösteren diğer müttefiklerinin de ulusal devrimi olarak görür. Daha sonraki süreçlerde müttefiklerin dışlanmasını, tarihleri ve kültürlerinin inkâr edilmesini devrimin halkçı karakterine karşı darbe sayar. Bu darbeye karşı Kürtlerin direnişini meşru, ilerici ve özgürlükçü olarak değerlendirir. Ayrıca Kürtlerin Türklerle Malazgirt Savaşıyla (1071) başlayan stratejik ittifakının gönüllülük esasına dayandığını, çeşitli kopmalara uğratılsa da bu tarihten beri iktidar ve devlet oluşumlarında Kürtlerle Türklerin iki esaslı ortak olduğunu, dolayısıyla her iki halkın tarihi ve kültürü arasında sıkı bir ortaklık ve iç içelik bulunduğunu beyan eder. Türklerle Kürtlerin Ortadoğu'nun son bin yıllık tarihinde ortaklaşa stratejik bir rol oynadığını kabul eder.
Diğer halklarla ucu açık demokratik ulus anlayışıyla daha geniş demokratik ulusal birlikler ve ittifaklara açıktır. Tarih boyunca Ortadoğu kültüründe yaşanan birlikleri, evrensellikleri (En açık örneği İslâm ümmetçiliğidir) güncelleştirip inşa etmeyi Ortadoğu halklarının gerçek kurtuluş ve özgürlük yolu sayar.

8- Demokratik Ulusun Öz Savunma Sistemi
Canlılar dünyasında her türün kendine göre bir savunma sistemi vardır. Savunmasız tek bir canlı türü yoktur. Hatta evrendeki her elementin, her parçacığın varlığını korumak için gösterdiği direnci öz savunma olarak yorumlamak mümkündür. Bozunmaya, kendisi olmaktan çıkmaya karşı gösterdiği direnç açık ki öz savunma kavramıyla ifade edilir. Bu direnci yitirdi mi o element veya parçacık bozunur, kendisi olmaktan çıkar, başka bir unsura dönüşür. Canlılar âleminde ise öz savunma direnci kırıldı mı, o canlı ya başka canlılara yem olur ya da ölür.
Aynı sistem insan türü ve toplumu için de fazlasıyla geçerlidir. İnsan gibi narin bir tür ve toplumu gibi tehditlere açık bir varoluş, güçlü bir öz savunma olmadan varlığını uzun süre ayakta tutamaz. İnsan türünde savunma biyolojik olduğu kadar toplumsaldır. Biyolojik savunma her canlı varlıktaki savunma güdüleri tarafından yerine getirilir. Toplumsal savunmada ise, topluluğun tüm fertleri ortaklaşarak kendini savunur. Hatta savunma olanaklarına göre topluluğun sayısı ve örgütlenme biçimi sürekli değişir. Savunma topluluğun asli bir işlevidir. Onsuz yaşam asla sürdürülemez. Bilindiği gibi canlılar dünyasının diğer iki asli işlevi beslenme ve üremedir. Nasıl ki canlı varlıklar beslenme ve üreme olmadan yaşamlarını sürdüremezlerse, öz savunma olmadan da yaşamlarını sürdüremezler. Canlılar dünyasının öz savunmasından çıkarabileceğimiz diğer önemli bir sonuç, bu savunmanın sadece varlıklarını korumaya yönelik olmasıdır. Kendi türünden, hatta başka türlerden varlıklar üzerinde hâkimiyet kurma ve sömürgeleştirme sistemleri yoktur. İlk defa insan türünde hâkimiyet ve sömürge sistemleri geliştirilmiştir. Bunda sömürü olanaklarına yol açan insan türünün zihniyet gelişmesi ve buna bağlı olarak artık-ürün elde edilmesi rol oynar. Bu durum varlığını korumayla birlikte emek değerlerini savunmayı, yani sosyal savaşları da beraberinde getirir.
Kürtler açısından öz savunma yaşadıkları somut koşullara göre tarih boyunca hep büyük önem taşımıştır. Ürün fazlalıklarına dayalı uygarlık sistemleri geliştikçe;Sümer uygarlığından günümüzdeki hâkim uygarlığın son hegemon gücü ABD'ye kadar sayısız uygarlık gücünün aynı bölgeye ve topluluklara dolaylı ve direkt saldırıları hiç eksik olmamıştır.
Kapitalist moderniteyle birlikte gelişen son iki yüzyılın saldırıları farklı bir nitelik almıştır. İlk çağdan beri kabile ve aşiret birimleri halinde dağlık alanlarına dayalı olarak geliştirdikleri

varlıklarını koruma, yani öz savunma sistemleri, kapitalist sisteme dayalı saldırı araçları karşısında yeterli olamamıştır. İlk defa varlıklarını yitirme tehlikesi gündeme girmiştir. Kapitalist modernitenin ulus-devlet yapılanması Kürtler açısından sadece özgürlüklerini yitirmelerine değil, varlıklarını yitirme tehlikesiyle de karşı karşıya gelmelerine yol açmıştır. Siyasi sınırlar içinde "tek dil", "tek ulus", "tek vatan" yaratma program ve eylemi, o sınırlar dahilindeki diğer diller, uluslar ve vatanların inkâr ve imhayla karşılaşmalarına yol açmıştır.

Kürt kimliğinin kabulü ve özerk yaşama saygı aşamasına gelinmiştir. Bu durum öz savunma savaşı açısından yeni bir durumdur

Bütün yoğunluğuyla sürdürülen bu sürece tepki olarak doğan PKK Hareketi, başlangıç itibariyle esas olarak Kürt halkının öz savunma hareketidir. Önceleri ideolojik ve politik olarak yürütülen öz savunma hareketi kısa sürede karşılıklı şiddete dayanan bir öz savunma aşamasına geçti. Başlangıçta sadece kadro ve sempatizanların varlığını savunmaya dayalı silahlı savunma 15 Ağustos 1984 Hamlesiyle halkı da kapsamına alarak genişledi. Kürdistan'da kendi kaderi üzerinde söz sahibi olacak Kürtlerin bölgedeki dengeyi alt üst etmelerinden çekinen tüm güçler bu saldırıların arkasında yer aldılar. Buna rağmen bu direnme savaşları dayatılan inkâr, imha ve asimilasyon politikalarına büyük darbe vurdu. Halkın kimliğine sahip çıkma ve özgür yaşama arzusunda ısrar etme tavrını kesinleştirdi. Ulus-devletlerin Kürt halkı üzerindeki eski tasfiyeci emelleri tümüyle sona ermemişse de, eskisi kadar iddiaları kalmamıştır. Kürt kimliğinin kabulü ve özerk yaşama saygı aşamasına gelinmiştir. Bu durum öz savunma savaşı açısından yeni bir durumdur. PKK bu yeni durumu KCK aracılığıyla değerlendirmeye çalışmıştır.

Tek silahlı güç tekeli olan ulus-devletlerin fırsat buldukça uygulamaktan kaçınmayacağı yeni inkâr, imha ve asimilasyon politikaları KCK'nin öz savunma sistemini kalıcı olmaya zorlamıştır. Ulus-devletlerle ortak yaşamanın asgari koşulu, Kürt öz kimliğinin ve özgür yaşamının anayasal güvenceye kavuşmasıdır. Anayasal güvence yetmez, ayrıca yasalarla belirlenecek statülerle bu güvencenin somut koşulları aranacaktır. Dışa karşı ortak ulusal savunma dışında, güvenlik işlerinin Kürt toplumunun kendisi tarafından karşılanması gerekir. Çünkü bir toplum iç güvenliğini en iyi ve ihtiyaçlarına en uygun biçimde ancak kendisi sağlayabilir. Dolayısıyla ilgili ulus-devletlerin iç güvenlik politikalarında önemli reformları gerçekleştirmeleri gerekir. KCK'nin de barış ve demokratik çözümün sağlanması halinde, öz savunma güçlerini yani HPG'yi (Halk Savunma Güçleri) yeniden düzenlemesi gerekir. Şüphesiz yeniden düzenleme yeni yasalar gerektirir. Eski Hamidiye Alayları ve yeni 'köy korucuları' gibi bir sistemin söz konusu olamayacağı açıktır. Ancak ulus-devletlerle uzlaşmaya dayalı ve yasal olan iç güvenliğe ilişkin yeni güç düzenlemeleri yapılabilir.

İlgili ulus-devletlerle uzlaşma olmazsa, KCK tek taraflı olarak kendi demokratik ulus inşasını bütün boyutlarıyla koruma temelinde, kendi öz savunma güçlerinin nicel ve nitel durumunu yeni ihtiyaçlara göre düzenlemeye çalışacaktır. Kültürel soykırımlara kadar varan bütün ulus-devlet uygulamalarına (askeri, politik, kültürel, sosyal ve psikolojik savaşlarına) karşı sürekli savaşım halinde olacaktır. Kürdistan'ın ve Kürtlerin varlığı ve özgürlüğü öz savunmasız olamaz.

9- Demokratik Ulus Diplomasisi

Ulus-devletin en çok geliştirdiği bir faaliyet de ulus-devletler arasındaki diplomasi faaliyetidir. Diplomasi devletler arasında yaşanan savaşlar öncesindeki faaliyet biçimlerini tanımlamaktadır. Ulus-devletlerin tarihindeki savaşların hazırlık safhası olarak da değerlendirilebilir. Tarih boyunca her türlü topluluk birimleri arasındaki komşuluk ilişkilerinin geleneksel ifade ediliş biçimlerinin belli ritüelleri vardır. Bunlara yüksek değer biçilir. Ulus-devletlerin bu ilişkiyi kurumlaştırmaları kapitalist modernitenin kâr eğilimiyle bağlantılıdır. Eğer ilişkiler barış döneminde daha çok kâr getiriyorsa savaşa gerek yoktur. Diplomasi ile kârlı ilişkiler kotarılır. Azami kâr eğilimi savaşla bağlantılıysa, bütün diplomatik güçler bir araya gelseler de kârlı savaşı engelleyemezler. Dolayısıyla diplomasinin

işi bitmiştir. Kâr mantığına indirgenen diplomasinin tarih boyunca görülen toplumlar arası en değerli ilişki tarzıyla bağı kalmamıştır. Diplomasi ulus-devletler arasında kârlı savaş oyunlarının bir manipülasyon aracı haline getirilmiştir. Artık barışın değil savaşların hazırlayıcı aracına dönüşmüştür.

Demokratik ulus geleneğiyle tekrar toplumlar arasında daha çok barış ve dayanışmanın, yaratıcı alışverişlerin aracına dönüşen diplomasi esas olarak sorunların çözümüyle uğraşır. Demokratik ulus diplomasisi savaşların değil, barışın ve yararlı ilişkilerin aracıdır. Bilge insanların rol oynadığı ahlâki ve politik değeri yüksek bir misyonu ifade eder. Özellikle komşu halklar ve akraba topluluklar arasındaki dostane ilişkilerin, karşılıklı yarar getiren süreçlerin geliştirilmesi ve sürdürülmesinde önemli rol oynar. Ortak toplumsallıkların, daha üst seviyede toplum sentezlerinin inşa gücüdür.

Kürtlerin tarihinde olumlu veya olumsuz yönde çok sayıda diplomatik ilişki süreci varlığını hep sürdürmüştür. Çok parçalanmışlık ve topluluklar arasındaki yalıtılmışlık elçilik faaliyetlerine yüksek değer biçilmesine yol açmış, doğru ifa edildiğinde toplumsal yaşama değerli katkılarda bulunmuştur. Kötü niyetle ve farklı kişisel ve zümresel çıkarlar peşinde ifa edildiğinde ise düşmanlıklara ve çatışmalara hizmet etmiştir.

Günümüzde Kürtler gerek kendileri ile komşuları arasında, gerekse küresel çapta anlamlı bir diplomasiye şiddetle ihtiyaç duymaktadır. Varlıklarını korumada ve özgürlüklerini sağlamada olumlu diplomatik faaliyetlerin büyük rolü vardır. Yakın dönemde, kapitalist modernite sürecinde belki de dünyada en çok diplomatik oyunlara kurban edilen halk Kürtler olmuştur. Bunda şüphesiz Kürt işbirlikçileri kadar Kürt direnişlerinin modern yöntemlerden kopukluklarının da önemli payı vardır.

Hem konjonktürel hem de sınıfsal açıdan birleşik bir Kürt ulus-devletinin şansının az olduğu göz önüne getirildiğinde, bu amaçla yürütülen diplomasilerin çözümleyici şansının oldukça az olduğu görülecektir. Kürtlere ilişkin ulus-devlet diplomasisi çözümleyici değil tıkayıcı, Kürdistan parçaları arasında çelişkiyi arttırıcı ve düşman ulus-devletlere açık davetiye çıkaran birçok olumsuz role tanıklık etmiştir. Bu nedenle yeni bir diplomasiye, demokratik ulus diplomasisine şiddetle ihtiyaç vardır.

Demokratik ulus diplomasisi, öncelikle parçalanmış ve farklı çıkarlar etrafında bölünmüş Kürtler arasında ortak bir platform geliştirmek durumundadır. Kürtlerin en çok ve şiddetle ihtiyacını duydukları bu platform, diplomatik faaliyetlerin merkezine oturmak durumundadır.

Demokratik Ulusal Kongre'yi kurup işlevselleştirmek Kürt diplomasisinin en hayati görevidir

Dolayısıyla Kürtler arasında bütünsel bir diplomasiyi geliştirmek temel ulusal görevlerdendir. Bunun için Demokratik Ulusal Kongre'yi kurup işlevselleştirmek Kürt diplomasisinin en hayati görevidir. Demokratik Ulusal Kongre hem tüm Kürt örgütleri ve şahsiyetlerinin temel hedefi olmalı, hem de Kongre'nin bir an önce kurulmasıyla ona dayalı tek ağızdan konuşan, tek politikası olan, kurumlaşmış bir Kürt diplomasisi gerçekleştirilmelidir. Hiçbir örgüt hiçbir gerekçeyle bu hayati görevleri erteleyemez, savsaklayamaz. Bu görevleri sürekli erteleyenler ve savsaklayanlar farklı kişisel ve örgütsel çıkarlar peşinde koşanlardır. Tarihte bu tip zihniyetler ve kişiliklerin yol açtıkları büyük felaketler ve zararlar iyi bilinmektedir, bilinmek durumundadır. Irak Kürt Federe Devletine dayalı diplomasi önemli olmakla birlikte, bütün Kürtlerin ihtiyacını karşılayamaz. Bu devletin ne bu ihtiyaca cevap verecek yeteneği vardır ne de koşulları buna müsaade eder. Bütün Kürtlerin ihtiyacına cevap verecek diplomasi ancak Demokratik Ulusal Kongre'ye dayalı olarak geliştirilebilir. Dolayısıyla öncelikli görev Demokratik Ulusal Kongre'nin toplanması ve kalıcı bir genel bütünleyici ulusal demokratik örgüt olarak ilanıdır.

Demokratik Ulusal Kongre'nin temel görevleri şöyle sıralanabilir:

a- Demokratik Ulusal Kongre kalıcı bir örgüt olmalıdır. Ulusal demokratik her sınıf ve tabakadan uygun bileşimle kişiler ve örgütlerin temsili sağlanmalıdır. Bunda nüfus ve parçaların rolü, mücadele azim ve kararlılıkları göz önünde bulundurulmalıdır.

b- Kongre daimi bir icra yani Yürütme Konseyi

seçmelidir. Yürütme Konseyi bütün Kürtlerin pratik-politik ilişkilerinin yürütülmesinden sorumlu olmalıdır. İç ve dış diplomatik faaliyetler, ekonomik, sosyal ve kültürel ilişkiler Konseyce kurumsal olarak yürütülmelidir.

c- Bütün örgütler öz savunma güçlerini ortak bir Peşmerge örgütünde birleştirmeli, ortak Halk Savunma Güçleri Komutanlığı kurulmalıdır. Her örgütün gücü oranında öz savunma güçleri üzerinde belli bir inisiyatifi olmalıdır.

d- Konseye bağlı Dış İlişkiler Bürosu veya Komitesi, başta Kürtlerin bağlı yaşadığı ulus-devletler olmak üzere diğer tüm devletler ve sivil toplum güçleriyle ilişkilerden tek başına sorumlu olmalıdır.

Demokratik ulus diplomasisi ulus-devlet diplomasisinin büyük bir kaosa ve çatışmaya götürdüğü Ortadoğu halkları ve ulusları arasında demokratik modernite bağlamında kalıcı çözümleyici rol oynayabilir.

10- Demokratik Ulus Çözümünün Arayışçısı Olmak

Kürdistan'da demokratik ulus inşacılığı hem kuram hem de pratik açıdan üzerinde yoğunlaşmayı ve dönüşüm geçirmeyi gerektiren Kürt varlığı ve özgür yaşamının yeni tarihsel ve toplumsal ifadesidir. Kendini gerçek aşk derecesinde adamayı gerekli kılan bir hâkikati ifade etmektedir. Bu yolda hiçbir sahte aşka yer olmadığı gibi sahte yolcusuna da yer yoktur. İnsanlık tarihinden olumlu anlamda gerekli olan ne varsa sentezlenip süzülmüş bal kıvamında bu yolun yolcusuna sunulmuştur. Bu yolda demokratik ulus inşacılığının ne zaman tamamlanacağı gereksiz bir sorudur. İnsanlık durdukça tamamlanamayacak bir inşadır söz konusu olan. Evrende kendini her an yaratan varoluşlar kadar, insanın kendi kendisini özgür bilinçle her an yaratan bir varlık olması gibi, demokratik ulus inşacılığı da kendini her an yeniden yaratma özgürlüğüne sahiptir. Toplumsallık açısından ne bundan daha iddialı bir ütopya ne de bir gerçeklik söz konusu olabilir. Tarihsel ve toplumsal gerçekliklerine de uygun olarak, Kürtler demokratik ulus inşacılığına güçlü bir biçimde yönelmişlerdir. Zaten inanmadıkları ve etkisine de zoraki olarak girdikleri ulus-devlet tanrısından zihnen kurtulmakla kaybetmemişler; ağır bir yükten, hem de kendilerini imhanın eşiğine getiren bir yükten kurtulmuşlar; buna karşılık demokratik ulus olma imkânını kazanmışlardır. Kıymeti ne denli bilinirse o denli değerli olan bir kazanımdır bu.

Birey ve toplum olarak Kürtler demokratik ulus inşacılığını kendi tarihleri ve toplumsallıklarının derinliklerindeki tüm hakikatlerinin, direnişlerinin, en eski tanrıça inançlarından Zerdüştlüğe ve İslâm'a kadar sürüp gelen bütün ifade edilişlerin bir sentezi, bir süzülme yoğunluğu olarak kavramalı, özümsemeli ve pratikleştirmelidir. Geçmişin tüm mitolojik, dinsel ve felsefi öğretileri kadar çağdaş sosyal bilimin de öğretmek istediği, yine tüm direniş savaşları ve isyanlarının tek tek ve toplu olarak dile getirmek istedikleri hakikatler demokratik ulus inşacılığının zihninde ve bedeninde temsil edilmektedir.

Mühim olan an'ın hakkını vererek yaşamaktır. En iyisi an'ı geçmişsiz ve geleceksiz yaşamamaktır

Kendimi sadece dönem dönem yeniden yaratırken değil, günümüze doğru neredeyse her an yeniden yaratmaya çalışırken, bu gerçeklikten ve onun hakikat olarak ifadesinden hareket ettim. Böylelikle kendimi özgür olarak toplumsallaştırdım, demokratik ulus (Kürt) kılarak somutlaştırdım, demokratik modernite olarak tüm insanlığa, mazlum Ortadoğu halklarına ve bireylerine sundum.

Geleceğe ilişkin kişisel bir ütopyam olabilir mi? İnsan ömrünün sınırları içinde geleceğe ilişkin ütopyaların umutları ve geçmişe ilişkin altın çağların özlemiyle yaşamaya çalışmak, dikkat edilmezse yaşamın kendisini boşa çıkartabilir. Mühim olan an'ın hakkını vererek yaşamaktır. En iyisi an'ı geçmişsiz ve geleceksiz yaşamamaktır. Bilgece yaşam geçmişin ve geleceğin an'da dile gelip özgürce yaşanmasıdır. Kapitalist modernitenin ve onun köleleştirici kültürünün temelinde insanı geçmişsiz ve geleceksiz kılarak an'ın hayvanca tüketicisi haline getirme vardır. Demokratik modernite bireyi, kapitalist bireyciliğin bu hayvanlaştırıcı yaşam kültürüne karşı altın çağlı geçmiş özlemiyle ütopyalı gelecek umudunu an'ın demokratik komünal topluluklarında birleştirip, çalışmayı özgürlük saya-

rak alternatif olmayı başarmak durumundadır. Duyulan derin tarihsel ve toplumsal ihtiyaç nedeniyle şimdiye kadar Kürtler için kolektif ve özgür bir kimlik, demokratik ulus kimliği için çalıştım. Bir an için bile olsa bireysel yaşamaya fırsat bulamadım. Bundan sonra fırsatım doğar mı, bilemiyorum. Ama görüyorum ki, halkımızdan ve dostlarımızdan milyonlarca insan sanki yapılacak bir iş yokmuş gibi avare avare dolaşıyor. Bu yaşam tarzı bende büyük öfke yaratır. Buna en aşağılık ve sorumsuz yaşam tarzı da demeyeceğim, yaşamın inkârı diyeceğim. Bu anti-yaşam her birey ve toplulukta mutlaka aşılmalıdır.

Özlemlerin ve umutların sınırı olmadığı gibi, gerçekleştirilmesi için bireyin kendisinden başka önünde ciddi bir engel de yoktur

Gerilla yaşamında da bu tür avareliklerin yoğunca yaşandığını ve bu durumun bende büyük öfke yarattığını hep belirtmiştim. Silahlı militan eğer sınırsız özgür yaşamın yaratıcısıysa, bu yaşamın aşk derecesinde tutkulusuysa, bir karışlık yer ya da dağ parçasında destanlar yazacak denli bilgili, akıllı ve idealliyse dağa çıkış yapmalıdır. Sıradan dağ yürüyüşçüleri ve turistler kadar bile bir heyecan ve iradeden yoksun kişilerin dağların, ormanların ve çöllerin gerillası olamayacağı açıktır. Bu avare işsiz insanlar nasıl böyle yaşama kıyarlar diyordum hep. Kendini işsiz avare durumuna düşüren insan her kimse en büyük namussuzluğu yapmış, onursuzluğa ve alçaklığa düşmüştür derdim. Şunu da söylemiştim: İşsiz karınca ve arı var mıdır? Karıncalar ve arılar işsiz oldular mı hemen ölürler. Onlar bile işsizliği onursuzluk sayarak buna ölümleriyle yanıt verirler. Demokratik ulusun inşası koşullarında her insanımız için, yedi yaşındaki çocuğundan yetmiş yedi yaşındaki yaşlısına, kadınından erkeğine kadar, eğitim seviyesi ne olursa olsun herkes için bir iş mümkündür. Herkes için hem de ibadet edercesine uğraşacağı, kendini hem koruyarak, hem besleyerek, hem de çoğaltarak yerine getirebileceği ve onunla özgürleşebileceği bir veya birçok iş vardır. Yeterki demokratik ulus bilincinden ve iradesinden azıcık da olsa nasibini almış olsun!

Mesela ben olsaydım, kendi köyüme, Cudi Dağına, Cilo Dağı eteklerine, Van Gölü çevresine, Ağrı, Munzur ve Bingöl dağlarına, Fırat, Dicle ve Zap kıyılarına, Urfa, Muş ve Iğdır ovalarına kadar yolum nereye düşerse düşsün, her yerde sanki korkunç tufandan çıkan Nuh'un gemisinden inmiş gibi davranır, İbrahim'in Nemrutlardan, Musa'nın Firavunlardan, İsa'nın Roma İmparatorlarından, Muhammed'in cehaletten kaçmaları misali kapitalist moderniteden kaçar, Zerdüşt'ün ziraat tutkusuna ve hayvan dostluğuna (ilk vejetaryen) dayanır, bu tarihsel kişiliklerden ve toplum gerçeklerinden ilham alarak İŞLERİME koyulurdum. İşlerimin sayısı düşünülemeyecek kadar çok olurdu. Hemen köy komüncülüğünden işe başlayabilirdim. İdeale yakın bir köy veya köyler komünü oluşturmak ne kadar coşkulu, özgürleştirici ve sağlıklı bir iş olurdu! Bir mahalle veya kent komünü, konseyi oluşturmak ve çalıştırmak ne kadar yaratıcı ve özgürleştirici olurdu! Kentte bir akademi, bir kooperatif, bir fabrika komünü oluşturmak nelere yol açmazdı ki! Halkın genel demokrasi kongrelerini, meclislerini oluşturmak, bu kurumlarda söz söylemek, iş yürütmek ne kadar kıvanç ve onur verici olurdu! Görülüyor ki, özlemlerin ve umutların sınırı olmadığı gibi, gerçekleştirilmesi için bireyin kendisinden başka önünde ciddi bir engel de yoktur. Yeter ki biraz toplumsal namus, biraz da aşk ve akıl olsun!

İçindekiler İçin Tıklayınız

Özgürlüğü Sağlamak Toplumun Kendi Ellerinde

Emine Erciyes

Özgürlük yıllarca insanlığın üzerine yoğunlaştığı, uğruna direnişler geliştirdiği, "ya özgürlük ya ölüm" noktasında tercihler yaptığı yaşamsal bir konu. Kürt Halk Önderi Abdullah Öcalan'ın deyimiyle "ekmek, su kadar temel bir ihtiyaç". Özgürlük deyince elbette aklımıza ilk olarak insan gelir. Evrende insandan başka özgürlük konusunda kafa yoran var mıdır? Aynı zamanda insandan başka özgürlük sorunu olan var mıdır demek de yerinde bir soru olsa gerek. Peki, özgür yaşamak neden bir sorun haline geldi? Özgürlük sorun olabilir mi? Asıl sorun köleliktir, sömürüdür, egemenliktir. İnsanlık yaşamından özgürlüğün gasp edilmesiyle birlikte, doğadaki diğer canlıların ve doğanın kendisinin bir sömürü alanı haline gelmesi paralel olmuştur. Buradan yola çıkarsak insanlık için özgürlük arayışı tüm doğaya dayatılan sömürü kıskacını kırmayı beraberinde getirmek durumundadır.

Önce özgürlüğün tanımını yapmakla konuya başlamak yerinde olacaktır diye düşünüyorum. Tarih boyunca özgürlük arayışının hep sürdüğü kadar, farklı özgürlük anlayışları, dolayısıyla özgürlüğe dair farklı farklı tanımlarlar da gelişmiştir. Bu tanımlamalara paralel olarak farklı yöntemlerle özgürlük arayış ve mücadelesi gelişmiştir. Elbette özgürlük anlayışını çarpıtarak özünden boşaltmak, özgürlük mücadelelerini anlamsızlaştırmak, parçalamak gibi arayışlar da egemen sistem ve ideolojileri tarafından topluma durmadan empoze edilmeye çalışılmıştır. Bu ve benzeri nedenlerle özgürlük tanımlarının farklılaşmasının bir nedeni köleliğin her çağda farklılaşan içeriğidir. Aslında özü, amacı ve anlamı değişmemekle birlikte insanlara farklı çağlarda farklı şekillerde dayatılmıştır. Kimi zaman ölesiye emek sömürüsü, kimi zaman zihni sömürü, kimi zaman asimilasyon ve kimliğini unutturma, kimi zamansa bunların hepsi birden topluma dayatılmıştır. Sonuçta bu yöntemlerin nihai hedefi toplumunun maddi ve manevi tüm birikim ve değerlerinin bir grup tarafından gasp edilmesi, tekelleştirilmesidir. Buna göre insanlık emek özgürlüğü, ekonomik özgürlük, iktidar ve egemenliklerden kurtuluş, düşünce özgürlüğü, ulusal kurtuluş gibi noktalarda özgürlük arayışını derinleştirmiştir. Tarihi anlamaya çalışırken, özgürlük penceresinden baktığımızda tarih, toplum açısından özgürlük mücadelesi olarak yaşanmıştır. Son beş bin yıl egemen güçler açısından baskı ve sömürüyü derinleştirme ve bunu sağlamak için sömürü aygıtlarını ve yöntemlerini geliştirmekle geçmişse, halklar açısından da gittikçe derinleşen direniş ve özgürlük arayışı olarak geçmiştir.

İçinde bulunduğumuz kapitalist modernite çağı ise sömürünün en üst düzeyde dayatıldığı bir çağ olduğu kadar özgürlük direnişlerinin de en zirvede olduğu bir çağdır. Kapitalizmin ideolojik kimliği olan liberalizm özgürlük tanımını muğlak bir serbestliğe indirgemiştir. Herkes kendi yapmak istediklerinde serbesttir derken, ahlakı da insanı sınırlayan toplumun geri ölçüleri olarak dıştalar. Özgür olmak için birey bunları bir kenara atmalıdır der. Serbestlik adına zincirlerinden boşalmış bir bireycilik geliştirerek, toplumu toplum olmaktan çıkarmış ve bir insan kalabalığına çevirmiştir. Birbirini ilgilendirmeyen, görmeyen, fark etmeyen sevmeyen, tam tersine herkesin birbirine rakip olduğu bir kalabalık. İşte bu noktada liberalizmin asıl serbestlik anlayışı ortaya çıkar. Bu, gücü olanın istediği kadar

sömürü geliştirme serbestisidir. Birbirine yani toplumuna karşı duyarsızlaşan her insan elinden geldiğince sömürgen olmaya çalışacaktır. Zaten sistem de ayakta kalabilmesi için birilerini ezmesi, sömürmesi gerekmektedir. Özgürlük sloganı olarak belirlediği "Bırakınız yapsınlar, bırakınız etsinler." sözünün asıl anlamı "Bırakınız ezsinler, parçalasınlar, çalsınlar çırpsınlar, katletsinler"dir.

İnsan, toplumu özgür olduğu oranda özgürleşebilir

En kötüsü de liberalizm, herkese egemen olabileceği küçük sömürgeler oluşturma zemini vererek özgürlük çelişkisini muğlaklaştırmakta müthiş bir yetenek göstermiştir. İktidar olgusu toplumun hücrelerine kadar sızdırılmıştır, her vatandaşa ulusun ve devletin sahibi olduğu ve egemen olduğu empoze edilir, böylece en derin kölelik inşa edilmiş olur. İktidar olgusu ne kadar topluma sızmışsa o kadar herkes birbirini köleleştirmeye, sömürmeye çalışır. Bundan ise iktidarın kurumlaşmış hali olan devlet karlı çıkar. O nedenle de devlet, topluma iktidarı ne kadar sızdırmışsa o kadar kurumlaşmış ve kendi sömürge konumunu hem garantilemiş hem de derinleştirmiş demektir. Örneğin elinde hiçbir şeyi olmayan, sistemin baskı ve sömürüsü altında inim inim inleyen, işsiz, aç, sefil bir erkeğin elinde, egemenliğini konuşturabileceği tek zemin kadın ve ailesi kalmıştır. Bu erkek, ailede, kendisini zavallılaştıran sistemin çektirdiklerini unutmakla kalmaz aynı zamanda onun prototipi olarak kadının ve ailesinin başında egemen sömürgen kesilir. Liberalizmin özgürlük anlayışı sayesinde her kes biraz egemen, herkes biraz sömürgeci olurken aslında insanlık en derin köleliği, özgürlükten en uzak çağını yaşamaktadır. En kötüsü ise özgürlükten bu kadar uzaklaştırılmışken, kendini özgür sanmakta, özgürlük çelişkisi yaşanmamaktadır. Çünkü burada kapitalizmin zihniyet kalıplarını oluşturan liberalizm olguları tersine çevirmektedir. Özgürlüğü özgülük karşıtlığına, ekonomiyi para ve iktidara, farklılıkları eşitlik adına tek tipliğe çevirmek gibi liste uzayıp gider. İşte, liberalizm kelime olarak özgürlük anlamına gelirken, en büyük özgürlük düşmanı, katili olan ideolojidir. Bu düşmanlığı ilk başta insanı toplumdan kopararak toplumsallığı parçalayarak inşa etmiştir. Toplumsuz insan sömürüye en açık insandır. O zaman, özgürlük tanımımızı toplumdan başlayarak yapmak başlanması gereken doğru yer olacaktır. Toplumsuz bir insan düşünülebilir mi? Kim bir gün toplumsuz ayakta kalabilir? Toplum olmadan biyolojik anlamda da olsa bir insan olarak yetişmek mümkün değildir. Toplumsuz insan olamazsa özgürlük de toplumdan soyut düşünülemez. Tek bir insanın nasıl bir özgürlük anlayışı ya da arayışı olabilir ki? Özgürlük toplumsallıkla uyanan bir duygudur. Tarihin başlangıcında insanlaşmak toplumlaşmakla başladığı gibi özgürlük de toplumlaşmakla başlar. En genel bir tanım olarak özgürlük, kendin olmak, irade sahibi olmak, kendi kararlarını verebilmek ise tek bir insan için bunlar pek bir anlam ifade etmez. Ancak toplumsal dayanışma sayesinde doğaya karşı ayakta olur, toplum içindeki katkısıyla irade olur, kendi gücünü, iradesini, yeteneklerini açığa çıkarabilir. Tek bir insan neye karşı kendisi ve irade olacaktır. Bunlar toplumla birlikte açığa çıkan hislerdir. Egemenlik dayatıldığı koşullarda ise varlığının tehdit altında, baskı, sömürü altında olması, bu sefer özgürlüğün birileri tarafından gasp edilmesidir. Bu sefer de özgürlüğün kıymetinin yakıcılığı kötü niyetli kişiler nedeniyle fark edilir. Kötü niyetlilerin sömürge ruhuna karşı özgürlük arayışı yine toplumun bağrında aranır. Topluma dönerek aranır. Kimse kötülüğe karşı tek başına savaşmayı düşünmemiştir. Kötülüğe ilk fark eden yada ona ilk rastlayan gidip bunu topluma şikayet etmiştir. Çareyi toplumdan beklemiştir. O gün olduğu gibi bugün de insan, toplumu özgür olduğu oranda özgürleşebilir. Bu anlamda toplumsal özgürlük ve birey özgürlüğü birbirinin koşullayıcısıdır. Toplumun özgür olmadığı bir durumda bireyin özgür olması ne kadar zorsa, bireylerin özgür iradeye sahip olmadığı bir toplumun özgürlüğünden de bahsedilemez. Kölelik ve sömürü cenderesindeki bir toplumda özgür iradeye sahip olmak isteyen birey kölelik zincirlerini parçalamak için büyük bir mücadeleye

girmek durumundadır. Karşısına sömürü odaklarının baskısı, şiddeti, tehdidi çıkacaktır. Devlet ve iktidar sistemi olarak kurumlaşmış sömürü odaklarını bireyin tek başına aşması düşünülemez. Özgürlük arayan kişi toplumuyla birlikte bu arayışa başlamak durumundadır. Bu anlamda toplumun özgürlük talebinin büyüklüğü, sömürüyü aşmanın kararlılığını, tarzını, yöntemini ve hızını oluşturacaktır. Özgürlüğü ancak toplumsal irade ve kararlılık sağlanabilir. Bu anlamda özgürlük toplumun kendi ellerindedir.

Özgürlüğü Bütünlüklü Tanımlamak

Egemenlikçi-devletçi uygarlık çağları boyunca özgürlük, kölelikten sömürüden kurtuluş olarak algılanmıştır. Bizler de son egemen uygarlık olan kapitalist modernitenin cenderesinde dünyaya gelen nesiller olarak özgürlüğü proleterleşmekten ya da sömürge ulus olmaktan kurtuluş olarak algılarız. Bunlardan kurtulmadan özgür bir yaşam inşa edemeyiz. Bu doğru. Ama bu sınırda kalan bir özgürlük tanımı, sömürünün dayatıldığı eksenden bakmayı aşamamak demektir. "Peki kurtulunca ne olacak?" sorusu bu bakışla yarım tanımlanmaktan kurtulamaz. "Sömürüsüz, egemensiz, tehditsiz, korkusuz bir dünyada, insanın kendi özüyle yaşanacak özgürlük nasıl olacak?" şeklinde bir soru, bizi özgürlüğün asıl anlamına daha yakınlaştıracaktır. Bu soruya en kısa cevapla "Özgürlük, insanın esnek zekası ve bunun kazandırdığı yaratıcılık yeteneği sayesinde yeni ve güzel dünyalar kurabilmesidir." diyebiliriz. İnsan olarak esnek zekâ yapımız bize muazzam bir yenilik inşa etme imkanı açıyor. İnsan hem zihni ve manevi alanda, hem de maddi yaşam alanında envai çeşit ürün geliştirmeyi esnek ve yaratıcı zeka yapısına borçludur. Manevi olarak geliştirilen değerler, insanlığın yaşama verdiği anlamı ifade eder. Maddi alanda yaratılanların fikri de yine zihin gücüyle inşa edilmiştir. Dahası insanlığın bugün geliştirdiği teknoloji tüm insanlığı yıllarca rahat ettirecek muazzam bir imkanlar deryasını ifade etmektedir.

İnsan üretken olduğu oranda yaşamı anlamlı bulur. Üretim insana anlam kazandırır. Üretimsiz, beceriksiz, yeteneksiz insanlar, kompleksli, kıskanç ve bencildir. Üretimsiz insan beceriksizleşir ve yeteneksizleşir. Üreten insanın becerisi ve yeteneği tecrübesi gün geçtikçe gelişir. Hazırcı insan hep ister ama doyumsuzdur. Hırslıdır ama emekle değil ucuzdan elde etmenin yollarını arar. Asalak gibi toplumun üzerinde yaşamanın peşinde koşar. Ne kadar maddi zenginliğe ulaşsa da yaşamı anlamsız olmaktan kurtulamaz. Özgürlük, emek vermek üretmek ve bunun yarattığı değerle kendi anlamını yaratmaktır. Bu anlam topluma yansır ve kişinin toplumdaki yerini belirler. Yani kişinin toplum içindeki anlamı ve değerini yaratır. Özgürlük, yaratıcı emek ile topluma katılımdır. Her üretim mutlaka topluma tekabül eder. Salt kendin için çalışmak ya da üretmek diye bir şey yoktur. Sömürgeci sermayedarlar bile sömürüye dayalı üretim geliştirirken, toplumun arz ve taleplerini kurnazlıkla da olsa dikkate almak zorundadırlar.

Özgürlük kavramı köleliğin baş göstermesiyle "amargi" yani anaya dönüş olarak ilk anlamını bulmuştur

İnsanların egemenliğin ve köleliğin olmadığı, kendi içlerinde bütünlüklü oldukları klan toplumları ve neolitik kültür dönemlerinde, özgürlüğün anlamı yaşamı daha da güzelleştirme arayışında anlam bulmuştur diyebiliriz. Belki de o dönemlerde özgürlük diye bir kavramın varlığı bile yoktu. Çünkü özgürleşme diye bir sorunu yokmuş insanların. O nedenle de özgürlük kavramı köleliğin baş göstermesiyle "amargi" yani anaya dönüş olarak ilk anlamını bulmuştur. Yani ana kadının yaşama öncülük ettiği, insanların huzur ve eşit yaşadığı topluma geri dönüş arayışı, özgürlüğün ilk kavramsal anlamı olmuştur. Demek ki, anaların topluma öncülük ettiği dönemin özgürlük anlayışı, özgürlüğün ilk karakteridir. Ayrıca kölelikten, sömürgecilikten bağımsız oluşmuş bir özgürlük tanımı olduğu için özgürlüğün gerçek anlamını ve bütünlüğünü ifade eder diyebiliriz. Demek ki "amargi" hala özgürlüğün en bütünlüklü anlam tanımı olmaktadır. Bu tarihte bir geri dönüş anlamında değil elbette. Egemensiz, sömürüsüz, köleliksiz, iktidarsız, devletsiz bir toplumda, herkesin kendi yeteneği, iradesi ve rengi ile topluma

katıldığı, kendisinin ve toplumun anlamını yarattığı bir özgür yaşam olması temelinde bütünlüklü bir anlamdır "amargi". Bugün bizim için de özgürlük tanımı ancak böyle bir bütünlükle anlamlı olabilir.

Özgür yaşam, yine kadın ekseninde ve kadın öncülüğünde bir inşa ile somutluk kazanacaktır. Toplumun ilk kurucusu olan kadın, toplumu dağıldığı parçalandığı, anlamını kaybettiği çağın cenderesinden kurtarmak ve tarihin başlangıcında kurduğu toplumun özüne ve özgürlük anlayışına tekrar taşımak durumundadır. Kadının toplum içindeki ilk günkü belirleyiciliği ve rolünden tutalım, tarih boyunca sömürüye karşı direnen temel odaklardan biri olması nedeniyle özgürlüğün öncüsü kadın olmak durumundadır. Aynı zamanda bugün de sömürünün en üst düzeyde dayatıldığı, sistemin ağır bedelini en fazla sırtında taşıyan kesim olması kadını en güçlü sistem karşıtı güç kılmaktadır. Kadınların oluşturduğu kesim, özgürlük ihtiyacını en fazla hisseden toplumsal kesim olarak özgürlük arayışı en güçlü olan kesimdir. Bu ona öncülük gücü de vermektedir. Kadının tarihin başlangıcından beri komünal, yaratıcı ve etrafındaki her şeyi sevgiyle kucaklayan duygulu yapısı onu toplum açısından hep sığınılan, çözüm beklenen ana kılmıştır. Bugün de toplumsal özgürlük yine kadında aydınlık umudu bulmaktadır.

Kadın Özgürlüğü Toplumsal Özgürlüğün Temelidir

"Sosyal yaşamın özgürleşmesi için neler gerekli?" Bunu tartışmaya çalışacağız. Sosyal yaşam insanlık yaşamını ilgilendiren her şeyi kapsıyor. İnsan yaşamına temas eden her şey sosyal yaşamı etkiler ve belirler. Bu nedenle de insan aklının ürünü olan tüm zihniyet yapıları, insan yaşamını biçimlendiren tüm kurumlaşmalar, toplumsal özgürlüğü nasıl etkiliyor, engelliyor ya da geliştiriyor gibi konuların da ele alınıp tartışılması gerekir. Diğer yandan "toplum yaşamını sorunlar yığınına çeviren iktidar ve sömürü eksenli zihniyet ve kurumlar nasıl aşılmalı ve yerine nasıl bir toplumsal sistem inşa edilmeli" hususu da toplumsal özgürlük açısından en can alıcı bir noktadır. Tüm bunlar üzerine tartışmak, bir bütün özgürlük sorununu incelemek demektir. Toplumsal özgürlük önünde engel olan tüm sorunlar insanlığa dayatılan egemenlik ve sömürü kaynaklı olduğu gibi bu durum toplumun en ücra köşelerine kadar yansımaktadır. Toplumun hiçbir kesimi bu sorunlardan muaf olduğunu iddia edemez. Diğer taraftan sorunu çözecek olan da yine insanlığın bu sorunlu kesiminin kendisi olmak durumundadır. Tarih boyunca kurtarıcılar, kahramanlar ancak topluma öncülük yapmışlardır, ve toplum mücadeleyi yükselttikçe özgürlük gelişmiş, toplumsal yaşamda somutlaşmıştır. Yani kurtarıcıların asıl yeteneği halka hakikatleri hatırlatmak olmuştur. Ama özgürlüğü inşa eden toplumun kendisi olmuştur. Bugün krizleşen toplumsal sorunlar karşısında, toplumun kendisine dayatılan sorunlara dur deme, el atma dönemidir.

Sosyal yaşamın özgürleşmesinin ilk şartı kadın özgürlüğünün sağlanmasıdır

Toplumsal sorun ilk olarak erkek egemen zihniyetin kadın emeğine el koyması ve kadına sömürünün dayatılmasıyla kadın şahsında başlamıştır. Onun için de sosyal yaşama dayatılan tüm sorunların kaynağında kadına dayatılan sömürü vardır. Bundan dolayı da sosyal yaşamın özgürleştirilmesinde başlanacak nokta kadın özgürlüğünün sağlanmasıdır. Yani kadının özgürleşmesi tüm toplumun özgürleşmesini getirecektir. Kadının özgürlük düzeyi toplumun özgürlük düzeyini gösterecektir. Zaten "önce ulusal, sınıfsal, ekonomik, inançsal, zihni, iktidar ve devlet sorunları çözülür, böylece kadın sorunu da kalmaz, ya da bunlardan sonra kadın sorunu çözülür" gibi tespitlerin yanlış olduğunu tarih göstermiştir. Bu kurumlaşmalar insanlık tarafından icat edilmiş kurumlardır. Değişebilir, yıkılabilir, farklılaşabilirler. Temel olan toplumun kendisidir ve toplum kadın ve erkek toplumlarından oluşur. Bu karakter hiçbir şekilde değişmez, daimidir, diğer kurumlar bu daimi yapının ihtiyaçları temelinde oluşur, şekil alır. Yani özgürlük önce toplumsal dokunun kendisinde aranmalıdır. Özgürleşen toplum özgür kurumlarını inşa edecektir.

Tarih şunu göstermiştir ki hakikatler

kaybedildiği yerde aranmalıdır. Özgürlük ilk önce kadından gasp edilmiştir. Bundan dolayı da kadın özgürleşmeden sosyal yaşamın hiçbir boyutunda özgürlük gelişmeyecektir. Sosyal yaşamın tüm boyutlarında gelişecek yeni zihniyet ve kurumlaşmalar, kadın ve erkek olsun toplumun bütününün özgürlüğü temelinde özgürlük arayışında olmak durumundadır. Bu anlamda sosyal yaşamın özgürleşmesinin ilk şartı kadın özgürlüğünün sağlanmasıdır. Kadın özgürleştikçe erkek de ruhuna sinmiş egemenlikten ve kölelikten kurtulacaktır. Erkek ruhuna sinen egemenlik alışkanlıkları nedeniyle özgürlük ihtiyacını kadın kadar derinden hissedemez, özgürlüğün egemenlikten ayrıdına yeterince varamaz. Egemenlik ve köleliğin ruhuna işleyen içiçeliği erkeğin arayışlarının muğlaklaşmasını getirir. Liberalizmin köleyi egemen hissettirme siyaseti, erkek şahsında tarihin başından beri yaşanan bir yanılgıdır. Liberalizm bunu tüm toplumsal dokuya uyarlamıştır. Erkeği bu yalan uykusundan uyandıracak olan özgürleşmiş kadındır. Özgür kadın liberalizmin ayakta uyuttuğu toplumu da aynı şekilde uyandıracaktır.

Özgürlük Toplumsal Ahlak ve Politikanın Yeniden Canlanmasıdır

Egemen sistem toplumsal iradeye el koyarak toplumu toplum olmaktan çıkarmıştır. Bu anlamda sosyal yaşamın özgürleşmesi sorunu toplumun yeniden toplumsal öz değerler temelinde örgütlenmesiyle çözülecektir. Toplum olmaktan çıkmış bir insan kalabalığı için sosyal özgülükten bahsedilemez. Önce tekrardan toplumlaşması gerekir. Tekrardan toplum olma iradesini ve hissini edinmesi gerekir. Kendini bir topluma ait hisseden ve toplumunun yaşadığı sömürüyü gören hiçbir kişi buna karşı duyarsız kalmaz ve harekete geçer. Ama kendi bireyciliği içinde boğulmuş, kendi bireysel çıkarları içinde debelenen, toplumu kendine rakip gören, toplumdan korkan hatta düşman gören bireyin topluma bir faydası olması beklenemez, ancak zararı olur. Liberalizmin topluma en büyük darbesi onu toplum olmaktan çıkarması, toplum ve özgürlüğü iki uç kutup haline getirmesi, toplumu birey özgürlüğünün karşıtı kılmasıdır. Buna karşı, özgürlüğün ilk şartı olarak bireyin topluma geri uyanması gerekmektedir. Bireyin toplumun onun varlık nedeni, koşulu olduğu kadar özgülüğün temel şartının toplumla bütünlük olduğunu bilmesi gerekmektedir. Sosyal yaşamın özgüleşmesi bu anlamda özgür iradesiyle topluma katılan, toplumsal değerlere karşı duyarlı özgür bireyin inşasıdır.

Özgür bireyin inşası toplumsal vicdan ve ahlakın inşasıyla aynı anlamı taşır. Toplumunu hisseden insan, bireyciliğini kırmış, toplumsal vicdanı uyanmış insan demektir. Toplumsal vicdan kendi çıkarlarından önce toplumun ihtiyaçlarına öncelik vermek demektir. Kaldı ki toplumun ihtiyaçları aynı zamanda bireyin de ihtiyacı olandır. Özgür vicdanla örülecek toplumsal ilkeler toplumsal ahlakı açığa çıkaracaktır. Toplumsal ahlak tüm toplumun benimsediği, kendisinin ve toplumun iyiliği için olduğunu bildiği değerler toplamıdır. Liberalizmin tüm dağıtıcılığına, bunca baskı, asimilasyon ve sömürüye rağmen, hala ayakta durabilen toplumlar bunu toplumsal ahlak sayesinde sağlayabilmektedir. Egemenler kendileri üst sınıf olarak toplumsal doğadan ve ahlaktan kopuk yaşarken, toplum onların yaşam alışkanlıklarına tenezzül etmez. Onları aşamasa da kendi içinde kendi ahlaki ölçüleriyle yaşamını korur. Toplumsal ölçek liberalizmin serbest kıldığı, bireyciliği, bencilliği ve yalanı dolanı hırsızlığı hala kabul etmez. Kendi içinde bunları meşru gören biri bile toplum içinde bunları ifade edemez. Çünkü toplum ilk oluştuğu günden itibaren tüm insanların eşitliği ve ortak ihtiyaçlar üzerinden inşa edilmiştir ve buna karşı olan şeylerin toplumsal bünyesinde meşrulaşmasına asla izin vermez.

Toplumsal ahlak toplumsal iradeden kopuk düşünülemez elbette. Toplum irade olmazsa ilkelerini nasıl uygulayabilir. İrade, hem doğruyu seçme, hem de uygulama yetisidir. Birey için buna irade derken, toplum için buna politika demek gerekir. Toplumsal irade toplumsal politikadır. Toplum için iyi, doğru, yanlış, kötü olanlar nedir bunların tespiti ve alınacak tedbirlerin, yapılması gerekenlerin belirlenmesi ortak bir irade, politik duruş demektir. Bu politik duruşu ve iradeyi açığa çıkaran toplumların özgürlüğünden bahsedebiliriz. Kendi ihtiyacını belirleyen, kendisi üzerindeki tehlikeyi gören ve tedbir alan, kendi doğrularını inşa eden bir toplum özgür bir toplumdur. Geleceğini başkaları

belirleyen, başına gelecek tehlikelerden habersiz dolayısıyla savunmasız, kendi hakkında karar alamayan, ihtiyaçlarını tespit edemeyen, başkalarından çözüm bekleyen bir toplumda özgürlükten bahsedilemez.

Toplumunu hisseden insan, bireyciliğini kırmış, toplumsal vicdanı uyanmış insan demektir

Politika toplumun kendi özgür kararlarını alma ve kendini yürütme mekanizmasıdır. Fakat bu mekanizma bugün egemen güçler tarafından toplumun elinden alınmıştır. Bugün toplum kendi hakkında tek bir karar verebilir durumda değildir. Ne ihtiyaçlarını belirleme, ne sorunların çözme, ne kendini koruma konusunda bir tercih ya da görüşü yoktur. Devlet tarafından toplumsal irade ve politika gasp edilip, tekelleştirilmiş, topluma hiçbir inisiyatif bırakılmamıştır. Sözde seçme hakkı dahi verili olanlar üzerinden yapılan bir seçimdir. Buna seçim denemez, iktidar sahiplerinin hile hurdayla yine kendi belirledikleridir. Eğer halk biraz irade olmaya çalışır ve kendi temsilcilerini devleti yöneten meclise sokmaya çalışırsa, mecliste biraz olsun halk iradesi yansıyacak olursa, bunlar yaka paça meclisten atılacaklardır. Bugün Türkiye'de HDP şahsında olduğu gibi... Egemenler kendi sözleri arasında halkın sesini asla istemezler. Onlara göre halk susup sadece söyleneni yapmalıdır. Toplum olmak, toplumsal özgürlük bu söz hakkını, politik iradeyi devletin elinden sonsuza kadar geri almaktır ve toplumun irade haline gelmesidir. Toplum hakkında doğru kararları, olması gerekenleri ancak toplum kendisi bilir. Toplum tüm politik iradeyi kendi özgücüyle yürütmediği müddetçe toplumsal bir özgürlükten bahsedemeyiz. Toplumun tekrar politik ve ahlaki karar ve irade gücüyle kendi kendini yürütmesi toplumun ilk oluşum özündeki özgür karakterinin yeniden canlanmasıdır.

Toplumsal politikanın yürütülmesi elbette toplumsal kurumların inşasıyla olacaktır. Toplumsal kurumlar tamamen toplumun kendisine ait olan, üstten birilerinin şekillendirdiği, yönettiği kurumlar değildir. Toplumun kendi ihtiyacına göre kurduğu içeriğini ördüğü ve yönettiği kurumlardır. Toplumun büyüklüğü, renkliliği ve ihtiyaçlarının farklılığı kadar kurumlaşma olabilir. Her ihtiyaç alanı bir politik alandır. Hem karar verme hem de bu ihtiyaçları giderme temelinde örgütlenilir. Ahlak ve politika, komün ve meclislerde yapılacak özgür tartışmalarla toplumun geleceğini belirlemenin temel vazgeçilmez ilkesel ihtiyacıdır. Komün ve meclisler ise toplumsal ihtiyaçların belirlenmesi amaçlı özgür tartışmaların yürütüldüğü vazgeçilmez temel kurumlardır. Ahlak ve politikanın bedenleştiği en temel toplumsal kurumlaşmalardır. Komün ve meclislerde toplumsal ihtiyaçlar belirleneceği gibi var olan toplumsal kurumların işlevlerinin sağlıklı yürümesi temelinde de her kurumun komün ve meclisler şeklinde örgütlenmesi gerekir. Ekonomi, sağlık, eğitim, sanat ve kültür, basın, spor gibi topluma hizmet etme temelinde oluşmuş tüm kurumlarının komün ve meclisler şeklinde örgütlemesi toplumsal özgürlüğün kurumlaşması açısından şarttır.

Politik örgütlülük toplumun tek bir bireyinin bile dışında kalmayacağı bir sistemsellikle en küçük birimden en üst birime kadar örülerek inşa edilmelidir. Tek bir kişinin dışında kalması toplumsal bütünlüğü zedeler, herkesin kendini ifade ve ihtiyaçlarını toplum bünyesinde karşılaması noktasında eksik kalır. Ahlaki ve politik toplum tüm toplumun çok düşündüğü, tartıştığı, herkesin yeteneklerini olabildiğince harekete geçirdiği, yeteneklerine göre birçok sorumluluk üstlendiği, sorumlulukları yerine getirdikçe mutlu olduğu, bu mutlulukla özgür olduğunu bildiği bir toplum yapısıdır.

Zihniyet Özgürlüğü Toplumsal Özgürlüğün Ruhudur

Tüm bunlar öncelikle bir zihniyet uyanışı ve yenilenmesini gerektirmektedir. Toplumun özgürlük temelinde yeniden kendini inşa etmesi her şeyden önce özgürlük ihtiyacını tespit etmesini gerektirir. Özgürlük için yapılması gerekenlerin bilince çıkarılması yine gerekli örgütlülüğün ve kurumlaşmaların nasıl olacağının tespit edilmesi gerekir. Toplum, bunları gökten vahiy iner gibi birden uyanıp, birden keşfetmeyecektir. Özgürlük bir ihtiyaç

bir his olarak her zaman toplumunu bağrında vardır. Fakat ya bireylerin tek başına kendinde o gücü görmediğinden, ya devletlerin kendilerini aşılmaz algısıyla konumlandırmaları nedeniyle toplum sisteme katlanır konumda kalmıştır. Oysa uyanan, bilinçlenen ve örgütlenen bir toplumu hiç kimse tutamaz, engelleyemez. Toplumun tüm engelleri aşma gücü vardır. Toplum doğru gördüğü her şeyi yapmaya kadirdir. Yeter ki bilinç ve birlik oluşsun. Bilinçli bir toplumda iradeden bahsedilebilir. Bilen insan, arayışçı insan doğruları yanlışlar içinden seçer. Dolayısıyla toplumsal özgürlük tüm toplumun bilinçlenmesinden geçer. Bilinçsiz bir toplumun özgür olabileceğinden bahsedilemez. Toplumlar bilinç çarpıtılmasıyla sömürgeleştirilmişlerdir. Toplum ne kadar bilinçsiz bırakılmışsa, sömürgecilik o kadar güçlenmiştir. Bilinç düzeyi, politik düzeyi zayıf bir toplum yönlendirmeye açıktır. Kendi karar verdiğini düşünür ama kararlar üstten sömürgeciler tarafından empoze edilenlerdir.

Egemen sistem düşünen insandan nefret eder. Kişiler düşünecekse sistem için sistem çıkarları temelinde düşünmelidir. Eğitim kurumları bu anlamda sistemin istediği zihniyette insan yetiştiren asimilasyon kurumlarına dönmüştür. Eğitim kurumlarından geçen kişilere devlet, iktidar nasıl bir birey olmalarını istemişse onlar öğretilmiştir. Kapitalizm bilim dünyasını da tamamen kendisine işbirlikçi ve hizmetçi yapmış durumdadır. Her gün ilerlemekte olan bilimin gelişimi sömürünün gelişim hırsına endekslenmiştir. Bilim insanlığa umut veren bir gelişim değil tüm doğa ve insanlığın varlığını tehdit eden bir silah gibi korku salmaktadır. Sisteme karşı biraz olsun ses çıkartan, yanlışlarını işaret eden aydınların başına bugün Türkiye somutunda vicdan ve irade sahibi aydınların başına gelenler gelecektir. Oysa tarih boyunca egemen sistemin gerçeklerini ortaya seren ve halka öncülük edenler bilgeler ve aydınlardır. Doğruyu bilen saklayamaz, doğrudan kaçamaz misali bilgeler, aydınlar tarih boyunca hakikate yakın, dolayısıyla topluma yakın, sistemle çelişkili olmuşlardır. Egemen sistemler tarihi boyunca halklara bilinç çarpıtması dayatmış, buna karşı aydınlar topluma doğruyu gösteren öncüler olmuşlardır. Toplum aslında devletlerin yalancı olduğunu hep bilmiştir. Ama bunu herkes söylemeye cesaret edememiştir. Bunu cesurca dile getirenler bilgeler olduğu için toplumda aydınların, bilgelerin değeri ve ağırlığı her zaman devlet yetkililerinden korkuyla dayattıkları otoriteden daha güçlü olmuştur.

Topluma bilgelik, zihinsel temelinde öncülük etme iddiasında olanların ilk görevi sosyal bilimlerin yeniden inşası olmak durumundadır. Özgür toplum inşası için, sosyal bilimlerin, kapitalizmin sömürü içerikli örgüsünden kurtulması ve insanlık ihtiyaçları temelinde yeniden inşası gerekmektedir. Kapitalist sistemin geliştirmiş olduğu sosyal bilim topluma hizmet etmekten ziyade toplumu nasıl sistemin sömürüsüne dahil eder anlayışı üzerinden inşa edilmiştir. Bilginin toplumdan en fazla saklandığı, bilginin en fazla tekelleştiği çağımızda özgürlük bilgiyi toplumsallaştırmaktan geçmektedir. Kapitalist sistem, toplumdan bilgiyi bilimi uzak tuttuğu gibi tekelindeki bilgiyi toplum aleyhine kullanmıştır. Kapitalizmin bilim anlayışı, sosyal bilim adına toplumsal olguları birbirinden parçalayarak toplumun parçalanmasında temel rol oynamıştır. Tarihle toplumu, toplumla bireyi parçalayarak liberal ideolojinin dayandığı bilimsel zemini inşa etmiş. Özne nesne ayrımı anlayışıyla toplumu belirleyen ve belirlenen parçalara yani egemen ve ezilenlere bölmüştür. Bilimsel katı yasaları toplum yaşamına uyarlayarak toplumu mekanikleştirmiştir.

Özgürlük bir ihtiyaç, bir his olarak her zaman toplumunu bağrında vardır

Sosyal bilimin kapitalist hegemonyadan sıyrılarak toplum lehine yeniden inşa edilmesi toplum yaşamının özgürlüğü için şarttır. Aynı zamanda özgür bir toplum inşası bilimsel temellere dayanmak durumundadır. Toplumun sorunları, ihtiyaçları bilimsel olarak çözümlenip yapılması gerekenler belirlenmeden mevcut krizli toplum yapısından çıkış düşünülemez. Özgürlüğe temel oluşturacak bilimsel anlayış toplum yaşamını kendine eksen almalı ki toplumun ihtiyaçlarına cevap oluştursun. Bu anlamda tüm bilimler sosyal bilim çatısı altında buluşmalıdır. Toplumu bilinçli kılmayı esas alan sosyal bilim akademileri, toplumsal yaşamın özgür bilincini

geliştirmenin öncüleri olacaklardır. Ne kadar özgürlük akademisi olursa, o kadar insan özgür düşünceyle bütünleşecektir, bu da toplumsal özgürlük o kadar gelişecek demektir. Kadın cephesinden de "jineoloji akademileri" kadın özgürlüğünün ve kadının toplumsal öncülüğünün zihniyetini inşa edecek akademiler olacaktır.

Örgütlülük Toplumsal Özgürlüğün Öz Savunmasıdır

Kendi iradesi ile yürüyen, kararlarını veren toplum aynı zamanda kendini koruyan toplum demektir. Örgütlü toplum kendini korur. Örgütlülük korunmadır. Liberalizm, bu nedenle ilk iş olarak toplumu dağıtarak savunmasını yıkmış, toplumu savunmasız bırakmıştır. Örgütlü olmayan toplum tüm boyutlarda başkasına muhtaçtır ve başkalarının belirleyiciliğine girer. Kendi hakikatini kaybeder, ya başı boş savrulur ya da birileri tarafından sürüklenir pozisyona gelir. Kendi hakikatini yaratamayan toplum başkalarının zihni dayatmalarına göre yaşamak zorunda kalır. Zihni, kurumsal, politik, ahlaki, ekonomik örgütlü toplumu, bu örgütlü karakteri korur. Kendi hakikati temelinde kendi sosyal, politik, kadın, gençlik, eğitim, sağlık, ekoloji, ekonomik, özyönetim, kültür, sanat, kurumlarını oluşturan toplum kendi hakikatini yaşama ve korumaya karar vermiş toplumdur. Sağlıklı ve örgütlü toplumsal bünye dış etkilerin kendisini bozmasına izin vermez. Yardımlaşabilir, birbirini zenginleştirebilir ama başkalarının nesnesi olmaz. Toplumsal öz savunma örgütlülüğün tüm boyutlarda sağlanmasıdır.

Milliyetçiliğin, dinciliğin, cinsiyetçiliğin, bilimciliğin toplumu tüm boyutlarda cendereye aldığı ve tek tipleşen bir dünyaya doğru asimilasyonu dayattığı, buna teslim olmayan halkları ise katliamla yüz yüze bıraktığı bir çağda halklar kendi öz savunmasını geliştirmek durumundadır. Hegemonyanın ne kadar güçlü ordu o kadar güçlü devlet ve sömürü anlayışıyla yürütüldüğü çağımızda öz savunmasız hiçbir toplumsa irade inşa edilemez. Öz savunmasız geliştirilecek tüm toplumsal birikimler dünya hegemonlarının ellerini uzattıkları gibi dağıtacakları bir durumdadır. Toplumsal özgürlük örgütlülükten ve bunun kurumlaşması kadar savunmayı bilmekten geçmektedir. Demokratik ulus elbette ki kapitalist sistem tarafından kendisine karşı bir tehlike olarak algılanacak ve saldırıyla karşılaşacaktır. Bu nedenle demokratik ulusu inşaya geçmek öncelikle bu saldırılara karşı hazırlıklı olmak demektir. Öz savunma öz örgütlülüğün en temel ayaklarından biridir.

Devletler toplumsuz ayakta kalamazlar, topluma muhtaçtırlar. Toplumlar bin yıllardır devletlerin sömürgen karakterini bir kambur gibi taşımışlardır ve bundan kurtulmak özgürlüğün ilk adımıdır. Devletler toplumların bağrında bir karabasan gibi yaşarken toplumlar devletsiz asıl özgür ve mutlu yaşamı inşa edebilirler. Hiçbir devlet toplumun öz iradesinden daha güçlü değildir. Hiçbir ulus-devlet ordusu toplumun örgütlü öz iradesini ezip geçecek kadar güçlü değildir. Hiçbir devletin zindanları tüm toplumu hapsetmeye yetmez. Toplum ulus-devleti ve onun kurumlaşmalarını aşmaya karar verirse nasıl ki bir çığın önü alınamaz, toplumda öyle devleti ve kurumlarını aşar geçer. İktidarı ve onun kurumlaşması olan devleti aşmaya karar veren toplum kendini savunmayı da bilir.

Demokratik Ulus Toplumsal Özgürlüğün Bütünlüklü İfadesidir

Kapitalist sistem toplumu parçalamakla yetinmemiş birbiriyle karşıtlaştırmıştır. Milliyetçilik, dincilik, cinsiyetçilik ve bilimcilik toplumu özne ve nesnelere, üstün ve değersizlere, egemen ve ezilenlere, dost ve düşmanlara ayırmıştır. Her ulus ve devleti, diğer uluslardan ve devletlerden daha üstün daha güçlü ilan eder kendini. Üstelik etrafı düşmanlarla doludur. Milliyetçilik, kapitalizmin toplumun bünyesine sızdırdığı en bulaşıcı ve parçalayıcı hastalıktır. Bu uğurda verilen savaşlar, tüm tarihin toplamından daha ağır bedellerle sonuçlanmıştır ve hala Ortadoğu'da bu hastalığın yarattığı kaos kanlı savaşlarla sürmektedir. Dincilik, inançları kültürleri birbirine karşıtlaştırırken, kapitalist ulus-devlet anlayışının kültür kırımına zemin oluşturulmakta ve dünyayı tek tipleştirme temelinde soykırım ve asimilasyonlar sürmektedir. Cinsiyetçilik, kapitalizm çağında cinsiyetler arası parçalanmanın en zirvesini yaşarken, kadın katliamları, şiddet, tecavüz bir kadın kırımı düzeyine ulaşmıştır. Bilimciliğin nasıl bir toplum kırım aracına döndüğünü yukarıda ifade etmeye çalıştık. Diğer taraftan sanat, spor ve seks toplumu gün be gün

alıklaştıran, özünden boşaltan silahlar olarak toplumu bombardıman altında tutmaktadır.
Oysa nasıl ki her insanın bir ismi varsa ulusların, birbirinden farkılılaşan kültür, tarih ve toplumsal birikimiyle farklılaşması ve kimlikleşmesi karşıtlık değil, zenginliktir. Dinler ve inançlar, tarih boyunca toplumsal hafıza olarak toplumsal vicdan ve ahlakı temsil etmişler ve toplumları korumuşlardır. Cinsler arasında kadına dayatılan sömürünün kalkması tüm toplumsal iktidarların parçalanması olacaktır. Topluma hizmet eden bilim özgürlüğün zihniyetini inşa edecektir. Sanat toplumun özlediği yaşam modelinin ütopyasını somutlaştıracaktır. Demokratik ulus kapitalizmin yarattığı sonu gelmez karşıtlaştırma ve düşmanlığın anlamsızlığının ifadesidir. Ulusal farklılık dahil tüm toplumsal farklılıkların birbirine saygı ve bir bütünlük halinde yaşamını öngören toplumsal zihniyettir. Tüm bu noktalardaki farklılıkların düşmanlık, karşıtlık, sömürü gerekçesi değil, toplumsal zenginlik olarak görülmesi ve örgütlenmesi köklü bir zihniyet dönüşümü gerektirir. Sosyal yaşamın özgürleşmesinin temeli olacak olan bu yeni zihniyet demokratik ulus zihniyetidir. Demokratik ulus farklılıkları tanıyan, hoş gören, zenginlik olarak algılayan ve birlikte yaşamaktan mutluluk duyan toplumsal anlayıştır. Sadece hoş görmez zenginliklerin daha da gelişmesi için kurumlaşma ve örgütlenmesinin zeminini sağlar. Bu örgütlenme ve kurumlaşma ise demokratik özerkliktir. Her toplumsal farklılığın kendini örgütlemesi, yürütmesi ancak kendi özgünlüğü temelinde kurumlarını inşa etmesiyle olur. Bu da demokratik özerk sistem demektir. Demokratik ulusla oluşan zihniyet demokratik özerklikle kurumlaşarak somutlaşacaktır. Toplumsal özgürlük en genel anlamıyla tüm halkların, ulusların, kimliklerin, inançların, ve daha da sıralayabileceğimiz farlılıkları oluşturan tüm toplumsal renklerin demokratik ulus anlayışı ile birlikte yaşayabilmesidir. Tüm bu farklılıkların birlikte yaşaması temelinde gelişen özerk kurumlaşmalar aynı zamanda toplumun kendi kendini yönetmesi olacaktır. Bu kurumlaşmalar bu anlamda parçalı dağınık değil birbiriyle danışmalı, iç içe ve komünal anlayışla birbirine bağlıdırlar. İç içe geçen ama her biri kendine has karakterini barındıran halkalar gibidir bu birlikte örgütlülük. Her biri özgün olduğu kadar biri diğersiz olmaz, birinin kopması sistemi zedeler. Bu anlamda da birbiri için yaşamsal değerde bir içiçelik ifadesidir demokratik özerklik. Çünkü bir unsurun özgür örgütlülükten kopuşu ve ya özgür iradenin bir yerdeki eksikliği, egemenlikli zihniyet ve sistemin özerk sisteme sızmasına zemin olur. Özerklik herkesin özgür, irade ve kendi olmasının toplumsal doku olarak sistemleşmesidir.

Toplumsal özgürlük toplumun kendi gücüne inanmasıyla başlar

Demokratik ulusun tüm boyutları aynı önemde ve önceliktedir. Hiçbir boyut toplumsal özgürlükte diğerinin önünde değildir, ama diğerinin başarısının koşuludur. Demokratik ulusun inşası bir yerden başlanıp o bitince diğeri başlanacak bir yöntemle olmaz. Her boyutun inşasında atılan adım diğer boyutun dayandığı temel olacaktır. Kadın özgürleşmeden toplum, gençlik özgürleşemez, toplum özgürleşmeden birey özgür iradeye kavuşamaz, ekonomi toplumsal emek temelindeki özüne dönmeden politika iradeleşemez, ahlak gelişmeden bilim kapitalist sistemin kemirdiği bünyeden sıyrılamaz. Zihniyet özgürleşmeden demokratik ulus inşa edilemez. Bu liste daha da uzayabilir. Asıl demek istediğimiz her biri aynı öncelikte ve aciliyette yapılması gereken toplumsal görevlerdir. El birliğiyle, toplumsal güvenle, inançla, aşkla ve heyecanla sarılınacak görevlerdir.
Sonuç olarak söyleyebileceğim; toplumsal özgürlük toplumun kendisi kadar geniş ve derinlikli bir konu, daha söylenecek çok söz var. Toplumsal özgürlük toplumun kendi gücüne inanmasıyla başlar. Kendine güvenen toplum kendi kararlarını verme ve adım atma cesaretini toplar, önüne çıkan engelleri aşmanın yöntemlerini geliştirir. Toplumun özgürleşmesi tüm insanları kendine çeker, kimse bu dünyanın dışında kalmak istemez. Demokratik ulus zihniyeti toplumsal özgürlüğün renkli dünyasının anahtarını bize sunmakta. Özgür toplumu düşünürken toplum kadar zengin, renkli ve heyecanlı bir dünya açılıyor önümüze. Bu dünyaya yürümek için bizi kim tutabilir.

İçindekiler İçin Tıklayınız

Politika ve Özyönetim

İdris Boztaş

Spinoza, ünlü "Siyaset İncelemeleri" adlı eserinde "Uygulanabilir olan tüm bilimler arasında kuramın uygulamada en çok uzaklaştığı bilim politikadır." diyerek, politikanın bir disiplin olarak sınırlarına dikkat çeken bu ironiyle giriş yapar ve bunu kuramcıların "uyarsızlığına" bağlayarak "onlardan yönetim olamayacağını" öne sürer. Buna karşılık politikacıları da "insanları en iyi şekilde yönetmekle değil de, onları oyuna getirmekle uğraşan kurnaz ve usta kişiler" olarak tanımlar. Bu sava göre kuramcılar insanları oldukları gibi görmezler, olmasını istedikleri gibi görürler. Bu nedenle ütopya dışında politik alanda uygulamaya konulabilecek bir görüşleri olamaz. Uygulanamaz olan hiçbir şey söylemeyen politikacılar ise kendilerini insandaki "kötülüğün" gereğini yapmakla yükümlü sayarlar.[1]

Politika bilimi ve politikacıyı tarif eden bu ironinin yüzyılların ötesinden gelen yankısı alkışlanabilir. Çünkü bugün olanı realize ediyor.

Kelime ve kavramlar, zamanın oluşturucu ve yıkıcı etkilerini olduğu gibi taşırlar. Tarihe ve kontekse bağlı olarak zaman içinde kazandıkları veya kaybettikleri anlamlarla daha zengin formlara ulaşabilecekleri gibi özyitim ve karmaşalara da yol açabilirler. O nedenle de aynı kavram farklı dönemlerde farklı anlamlarda kullanılabilmektedir. Ya da sözün etimolojik anlamı sonradan yitirilerek mutasyona uğratılabilmektedir. Bunun nedeni zaman sarmalında yaşamın zihinsel gelişim, zihinsel gelişimin de yaşam üzerindeki doğrudan diyalektik etkileridir. Diğer her şeyde olduğu gibi kavram ve anlamlarını ele alırken de tarihsel ve toplumsal parametreler içinde gelişim ve değişim süreçlerine bütünlüklü bakabilmeliyiz.

Kıta Avrupa'sında Aydınlanma düşüncesinin doğurduğu en önemli sonuçlardan biri, pozitivizmin bir zihniyet olarak inşa edilmesi ve egemen kılınmasıdır. Pozitivizm bilgiyi deney ve olgularla sınırlayarak toplumsal hakikati parçalamaktadır, realisttir. Realizm donmuş bir dağ kütlesi gibidir, "var olandan" yola çıkar, zamanın oluşturucu gerçeğini yadsır. Deney ve olguya dayanmayan hiçbir bilgi doğru olmazken, "var olan" eğer uygulanabilir ve gözlemlenebilir bir nitelikteyse mutlak ve kesin doğrudur. Aslında mutlak ve değişmez doğru, Aydınlanma düşüncesinin inşa ettiği modernitenin temel prensibidir. Geleneksel toplumun (doğal toplumun) reddi ve yok sayılması üzerinde gelişen kapitalist modernite, tek ve değişmez hakikat olarak inşa edilmektedir. Dolayısıyla politika ve yönetim kavramlarına da bu zemin üzerinde anlam kazandırılmaktadır. Kapitalist modernitenin mutlak egemenliğini tanımlayan bilgi disiplininin çevrelediği yaklaşım ve tanımlamalarla yola çıkılırsa, politika ve yönetim kavramlarını zaman faktöründen koparır, daraltmış oluruz. Söz konusu epistemolojinin kabul gören tanımlamaları dışında toplumsal gelişim ve değişim hakkında; dolayısıyla toplumsal gelişimin ve değişiminin ana dinamiği olan politika ve yönetim hakkında da bütünlüklü ve doğru bilgiye ulaşamayız.

Diğer Aydınlanma filozofları gibi Spinoza'da aslında mevcut tanım ve deneyimleri ön kabul sayarak uygulamada yaşanan sorunlara çözüm arıyor. Kendi ifadesiyle "yeni ve bilinmedik" bir şey söylemiyor. "uygulamayla en iyi uyuşan şeyi" saptamak istiyor ve "uygulamayla en iyi uyuşan şeyi" insan doğasında irdeliyor. Toplum monarşik sistem ve despot monarklar tarafından kötü yönetilmektedir. Devlet "kötü ellerde", bu nedenle kötülük üretmektedir. O zaman kötülük üretmeyecek bir devlet ve yönetim biçimi "iyi ellerde" olmalıdır. "Mutlak egemenlik ve iyilerin yönetimi", insanın doğasına ve erdemine bırakılmayacak kadar hayatidir. İnsan aklı ve duygusunun yol açabileceği adaletsizlikleri de giderebilecek bir sisteme ve ortak yasalara dayandırılmalıdır.[2]

Rönesans ve Aydınlanma filozofları, kötülüğün kaynağını devlet erkinin dışında aradılar. Sorumlusu, yine geleneksel toplumun "dar görüşlülüğünü" aşamayan insanın bizzat kendisiydi. Toplumu iyiye ve erdeme yöneltecek

olan ise, ancak birliği ve güvenliği pekiştirilmiş "mutlak bir devlet" olabilirdi. Bu anlamda iktidarın nedenleri ve doğal temelleri aklın öğrettikleri ve duyguların yön verdiği edimler değil, insanların ortak doğası ve gereklilikleri sayıldı. Bu doğa ve gereklerin birleştiği güç ise, Tanrı ve onun yasalarıyla birliği sağlanmış devletten başka bir şey olamazdı. Politika ve yönetim, böylece insanların edimleri olmaktan uzaklaştırılarak devlet idaresiyle özdeş kılındı. Politikanın dar anlamda ilgilendiği konu yönetimdir. Yönetimi politikayla özdeş kılan, politikanın yönetim işi olduğunu ileri süren görüş günümüzde başat yargıdır. Politika ile devlet yönetimi ise aynı terminoloji içinde neredeyse erimiş haldedir.

Realizm donmuş bir dağ kütlesi gibidir, "var olandan" yola çıkar, zamanın oluşturucu gerçeğini yadsır

Politika sözcüğü düalist bir karakter taşır. Aydınlanma düşüncesinin, politika sözcüğünü olduğu gibi uyarlamaya çalışması aslında sözcüğün Antik Yunan'dan başlayan bu düalist serüveni ile bağlantılıdır. Antik çağda politikanın site (kent) yönetimi anlamında kullanıldığı bilinmektedir. Politikayı kent ve devlet yönetimi olarak tanımlayanlar kadar demosla bağlantılı halkın yönetimi olarak tanımlayanlar da az değildir. Burada politikanın üzerinde şekillendiği fiil yönetimdir. Asıl tartışmaya neden olan husus ise yönetimin neyi ifade ettiği ve hangi araçlarla gerçekleştiğidir. Anlam karmaşası öncelikle bu düalist iç içelikten gelir. Yönetim derken kastedilenin devlet anlamında sitenin yönetilmesi mi, yoksa demos olarak ifade edilen halkın yönetimi mi? Yine devlet yönetirken kullandığı araçlarla aldığı biçim ile halk (toplum) yönetirken aldığı biçim arasında da önemli farklar vardır. Atina'da özgür yurttaşların Agora gibi yerlerde site yaşamı hakkında toplantı ve karar süreçlerine katılımı, bu şekilde yönetim işlerine ortak olmaları "halkın yönetimi" anlamında demokrasi olarak tanımlanırdı. Halkın katılmadığı soylu bir kesim ve bireylerle sınırlanmış bir yönetim ise Sparta örneğinde olduğu gibi tiranlıktı.

Her iki örnekte de öne çıkan ve yönetimi karakterize eden ortak bileşen toplumdur. Oysa sorun birinin daha fazla toplumsal içerik taşıyarak diğerine oranla tercih edilebilir olması değil. İçinde forum kazandığı zaman ve mekân bağlamında elbette geçerli bir değeri vardır. Toplumun ve bireylerin daha fazla katıldığı, rol oynadığı bir yönetim biçiminin "iyi" olduğu, olacağı doğası gereğidir. Ancak burada sorulması gereken hayati soru, neden toplumun, zaten kendisinin bir var oluş ve özgürleşme alanı olan politikaya sonradan dâhil edildiğidir. Yönetim işleri, politikaya katılım ve uygulamada kriter haline geliyor. Dâhil edilme ya da olma aynı zamanda dışsal bir anlam da taşır. Dışında kalan dâhil edilir. Bunun nedeni politika yönetim diyalektiğinde politikanın içerik değiştirerek soyut bir alanla sınırlandırılmış olmasıdır.

İktidar Toplumun Yönetim Olgusuyla Özdeşleşme Çabasındadır

Antik Yunan'da politika sözcüğünün polis kök ekinden türetilerek kullanımı konuya açıklayıcı bir örnektir. Devlet ya da yurt güvenliği anlamına gelen sözcük ilkin toprak sahiplerinin kendilerini savundukları "surları" dile getiriyordu. Çok sonraları bu surların çevresinde kurulan kent devletleriyle birlikte deyim kent ve devlet anlamlarını kazandı. Kent devleti, kent surlarının içinde yaşayan toplumun güvenlik örgütüydü.[3] Politika bu anlamda kent toplumunun korunması ve güvenliğini önceleyerek beceri ve uzmanlık gerektiren bir alan haline geldi. Yine bu durumu pekiştiren diğer gelişme demografik büyümenin yanı sıra gelişen işbölümüne paralel iç içe geçen ilişki ağları ve bunları düzenleme ihtiyacıydı. Doğrudan üretimde yer almayan, soyut emeğe dayanan ve profesyonellik gerektiren bir iş alanı ve buna dayalı bir katmanlaşma gelişti. Bilgi ve deneyimin toplandığı bir uzmanlar sınıfı olarak askerlik, memurluk ve bürokrasi öne çıktı. Böylece oluşan bu hiyerarşik düzenle bölünen kent toplumu, işlerin önemli bir bölümünü ehil bu sınıfa bırakmak zorunda kaldı.

Toplum için tecrübe ve uzmanlığın önem kazandığı durumlarda devletten veya işin ehli bürokrasiden yararlılık beklemek doğaldır. Çünkü "tecrübe herkeste bulunmaz. Uzmanlık da herkesin işi değildir." Toplum eğer devletin proto öncülü bürokrasiyi hepten olumsuzlaştırmamışsa ve yetki gaspına katlanmışsa, "beceri ve uzmanlık gerektiren

konularda işleri kolaylaştıracağına inandığı içindir." [4]

Oysa tarihsel gelişim tam tersi istikamette seyreder. Devlet ya da bürokrasi doğası gereği beklentiyi istismar ederek "tecrübesiz ve uzmanlıktan yoksun kimselerle doldurduğu yönetimi entrikalar çevrilen ve aylaklık yapılan bir alan haline getirir."[5] Daha da önemlisi devraldığı yetkiden iktidar devşirir. Çünkü toplum adına toplumun beceri ve uzmanlık gerektiren işlerinin el değiştirmesi aynı zamanda yönetimin parçalanması ve tekelleşmesi anlamına geliyor. Yönetim ve politika yapmanın profesyonelleştirilmesi ayrı bir sınıf ve çıkar grubunu işaret eder. Bireyin uzmanlaşmış bürokrasi içinde kayboluşu iktidarı rasyonalize ederek saklamaktadır. [6]

Antik çağ düşünce dünyasının yüklediği anlamlar dışında sanki öncesi-sonrası, toplumsal tarihi yok gibidir

İktidar fiziki ve entelektüel güç potansiyelidir ve bu yönetim olgusunda somutlaşır. Yönetim, iktidarın saklandığı merkez üssüdür. İktidar odağı kendini toplumun yönetim olgusuyla özdeşleştirdiği oranda vazgeçilmez kılmaktadır. Bir olasılık olarak iktidar, "gücünü nereden aldığı önemli olmaksızın topluma rağmen kendi iradesini" gerçekleştirir.[7] Böylece iktidara odak olan yönetim toplumun dışına çıkarak üstüne bir ceberut gibi çöker. Toplum ise kendisini ilgilendiren yaşamsal konularda söz, karar ve uygulama gücünü yitirerek iktidar eliti yönetimin taşıyıcısı ve sömürü nesnesi haline gelir. Yönetime sonradan dâhil edilmesi bu sonucu değiştirmez. Ki, iktidarın devlet biçiminde form kazandığı yerlerde yönetime katılma, politik alanı paylaşım ve uzlaşı dışında toplum lehine yeni bir durum açığa çıkarmamaktadır.

Atina örneğinde halkın yönetimi anlamında demokrasi bir model olarak sunulur. Halkın kendini yönetmesinin ilk ve öncelikli koşulu olarak da yurttaşların politik alana duyarlılığı ve katılım sorumluluğu gösterilir. Gerçekten Atina'nın yurttaşları oluşturulan kurum ve kurallar vasıtasıyla "polisi" ilgilendiren her konuda tartışma ve karar süreçlerine yüz yüze ve doğrudan katılabiliyorlardı. Politika son derece dinamik yapısal ve işlevseldi. Fakat bu, "özgür yurttaşlardan müteşekkil" bir topluluk için geçerliydi. Politika işi, gerekli maddi imkânlara ve zamana sahip, kamusal niteliklerle donatılmış, eğitilmiş, beceri kazanmış, yurt bilinci olan özgür yurttaşların sorumluluğuydu. Başta kadınlar ve köleler olmak üzere zanaatkârlar ve tarım üreticilerinin büyük çoğunluğu, surların etrafına yerleşmiş klan ve kabileler, "eşitlerin" oluşturduğu bu yurttaş topluluğuna dâhil değildiler. Aynı haklara ve imkânlara sahip olmadıkları için de politik yaşamda, dolayısıyla yönetimde söz ve karar iradeleri yoktu.

Aydınlanmanın fideliğinde yetişen düşünürler Atina demokrasinin kurum ve kurallarını yüceltirken özgürlük dışında bırakılan toplumun bu büyük çoğunluğunu dönemin koşullarına bağlayarak "kusur olarak" değerlendirirler. Sosyolojik dağılıma göre toplumun bir kesiminin politik alanın dışında kalmasının eleştirisi doğru, ama yetersizdir. Yüzeysel ve dışsal bir yaklaşımın sonucudur. Oysa görülmesi gereken esas "kusur", içerikte ve derinliğine politikaya yedirilmiş iktidar anlamıdır. Atinalı yurttaşlar kuşkusuz yönetime katılarak iktidarı sınırlandırmış oluyorlar. Fakat eğrinin diğer ucunda toplumu yönetime dâhil ederek iktidar da kendisini meşrulaştırmış oluyor. Politika, bu anlamda yönetim ve iktidarı aynı içerikte uzlaştırıyor. Günümüzde politika deyiminin yönetim ve iktidarı birlikte çağrıştırması bu nedenledir. Politika, bu yüzden çoğu yerde "uzlaşı sanatı" olarak değerlendirilir. Kuşkusuz uzlaşıdan kasıt sorunların çözümü değil, toplum ve devlet uzlaşısıdır, ama devletin lehine bir uzlaşı. Çünkü artık politik alan, sözün kullanım anlamıyla devlet çeperinin içindedir. Yönetim de iktidardır. Politika için yapılan "devlet yönetimi" tanımı bu düşünsel alt yapıya dayanır.

Aristoteles, Antik Yunan'da Oikos ve Polis ayrımına dikkat çekerek Oikos'tan polise evrilmeyi toplumsallaşma olarak tanımlar. Oikos toplumun çekirdeği ailenin yaşadığı ev, ekonomik işlerin yürütüldüğü yer anlamındadır. Polis ise ortak sorunlar üzerinde ortak tartışmaların yapıldığı, ortak söz ve fikirlerin oluşturulduğu; böylece toplum olunduğu mekândır. Demografik sosyolojiye ve mekâna indirgemeci bir yaklaşımla "insan Oikos'ta kalsaydı zoon Politikon (Politik hayvan) olamazdı"[8] denilmektedir. Kamusal

yaşamın ve toplumsallığın odağına bir güvenlik örgütü olarak polis'in oturtulmuş olması, politikayı devlet ve iktidarın uzantısı haline getirir. (Poli s-tia kos)
"İnsan bir toplumsal varlık'tır" diyen Aristoteles, onun toplum içindeki yerini ve düzenini netleştirmeye özen gösterirken, önce onun kişisel törebilimini belirtir. Bu törebilimin amacı, Antik çağ geleneğine uygun olarak, mutluluktur ve bu mutluluk da bilgelikle sağlanır. Bilgelik, düşünme ve tutumla gerçekleşir. Aristoteles, düşünsel (Arete dianoetike) ve tutumsal (Arete ethike) erdemleri birbirinden ayırır. Tutumsal erdemlerin şekillendiği zemin Oikos'tur ve doğrudan güdüsel itkilerle harekete geçer. Düşünsel erdemler ise toplum olunan polisin ortak iyiliğini önceler. Bu nedenle tutum, düşünmeye dayanmalıdır. İnsan, toplumsal bir varlık olduğundan onun töresel kişiliği de polis de, yani devlet içinde oluşacaktır. Devlet şöyle ya da böyle olmuş, bunun önemi yoktur. Önemli olan, devletin yurttaşlardaki bu töresel kişiliği gereği gibi geliştirip geliştiremediğidir. Yetkin devlet bu ödevindeki başarısıyla ölçülür. Antik çağ Yunan düşünürlerinden Sokrates, Platon ve Aristoteles'in ortak yanı, toplumu düzenlemeye çalışmalarıdır. Toplumun düzenlenmesi gerekiyorsa demek ki düzeni bozulmuştur. Her üç düşünür de düzensizliği devlet çarkının yanlış ellerde bozulmasına bağlamakta ve devleti onarmaya çalışmaktadırlar. Sokrates törebilimini devleti ayakta tutacak vatandaşlar yetiştirmek için kuruyor. Platon, devlet ütopyasıyla köleleri iyice çalıştıracak bir örgüt öneriyor. Aristoteles, üyelerinin kişiliklerini güçlendirmekle kendini de güçlendirecek olan bir devlet kurmak peşinde.[9]
Rönesans ve Aydınlanma düşünürlerinin birçoğu (Machiavelli, Descartes, Kant, Locke, F. Bacon, Spinoza, Bodin, Montesquieu, Rousseau, Hobbes ve Hegel gibi.) -dayandıkları felsefi farkları koruyarak- aynı izde yürümüş; bugün de geçerli olan ulus-devletin zihinsel kalıplarını inşa etmişlerdir.
Kuşkusuz kent, devlet, politika, yönetim ve bizzat toplumun kendisi Antik Yunan tarihiyle başlamıyor. Demokrasi de ismini ve yapısını orada almakla birlikte işlev olarak Atina'nın icadı değil. Tüm bu olgular binlerce yıl öteden evirilerek Antik çağda barajlanıyor, düşünsel bir sistem kazanarak kırılma yaşıyor. Modernist düşünce kalıplarını oluşturan epistemolojinin dogmalarla yüklü anlam karmaşasının nedeni, işte bu üst üste giydirilmiş özkırım (anlam yitimi) süreçleridir. Kendisini yeni ve tek çağ ilan eden kapitalist modernizm, "Antik" yaptığı eski Yunan dünyasını olduğu gibi, ama daha kökten üçüncü bir kırılmayla güncellemiştir ve bundan en çok politika ve yönetim kavramaları etkilenmiştir. Antik çağ düşünce dünyasının yüklediği anlamlar dışında sanki öncesi-sonrası, toplumsal tarihi yok gibidir.
Marks'a göre devlet ile toplumun yapısı politika bakımından iki ayrı şey değildi, devlet toplumun yapısıydı. Önemli olan devletin kendisi değil, kimin elinde olduğu ve hangi çıkarlara hizmet ettiğiydi. Sorgulama, bu praksisden başlayınca tanım "sınıfsal egemenliğin aracı" sonucuna götürdü. Sınıfsal egemenlik tanımını bir tarafa bırakırsak geriye sadece "ekonomik ilişkilerin içinde gerçekleştiği koordine edici bir çerçeve" kalır.[10] Marksist devlet teorisi önemli eleştiriler sunsa da sonuçta "mutlak egemenliği ve devletin birliğini" daha fazla kutsayarak proletarya diktatörlüğü biçiminde sadece el değiştirdi ve zamanla yılanın kuyruğunu yemesi gibi kapitalist modernite ve devlet kazanırken aynı zamanda da gerçekleşen sosyalizmi içinden çürüterek acı yenilgiler yaşattı.
Devleti toplumun yapısı olarak öngörmek iktidarı geneolojik (genetik determinizm) bir olguya indirger. Oysa iktidar ve devlet olmadan insanlık milyonlarca yıl yaşamını sürdürmeyi başarabilmiştir. Yani insan ve toplumsallaşma serüveni iktidar ve devletten çok eskidir. Devletin palazlandığı mekân kent olmasına rağmen kentler de devlet ve iktidarı tanımadan binlerce yıl varlık bulabilmişlerdir. Demek ki, konuyu salt insanın bencil doğası ve mekânıyla izah edemeyiz. Bu parametrelere dayalı tanımlamalar realist ve rasyonalist kurgular içerir. Sosyal bilimi tarihsel bağlamlarıyla odağına almaz. Oysa oluşturucu öğe insanın mekânıyla birlikte toplumsal ve tarihsel niteliğidir. Politika ve yönetim olgularını mayalandıran onun toplumsal ve tarihsel karakteridir.
Aristoteles bilgiyi parçalayarak rasyonalize etmesine rağmen yazılarının çoğu yerinde politikayı toplumsallık anlamında da kullanmıştır. Yönetim biçimlerini sıralarken "ortak iyiliği amaçlayan çoğunluğun yönetimine politeia" demektedir.[11]Bu tanım polis kök ekinden arındırıldığında etimolojik ana karakterini verir. Politika sözcüğünün Pol kökü Aryen dil ailesinde "çok" anlamında

kullanılan pel ve ple kök eklerinden türetilmiştir.[12] Kökler, bizleri Antikçağ'dan öteye, çok daha eskilere dilin oluştuğu süreçlere ve oradan da tarım devrimine-Neolitik topluma kadar götürmektedir. Toplumu ve toplumsallığı –tarihini de- anıştıran bu etimolojik oluşum politikanın ana doğrultusu hakkında ipuçları vermektedir. Politika eğer insanın toplumsallaşma evrimiyle atbaşı gelişiyorsa iktidar ve devletten çok daha fazla varlıksal bir muhteva taşır. Bu durumda politikayı toplumun var olduğu, toplumsallığın geliştiği bir ortam olarak ele alabiliriz.

Demokratik modernite kuramı politikayı "toplumun özgürlük alanı, gelişmenin anlam ve iradece üretildiği yaratım alanı" olarak tanımlar. "Toplumun hem düşünce, hem de eylemle kendiliğini, kendi kimliğini bilince çıkarması, geliştirmesi ve savunması" politikanın ana çerçevesini oluşturur. Burada öne çıkan temel kriter "toplumun hayati çıkarları; onun yapısal ve anlamsal esenliği ve gelişkinliğidir." Toplumun esenliği ve gelişimi nasıl, ne gibi araçlarla, hangi yol ve yöntemlerle sağlanır; bu temelde neler yapılabilir soruları ışığında gerçekleşecek etkinliklerin tümü politika olarak ifade edilebilir. Toplumun varlığını koruyarak güvence altına alması ve sürdürmesi, duyusal ve düşünsel tutuma da moral değer çerçevesini oluşturur. Toplumun varlığını koruyarak güvence altına alacak etkinlikler yararlı (özgürleşme) olurken, tersi zarar vererek yaşamı tehlike içine (köleleşme gibi) sürüklemektedir. Topluma yarar sağlamayan, dolayısıyla özgürleştirmeyen tutum politika karşıtlığını ifade eder. Politika, bu nedenle toplumsal yaşamın önünü açma işi olarak ahlaki bir formasyon kazanır. Politikayı toplumsal bir edim yapan toplumsallığı da politik bir alan çerçevesine oturtan ahlaktır. Ahlak "politikanın tarihsel toplumsal gelenek halidir." Ahlak kültürel bellek dokusunda yarar sağlayacak iyi, güzel ve doğru erdemlerle toplumsallığı dinamize ederken, politika günlük olarak yaratıcı, koruyucu ve besleyici rol oynar. "Ahlak toplumun politik hafızasıdır. Ahlaken aşılmış veya ahlaktan yoksun kalmış toplumlar politik hafızasını, dolayısıyla geleneksel kurum ve kural gücünü zayıflatmış ve yitirmiş demektir." Toplum ahlaki ve politik edimlerle özgürleşir. Bu anlamda politika ve ahlak özgürlükle de özdeşleştirilebilir. "Özgürlük politikanın kendisini ifade ettiği iklimsel alandır." Politikayı toplumun özgürce yönetilerek gelişmesi olarak özetleyebiliriz.[13]

Politikanın ana çerçevede doğru tanıma kavuşturulması yönetim olgusuna da açıklık getirmektedir. Yönetimi, devindirici bir ahlaki ve politik etkinlik olarak görmek gerekir. Politika gibi yönetim de insanın toplumsallaşma evrimine paralel gelişen, kültür gibi sürekliliği olan bir olgudur. Politika eğer toplumun varoluşsal edimlerinin tümüyse, yönetim bu edimlerin koordinasyonu ve pratize edilmesinden başka bir şey değildir.

Toplumsal anlamda yönetimin doğası ahlak ve politikadır. Daha bütünleyici bir ifadeyle ahlaki ve politik toplumdur. Montesquieu ayrıt edici bir özellik olarak "her yönetimin dayandığı bir doğası ve ilkesi" olduğunu belirtir. Her yönetim kendi doğasına ve ilkesine bağlı biçim kazanır. Doğası onun olduğu gibi olmasını sağlar, ilkesi de onu harekete geçirir.[14]Doğası iktidar ve devlet olan yönetim biçimlerinin ilkeleri ona uygun olarak iktidar ve devleti besler. Yönetim, ilkesini doğasından alarak pratikleşir, farkını ortaya koyar. Peki, o zaman ahlaki ve politik toplumun yönetimi hangi koşullarda var olabilir ve kendisini sürdürebilir? İşte bu soru, ilkeyi yönetimin "zembereği" haline getirmektedir. İlkelerinden sapan yönetim yozlaşarak, doğasını da bozarak başkalaştırmaktadır.

Bu anlamda ahlaki ve politik toplumun iktidar ve devletle var olamayacağı ve kendini sürdüremeyeceği kesindir. "İktidar alanı politikanın inkâr edildiği alandır. Toplumda ne kadar iktidar potansiyeli varsa, o kadar özgürlük yoksunluğu yaşanır. İktidar ne denli azaltılırsa, özgürlük durumu o denli gelişim sağlar." Bunun nedeni yukarıda uzunca izah ettiğimiz gibi iktidar ve devletin toplumsal yönetimi gasp etmesidir. İktidar içeren yönetimin en belirgin özelliği ise topluma yabancılaşmasıdır. Toplum yönetimden koptuğu için politik ve ahlaki dokusu zedelenir. Toplumsal yönetim kendisini özgürce tayin edemez hale gelir. Tarihsel temel sorunun kaynağı burasıdır. "Diğer tüm sorunlar son kertede yönetim çözümsüzlüğüne takılıp boşa çıkmakta, hatta sorunların daha da ağırlaşmasını beraberinde getirmektedir." [15]

Özyönetim Dayanakları İktidar ve Devletdışılıktır

Demek ki toplumun yönetime doğrudan katılımı ve özgürce tayin edilmesi demokrasiyi, dolayısıyla politika ve konfederalizmi ilke haline getirmektedir. Burada politikanın icra

tarzı, uygulama biçimi doğrudan demokrasidir ve demokratik nitelikler taşımak zorundadır. Ahlaki ve politik toplum yönetiminin ayırt edici niteliği, bu ilkesel özünden gelmektedir. Bu nedenle genel yönetim kategorilerinden ayırmak için toplumsal öze sahip yönetim biçimini özyönetim (özerklik) olarak adlandırmak daha doğru bir ifade olmaktadır.

Özyönetim.(self-rule) öz'ün erkidir. Benliği iç yasalarla harekete geçirme (auto-nomos) anlamında kendi kendine kural koyma olarak tanımlanır. Öz (Autos), kendi demektir. Kendilik, iç devinim ve içsel varoluşa dayanır. Erk bu varoluşun sağladığı, açığa çıkardığı gücü niteler. Varlık olarak yaşamını sürdürebilmek veya varlık kazanmak ancak kendi olmakla; yani varoluş gücüne sahip olmakla mümkündür. Kendi olamayan veya varlık kazanmayanlar özgür olamazlar. Özgürlük, varlık kazanmanın bir edimidir, varoluşun iradesini, bilincini ve eylemini koşullar. Özyönetimi (öz-erkliği) bu anlamda özgürlük alanı içinde kurgulayabiliriz. İnsan ve toplum için özgürlük sağlayan dinamik bir güç olarak varlığın iradesi, bilinci ve eylemi özyönetimi karakterize eder. Buna kendi kendini yönetme de denilebilir. Kendi kendini yönetme, toplumun yönetime doğrudan katılma kapasitesiyle ilgilidir.

Kendi kendini yönetme, yalnızca bireyi ve ekonomiyi değil, toplumu bir bütün olarak kapsamına alır. Bireysel özbilinç ve iradenin toplumca üretilmesi ve varoluşsal yaşamın devindirici gücü haline getirilmesiyle; daha açık bir ifadeyle toplum üyelerinin politik bir özne olarak yönetime doğrudan katılımıyla diğer yönetim biçimlerinden ayrılır. "Kendi toplumsal doğasındaki erki düzenleme ve denetlemeyi, böylece toplumun sürekliliğini sağlamayı ve beslenip korunmasını güvence altına almayı" amaçlar. Özyönetim, "en küçük klan toplumundan en geniş ulusal toplumlara kadar yaygınlaşan ve sürekliliği olan bir erki ifade eder."[16] Burada ivedilik kazanan konu binlerce yıllık devlet geleneğinin boğucu atmosferi içinde özyönetimlerin nasıl inşa edileceği ve işlevsel kılınacağıdır.

Gerçekten özyönetimler inşa edilebilir mi? Başarısını kanıtlayacak dayanakları nerden bulacak ve nasıl inşa edeceğiz? Yerleşik algı olanaksızlık kurgulandığı ve toplumsal bakış köreltilerek güncel yaşamda geçerli formlarla sınırlandırıldığı için girişim ve deneyimleri başarılı kılamıyoruz. Nereye bakılacağı, işe nerden-neyle başlanacağı ve nasıl yapılacağı soruları anlamını yitirebilmektedir. Oysa temel sorun güncel uygulamaya ve maddi formlara sıkıştırılmış yerleşik ve geçerli ön kabullerle yola çıkmaktır. Öncelikle pozitivizmin toplumsallığı kırarak hâkim kıldığı bu algı ve bakış açısı bırakılmalıdır.

Özgürlük, varlık kazanmanın bir edimidir; varoluşun iradesini, bilincini ve eylemini koşullar

Genel bir ifadeyle özyönetimin (özerklik) dayanaklarını iktidar ve devlet dışında kalan bütün toplumsal kesimler biçiminde özetleyebiliriz. "Gençler, kadınlar, işsizler, sömürge halkları, birçok dinsel cemaat, emeği ile geçinen her topluluk; özce tarihsel-toplumun ana kütlesini oluşturan ve çağın yaşam tarzına (modernitesine) esas rengini veren tüm kesimler," bu kapsam içine girer. Özyönetimin bu ana unsurları halen büyük bir basiretle direniyor. Komünalite, aslında sosyolojik bir hakikat olarak yenilmemiştir. Görünmeyen, ama sıradan insanların yaşamında başarısını her gün yeniden kanıtlayan işte bu kültürel mirastır.

Öte yandan devletsiz yaşam, neredeyse mümkün olmayan "güzel," ama "ütopik" bir çıkarsama olarak düşünülür. Buna bağlı yoğun tartışma ve arayışlara odak olmasına rağmen doğrudan demokrasi de aynı düşünce kalıbı içinde çok fazla uygulanabilir görülmez. Her şeyden önce bu tarz düşünce kalıplarını kırarak, bunun iktidarcı hegemonyanın manipülasyonu ve itaat geleneğinin alışkanlığı olduğunu görerek işe başlamak gerekir. Liberal ve temsili demokrasilerin bu kadar tercih edilmesinin en önemli nedenlerinden biri bu tarz realist ve rasyonalist kanıksatmalardır. Bu ise özyönetimin sistematik olarak inkârı ve reddidir. Elbette bu kaygan zemine dayanarak öz yönetim inşa edilemez. Ya da sadece özyönetim ifadeleri kullanılarak özyönetim olunamaz. Devlet paradigması dışına çıkmadan, devletin ağır hegemonik örtüsü altında ezilmiş ve gizlenmiş hakiki toplumu görmeden bu kanıksamayı parçalayamaz ve doğru pratik örnekler açığa çıkaramayız. Hakiki toplum, kar altındaki bereketli toprak gibi devletli uygarlığın

baskıcı yüklerinin altında bulunmaktadır.
Özyönetim ütopya değildir. Yine geçmişte kalan ve özlemi duyulan bir düş de değildir. Frankfurt okulunun kurucularından Marcuse'ün deyişiyle, "ütopya" olarak suçlanan şey artık "yeri olmayan" ve tarihsel evren içerisinde yeri olamayacak olan şey değil, fakat daha çok, meydana gelmesi yerleşik toplumların güçleri (iktidar ve devlet) tarafından engellenen şeydir.[17] Ahlaki ve politik toplumun tarihi özyönetim örnekleriyle doludur. Klan, Kabile ve Aşiretler özyönetimin döl yatağıdırlar, orijinal örneklerini onbinlerce yıl yaşadılar. Toplumsallığın şafağındaki köyler ve kentler özyönetimle yönetildiler. Amerikan ve Fransız devrimlerinde Boston'dan Charleston'a uzanan özgürlükçü yöre toplantıları ve Paris quartiers'lerinde toplanan popüler seksiyonlar, İspanyada Madrid komünleri, Ortadoğu'da Karmat'lar, Baba İshak'lar ve Şeyh Bedrettin'in Ortakları öne çıkan örneklerdir ve bunları çoğaltmak mümkündür. Bu girişimlerin iktidar ve devlet karşısında kalıcı olmamaları; olmadıkları ve bundan sonra başarılı olamayacakları anlamına gelmez. Bugün küresel çapta Bolivarcı sosyalizm, Zapatist hareket, İtaatsizler, Topraksızlar gibi irili ufaklı birçok değişik özyönetim girişim ve deneyimleri yaşanıyor. Özyönetim, elbette her yerde aynı uygulanamaz. Her yerde ve her zamanda bir şablon gibi uygulanabilecek bir özyönetim modeli bulamayız ve bu toplumsal doğaya da aykırıdır. Uygulandığı yerin toplumsal dokularıyla, özgün renkleriyle var olabilir ancak. Ahlaki ve politik toplumun varlığı, devlet iktidarından daha fazla özyönetimi olanaklı kılar ve bu, insanlığın evrensel bir hakikati olarak her yerde, ama temas ettiği toplumun tikel zenginliği ve biçimleriyle gerçekleşir. Şayet bunu yapamıyorsa nedeni imkânsızlığı değil, politik ve ahlaki dokuların zayıflatılmış olmasıdır. Daha genel bir ifadeyle her açıdan örgütsüz kalmaları, küresel çapta ve sistematik bir bütün içinde pratikleşememeleridir.
Ahlaki ve politik topluma bütünlüklü yaklaşmamak özyönetimi parçalayarak zayıflatan önemli bir nedendir. Ahlaki ve politik toplumun bir birimini esas alarak sadece bu zemine dayalı geliştirilecek mücadele özyönetimi diğer dayanaklarından mahrum bırakarak kadükleştirmektedir. Örneğin sınıfa dayalı mücadele ağırlıklı olarak kentleri, kentlere dayalı sanayi toplumunu esas alırken, köylerde yoğunlaşan "geleneksel" (doğal) toplumu başkalaşıma zorlayarak reddetmiş, yok saymıştır. Yine kentlerde yoğunlaşan büyüme ve derinleşen sosyolojik farklılaşma daha fazla merkezi yönetimlere götürmüştür. Haliyle toplumun büyük çoğunluğunun katılmadığı bu tarz yönetim biçimleri amaçlarının tersine iktidar üretmişlerdir. Aşırı merkezileşme ve dar sınıfsal yaklaşım özyönetimin inkârı demektir. Demografik artış, dengesiz kentsel büyüme ve endüstriyel toplumun yol açtığı sosyolojik uçurumlar buna gerekçe olamaz.
Özyönetim, bu anlamda işleri yürütmenin ötesinde örgütsel bir sistem içermektedir. Özyönetim eşitsizlik ve adaletsizlik sorununu özgürlük zeminine oturtarak çözümler. Bu ise toplumsal doğaya uygunluğu gerektirir. Toplumsal doğada vücut bulan farklılık ve çeşitliliği söz, karar ve eylem sahibi yaparak hegemonik egemenliğin bu zeminde beslediği eşitsizliği nötr hale getirir.
Toplumun doğası komünal ve konfederal niteliktedir. Toplum homojen ve yeknesak değildir. Tarihte varlığını sürdürmüş aşiret, kabile, kavim gibi yapıların konfederalizm dışında bir ilişki sistemine olanak sunmadığı bilinmektedir. Topluma homojenliği ve yeknesaklığı dayatan aslında toplumu hiyerarşik katmanlara dönüştüren iktidarın kendisidir. İktidara dayalı yönetim bu nedenle toplumun üstünde, toplumdan yalıtık ve dışındadır. Oysa özyönetim toplumun içindedir. Kılcal damarlarında, hücrelerinde, yüreğinde dinamik bir güçtür. Kimi sosyal bilimciler binlerce yıl öncesinin toplum biçimiyle günümüzün toplum biçiminin aynı olamayacağını ileri sürerler. Elbette aynı değildir.
Ama ahlaki-politik toplum, birimler halinde yaşamın her dokusunda varlığını sürdürmektedir. Birimi, genel anlamıyla komün olarak da niteleyebiliriz. Her birim, birlik özünde komündür. Politik, ekonomik, kültürel ve sosyal temellerde oluşan kümelenmelerden tutalım ereksel bir iş ve ihtiyacın doğurduğu geçici birlikteliklere kadar yaşamsal bir araya gelişlerin tümü komünaliteyi (toplumsallaşma) motive etmektedir. "Demokratik ulustan bir köy derneğine, uluslararası bir konfederasyondan mahalle şubesine kadar her topluluk bir birimdir. Kabileden kente, yerelden ulusala kadar her yönetim organı bir birimdir. İki kişilik, hatta tek kişilik birimler kadar milyarlarca insanı temsil eden birimler de söz konusu olabilir.

Burada önemli olan, tüm birimlerin birer ahlaki ve politik toplum olarak değerlendirilmesidir."[18]

Politika Oluşturmak Komün ve Meclislerin İşi ve Hakkı

Ahlaki ve politik toplum birimleri, özyönetimsiz kimlik kazanamazlar. Ahlaki ve politik toplum birimleri olmadan da özyönetim gerçekleşmez. Bu nedenle yerellik ve yerindelik özyönetimin ayırt edici bir özelliğidir. Toplum birimler halinde yerelden ve yerinden yönetime doğrudan katılırlar. Özyönetim sistemi, bunu toplumun kediliğinde olan komünal ve konfederal ağ örgütlenmesiyle olanaklı kılar. "Ağ, şebeke olma hali, karşı kutbun örgütsel yapılanması ve yönetilmesiyle bağlantılıdır. Ayrıca içsel birliktelikler en iyi ağlar halinde örgütlendirilebilir. Katı merkeziyetçi, hiyerarşik emir-komuta örgütlenmesi ve yönetimi demokratik modernite birimlerinin örgütlenme ve yönetme ilkelerine tamamen terstir."[19] Devlet merkezileşmeyle, bürokratikleşmeyle ve iktidarı elit organlar elinde profesyonelleştirmeyle toplumun kendiliği olan konfederalizme dayalı politikayı etkisiz hale getirirken, özyönetim yarattığı komün ve meclis ağlarıyla politikayı yaşamsal kılar.

Bu sistem yeni bir politik dünyadır. Basittir ve uygulanabilir. "Her topluluk, etnisite, kültür, dinî cemaat, entelektüel hareket, ekonomik birim vb. birer politik birim olarak kendilerini özerkçe (özyönetimle) yapılandırıp ifade edebilir. Her kendiliğin yerelden küresele kadar konfederasyon oluşturma şansı vardır Dikkat edilmesi gereken bir husus federe ve kendilik birimlerini çok zengin bir kapsamda düşünmektir. Bir köy veya şehir mahallesinde bile konfedere birliklere ihtiyaç olacağını anlamak büyük önem taşır. Her köy veya mahalle rahatlıkla bir konfedere birlik olabilir."

"Tüm toplumsal gruplar ve kültürel kimlikler kendilerini ifade eden siyasi oluşumlarla toplumun özyönetimini gerçekleştirirler. Çeşitli düzeylerde atamayla değil seçimle başa gelen yöneticilerle işler görülür. Asıl olan meclisli, tartışmalı karar alma yeteneğidir. Başına buyruk yönetim geçersizdir. Genel merkezî koordinasyon kurulundan (meclis, komisyon, kongre) yerel kurullara kadar her grup ve kültürün bünyesine uygun, çok yapılı, farklılıklar içinde birlik arayan kurullar demetiyle toplumsal işlerin demokratik yönetimi ve denetimi gerçekleştirilir."[20]

Özyönetimin örgütlenme ağında ana ilkelerinden biri de politika oluşturma ve yapma işini komün ve meclisler üzerinden topluma bırakmaktır. Politika yapmak ile benimsenen politikaların uygulanması arasında açık bir fark vardır. Politika oluşturmak komün ve meclislerin işi ve hakkıdır. Özyönetimin üyeleri, komün ve meclisler tarafından, yine komün ve meclislerin formüle ettiği politikaları koordine etmek ve uygulamak üzere seçilirler ve onlar tarafından geri çağırılırlar. Dolayısıyla onların işlevi temsili demokrasilerde olduğu gibi toplum adına politika yapmak değil, yönetsel ve pratik uygulamalarla sınırlıdır. Politika yapma hakkı toplumun elinden alınırsa, haliyle bu yönetimi bürokratik bir örgüte dönüştürür.

Reel sosyalizmin çökmesinde ve birçok devrimin yenilgisinde hiyerarşik ve merkezi yönetsel örgütlenmenin rolü belirleyicidir. Merkezileşen hiyerarşiye dair çözüm doğru uygulamanın başarısızlığında değil, hiyerarşinin kendisinin temel yapısında bulunur. Hiyerarşinin yapısında esas olan eksiklikleri ortadan kaldırmak için, toplumsal örgütlenmede bir prensip olarak merkezi hiyerarşinin karşısında olmalıyız. Hiyerarşiye, toplumsal doğanın kendisiyle karşı çıkmalıyız. Hiyerarşi merkezden ve tekçi örülen katmanlı bir sistemdir. Bunun zıddı, yerinden ve yerelden başlayan Komünal ağ örgütlenmesidir.

Politika yapma hakkı toplumun elinden alınırsa, haliyle bu yönetimi bürokratik bir örgüte dönüştürür

Fransız filozoflar Giles Deleuze ve Felix Guatari hiyerarşiye karşı "kökgövde" teorisini öne sürüyorlar. İsmini bambu ve diğer otlar benzeri bitkilerin yapısından alan kökgövde, birbirine bağlı, fakat bağımsız düğümlerin ağ benzeri yapısına atıftır. "Kökgövde'deki her düğüm daha büyük yapıdan bağımsız kalır, fakat düğümler bağımlılık yaratmadan düğüme yarar sağlayan daha büyük bir ağda birlikte çalışırlar."[21] Bu ağ modeli, kendi kendine yeten ev halkı ve kabile gibi küçük birimlerin esnek ilişkiler içinde örgütlenmesinden yola çıkar. Benzer bir örgütlemeyle, fakat daha çok kentleri ve eşit özgür yurttaş katılımı odağına alan Bookchin, komün ve meclislerin politika ve karar oluşturma yerleri haline getirilerek karşılıklı bağımlılık ilkesiyle konfederal tarzda

örgütlenen özgür belediyeciliği öne çıkartır.[22] Toplumsal doğanın örgütlenmesine ilişkin geliştirilen bu ve benzeri modellerin kusurlu yanları tartışılmaktadır. Önemli olan toplumsal doğayı oluşturan birimleri parçalamadan, birini diğerinin önüne çıkarmadan, var olan dengesizlikleri ve çelişkileri kendi özgünlüğü içinde görerek her birimi özyönetim örgütlenmesi içinde birleştirebilmektir. Yine esas olan toplumun bu birim ve konfederal ağlarla yönetime doğrudan katılabilmesi ve politik bir güç haline gelebilmesidir.

Özyönetim forum ve içerik olarak sahip olduğu ve kendisini bağladığı demokratik ulusun konfederal ağlarıyla farklılaşır. İktidara kaymanın önlemini alır. Ve doğrudan demokrasinin öznesi olmayı başarır. Sadece dayandığı toplumsal birim ve sahip olduğu işlevle demokratik olmaz, aynı zamanda içinde vücut bulduğu ve tabi olduğu demokratik Modernite sistemi ile demokratik karakter kazanır. Demokratik Modernite sistemi özyönetim ve konfederal ağ örgütlemeleriyle politik ve ahlaki toplumu realite haline getirir.

Sistemin güvencesi konfederal ağ örgütlemesidir. Buna komünlerin birlik içinde yönetilmesi de diyebiliriz. Özyönetim, demokratik özerklik olarak tüm ilgili toplumsal birimlerin katılımını gerçekleştirmekte ve kurumlaştırmaktadır Sistem aşağıdan yukarıya işleyerek komün ve meclisleri bir birine bağlar. Yerel ve geneli uyumlu hale getirir. Yerelden kopan genel ve genelden kopan yerelin önüne geçer. Bu anlamda politik ve ahlaki topluma gerçeklik kazandırmanın can alıcı noktası, birimlerin ortak kaynaklara, ortak üretime ve ortak karar almaya dayanan içsel bir dinamizmle karşılıklı olarak bir birlerine bağlı olmalarıdır.

Özyönetimi, ahlaki ve politik toplum birimlerinin örgütlenme ağı haline getirirken bu birimlerin doğal adaptasyondan uzak kalacağı ve gerekli demokratik refleksleri göstermeyeceğini de bilmemiz gerekir. Yine özyönetim olarak oluşturulacak yönetimlerin de aynı ölçekte bilinç ve tutum geliştiremeyecekleri önemli bir gerçekliktir. Binlerce yıldır oluşan patriark iktidar kodları, alışkanlıklar, dar görüşlülük, bireycilik vb. doğal karşı direnç noktaları oluşturacaktır. Devlet nasıl yönetmişse o şekilde yönetilme beklenecektir ve hatta o itaat kültürü içinde davranılacaktır. Yönetimler de aynı alışkanlık riskini potansiyel olarak sürekli taşıyacaklardır. Hatta demokratik ve özgürlükçü amaçlar demokratik ve özgürlükçü olmayan tutum ve davranışları daha fazla maskeleyebilecektir. "Önemli olan, yönetim erkinin bir yandan kendini iktidar biçimine taşırmaktan alıkoyması, diğer yandan yönetimsizliğe karşı sonuna kadar direnmesidir. Yönetimi iktidarlaştırmamak kadar, iktidarın yönetim ayrıcalıklarını elinden almak"[23] işin püf noktasıdır.

Herkesin yeknesak tarzda komün ve meclis inşasına, çalışmalarına ve savunmasına katılımı beklenmemelidir

Politik alanla "sivil alanın" birbirinden ayrıştırılması; politik alan devlet işleriyle sınırlandırılırken sivil alanın devlet dışı alan olarak yerleşik bir algı haline gelmesi politik yönetim ve tutum geliştirmenin önündeki en büyük engellerden biridir. Politikanın toplum alanından çıkarılıp "sivil" olarak kategorize edilmesi, pozitivist sosyal bilimin çarpıtmasıdır. Amaç toplumun politika yapmamasıdır. Toplumun yerine partiler ve STK'lar sözcülük yaparak yönetimi devlet erkiyle paylaşıyorlar. "Yönetişim"[24] gibi serbest piyasa politikalarının oluşturduğu manipülatif kavramlaştırmalarla toplumun adeta ahlaki ve politik belleği sağaltılıyor. Ahlaki ve politik toplumun neredeyse her birimi; sendika, dernek, inisiyatif vb. temsili kurumlaşmalarla sarmalanmış durumdadır. Elbette bu alanların demokratik duyarlılıkları geliştirme potansiyelleri önemlidir. Fakat toplumsal yönetimi doldurarak toplumu kuşatmaları ve politika dışına çıkartmaları, özyönetim pratikleşmesinin önünde ciddi bir engeldir. Toplumun politika yapmak için aracılara ve elit sözcülere olduğu kadar içi bireysel çıkarlarla boşaltılmış bu tür işlevsiz kurumlaşmalara da ihtiyacı yoktur. Buna yol açan liberal anlayış ve yapılara karşı mücadele, özyönetimin öncelikli görevleri arasındadır. Bu alanların özyönetim sistemine çekilerek toplumun doğrudan katılımını sağlayacak komünal örgütlenmeyle yeniden inşa edilmeleri gerekmektedir.

Toplumun tüm gözeneklerine sızmış iktidar ve devlet kuşatması altında özyönetim sisteminin inşası radikal bir mücadeleyle mümkündür. Özyönetimin inşası birden ve topyekûn değil, dalga dalga gelişecektir. Hiçbir devrime herkes

birlikte katılmamıştır. Sistemin savunma ve mücadelesine olduğu gibi işleyişine de herkes birden katılım sağlamamıştır. Dolayısıyla herkesin yeknesak tarzda komün ve meclis inşasına, çalışmalarına ve savunmasına katılımı beklenmemelidir. Öz yönetim her şeyden önce öncülük pratiği gerektirir.

Toplumun bilinci, eğitimi, kültürü, yetişme şartları, çıkarları, cins, inanç vb. farklılıklar beklenti ve katılımı da farklılaştırmaktadır. İkna ve çekim herkes ve herkesim için aynı zaman diliminde gerçekleşmeyebilir. Böyle bir beklentinin toplum bilim ve siyaset felsefesi açısından da değeri yoktur ve yanılgılar taşır. Öncü girişim ve uygulamalar bakımından mücadele ve inşa çalışmalarının herkesi birden kapsamaması, nicel olarak azınlık olması doğası gereğidir. Sözün kuvveti kadar eylemin başarısı ve sonuçları da ikna için gereklidir. Bunlar bir sefer de gerçekleşmez. Önemli olan nicelik değil, nitelikli işlerdir. Anlamlı pratikleşmelerdir.

Esas sorun toplumsal destek ve katılımın niceliği değil, bundan çok daha fazla karşılaşılacak direncin gücüdür. Fiziki saldırıları önlemek kadar demokratik olmayan gelenek ve alışkanlıkların gücünü kırabilecek kadar bir kuvvet toplamak ve bunu pratikleştirmek gerekir. Eski yapı ve işlevlerin direncini adım adım zayıflatıp kıracak çalışma niteliği daha fazla önem kazanmaktadır. Öncü pratikler esasen burada çözüm üretecek yaratıcılığa sahip olurlarsa – ki bu gerçekten demokratik tarzla doğrudan bağlantılıdır- yeni yapı ve işlev olarak özyönetim aynı diyalektik uyum içinde bina edilebilir.

Yaşanan pratik deneyimler ve bin yılların oluşturduğu kültür derin bir güvensizlik bilinci ve kodları yaratmıştır. Toplum sağduyulu bir refleksle kolay kolay inanmaz. Hapsolduğu çıkar ve alışkanlıkların dışına çıkmaz. Görmesi ve yaşaması gerekir. Bu sosyolojik gerçek göz ardı edilmemelidir. Yönetimlerin öncü pratiği demokratik farkı açığa çıkardıkça katılım köklü ve geniş olacaktır. Embriyon ve çekirdekler halinde olsa da inşa pratiğinde ahlaki ve politik toplumun görünür hale gelmesi çekim alanı oluşturarak başlangıcın devamını sağlar. Yapılan işlerin sayısı herkesi kapsamasa da, aynı zamanı kuşatmasa da içeriğinin toplumsal hakikatle uyuşum içinde olması ve çözüm gücü sergilemesi, özyönetimin gerçekleştiği her yerde açığa çıkaracağı demokratik sinerjiyle büyük tepkimelere yol açacaktır. Demokrasi ve özgürlük insan doğasına hitap eden ve bağlayan bir güç potansiyelidir. Önemli olan toplumun bunu görebilmesi ve ikna olmasıdır. Kendisine ait olduğunu yürekten gördükçe aynı basiretle katılımda da tereddüt etmeyecektir. İradece güçlendiğini gördükçe toplum hapsolduğu dar çıkarları ve sosyolojik çeperleri aşabilecektir. Eşitlik, özgürlük ve adalet gerçekleşerek ve büyütülerek görünür hale geldikçe toplum bu sarmalın asıl öznesi olacaktır.

İçindekiler İçin Tıklayınız

1 Spinoza, *Siyaset İncelemesi*

2 Spinoza, *Siyaset İncelemesi*

3 Orhan Hançerlioğlu, *Felsefe Ansiklopedisi*

4 Abdullah Öcalan, *Demokratik Uygarlık Çözümü*, 5. Cilt, Amara Yayıncılık

5 Abdullah Öcalan, age.

6 Fulya Özkaya, *Sosyal Teoride İktidar Tartışmaları; Marks, Nietzsche, Weber, Foucault*

7 Max Weber, *Toplumsal ve Ekonomik Örgütlenme Kuramı*

8 Özkan Yıldız, *Sivil Toplum, Demokrasi ve Çoğulculuk*

9 Orhan Hançerlioğlu, *Düşünce Tarihi*

10 Fulya Özkaya, age.

11 Vikipedi version of the Thursday, June 19, 2014.

12 Orhan Hançerlioğlu, *Felsefe Ansiklopedisi*

13 Abdullah Öcalan, *Demokratik Uygarlık Çözümü*, 3. Cilt, Amara Yayıncılık

14 Louıs Althusser, *Montesquieu Siyaset ve Tarih*

15 Abdullah Öcalan, *Demokratik Uygarlık Çözümü*, 5. Cilt, Amara Yayıncılık

16 Abdullah Öcalan, *Demokratik Uygarlık Çözümü*, 5. Cilt, Amara Yayıncılık

17 Herbert Marcuse, *Özgürlük Üzerine Bir Deneme*

18 Abdullah Öcalan, *Demokratik Uygarlık Çözümü*, 3. Cilt, Amara Yayıncılık

19 Abdullah Öcalan, age.

20 Abdullah Öcalan, age.

21 Jeff Weil, *Bir İktidar Teorisi*

22 Murray Bookchin, *Geleceğin Devrimi Halk Meclisleri ve Doğrudan Demokrasi*, 2015

23 Abdullah Öcalan, *Demokratik Uygarlık Çözümü*, 5. Cilt, Amara Yayıncılık

24 Sonay Bayramoğlu, *Küreselleşmenin Yeni Siyasal İktidar Modeli: Yönetişim* -Praksis 7 | Sayfa:85-116

Ahlak Yasaları, Özgürlük Yasalarıdır!

Cihan Eren

Toplum var olma koşulumuzdur. Çağımız da bilgi, teknik ve bilişim çağı kavramlarıyla adlandırılmaktadır. Ancak bu çağda tam anlamıyla ve bütün ağırlığıyla insanın ne bilip bilmediği büyük bir muamma ve sorudur. Kapitalist modernite yöntemli akıl ve fikir ile donanmış günümüz insanında, saatlerle sınırlı yaşam algısı ve en sığ yüzeysellik hakim hale geldiği için, sadece varoluş koşulumuz gibi herkesin bilmesi gereken bir doğruyu değil, yaşam için gerekli en basit doğruları bile hatırlatmak bir ihtiyaç haline gelmiştir.

Genelde uygarlık özelde de kapitalist uygarlık insanı neden kendi varoluş gerçeği hakkında cahilleştirmiştir? Madem insan sosyal bir varlıktır, sosyoloji neden etkili bir bilim dalı yapılmaz? Canlı evrim zincirinin son halkası insan, neden kendi kendine problemler yaratır hale getirilmiştir? İnsan neden açlık, işsizlik, savaş, milliyetçilik, cinsiyetçilik, dincilik, çevre tahribatları gibi yakıcı, insanı ve doğayı yok edici sorunların kaynağı haline getirilmiştir? İnsan olmanın işareti ve ispatı duygular ve akıl değil midir? Sorular çoğaltılabilir. Bu ve benzer birçok soruya kuşkusuz ki toplumu inceleyerek, yaşamın anlam sırrına eğilerek cevaplar verebiliriz.

İnsanı ve toplumu, hem anlamak hem de yaşadığı sorunlarını çözmek için en temel sorunun şu olması gerektiğini düşünüyorum; toplumda ne değişir veya değiştirilirse toplumsallık yaratan, geliştiren, besleyen, koruyan olmaktan çıkar ve yaşam olumsuz yönde değişir? Ya da nerede ve nasıl bir değişiklik gerçekleştirildi ki, insan kendi kendine ve üzerinde yaşadığı doğa için sorun olmaya başladı? Bu sorunun cevabı bizi toplumsallığımızı tanımaya ve özgür birey olmaya götürecektir.

"İnsan cinsiyetini ve etnik kimliğini seçme imkanına sahip değildir," denilir. Bundan çok daha önce seçemediklerimiz için şu da söylenmelidir; doğa ananın evrim kanununa göre insan olmaktan başka şansımız olmadığı için bizler başka canlılar gibi davranmayı ve yaşamayı seçemeyiz. Yani başka bir sürüde ya da tür içinde yaşama şansımız yok. Ne kadar ararlarsa arasınlar şayet varsa bile; insanı kültürel olarak başkalaşıma uğratmadan üzerinde yaşayabileceğimiz başka bir dünya da yoktur.

O nedenle de kendimizi ve toplumumuzu rayına koymaktan başka ne şansımız ne de başka bir ihtimalimiz görünmüyor. Ama nasıl? Nereden başlamalıyız? Toplumsallaşarak insanlaştığımız tartışmasız bir kabuldür. "Neden toplumsallaştık?" sorusu yersizdir. İnsan biyolojisinin zayıflığı ve bu zayıflığı gideren akıl ve duygular toplumsallık dediğimiz varlığa yol açtı tespiti de, kabul gören bir diğer gerçekliktir. Yani toplumumuz aklımızın ve duygularımızın gelişimine, akıl ve duygularımızda toplumsallığımızın büyümesine yol açmıştır. Toplum ve onu mümkün kılan akıl ve duygularımız insan olmamızın temelidirler.

Akıl ve duygular, hem yaratarak geliştiren hem de varlığımızı tehlikelere doğru sürükleyebilecek sadece insana ait iki özellik gibi durmaktalar. Sadece insana ait derken oluşum ve çalışma tarzlarındaki özgünlüklerini kast ediyoruz. Tüm canlılarda kendilerine has bir akıl ve birçok canlıda da duygu diyebileceğimiz refleksler vardır. İnsan bu iki özelliği sayesinde var olduğu için insandaki akıl ve duyguları diğer canlılarla aynılaştırmak doğru olmaz.

Toplumun gelişim tarihi içinde akıl ve duygular sayesinde koca bir kültür dünyası yaratılmıştır. Bu aklın toplumla aktifleştiğinin en çarpıcı sonucudur. Demek ki sorun akıllı ve duygulu olmakta değildir. Sorun akıl ve duyguların nasıl çalıştırıldığı ve aralarındaki ilişki biçiminde gizlidir.

İlk aklımız duygusal akıldır. "Duygusal zekânın en önemli özelliği yaşamla bağlantısıdır. Yaşamı korumak temel işlevidir. Yaşamı koruma konusunda çok gelişmiştir. Bu yönü asla

küçümsenmemelidir. Sıfır hatayla çalışır. Bunu anında cevap verme anlamında belirtiyorum. Bu zekâ türünden yoksunluk, yaşamı tehlikelere alabildiğine açık hale getirir. Yaşama saygı ve değer verme, duygusal zekânın gelişmişlik seviyesiyle bağlantılıdır. Doğa dengesini gözetir. Buna doğal yaşamı mümkün kılan zekâ da diyebiliriz. His dünyamızı tamamıyla bu zekâ türüne borçluyuz." İnsan akılının gelişmesinde ikinci evre ise analitik akıl aşamasıdır. Yukarıdaki alıntıyla bağlantılı olarak Kürt Halk Önderi Abdullah Öcalan Kapitalist Uygarlık adlı kitabında dil devriminin başarılmasıyla beraber gelişmeye başlayan analitik akıl hakkında şu belirlemelerde bulunuyor: "Kelimelerin zihne yerleştirilmesi nesneler ve olaylar olmadan da haklarında düşünmeyi mümkün kılar. Kurgusal veya teorik zekânın başlangıcındayız. Bu muazzam bir gelişmedir…Faydası kadar çok tehlikeli, zararlı durumlara da yol açabilecek bir zekâ türüyle karşı karşıyayız. Duygulardan kopuk çalışması temel özelliğidir. Kurgusal veya "analitik düşünce"ye yol açan zekâ olarak da tanımlanabilir. Analitik zekâ veya aklın en önemli avantajı, gerektiğinde, kendini fazla yormadan tüm evren hakkında düşünmesidir; sınırsız hayal kurma yeteneğidir. Analitik zekâ müthiş bir imgeler dünyası oluşturur. Plan, tuzak ve komplo kurma yeteneği gelişir. Doğayı taklit ederek her tür icadı geliştirebilir. Planlı tuzak ve her çeşit komployla istediğine ulaşabilme yeteneği kazanması, toplum içinde ve dışında sorunların temel kaynağı olmasına neden olur."

Aklın analitikliği hızlı düşünmeye ve yaratmaya olanak tanıdığı gibi soyutlama ve taklit yapma özelliği gibi karakterinden ötürü yaşamda sorunlara da yol açabilmektedir. Bu aklın beş bin yıldır süren sınıflı uygarlık döneminden bu yana yol açtıklarına bakarak artık "sorunlara hem de varoluşumuzu tehdit edecek düzeyde tahribatlara yol açmıştır" diyebiliriz. Analitik düşünce insan yaşamının yararı için duygusal akıl kadar "akıllı" değildir. Her olgu gibi insan da varlığını sürdürmek ister. Hatta bunu var oluşun temel yasası olarak da kabul ediyoruz. İnsanın varlığını sürdürmesi özgürce yaşaması demektir. Yaşamın özgürce olması için başta insan yaşamına tehlike oluşturan sorunların olmamasını şart koşar. İnsan yaşamını duygusal aklı sayesinde kazanarak, doğadaki varlığını kesinleştirmiştir. Süreçle yaşamını tehlikeye sokabilecek toplumsal sorunlara yol açacak etmenlerin doğadan değil, analitik düşünce yönteminden kaynaklandığını fark ederek buna karşı tedbir almıştır. Bu tedbir toplumun ahlak yasasıdır.

Doğa olayları toplumsal sorun sayılamazlar. "Kuraklık oldu, ürün alamadık, açlık yaşandı ve insanlar öldü" denilemez. İnsan olmak kuraklığa sebep olmamak, doğal kuraklık yaşandığında da bunun olumsuz sonuçlarına karşı dünyanın başka bir yerinde tedbir almaktır. Dolayısıyla kuraklık değil, kuraklığa yol açmak ya da kuraklık karşısında çaresiz kalmak toplumsal sorundur. Çünkü duygular ve akıl böylesi dış etmenlerin yaşamı sonlandırmaması için gelişmiş özelliklerdir. İnsanlık varlığını kesinleştirdikten sonra varlığının bir daha tehlikeler hele hele bizzat insanların kendisinden kaynaklı tehlikelerle karşılaşmaması gerekir. Duygu ve akıl birlikteliğini düşündüğümüzde kimi istisnaları hariç gelişim seyrinin böyle olmasını beklemek insan olmanın bir gereğidir. Ancak son beş bin yıllık gelişme bunun tam tersi yönde olmuştur. Bunun da temel sebebi uygarlığın dayandığı analitik akıl sahiplerinin toplumsal ahlak yasasını işlevsizleştirmesidir. Bu tüm sorunların kaynağıdır.

Sorumluluk Özgürlüğün Olmazsa Olmazıdır

Toplumsal yaşamda ortaya çıkan sorunların kaynağını analitik düşüncenin gelişmesine bağlamamız, akıl-düşünce karşıtlığı yaptığımız şeklinde anlaşılmamalıdır. Belirtmek istediğimiz bu düşünce tarzının toplumsal yaşama ters bir şekilde işleme ihtimalinin fazla olduğu, toplumsal tecrübenin bunu başından itibaren fark ettiği ve tedbir olarak da ahlakı devreye koyduğudur. Dolayısıyla analitik düşüncenin gelişmiş olması değil, onun olası sapmalarına karşı düzeltici güç olarak devreye konulmuş ahlakın sınırlandırılması ya da ahlak adına ahlaksızlığın topluma dayatılmasının sorunların temeli olduğunun altını çizmek istiyoruz. Analitik düşünceyi toplumsal gelişmenin hizmetine koyan ahlâk yasalarını daraltıp işlevsizleştirmenin tüm sorunlara temel oluşturduğunu hatırlatmak istiyoruz. Dolayısıyla toplumsal ahlak değiştirildiğinde ya da zayıflatıldığında "akıl başa bela olur."

"Neye toplumsal ahlak diyeceğiz" ya da "iyi olan ahlak hangisidir" gibi gerçekten de karmaşık birçok soru da sorulabilir. Bu konuda özellikle günümüzde büyük bir karmaşanın yaşandığını biliyoruz. Sorun toplumun ahlak yasalarının ne

olduğu ve nasıl olması gerektiğinin karmaşıklığından değil, insanın kendi varoluşu hakkında yaşadığı cahillikten kaynaklanıyor. Toplum ahlak ile analitik düşüncenin "sapkın özelliklerini" kontrol etmek istemiş ve bu isteminde her zaman ısrar etmiştir. Ancak sınıflı uygarlıkla beraber analitik düşüncenin "sapkın özellikleri" ahlakı kontrolüne almış, toplumdan uzaklaştırıp göğe yerleştirmiş, istediği sıfat ve adlar takarak egemenlerin aklıyla konuşturduğu tanrıların yasaları haline getirmiştir. Bu belirlemeler ışığında yukarı da sorduğumuz temel sorumuzun yanıtına da kovuşmuş olduk.

Toplumda ahlak yasası değişirse yaşam değişir. Zihniyet, dolayısıyla insan değişir

Yani toplumda ahlak yasası değişirse yaşam değişir. Zihniyet, dolayısıyla insan değişir. Bu anlamda tüm toplumsal sorunları ahlak yasasını temel alarak incelemekle en doğru sonuçlara ve çözümlere varabiliriz. Ahlak toplumun değişmezi, hep var olacak olan temel birimidir. Ahlak yaşamın devamı karşısında sorumluluk bilincidir. Sorumluluk özgürlüğün olmazsa olmazıdır. Bu anlamda yaşamı var eden ahlak yasaları, özgürlük yasalarıdır da. Ahlak-özgürlük-sorumluluk konusunda söylenmiş sözleri analitik aklın saptıran yorumlarından temizlediğimizde her şeyin en azından daha iyi olacağı bir mecrada akacağı kesindir.

Tarihi belgeler, devletçi uygarlığın başından bu yana ahlak ile analitik düşüncenin yol açtığı sapmaları arasında hep bir gerginlik ve çatışmanın yaşandığını kanıtlar niteliktedir. Bu minvaldeki ilk çatışma egemen erkek aklının yaratımı mitolojilerle oluşturulan, iktidar-sınıf-şehir üçlüsünün, toplumu kuşatmaya almasıyla başlamıştır. Analitik aklın ilk sistemli ürünü mitolojiler, evvelindeki komünal yaşama alternatif bir kurguyla insanı ve yaşamı yeniden tanımlamıştır. Neredeyse tüm mitolojilerde bir kozmogoni öyküsü vardır. Toplum için olmazsa olmaz olan beslenme, savunma ve üreme ihtiyaçlarının nasıl giderileceğine kendince çareler üretmiştir. Neticede mitoloji yazan analitik aklın toplumu ve yaşamı vardırdığı nokta köleci devlet ve imparatorluklar olduğunu biliyoruz. Köleleştirme insanın toplumsallığını bitirmek ve insan olmaktan uzaklaştırmaktır. Tanrı krallar çağını, büyük imparatorlukların yönetici sınıfları karşısındaki diğer kesimleri düşündüğümüzde, toplumun ekseriyetinin bunlar karşısında köle olmazsa bile dilenen ve güdülen "sürü" konumunda olduğunu biliyoruz. Köleleşmeyi kutsayarak insan ruhuna kadar işleyen bir "yaşam aklından" bahsediyoruz. Karşımızda bu yaşam halini en iyi, anlamlı, doğru ve hatta tanrılardan gelen emir olarak mutlak gören bir akıl olduğu tartışmasızdır. İlk defa insanın analitik aklın esiri ve kölesi yapıldığına tanık oluyoruz. Özgürlük ahlakını ve toplumun doğayla uyumlu doğal seyrini ele geçirip bozmadan tüm bunlar gerçekleşebilir mi?

Bu aşamadan sonra özgürlük ahlakı, her türlü köleleştirici uygulamaya karşı bilinç uyandıran duygu ve direnişe geçiren irade olmaktadır. Bilimsel olarak yeterli olmasa da incelenen toplum-akıl-duygular ilişkisinin birbirini besleyen bileşik kaplar misali çalıştığını biliyoruz. Yaşama gönül gözünden bakabilenlerin rahatlıkla görüp anlayacakları gibi insanın kendi eliyle yaptıklarının iyi-doğru-güzel ve özgür olup olmadığını bildirenin ahlak terazisi olduğunu da biliyoruz. Dolayısıyla toplumsal sorunların kaynağını ve bu sorunları çözme iddiası taşıyan arayışları ahlak yasasıyla ele almak özgürlük ahlakı gereği olmaktadır. Bu bağlamda Öcalan'ın "Toplum ahlaki ve politik bir yapıdır." tespitinin mana derinliği daha iyi anlaşılmaktadır.

Ahlak Analitik Akıl Karşısında Daha Galebe Gelemedi

İyi-kötü mücadelesine, ahlaklı zihniyet ve analitik akıl sapkınlıkları arasındaki mücadele de diyebiliriz. Bu mücadelenin köleci uygarlıktan beri teorikleştirildiği, binlerce yıl önce yazıya ve sanat eserlerine işlendiği de belgelidir. Mitolojilerde tanrıçalara karşı tanrıların saldırıları, Zerdüşti kaynaklarda aydınlık-karanlık güçler arasındaki mücadele, İbrahim'i dinlerde de yer yer belirsiz ifade edilmiş de olsa iyi-kötü ayrımlarının yapılmış olması, toplumsal tarih içinde düşürülen insanlığın daraltılıp etkisizleştirilen ahlak olduğunu yeterince göstermektedir. Zulmat, zulüm, zalimin karanlık demek olduğunu, bunun kötü tarafı yani ahlaksızlığı, aydınlığınsa iyi olması hesabiyle özgürlük ahlakı tarafını

temsil ettiği kesindir. Kötülüğe karşı savaşan iyilerin direniş çağırılalı birer ahlaki söylem, yaptıklarıysa ahlaklı yaşam kanunu olmaya en yakın gerçekler olduklarını da bu mitik ve dini belgelerden çıkarabiliyoruz.

Ahlakın köleciliği neden tümüyle engelleyemediği böyle bir düşüşü yenemediği kuşkusuz ki büyük bir soru ve sorundur. Üzerinde en çok kafa yorulması gereken konuların başında ahlak yasasının neden analitik aklın köleleştiren vicdansızlığına galebe gelmediğidir. Özcesi bu temel konularda sosyoloji ve onun etik kolunun derinlemesine tartışma yapmasına ihtiyaç vardır.

Toplumu eşitlik, özgürlük ve adalet ilkeleri üzerinden düzenleyen ahlak, sınıflı uygarlığın başından bu yana analitik akıl karşısında galebe gelmedi henüz. Ancak yenildiğini de söylemeyiz. Zaten ahlakiliğin yenilmesi demek insan olmaktan çıkmak demektir. Bu gerçekleşmeyeceğine göre, yapılması gereken şey ahlakı yaşamımızın temel düzenleyicisi olarak tekrardan devreye koymak olmalıdır. Madem toplumsal gerçeklik ahlaksız ve politikasız yani iyilik ve iş yapmadan yaşayamaz bir olgudur o zaman temel işimiz iyi olanı yapmak olmalıdır. Bunun için de günümüzde iyinin zaferi için tüm yaptıkları kötü olanların, söz ve pratiklerine karşı tavır almakla işe koyulmalıdır. Bu günümüzde olması gereken ahlakiliğin amentüsü gibi durmaktadır.

Analitik aklın ahlakı kuşatmaya alarak vardığı düzey, üzerinde yaşadığımız gezegenin yaşanamaz bir noktaya sürüklenmiş olmasıdır. Ahlaki denetime açık olmayan, bunu kabul etmeyen analitik akıl sahipleri, baskı sistemlerini egemen kılmak, sapmalarını doğru göstermek için ahlakı kullanarak toplumu aldatmayı kural haline getirmişlerdir. Bunun için çok büyük yalanlar; mitolojiler, felsefi bakış açıları, dinler ve bilimsellik adı altında muazzam bir külliyat oluşturularak bir gösteri havasında topluma sunulmaktadır. Ahlaki ve politik toplum için öncelikle bu yalanlara karşı yeni bakış açılarına ve teoriye ihtiyaç olduğu kesindir. Bu zihniyet devrimi yapma iddiasındaki dar bir gurubun varlığını gerektiren başlangıçlara ve zihniyet devrimi ile sonuçlanmaya muhtaç bir çalışmadır.

Yaşamda hemen her şeyin kendi tersine dönmüş olması toplumun ahlak yasasının bozulmasıyla direkt bağlantılı bir sonuçtur. İlk sapma kabul ettiğimiz egemen erkeğin analitik aklının ürünü mitolojiler bu işi masal gibi ele almıştır. İnsana “sen çamurdan yaratıldın” diyerek içine düşürdükleri ahlaksızlığı ilahi bir emir diye sunmuştur. İnsanca bir yaşamdan uzaklaştırıp tüm imkanları tanrılar adına elinden aldıkları insana, tek tanrılı dinlerden bildiğimiz Adem ve Havva öyküsüyle “insanca yaşamdan uzak bu durumundan sen sorumlusun” diyerek rıza göstermesi istenmiştir. İkna olmayanlara ise cehennemi bu dünyada yaşatmışlar. Dikkat edilirse hemen her söz yaşama biçim veren analitik aklın “olması gereken oluyor” manasında ve bir ahlak olarak kabulünü isteyen bir ikna dilliyle sunuluyor. Burada düşürenlerin ahlak problemine yol açtıkları çok açıktır. Köleciliğin nasıl bir yaşam ve kültüre yol açtığını hem bu minvaldeki yığınca söz ve eylemden hem de buna karşı direnen büyük arayış sahiplerinin başkaldırılarından biliyoruz.

Ahlaki yasayı bozanların, insanlığın düşüşünü “köle canlı bir makinedir”e kadar vardırdıklarını tarih kayıt altına almıştır. Bu bitişe karşı tek tanrılı dinlerin ahlak yüklü söylemlerle çare ve umut olmaya çalıştıklarını görüyoruz. Toplumsal sorunun ahlaki çöküntüden kaynaklandığına en iyi kanıt köleciliğe karşı çıkış iddiasındaki dinlerin kullandığı dil ve yöntemde tespit edebiliyoruz. Dinlerin binlerce yıldır etkili olmasındaki neden buradan kaynaklanmaktadır. Bu geleneğin atası kabul edilen Hz. İbrahim’in zalim tanrı krallara karşı “İnsan tanrı olamaz, tanrı bu kadar zalim olamaz, tanrı adildir” manasına gelecek temel ilkeler üzerinden isyan ettiği bilinmektedir. Bu isyanda; tanrı-kralların toplumun ezici çoğunluğu için yaşamı çekilemez dayanılamaz hale soktuğu ve bunlar yerine “daha iyi” olabilecek “yeni birileri”nin gelmesi gerektiği çağrısı çok açıktır. Burada bizi ilgilendiren “yeni birilerinin” var olanlardan “daha iyi” olma talebinin dile gelmiş olmasıdır. Çünkü bu ahlaki bir duruş ve talebi ifade etmektedir.

Bu tarzdaki umut arayışı, İbrahim peygamberden yüzlerce yıl sonra Yahudilik olarak kendi ahlak kurallarını geliştirerek köleci krallıklardan farklı bir yaşam kültürüne yol açmaya çalışmıştır. Yahudiliğin öyküsünde bu dinin temel yasalarının tanrı krallara karşı mücadele süreçlerinde örüldüğünü, dağılmanın da temel ahlak yasası olarak belirlediklerine ters düşme dönemlerinde yaşandığını Tevrat bildiriyor. Dinin bu dünyayı düzenlemesi, kötü yönetici yerine daha iyi olabileceğine

inandığı yeni bir yönetici talebine dayanır. Bu aynı zamanda kurtuluş fikrinin temelidir. Ancak toplum-akıl-duygu ilişkisi ile olaya baktığımızda, binlerce yıl boyunca köle sisteminde yaşamış, onun zihniyet kalıpları ile şekillenmiş bir arayışın ne kadar alternatif yaratabileceği, yaratsa bile toplumu kurtuluşa götürecek sayıda "iyi yöneticilerin" çıkma ihtimalinin ne kadar olabileceği de önemli bir sorundur. Köklü bir zihniyet ve vicdan devrimi yapmadan bunun pek mümkün olamayacağını çok sayıdaki zalim, köle sahibi kral, halife, Ortaçağ kilise yönetimi ve Yahudiliğin gelişim tarihinden biliyoruz. İbrahimi geleneğin temel handikabı budur.

Belirttiğimiz handikabından ötürü Yahudilik analitik aklın yol açtığı büyük toplumsal sorun olan köleci düzene çare olamazdı. Toplumsal sorunları köklü çözecek ahlak yasasının işlemesi için sadece seslendi ve kimi hatırlatmalarda bulundu. On emri bu mantıkla okumak daha toplumsal ve tarihsel olmaktadır. İncil'den ve Hz. İsa etrafında dille gelenlerden öğrendiklerimiz, Hz İsa'nın tam da bu noktalara atıf yaparak çıkış yapmak istediğini gösteriyor. Yozlaşmış kahinleri, Roma işbirlikçiliğini, kutsal mabetleri kirletenleri, haksızlıkları, günahkarlıkları eleştirmiştir. Hristiyanlığın köleci Roma ve Sasani devletleri içinde taraftar bularak evrenselleşmesi, köle düzeninin sembolü olan putları kırarak çıkış yapan Yahudiliğin yaşadığı sorunların köle devletlerindeki sorunların aynısı olduğunu gösterir. Ancak bu geleneğin temel handikabı olan "kötü yöneten yerine iyi yöneten" birilerini getirme ilkesi İsevilikte de devredir. "Gökteki krallığın temsili olma, insanlara çoban olma" ilkesi mantığı handikabın İsevilikteki zuhurudur. Aranan "çobana" taraftarlar çoğalınca Roma kralları bu "çoban biziz" demeye getiren kurnazlıkla bu dini kabullendiler ve önemli bir sorun çözülmüş oldu. Ahlaki çöküntüden en çok çekenlere seslenerek büyüyen Hristiyanlık, Roma dini olduktan sonra toplanan İncil konsüllerinin yeni kurallar koymasıyla devlet yönetimine ortak oldu. Böylece yoksullara vaat ettiklerine ruhban sınıfıyla karşıt bir güç olup yeni bir ahlaki soruna yol açtı. "Karanlık Ortaçağ" ismi tek başına bu gelişmeyi yeterince anlatmaktadır. Kendi zamanı ve mekanı içinde dini gelenekle yeniden umut olmaya çalışan üçüncü ses İslam'dır. İslam'ın da hedefinde Mekke yönetici sınıfı olan Kureyş kabilesinin tüccarları vardır. Tüm kötülükleri Kureyş elitlerinin yaptıklarıyla tanımlayan İslam, bu yönetici elidi yaşanan ahlaksızlığın müsebbibi olarak görür. İslam'ın selefi diğer iki gelenekten farkı, söylediklerini kısa bir süre içinde yaşamsallaştırabilecek imkanları yakalamış olmasıdır. Yahudilik ve Hristiyanlık uzun bir süre zihniyet çalışması yapmışlardır. Oluşumları ve yasaları karşıtları ile ilişki, çelişki içinde şekillenmiştir. Ancak İslam'da tam böyle olmamıştır. Hz. Muhammed'in kısa sayılabilecek peygamberlik ömrü, köklü bir zihniyet değişimi yapmasını engellemiştir. Bunun en çarpıcı göstergesi vefatından hemen sonra ikisi hariç "inandık" diyen tüm kabilelerin dinden dönmesidir. Bu İslam'ın kendi zamanı ve mekanı içinde dillendirdiği ahlak ile çözmek istediği toplumsal sorunları tam çözemediğini gösterir. Çünkü "ahlak, iman edilendir" de.

Dini mantık ve söylem ile iş yapanlar topluma karşı ahlakı bir silah olarak en iyi kullananlardır

Dini geleneğin temel dayanaklarından olan kötü yönetici yerine daha iyisini getirme ilkesi İslam'da çok özgün bir sonuca yol açmıştır. Gerçekten de yönetimi, toplumsal işleri "Hüküm Allahın'dır." diyecek kadar üst bir noktaya çeken bir dinde, peygamberin kendisinden sonra kimin ve nasıl bir yönetimin olacağını net belirtmemesi üzerinde çok düşünülmesi gereken bir husustur.

Dinlerin ahlaki problemleri "kötü yönetici yerine iyi yönetici" yaklaşımıyla ele alıp çözme arayışı olduğuna en iyi ve somut veri İslam'da yaşananıdır. İslam'ın ilk ciddi sorunu peygamberin vefatından sonra yaşanan dinden dönmelerse, ikincisi ve halen devam eden sorunu ise Beni Sakife gölgeliğinde rivayete göre daha peygamberin cenazesi yerdeyken Mekkeliler (Muhacir) ile Medineliler (Ensar) arasında kimin işin (yönetimin) başına geçeceği tartışması ile başlayan meseledir. Böylece İslam; beklenti içinde olan yoksullara ve "gelen vahiyle umutlananlara ne verebilirim" den kimin "işin" başına geçeceği tartışmasına erkenden çekilmiş oldu. Hakim İslam anlayışı tümüyle bu tartışmalarda taraf olanların kendilerini

"iyi yönetici biziz" iddialarını kanıtlamak için ileri sürdükleri fikre dayanmaktadır. Bunun için anlamı net ve yoruma kapalı muhkem ayetleri, yorumlanabilir müteşabih ayetlere göre değerlendirip genel ilkeler oluşturup topluma "Kurani ilkelerle uyumlu olan budur" diye empoze etmişlerdir. "İş" için aynı kaynaklar bir biriyle zıt hadisler ileri sürüp peygamber adını kullanarak yalan söylenmiştir. İslam'ın peygamber kişiliğini "sen güzel bir ahlak üzerinesin" diyerek ahlak ölçüsünü koymasına rağmen iktidar-yönetici olanların çok kısa bir süre içinde bu ahlaka tümüyle ters yaşamaya ve yönetmeye başladıklarını biliyoruz. Bu müdahalenin dinselleştirildiği dönemin başlangıcı olan Muaviye sultanlığı yalan hadislerle ve "müteşabihatın muhakemata arz edilmesi" ilkesini tersine çevirerek kurulmuştur. Böylece İslam, kötü yönetici olarak ilan ettiği ve tüm ahlaksızlığın kaynağı olarak gösterdiği sınıfın eline hem de İslam adına geçmiş oldu. Daha başından beri İslam içi tartışmalar zihniyet yaratmak için değil, dinin kimler için "iyi yöneticidir" dediği minvalinde gelişmiştir. "İyi kimdir?" çatışması diyebileceğimiz bu tartışma ve mücadelede kazananların dinin "ahlaksızlar, tüm kötülüklerin kaynağı" dedikleri olduğunu bilmem söylemeye gerek var mıdır? Bu uygulamalar Abbasiler döneminde de derinleştirilerek sürdürülmüştür. İktidar İslam'ının kendi "iyi yönetici"lerini yarattığı bu iki dönemden sonra İslam adına iktidar olan Türk egemenlerse sanki İslam'da her şey yolunda gitmiş, dinin temel kaidelerinde hiçbir oynama olmamış gibi davranmıştır. Dolayısıyla Türk iktidar ve yöneticilerin elinde saptırılmış İslam tüm ahlaksızlıklara kolayca örtü yapılıp her türlü kötülüğün meşruiyetini sağlayan iktidar ideolojisi temelinde çok rahat kullanılmıştır, kullanılmaktadır.

Bu tarihsel gelişmeler İslam adına hareket edenlerin hem özgürlük ahlakıyla hem de kendi mantığı içinde topluma umut diye sunulan dini gerçeklerle en çok kendilerinin çelişmesi biçimde sonuçlanmıştır. Dolayısıyla dinler içinde özgürlük ahlakıyla ve kutsal kitabıyla en çelişik ve ters düşmüş din hakim İslam'dır. Burada Kurani ilkeler içinde belirtilmiş ve özgürlük ahlakı içinde ele alabileceğimiz çağrının sesiyle iman eden müminleri tenzih ediyoruz. Diğer iki din, karşıtlarıyla mücadele ede ede değişerek ve değiştirerek kurumsallaşmıştır. İslam'da ise karşıtlar otuz yıl gibi kısa bir zaman dilimi içinde işi yani iktidarı-yönetimi ele geçirip iman edenleri bastırmış, İslam'ı kendi yaşamlarıyla uyumlu biçime sokmuştur. Bu çok derin incelenmesi gereken bir konudur. Yeni bir içtihat gerektirir. Hiçbir din İslam kadar İslam adına kendisine karşı kullanılmamıştır. İslam içi tüm arayışların ve mücadelenin kimin iktidar olacağı üzerine kurulduğunu hiçbir zaman akıldan çıkarmamak gerekir. Halifelerin öldürülmesi, Sıffın, Cemel ve Kerbela savaşları, peygamber ailesinden çok sayıda insanın öldürülmesi, Emevilerin Abbasileri, Abbasilerin Emevileri toplu öldürmesi, "İrfan, Burhan ve Beyan" alanlarında geliştirilen ilimlerin Arapça'yı, Araplığı ve Arap egemenlerini yüceltmesi temeline dayandırılması anlatmak istediğimizin verileridir. İslami ilimler denilen ilimlerin yaşanan iktidar kavgalarında taraflardan birini haklı göstermesi amacı gütmesi bu mücadelenin ne kadar keskin ve derin yapıldığını gösterir.

Dinlerin yol açtığı ahlaki sorunları Hristiyanlık şahsında ele alan pozitivizm, çözümü ahlakı gereksiz ve geri görmede buldu. Böylece bu ideoloji ile iktidar süren kapitalist ulus-devlet yöneticileri toplumda ahlak yapan, koruyan ve gerekliliğini hatırlatan maddi-manevi ne varsa saldırıp dağıtıyor, ahlaktan doğan boşluğu hukuku ile doldurmaya çalışıyor. Bu sistem ahlaktan vebadan kaçar gibi kaçıyor. Yol açtığı sonuçlar sadece insan toplumu değil üzerinde yaşadığımız dünyanın da felakete sürüklenmesi oldu. Bunun için özgürlük ahlakı ile ilişki ve çelişkilerinde bu dönemi dinler gibi ele alamayız. Dini yönetimler ahlakı bildikleri için kendine uyarlayıp kullanır, kapitalist iktidar ve yönetimi ise ahlakı yok etme ilkesi ile işler. Bu anlamda kapitalist sistem mutlak ahlaksızlığı isteyen bir sistemdir.Sonuç olarak dini mantık ve söylem ile iş yapanlar topluma karşı ahlakı bir silah olarak en iyi kullananlardır. Çünkü din "bozulmuş ahlakı düzelten iyi benim" tümcesiyle belirtebileceğimiz bir ideolojidir.

Ahlaki politik toplumun ahlakı özgürlük ahlakıdır. Özgürlük ahlakı hem ahlakı sınıf çıkarları için kullananlara hem de ahlak bilmezlere karşı durma ahlakıdır. Bu ahlak ayrıca değerlendirilmesi gereken geniş bir konudur.

İçindekiler İçin Tıklayınız

Toplumsal Doğa Ahlaki ve Politiktir

Munzur Dersim

Varoluş bütünlük ve çokluk içinde gerçekleşmektedir. Bütünlükten bağımsız teklik içinde veya tek başına bir varoluş evrenin oluşum diline aykırıdır. Evrende, doğada, toplumsal doğada olduğu gibi hiçbir şey teklerin toplamıyla oluşmamıştır. Birbirini tamamlayan bir düalistlik, çokluklar gerçeği içinde varoluş açığa çıkmıştır. Tek başına bir oluşum yoktur. Teklik doğanın diline aykırıdır. Evrende bilebildiğimiz kadarıyla enerji-maddenin oluşumu, varlık'ın yokluk'la mücadelesi kadar; doğada da bitkisel, hayvansal ve toplumsal âlem açısından böyle bir varoluş gerçeği vardır. Evrensel ve göksel düzen bir anlamda yersel düzende de kendisini ifadelendirmektedir.

Doğanın oluşum tarzı kendi içinde büyük bir anlamsallık taşımaktadır. Bitkiler, hayvanlar ve insanlık âleminde yaşananlar da bu anlamsallıkla bağlantılı açığa çıkan oluşumlardır. İnsanlık âlemi anlamsallık düzeyi en gelişkin âlem olmaktadır. Bir anlamda evrenin özeti, mikro kozmos olan toplum-insan gerçeği toplumsallaşmasıyla bunu açığa çıkarmıştır. Toplumsallık insanlığın varoluş biçimidir. Toplum tek tek bireylerin toplamı değildir. Ahlaki ve politik değerlerle örülmüş toplumsallaşmanın ürünüdür. Toplumsal doğanın hakikati ahlaki ve politik olmasıyla bağlantılıdır. Ahlaki-politik toplum dışında toplumsal bir hakikat yoktur. Çünkü bunun dışında, farklı bir toplumsal varoluş gerçekleşmemiştir. Bu anlamda farklı varoluşa sahip toplum biçimleri yoktur. Tek bir toplumsal varoluş biçimi vardır; o da ahlaki ve politik toplumsal varoluş biçimidir.

Ahlaki ve politik toplum tarih öncesi dönemde yaşanmış ve bitmiş bir toplumsal doğa değildir. İnsanlığın varoluş biçimi olarak geçmişte yaşanmış, bugün yaşanmakta ve insanlık var olduğu müddetçe de yaşayacak olan bir toplumdur. Çünkü toplumun doğal halidir, hakikatidir. Bu değerlerin bitmesi, tükenmesi diye bir şey olamaz. Bu değerler toplumsal varlığın onlar olmaksızın mümkün olmamasından dolayı böyledir. Bu yüzden ahlaki ve politik toplum değerleri toplumda her zaman yaşamaktadır. İktidarcı-devletçi kültürle baskılanmış, sınırlandırılmaya çalışılmış, parçalanmış, çürütülmeye çalışılmışsa da eğer bugün, toplum adına bazı değerlerden bahsediyorsak, bu ahlaki ve politik toplumun, insanlığı mayaladığı değerlerin gücünden ve toplumsal doğayı oluşturan değerlerin bunlar olmasından kaynaklıdır.

İktidarcı-devletçi uygarlık tarihi toplumsal doğaya karşı sürekli saldırı halinde olmuştur. Toplumun ahlaki ve politik yapısını kendi çıkarları açısından tehlike olarak görmüştür. Bundan dolayı ahlaki-politik toplum değerlerine yönelik yürüttüğü saldırıyı kapitalist-modernite döneminde zirveye çıkararak toplumsal doğayı çözmeyi amaçlamaktadır. Bu amaçla felsefi, ideolojik, siyasi, kültürel, ekonomik vb. saldırılarını yoğunlaştırarak zihniyetine ve politik çıkarlarına uygun insan-toplum tipini yaratmaya çalışmaktadır. Bunun için ahlaki ve politik toplumun her şeyi bütünlük ve canlılık içerisinde ele alan zihniyetine saldırmaktadır.

Kapitalist-modernite toplumu doğayı ve evreni bütünlük içerisinde ele almaz. Ona göre olguların birbiriyle bir bağı yoktur. Her şey birbirinden yalıtılmış bir makine gibi işler. Varlığı canlılık içinde ele almaz. İnsan dışındaki varlıkları canlı olarak görmez. İnsanın evrene, doğaya ve topluma bakış açısında yarattığı parçalılık ve cansız doğa anlayışı beraberinde ruhsuzluğu, duygusuzluğu ve düşüncesizliği açığa çıkarmaktadır. Bu da ahlakın giderek dibe

vurması anlamına gelmektedir. Günümüzde eğer bireycilik bu kadar gelişmişse bunun en önemli nedenlerinden biri de böyle bir yaşam felsefesinin topluma hâkim kılınmasıyla bağlantılıdır.
İktidarcı-devletçi uygarlık sahipleri ve ideologları geliştirdikleri teorilerle önceliği bireye vermektedirler. Bunlardan biri de John Locke'tur. Liberalizmin babası olarak da bilinen Locke'un toplumsal modeli atomist modeldir. Locke'a göre; bilimsel olarak her şey atomdan oluştuğuna, her şey maddenin parçalarından oluştuğuna göre, o zaman toplumda da önemli olan bireydir. Ona göre toplum da tek tek bireylerden oluşuyor ve bu biçimde bireyi öne çıkarıyor. Bu ideolojiye göre toplumdan önce birey vardır, toplum bu bireylerin bir araya gelmesiyle oluşmuştur. Bu bireyler de devletleşmeyle bir araya gelerek, iradelerini devlette ortaklaştırarak toplumu oluşturmuşlardır. Yani toplumsallaşma devletleşmeyle iç içe gelişmiştir. Devlet kültürünün dışında toplum düşünülmüyor. "Devlet olmazsa toplum bir arada kalamaz" anlayışına sahiptir. Bu yüzden toplum ve bireyin devlete göre olması gerekir. Dolayısıyla bu anlayış devleti meşrulaştıran bir zihniyete sahiptir. Ölçü; toplumsal doğanın yarattığı ahlaki ve politik değerler değil, toplumsal doğanın aleyhine gelişen devletçi kültürün yarattığı değersizlikler olmuştur.

Ahlaki ve politik toplum tarih öncesi dönemde yaşanmış ve bitmiş bir toplumsal doğa değildir

Toplumsal değerleri tüketen, iktidarcı-devletçi uygarlığı esas alan birey, niçin ve nasıl yaşadığının farkında bile değildir. Bu popüler-tüketim kültürüyle yetişen bireyin kendisine ve toplumuna karşı sorumluluk anlayışı olamaz. Onun için esas olan sadece kendisidir. Bananeci, vurdumduymaz bir birey açığa çıkmıştır. Bireyin toplumuna karşı sorumsuzlaşması, ahlaki olarak çöküntü içine girmesi politik olarak tükenmesi anlamına gelmektedir. Kendisini bilmeyen, böyle bir çaba içinde olmayan bireyde toplumsal değerlerin anlamı zayıflar. İyilik, mutluluk, doğruluk, güzellik değerlerinin bireyde anlamsızlaşması gelişir. Demokrasi, eşitlik, özgürlük arayışlarının bireyde tükenmesi yaşanır.
Oysa toplumsallaşma komünal yaşam anlayışıyla var olan bir doğadır. Kolektivizme, paylaşıma ve dayanışmaya dayanan bir yaşam anlayışıdır. Toplum beslenme, üreme, güvenlik sorunlarını ortaklaşma ruhuna dayalı olarak çözmektedir. Ahlakı açığa çıkaran, bir bireyin diğer bireye-toplumuna karşı kendini sorumlu görmesi; kendisinde onu, onda kendisini görmesidir. Toplumun bir üyesine gelen bir zararın toplumun bütününe gelen zarar olarak algılamasıdır. Bu ruh, bu duygu, bu düşünce toplumsal dokuyu örmüştür ve buna dayalı yaşamı örgütleme anlayışını beraberinde getirmiştir.
Ahlak ve politika birbirinden bağımsız tek tek bireylerin varlığıyla oluşabilecek değerler değildir. Ahlak ve politika toplumsallaşmayla oluşan bireylerin, toplumun ve bireylerin iyiliği, mutluluğu ve özgürlüğü için iyi işleri arayıp bulması ve yapmasıdır. Toplumsallığa dayalı arayışlar ahlaki-politik oldukları kadar eşitlikçi ve özgürlükçüdürler.

Anlam ve Yaşam Kaynağı Kadın-Ana

Bireycilik, ahlaki ve politik değerleri zayıflatır. Bireycilik, maneviyatın tükenişi anlamına gelir. Böyle bir birey yaşamını anlamlandıracak bir şey bulamaz. Böyle bir birey için yaşamın anlamı, ihtiyaçtan fazlasının anlamsızlığını kendisi olan maddi şeylere indirgenmekte ve ne kadar maddi şeylerin varsa o kadar değer gören bir anlayışa ulaşmaktadır. Yani yaşamın anlamı parayla alınıp satılabilen şeylere indirgenmektedir. Ne kadar yeni, ne kadar pahalı, ne kadar en son markaya sahipsen o kadar anlamlı yaşandığının halüsinasyonunu içinde yaşanmaktadır. Nasıl bir anlamsızlık denizi içinde yaşadığının bile farkında olmadan adına yaşam denirse bir yaşam yaşanmaktadır. Korkunç bir tüketim kültürü içinde her şey ve herkes tüketilmektedir. Hem de hiç kimse yanındakinin ne olduğuna, nasıl yaşadığına bakmadan yaşamaktadır. Aslında herkes birbirini tüketmektedir. Toplum-birey buna göre şekillenmekte ve herkes birbiriyle bir yarış içinde birbirinin sırtına basarak, birbirini ezerek, birbirini tüketerek daha büyük hedeflere doğru kulaç atmaktadır. Ne kadar fazla kulaç

atarsa o kadar fazla ahlaki-politik toplumdan uzaklaşma yaşanmaktadır.
Ahlaki ve politik toplumdan uzaklaşma iktidar sisteminin çarkları içinde erime anlamına gelmektedir. Herkes iktidara koşturulmakta ve iktidara göre olmaya çalışmaktadır. İktidara göre olmak veya olmaya çalışmak toplumsal doğanın ruhundan, duygusundan, düşüncesinden ve değerlerinden giderek kopmak anlamına gelir. Bu değerlerden kopan insan-toplum gerçeği kendi adına söz söyleyemez hale gelen bir toplum gerçeğidir.

Kadında özgürleşme düzeyi gelişmeden özgür yaşanıldığının zannedilmesi bir yanılsamadan öteye anlam ifade etmez

Böyle bir toplum gerçeği politika yapamaz hale gelmiş demektir. Eğer bir birey-toplum politika yapamaz hale gelmişse o toplumun örgütlülüğü dağıtılmış anlamına gelir. Örgütlülüğü dağıtılan toplum sürü haline getirilmiş toplumdur. Sürü haline gelen toplum-insan, kendisi ve toplumu için düşünmeyen her zaman yönlendirilmeye ve kullanılmaya açık insan-toplum olmaktadır. Bu hale düşmüş bir toplum da özgürlüğünü yitirmiş demektir. Politika, özgürlük sanatıdır. Özgürlük ise toplumsal bir olgudur. Politika toplumla bağlantılı olursa özgürlüğe hizmet eder. Toplumun-bireyin kendi adına söz söylemesi, tartışması, karar alması, aldığı kararların pratikte uygulanıp uygulanmadığından sorumlu olması anlamına gelir. Kendisini ve içinde yaşadığı toplumu örgütlemesi, örgütlülük içinde yer almasının bilincinde olması ve bu yönlü sorumluluk duymasıdır. Sorumluluk toplumsallıkla ve özgürlükle bağlantılı bir durumdur. Özgürlük bilinçle ve yapmayla-yaratmayla bağlantılıdır. Ne kadar iyi, doğru ve güzel olan bilinirse o kadar buna denk işler bulunur ve ahlaki değerlerle bu işler yapılır. Toplumun ahlaki ve politik değerlerini zayıflatan her şeye karşı mücadele içinde olunur.
Ahlaki ve politik toplumun temel dinamik gücü kadın-ana'dır. Toplumsal doğa kadın ana'nın öncülüğünde ve emeğiyle ahlaki ve politik değerleri örmüştür. Kadının yaşamla, toplumla, doğayla bağı erkeğe göre çok daha kapsamlıdır. Toplumsal doğa kadın eksenli düşünüşle, hissedişle ve duyuşla yaşam bulmuştur. Dolayısıyla ahlaki ve politik toplumun güç, anlam, yaşam kaynağı kadın-ana' dır. Kadında duygusal zekâ boyutunun daha fazla gelişkin olması da bununla bağlantılıdır. Bundan dolayı devletçi uygarlıkla birlikte en fazla kadına saldırılmış ve bu durum uygarlığın zirveleştiği kapitalist-modernite döneminde de hiçbir sınır tanımadan yürütülmektedir.
Ahlaki ve politik toplum değerlerinin yaratıcısı ve anlam gücü kadın-ana olmasına rağmen günümüzde en fazla anlamsızlık içinde yaşayan kadındır. Kadın cinsine yönelik yoğun bir ideolojik savaş yürütülerek sezgileri, duyguları, düşünceleri parçalanarak toplumsal doğa dağıtılmak istenmektedir. Çünkü dağıtılan-tüketilen kadın gerçeği, dağıtılan-tüketilen toplum gerçeğidir. Kadının beden bütünselliğinin dağıtılarak her parçasının ayrı bir cinsel obje-meta haline getirilmesi ahlaki-politik toplum değerlerinin düşürülme düzeyini ifade etmektedir. Kadının düşürülme düzeyi toplumsallığın ne kadar çözüldüğünün ifadesi olmaktadır. Anlam olarak varoluşunu yitiren kadın varoluşunu yitiren toplumdur. Anlamsızlık-değersizlik içinde olan kadın, anlamsızlık değersizlik içinde olan toplum olmaktadır. Dolayısıyla kadının özgürlük düzeyi ahlaki ve politik toplumun düzeyini ifade etmektedir. Bir toplumun ne kadar ahlaki ve politik değerlerle iç içe yaşadığının ölçüsü o toplumdaki kadının özgürlük düzeyiyle bağlantılıdır. Kadında özgürleşme düzeyi gelişmeden özgür yaşanıldığının zannedilmesi bir yanılsamadan öteye anlam ifade etmez. Ahlaki ve politik toplum özgür bir toplum olduğuna göre bunun kadınla bağı açıktır. Kadının özgürlük düzeyiyle bağlantılı yaşam güzelleşerek estetik kazanır. Estetik kazanan yaşam sevgiyle yaşanır. İyi ve kötüyü tanımlama, doğru ve yanlışı ayırt etme, haklılık ve adalet ölçülerini değerlendirme gibi etik konuları da yine ancak özgürlük düzeyi gelişmiş kadınla gerçek anlamına kavuşabilir.
Toplumsal doğa demokratiktir. Onun varoluşsal halinde demokrasi vardır. Bu anlamda ahlaki ve politik toplum demokratik

toplumdur. Demokratik toplumlar açık ve şeffaf toplumlardır. Komün, meclis, kongre gibi toplumsal organizasyonlara sahiptir. Bu tip toplumlarda toplumu ilgilendiren tüm konular ve sorunlar toplumun katılımıyla yürütülen tartışmalarda değerlendirilir ve gerekli kararlar alınarak pratikleştirilir. Toplum tartışmalarına ve kararlarına katıldığı bu çalışmalara sahip çıkar. Birey toplumdaki farklılığının farkında olarak topluma hizmet edecek çalışmalarda düşünsel ve pratik olarak yer alır. Bu bireyi iradeli ve sorumlu kılarken birey-toplum dengesinin de optimal düzeyde olmasını beraberinde getirir. Bu anlamda demokrasi ne kadar gelişmişse ahlaki ve politik toplumlarda o kadar işlevsellik kazanmış olurlar. Demokratik kültür, ahlaki ve politik toplumun varlık gerekçesidir. Ancak böyle bir kültür içerisinde her etnisite, toplumsal grup kendi öz kültürü ve kimliği çerçevesinde farklılıklarına dayalı olarak yaşar. Farklı düşünceler, siyasi görüşler toplumsallığı tehdit etmediği müddetçe hoşgörü içerisinde yaşar ve anlam bulurlar.

Sonuç Yerine

Farklılık ve çokluk doğanın dili olduğu kadar toplumsal doğanın da dilidir. Ancak bu biçimde eşitlik ve özgürlük sağlanabilir. Ahlaki ve politik toplumun demokratik olması onun eşitliğe ve özgürlüğe açık olmasını beraberinde getirir. Farklılığa dayanan eşitlik ve özgürlük ahlaki ve politik toplumu ifade edebilir. Toplumsal doğa tek tipleştirmeye karşıdır. Tek renkliliği fakirlik olarak ele alır ve toplumun doğasına uygun gelişmesinin önünde engel olarak görür. Devletçi uygarlıkla gelişen ve kapitalist-modernite de liberalizm ideolojisiyle topluma dayatılan homojenleştirmeye karşı çıkar. Ulus-devletin tek tipleştirilmiş birey-toplumunun faşizme götüreceğinin bilincinde olarak buna karşı mücadele içinde olur. Liberalizmin özgürlük adı altında topluma dayattığı şaha kaldırılmış bireyciliği ahlaki ve politik topluma karşı yapılmış saldırı olarak görerek toplumsal doğayı savunmayı demokrasinin, eşitliğin ve özgürlüğün temeli olarak görür. Devletçi uygarlıkla birlikte gelişen dinsel, sınıfsal, devletçi toplum biçimlerini kabul etmez. Toplumsal doğanın gelişmesine hizmet ettiği; demokrasi, eşitlik ve özgürlük alanlarını büyüttüğü müddetçe toplumsal değişim anlamlı olur. Yoksa toplum mühendisliği yaparak toplumsal inşa gerçekleşmez, ahlaki ve politik topluma dayalı gelişim ve değişim açığa çıkmaz. Toplumlar, toplumsal doğanın özüne dayalı olarak yaşanarak değiştirilebilir.

Kapitalist-modernite; uygarlık mirasına dayanarak ulaştığı kapsam ve derinliği hiçbir toplumsal ahlakı tanımadan sadece insanlığa karşı değil, doğaya karşı da fütursuzca kullanmaktadır. Kâr ve sermaye çıkarlarına dayanan, para dışında gözü hiçbir şey görmeyen sermaye güçleri kendilerinin de içinde yaşadığı doğayı tahrip etmekten bile çekinmeyerek sadece toplum karşısında değil, doğa karşısında da büyük bir vicdansızlığın sahibi olduklarını göstermektedirler. Kapitalist-modernitenin çıkarları doğrultusunda kullandığı bilim-teknik ve teknolojinin yarattığı nükleer tehdit, endüstriyel kirlilik ve yaşanan silahlanma yarışı önü alınamaz boyutlara ulaşmıştır. İnsanlık doğanın ve evrenin dengesini bozan bir sistem gerçeğiyle karşı karşıyadır. Yaptıkları tahribatların, yıkımın, imhanın üstünü örtmek ve buna karşı toplumun herhangi bir tepkisinin gelişmemesi içinde ulaşılan bilim-bilgi-iletişim imkânlarını kendi çıkarları doğrultusunda kullanarak toplumu-insanlığı yanıltmaya, kandırmaya çalışmaktadırlar. Bu konuda da küçümsenmeyecek düzeyde bir mesafe kat ettiklerini maalesef söylemek durumundayız. Bu durumda toplumun ahlaki ve politik değerlere, anlam bulduğu doğaya ve evrene ne kadar yabancılaştığını göstermektedir.

Toplumsal bir varlık olarak tüm düşünce ve eylemlerimiz toplumsal doğaya ve bu doğanın temel varoluş hali olan ahlaki ve politik topluma dayanmalıdır. Ahlaki ve politik toplum değerleriyle ancak demokratik ulus haline gelinebilir. Bunun içinde topluma dayanan ve toplumun demokratikleşmesine, eşitliğine ve özgürlüğüne hizmet eden felsefe, bilim, sanat, siyaset vb. tüm düşünce alanlarının rolü önemli olmaktadır. İyi, doğru ve güzel değerlerin toplumda yaşam bulması için ahlaki ve politik topluma dayanması gerekir. Bunun için de entelektüel, ahlaki ve politik görevler yerine getirilmelidir. Bu görevler ne kadar yerine getirilirse zihniyet büyütülür, vicdanlar dillenir, ahlak içselleştirilerek toplumsal doğa o kadar anlamlı yaşanılır.

İçindekiler İçin Tıklayınız

Ekososyalizm ve Toplumsal Hareketler

Michael Löwy

Ekososyalizm kapitalizme alternatif, radikal bir medeniyet önermesidir. Kökenleri ekolojik hareketin temel argümanlarına ve ekonomi politiğin Marksist eleştirisine dayanmaktadır. Kapitalizmin yıkıcı gelişimine karşıdır (Marx), toplumsal ihtiyaçlar ve ekolojik denge gibi para dışı ve ekonomi ötesi kriterlere dayalı bir iktisat politikasıdır. James O'Connor'dan Joel Kovel'e ve John Bellamy Foster'a, Andre Gorz'dan (erken dönem yazıları) Elmar Altvater'a kadar geniş bir yelpazedeki yazarlar tarafından girişilen bu diyalektik sentez, aynı zamanda kapitalist sisteme meydan okumayan "piyasa ekolojisinin" ve doğal sınırlar konusunu görmezden gelen "üretimci sosyalizmin" de bir eleştirisidir.

Marx ve Engels'in kendileri de kapitalist üretim süreçlerinin çevresel yıkıcı sonuçlarından bihaber değillerdi: Das Kapital ve diğer yazılarında buna değinen çeşitli pasajlar vardır.[1] Dahası, sosyalizmin amacının daha da fazla meta üretmek değil, insanlara potansiyellerini tam anlamıyla gerçekleştirebilmek için serbest zaman yaratmak olduğuna inanıyorlardı. "Üretimcilikle" ortak noktaları pek azdı; üretimin sınırsızca artırılmasının başlı başına bir amaç olması fikriyle uyuşmuyorlardı.

Ancak yazılarındaki kimi pasajlar, sosyalizmin üretici güçlerin gelişiminin, kapitalizmin koyduğu sınırların ötesine taşınmasına izin vereceğini işaret eder gibidir. Bu yaklaşıma göre sosyalist dönüşüm artık yalnızca, mevcut üretici güçlerin serbest gelişimine birer engel teşkil eden kapitalist üretim ilişkilerini ilgilendirmektedir – sıklıkla "zincirler" terimi kullanılmaktadır – ve sosyalizm, her şeyden önce, bu üretim kapasitelerini topluma tahsis edilmesi, bunları işçilerin hizmetine sunmaktır. "Pek çok nesil Marksist için kanonik bir yapıt olan Anti-Dühring'den alıntılayacak olursak sosyalizmde toplum, mevcut sistem için "aşırı büyümüş olan üretim güçlerine açıkça ve doğrudan el koyar." [2]

Sovyetler Birliği deneyimi kapitalist üretim aygıtına kolektivist el koymanın yol açtığı sorunlara örnektir: Başından beri, var olan üretim güçlerinin toplumsallaştırılması baskın olmuştur. Ekim Devrimi'nin ilk yıllarında ekolojik bir akımın gelişebildiği ve Sovyet yetkililerince kimi (kısıtlı) koruyucu önlemlerin hayata geçirildiği bir gerçektir. Ancak Stalinist bürokratikleşme süreciyle, hem sanayi hem de tarımda gelişen üretimci eğilimler totaliter metotlarla dayatılmış, ekolojistlerse ya marjinalize edilmiş ya da hepten saf dışı bırakılmıştır. Çernobil faciası, Batılı üretim teknolojilerini taklit etmenin korkunç sonuçlarının uç bir örneğidir. Mülkiyet yapılarında demokratik yönetim ve üretim sisteminin yeniden organizasyonu ile pekiştirilmeyen bir değişiklik ancak bir çıkmaza neden olur.

Marksistler ilhamlarını Marx'ın Paris Komünü hakkındaki yorumlarından alabilir: İşçiler kapitalist devlet aygıtına el koyup kendi hizmetlerinde işe güdemezler. Onu "kırmak" ve yerine radikal bir biçimde farklı, demokratik ve devletçi olmayan bir siyasi güç koymalılar.

Aynısı, mutatis mutandis (duruma uyarlanması koşuluyla) üretim aygıtı için de geçerlidir: Yapısı ve doğası gereği tarafsız değildir, ancak sermaye birikiminin ve pazarın sınırsızca büyümesinin hizmetindedir. Çevresel koruma ihtiyaçları ve nüfusun sağlığı ile çelişki içindedir. Bu yüzden kökten değişim süreciyle "devrime tabi" tutulmalıdır. Bu, kimi üretim dalları için sonlandırma anlamına gelebilir: örneğin nükleer santraller, belirli kitlesel/sınai balıkçılık yöntemleri (denizlerde çeşitli türlerin yok edilmesinden sorumludur), tropik ormanlarda yıkıcı tomrukçuluk vb. (liste hayli uzundur) Her halükarda, sadece üretim ilişkileri değil, üretim güçleri de derinlemesine değiştirilmelidir – en başta da enerji sisteminde bir devrimle,

çevrenin kirlenmesi ve zehirlenmesinden sorumlu, özellikle fosil gibi mevcut kaynakların, su, rüzgâr, güneş gibi yenilenebilir kaynaklarla değiştirilmesi. Tabii ki modernitenin bilimsel ve teknolojik başarılarının pek çoğu değerlidir ancak toplam üretim sisteminin dönüştürülmesi gerekmektedir ve bu da ancak ekososyalist metotlarla, yani, ekonominin doğal dengeyi de gözeten demokratik planlanmasıyla yapılabilir.

Çernobil faciası, Batılı üretim teknolojilerini taklit etmenin korkunç sonuçlarının uç bir örneğidir

Hangi üretim hatlarına öncelik verileceğini, eğitime, sağlığa veya kültüre ne kadar kaynak ayrılacağını mülk sahibi küçük bir oligarşi – veya bir teknobürokratlar eliti değil, toplumun kendisi, demokratik yöntemlerle seçecektir. Ürünlerinin kendi fiyatları ise "arz ve talep kanununa" terk edilmeyecek ama hem bir ölçüde toplumsal ve siyasi tercihlerle, hem de ekolojik kriterlerle belirlenecektir. Sonuçta kimi ürünler vergilendirilecek kimileri sübvanse edilecektir. İdeal olarak, sosyalizme geçiş ilerledikçe, vatandaşların talepleriyle belirlenen artan sayıda ürün ve hizmet bedelsiz sunulacaktır. "Despotik" olmak şöyle dursun, planlama, tüm bir toplum olarak özgürlüğün, karar alma özgürlüğünün hayata geçirilmesidir. Bireyin yaşam ve ölümünü belirleyen ve onu "demirden bir kafese" hapseden (Max Weber) kapitalist sistemin yabancılaştırılmış ve basite indirgenmiş "ekonomi kanunlarından" kurtulmaktır. Marx'ın "özgürlüğün krallığı" diye adlandırdığı hedefe doğru insanlığın atacağı iki belirleyici adımın biri planlama, ikincisi ise çalışma sürelerinin azaltılmasıdır. Serbest zamanın kayda değer şekilde artışı, aslında çalışan insanların demokratik tartışmaya ve ekonominin ve toplumun yönetimine katılım göstermeleri için gerekli bir şarttır.
Kapitalizmde kullanım değeri sadece bir araçken – genellikle kâr ve değişim değerinin hizmetinde bir kandırmacadır ve bu da günümüz toplumunda neden pek çok ürünün büyük ölçüde yararsız olduğunu açıklar – planlı bir sosyalist ekonomide ürün ve hizmetlerin üretiminin yegane belirleyicisi kullanım değeridir ve bunun ekonomik, toplumsal ve ekolojik bakımdan geniş kapsamlı sonuçları vardır. Joel Kovel'in gözlemlediği gibi: "Geçmişte, sermayenin denetiminde, zamanın artık değer ve paraya dönüşmesi yerine artık kullanım değerinin çoğalması ve buna bağlı olarak ihtiyaçların yeniden yapılandırılması teknolojinin toplumsal düzenleyicisi haline gelmektedir." [3]

Ekososyalizme Geçiş Tarihsel bir Süreçtir
Ekososyalist planlamanın temelinde, tüm karar alma düzeylerinde demokratik ve çoğulcu bir tartışma bulunur: Partiler, platformlar veya diğer tüm politik hareketler formuyla, farklı öneriler ilgili kişilere iletilir ve delegeler buna uygun olarak seçilir. "Ne var ki, temsili demokrasi tamamlanmalı ve düzeltilmeli; (yerel, ulusal ve ardından küresel düzeylerde) önemli toplumsal ve ekolojik seçenekler arasından halkın seçim yaptığı doğrudan demokrasi, temsili demokrasinin yerini almalıdır."
Halkın, bazı tüketim alışkanlıklarını terk etmek pahasına, doğru ekolojik seçimleri yapacağının garantisi var mıdır? Böyle bir "garanti" yoktur, yalnızca eşya fetişizminin iktidarının devrilmesi halinde demokratik kararların rasyonelliği üzerine girilen bir bahisten söz edilebilir. Elbette popüler tercihlerle hatalar yapılacaktır, ama uzmanların hata yapmadığını kim söyleyebilir? Halkın büyük kısmının verdikleri mücadele ve toplumsal deneyimlerle kendini eğiterek yüksek düzeyde bir sosyalist/ekolojik bilince erişmesi gerçekleşmeden, böyle yeni bir toplumun inşası idea edilemez. Dolayısıyla hataların ve ekolojik gerekliliklerle tutarlı olmayan kararların düzeltileceğini var saymak makuldür. Her hâlükârda, ortaya konan ve demokratik süreçten çok daha tehlikeli olan, kör serbest piyasa veya "uzmanların" ekolojik diktatörlüğü gibi diğer seçenekler kendi çelişkilerine sahip değil midir?
Kapitalist "yıkıcı ilerleme" halinden ekososyalizme geçiş tarihsel bir süreçtir. Toplum, kültür ve zihniyetin kalıcı devrimsel dönüşümüdür. Bu geçiş, yalnızca yeni bir üretim biçimine, eşitlikçi ve demokratik bir topluma öncülük etmekle kalmayıp alternatif bir yaşam biçimine, paranın

hükümdarlığının, reklamcılıkla yaratılan tüketim alışkanlıklarının, çevreye zararlı ve/veya faydasız malların sınırsız üretiminin ötesine geçen yeni bir ekososyalist medeniyete de öncülük edecektir. Toplumsal ve politik yapıların devrimsel bir dönüşümü olamadan ve toplumun büyük çoğunluğu ekososyalist bir programa aktif bir destek vermeden böyle bir sürecin başlayamayacağını vurgulamak önemlidir. Sosyalist bilinç ve ekolojik duyarlılığın gelişmesi bir süreçtir ve bu süreçte belirleyici faktör, yerel ve kısmi karşılaşmalardan toplumun radikal değişimine giden yolda halkın kolektif mücadele deneyimidir.

Söylediklerimiz, çelişkiler olmayacağı anlamına gelmez. Özellikle geçiş sürecinde ekolojinin korunmasından gelen gereklilikler ile toplumsal ihtiyaçlar arasında, özellikle yoksul ülkelerde ekolojik zorunluluklar ile temel altyapının geliştirilmesinin getirdiği ihtiyaçlar arasında, popüler tüketici alışkanlıkları ile kaynakların kıtlığı arasında çelişkiler yaşanacaktır. Sınıfsız toplum, çelişkisiz ve çatışmasız bir toplum anlamına gelmez! Bu çelişkiler kaçınılmazdır: Ekososyalist perspektifte, sermayeden ve kâr amacından kurtulan demokratik planlamanın görevi, bu sorunları çoğulcu ve açık bir tartışmayla çözmek ve toplumun kendi başına karar almasına öncülük etmektir. Böyle tabandan yukarıya ilerleyen ve katılımcı bir demokrasi, hatalardan kurtulmak için değil, toplumsal kolektivitenin kendi hatalarını düzeltmesini sağlamak için tek yoldur.

Bu bir ütopya mı? Etimolojik anlamıyla, öyle: "Hiçbir yerde var olmayan bir şey." Ama ütopyalar alternatif gelecek tahayyülleri, farklı bir toplumun arzulanan imgeleri, kurulu düzene meydan okumak isteyen her hareketin olmazsa olmaz bir özelliği değil midir? Daniel Singer'in Kimin Milenyumu? adlı edebi ve siyasi eserinin "Gerçekçi Ütopya" başlıklı etkileyici bölümünde açıkladığı gibi "Bugün düzen, koşullara rağmen bu denli sağlam görünüyorsa ve emek hareketi veya daha geniş anlamıyla sol sakat bırakılmış, bu denli felç edilmişse bunun nedeni radikal bir alternatif önerememiş olmalarıdır. (…) Mücadelenin temel ilkesi, argümanların veya toplumun temellerini sorgulamak değildir. Bir kurtuluş hareketi için hakiki bir kapsamı, ancak bu pes etme ve teslim olma halinden tümüyle kopmuş küresel bir alternatif sağlayabilir." [4]

Sosyalist ve ekolojik ütopya sadece nesnel bir olasılıktır, kapitalizmin çelişkilerinin mecburi sonucu veya "tarihin demir kanunu" değildir. Geleceği kimse göremez, ancak koşula bağlı durumlar vardır: Ekososyalist dönüşüm ve medeniyet paradigmasında radikal bir değişim yaşanmadığı sürece kapitalizmin mantığı, gezegeni büyük ekolojik felaketlere sürükleyecek, milyarlarca insanın sağlığını ve yaşamını tehdit edecek ve hatta belki de türümüzün hayatını tehlikeye atacaktır.

Farklı Toplumsal Hareketler

Yeni bir medeniyet hayal etmek ve bunun için mücadele etmek, somut ve acil reformlar için mücadele etmek anlamına gelmez. "Temiz kapitalizm" illüzyonuna kapılmadan, zaman kazanmaya çalışmak ve iktidarları bazı temel değişikliklere zorlamak gerekir: Ozon tabakasını yok eden HCFC'lerin yasaklanması, genetiği değiştirilmiş organizmaların geçici bir süreliğine durdurulması, sera gazı salınımında önemli bir azalma, toplu taşımanın geliştirilmesi, havayı kirleten araçların vergilendirilmesi, kamyonların yerini giderek trenlerin alması, balıkçılık endüstrisinde katı düzenlemeler ve endüstriyel tarımsal üretimde haşere ilaçları ve kimyasalların kullanımının düzenlenmesi gibi. Bu acil ekotoplumsal talepler, bir radikalleşme sürecine yol açabilir. Ancak bunun için amaçların "[kapitalist] piyasa" veya "rekabet" gereklilikleri doğrultusunda sınırlandırılmaması şarttır. Marksistlerin "geçiş programı" adını verdiği mantığa göre her küçük zafer, her kısmi gelişme daha yüksek bir talebe, daha radikal bir amaca öncülük eder.

Toplumsal hareketlerin ve çevre hareketlerinin sisteme karşı ortak mücadelede bir araya gelmesine imkân sağlayan Küresel Adalet hareketi ile Dünya Sosyal Forumları'nın gündemlerinin merkezinde bu gibi meseleler yer almaktadır.

Şüphesiz, alternatif küreselleşme hareketi XXI. yüzyıl başlangıcının en önemli sistem karşıtı direniş olgusudur. 1999 yılında Seattle'daki DTÖ (Dünya Ticaret Örgütü) toplantısını başarısızlığa uğratan büyük kitle gösterilerinin, alternatif küreselleşmenin doğuş eylemi olduğunu söyleyebiliriz. Mücadelenin koçbaşı, turtles and teamsters'in , kaplumbağalar ve kamyon şoförlerinin, yani (nesli tükenmekte

olan tür olan) kaplumbağalar gibi giyinen çevrecilerin ve ulaşım sektörü sendikacılarının, bu iki gücün şaşırtıcı eylem birliğiydi. Yani ekoloji meselesi, daha en baştan itibaren neoliberal kapitalist küreselleşmeye karşı mobilizasyonun tam kalbinde yer alıyordu. Tüm hareketin ana sloganı olan "dünya, alınıp satılacak bir mal değildir", elbette aynı zamanda hava, su ve toprağı, yani tek kelimeyle – sermayenin giderek daha fazla el koyduğu – doğal çevreyi de dert ediniyordu.

Sermayenin dinamikleri, kamusal mülkiyet altındaki tüm malların metalara dönüştürülmesini gerektirir

Alternatif küreselleşmenin [altermondialisme], üç momentten oluştuğunu söyleyebiliriz:

1) Kurulu düzene ve bu düzenin felaket kurumlarına, IMF, Dünya Bankası, DTÖ, ve G8'e karşı, radikal karşı çıkış.

2) Bir dizi derhal gerçekleştirilebilecek somut önlem ve öneri: mali sermayenin vergilendirilmesi, Üçüncü Dünya ülkelerinin borçlarının silinmesi, emperyalist savaşların sona erdirilmesi.

3) Özgürlük, katılımcı demokrasi, sosyal adalet, çevrenin korunması gibi ortak değerler üzerine kurulu bir "Başka bir Dünya Mümkün" ütopyası.

Ekolojik boyut, bu üç momentte de mevcuttur: İnsanlığı trajik bir çıkmaza doğru sürükleyen bir sisteme karşı isyana ilham verdiği gibi, ekosistemle uyum içinde yaşayan (ve hareketin dokümanlarında taslağını görebileceğimiz) bir toplum ütopyasına da, bir dizi –ücretsiz toplu taşıma uygulamasının geliştirilmesi, GDO'lu ürünlerin üretiminin ertelenmesi gibi– gayet net öneriye de esin kaynağı olur. Bu, (gerek ekolojik talepleri "istihdama tehdit" olarak algılayan sendikal sektörün direncinden, gerekse bazı ekoloji örgütlerinin dar ve "az sosyal" tabiatlarından kaynaklanan) bazı çelişkilerin olmadığı anlamına gelmez. Ancak Sosyal Forumların ve bir bütün olarak alternatif küreselleşme hareketinin en olumlu özelliklerinden biri, farklı türde toplumsal hareketlerin buluşmasını, tartışmasını, diyaloga geçmesini ve birbirlerinden öğrenmesini mümkün kılmasıdır.

Ekolojinin bu "hareketlerin hareketindeki" mevcudiyetinin salt ekoloji örgütleriyle (diğerlerinin yanında, mesela Greenpeace, WWF gibi) sınırlı olmadığının altının çizilmesi de önemlidir. Ekoloji, farklı toplumsal hareketler, köylüler, yerliler, feministler, dindarlar (özgürlük teolojisi) tarafından, hem eylemde hem düşüncede giderek daha fazla dikkate alınan bir boyuta dönüşüyor.

Ekoloji meselelerinin diğer sosyal hareketlerle bu "organik" entegrasyonunun dikkat çekici bir örneği, Via Campesina uluslararası ağından yoldaşlarıyla beraber Dünya Sosyal Forumu'nun ve alternatif küreselleşme hareketinin temel taşlarından birini oluşturan MST, yani Brezilya Topraksız Köylüler Hareketi'dir. Doğuşundan bu yana kapitalizme ve onun kırsaldaki tezahürü olan endüstriyel tarıma, agro-business'a karşı savaşan MST, yürüttüğü "başka bir tarım" modeli ve radikal bir "Tarım Reformu" mücadelesine, ekolojik boyutu git gide daha fazla dahil etti. Hareketin 2005'de Rio'daki 20. yıl kutlamalarında, organizatörlerin hazırladığı belgede, şunlar belirtiliyordu: Hayalimiz, "maddi ve kültürel servetin toplumsallaştırıldığı, eşitlikçi bir dünya"; "insanlar ve ekolojik ilkeler arasında eşitlik üzerine kurulu" bir toplum için, yeni bir yoldur. Bu bakış, MST'nin mesela GDO karşıtı mücadelesinde, – çoğu zaman "yasallığın" sınırlarını zorlayarak – eyleme tercüme edilir ki bu aynı anda hem toprağın, tarlaların pervasızca kirletilmesi ve zehirlenmesine karşı hem de – Monsanto, Syngenta gibi – çokuluslu şirketlerin köylülere hükmederek tohumu da tümüyle kendi denetimlerine alma girişimlerine karşı bir mücadeledir, MST 2006 yılında da bu yolla "vahşi" bir işgal sayesinde, Parana eyaletinde Syngenta Seeds şirketinin bir transgenetik mısır ve soya tarlasını kamulaştırıp, köylülerin "Özgür Toprağı"na dönüştürdü. MST'nin, diktikleri okaliptüs ormanları yüzünden, (monokültür, yani tek ürün çiftçiliğiyle), tüm su kaynaklarını kurutup tüm biyolojik çeşitliliği yok ederek yüz binlerce hektarlık hakiki "yeşil çöller" yaratan çokuluslu kâğıt hamuru şirketlerine karşı mücadelesinden de, bu bağlamda bahsetmek gerekir. MST kadroları ve aktivistleri için radikal bir antikapitalist perspektiften bakıldığında, bu mücadeleler birbirinden ayrılamaz.

Latin Amerika'daki köylü ve yerli hareketleri çevre mücadelesinin merkezinde yer almaktadır. Çokuluslu petrol ve madencilik şirketlerine karşı nehirlerini ve ormanlarını savunmak için yaptıkları yerel eylemlerin yanı sıra neoliberal küresel kapitalizmin yaşam tarzına bir alternatif geliştirmeleri de söz konusudur. Bu mücadeleleri yürütenler yerli halklar olsa da topraksız köylüler, ekolojistler, sosyalistler ve Hristiyan cemaatleri ile birlikte, sendikaların, sol partilerin, Kırsal Toprak Komisyonu ve Yerli Kırsal Bakanlığı desteğiyle ortak mücadele vermektedirler.

Sermayenin dinamikleri, kamusal mülkiyet altındaki tüm malların metalara dönüştürülmesini gerektirir ve bu da önünde sonunda çevrenin tahribatına yol açar. Latin Amerika'daki petrol alanları yıllar süren istismarın ardından çokuluslu şirketler tarafından zehirlenmiş ve yok edilmiş halde, ardında yerel halk arasında hastalıklar bırakarak terk edildi. Dolayısıyla çevreyle en doğrudan temas içinde yaşayan insanların ekolojik kırımın ilk kurbanları olması ve sermayenin yıkıcı genişlemesine bazen başarılı da olan muhalefet girişimlerinde bulunmaları tamamen anlaşılabilir.

O halde yerli halkların direnişlerinin hayli somut ve acil sebepleri vardır: Hayatta kalma mücadelelerinde ormanlarını ve su kaynaklarını kurtarmak. Ancak bu, kültür, yaşam biçimi, ruhanilik ve bu toplulukların değerleri ile Max Weber'in tanımladığı şekliyle "kapitalizmin ruhu" (Tüm faaliyetlerin kâr hesaplarına tabi hale gelmesi, tek kriterin kar edilebilirlik olması ve tüm toplumsal ilişkilerin nicelleştirilmesi ve somutlaştırılması, Versachlichung [nesneleştirilmesi]) arasında derin bir zıtlık olması anlamına gelir. Yerli etik ile kapitalizmin ruhu arasında bir tür "negatif eğilim" – Protestan etiği ve kapitalizm arasındaki birleşme eğiliminin zıttı – etkili bir sosyokültürel zıtlaşma vardır. Elbette, sisteme adapte olan ve bundan kazanç sağlamaya çalışan yerli veya karma topluluklar mevcuttur. "Ayrıca yerli mücadeleleri; tamamı üzerinden yakından çalışmayı hak eden kimliğin yeniden düzenlenmesi, söylem kodlarının çevrilmesi ve siyasi araçsallaştırma dâhil olmak üzere son derece karmaşık süreçler içermektedir." Yine de, yerli popülasyonlar ve modern kapitalist tarım veya madencilik işletmeleri arasındaki ilişkinin kesintisiz bir dizi anlaşmazlıkla öne çıktığını açıkça görebiliyoruz. Bu anlaşmazlık uzun bir geçmişe sahiptir. Anarşist yazar B. Traven'in büyük bir Kuzey Amerika petrol şirketinin liderini öldürdükten sonra yerli topluluğun topraklarına nasıl el koyduğunu anlatan Meksika romanlarından biri olan Beyaz Gül'de (The White Rose) (1929)[5] oldukça iyi bir şekilde açıklanmıştır. Ancak anlaşmazlık, hem sermayenin çevre istismarının yoğunluğu ve genişliği hem de bu mücadeleyle boy ölçüşen alternatif küreselleşme hareketinin yükselişi ve kıtadaki yerli hareketleri nedeniyle son birkaç on yılda yoğunlaşmıştır.

Söz konusu mücadeleler ve somut sorunlar önemlidir; ancak bunun nedeni yalnızca sağladığı kısmi başarılar değil, aynı zamanda ekolojik ve sosyalist bilince katkıda bulunmaları ve etkinlik ve kendiliğinden örgütlenmeyi desteklemeleridir: Dünyanın radikal, yani devrim niteliğinde dönüşümü için her ikisi de belirleyici ve gerekli ön koşullardır.

1999 yılından bu yana Seattle'da toplumsal hareketlerin ve çevre hareketlerinin sisteme karşı ortak mücadelede bir araya gelmesine imkan sağlayan Küresel Adalet hareketi ile Dünya Sosyal Forumları'nın gündemlerinin merkezinde bu gibi meseleler yer almaktadır.

Optimizm için bir neden yoktur: Sistemin kemikleşmiş iktidar elitleri inanılmaz derecede güçlüdür ve radikal muhalefet güçleri halen yetersizdir. Ancak bunlar kapitalist "büyümenin" yıkıcı ilerlemesinin durdurulabilmesi için tek umut kaynaklarıdır. Walter Benjamin, devrimleri tarihin lokomotifi olarak değil, toplumun tren uçurumdan aşağı düşmeden önce trenin acil durum frenlerine yetişmesi olarak tanımlamıştır.

Türkçe Çevirmen: **Çevirmenler Meclisi**

Kaynakça

1- Bkz. John Bellamy Foster, *Marx's Ecology. Materialism and Nature*, New York, Monthly Review Press, 2000

2- F. Engels, *Anti-Dühring*, Paris, Ed. Sociales, 1950, s. 318.

3- Joel Kovel, *Enemy of Nature*, s. 215.

4- D.Singer, *Whose Millenium? Theirs or Ours?* New York, *Monthly Review Press*, 1999, s. 259-260

5- B. Traven, *The White Rose*, Westport, CT: Lawrence Hill, 1979.

İçindekiler İçin Tıklayınız

Farklılıkların Ortak Yaşam Zemini: Kürdistan

A. Rahim Akalp
M. Nuri Tanış

Toplumsal kimlik her şeyden önce bir tarihselliği bildirir. Oluşup yoğunlaşan değerler toplamının özgünleşmesi ve bunun ifadeye kavuşma halidir. Geçmişi-eskiyi içerir, ama aynı zamanda yenidir ve bir özgünlüğe sahiptir. "Oluşma, farklılaşma hali potansiyel haldeki bilinçtir. Farklılaşma, belki de bilince giden yücelişin ilk adımıdır. Varlık zamanla oluşup farklılaştı mı, bilince ilk adımını da atıyor demektir. (...) Ne kadar farklı form varsa, o kadar farklı bilinç vardır." (Abdullah Öcalan, Demokratik Uygarlık Çözümü, 5. Cilt, Amara Yayıncılık) Kürt Halk Önderi Abdullah Öcalan'ın bu tespitinden hareketle "bilinç" ve "kimlikleşme" olguları arasında direkt bir bağ kurabiliriz. Haliyle her kimlik özgün bir farklılık olarak başka farklılıkların (kimliklerin) varlığını gerektirir. Tikel-evrensel ilişkiselliğinde tikelin çokluğu misali, toplumsal yaşam hakikati içerisinde de çoklu kimliklerin varlığı söz konusudur. Güncelliğimize birer varlık olarak yansıyan farklı toplumsal kimlikler, tarihsel bir sürecin sonucudur. Ki bu gerçeklik evrensel oluşumla uyumlu olduğu kadar, kendi tarihselliğiyle bağı koparılamayacak bir ilişkiselliğe de sahiptir. Yani özcesi, tarihselliğin birikip bütünleşmiş ama aynı zamanda farklılaşmış/farklılığını oluşturmuş halidir. Topluluk açısından kendi varlığının özgünlüğünün bilince kavuşma durumudur.

Toplumsallığın oluşumu, milyonlarca yılı bulan bir sürecin ürünü olduğu, artık çok daha net biliniyor. Evrendeki her varlık, oluşum, değişim ve farklılaşma seyrini izler. Her varlık bu yönlü kendini, varlığını çoklu kılıp zenginleştirir. Bu, toplumsal olgu açısından da geçerlidir. Tek tek insan fertlerinden oluşan toplum, aynı zamanda toplumsallık olgusunu da oluşturmuş oluyor. Yani bilinç boyutunu ifade eden zihinsel ve ruhsal ortaklaşma söz konusudur. Zira, toplumsallık en genel anlamda zihni bir ortaklıktır. Elbette bu zihni ortaklık varlığın oluş seyri içerisinde muazzam derecede yoğunlaşmış emek, anlam ve değerler toplamının hem nedeni hem sonucudur. Diğer bir ifadeyle toplumsal kimliğin şekillenmesidir söz konusu olan. Toplumsallığın tarihsel akışına baktığımız da, farklılıklar üzerinden kimlikleşme yönlü somutlaşmaların artarak ve yaygınlaşarak günümüze kadar ulaştığını görebiliyoruz.

Toplumsal Kimliklerin Yapıtaşları

"Toplumsal kimlikleri belirleyen temel etkenler nelerdir?" sorusuna çoklu cevaplar geliştirmek mümkün. Yazımızın kapsamını da zorlamadan vurgular düzeyinde ifade etmek yararlı olabilir. Toplumsal kimlik özgünleşmiş ve farklılaşmış bir varlığın hakikatini temsil eder. Bir varlık olarak toplum özgünlüğüne kavuştuğu oranda, kültürel ve maddi bir gerçeklik olarak da yapısallaşır. Bu yapısallığın taşıdığı anlam ve ruh onun kimliğini oluşturur. Yapısallığın dayandığı maddi zemin çoklu etkenleri barındırır. Zamansallığın kendisi de önemli ve sürekliliği olan temel bir etken olarak belirtilebilinir. Coğrafya, iklimsel koşullar, bitki ve hayvan çeşitliliği gibi temel hususlar toplumsal yaşamın seyrini etkileyen maddi zemin olmaktadır. Toplumsal kimliklerdeki çeşitlilik ve özgünlükler bu zeminle doğrudan bağlantılıdır. Toplumsal hakikat söz konusu olduğunda salt maddi olgular üzerinden ele alınamaz, alınmamalı. Zira, fazlasıyla yanıltıcı olur. Manevi, ahlaki değerler, ruhsal ve zihinsel yönler asla göz ardı edinmemeli, küçümsenmemeli. Pozitivizme dayanan felsefenin tuzaklı ve fazlasıyla dar bakış ve okuyuşu misali kuru bir maddi indirgemeciliğe

düşmemek önemli. Fakat evrensel hakikatin farklılaşarak çoğaldığını göz önünde bulundurmak, toplumsal çeşitliliklerin gelişme zemininin anlaşılmasını da kolaylaştırır.

Nasıl ki, "ağaç" derken genel bir isimden söz ediliyorsa, bu genel isim altında sayısız çeşit ve biçimde farklı farklı ağaçların olduğunu da görüyor ve biliyoruz. Aynı türden ağaçlar olsa bile, farklı coğrafi ve iklimsel koşullarda birebir aynı biçim ve özelliklere sahip olamayacakları da gayet anlaşılırdır. Örneğin binlerce ağaç türü içerisinden biri olan ceviz ağacı her bölgede farlılıklar gösterir. Ağacın kendisinden tutalım da, yemişinin şekli, büyüklüğü ve tadına kadar birçok farklılık taşır. Bu farklılıkları etkileyen, belirleyen çevresel ve iklimsel koşullardır. Toprağın verimliliğinden tutalım, su oranının hangi düzeyde oluşuna, kuytu bir vadide veya bolca güneş ve rüzgar alabilen bir yerde oluşuna kadar; yakın etrafında bulunan kuş ve böcek türlerinden var olan diğer bitki türlerine kadar çok sayıda olgunun ortak etkileşimi sonucu, farklılıkların belirginleşmesi normaldir. Özcesi bir bütün olarak ekolojik sistemde yer alan her olgunun az-çok bir etkisinin olduğunu belirtebiliriz.

Her bir toplumsal kimliği demokratik modernitenin birer birimi olarak tanımlamak doğru olur

Toplumsal gerçeklik açısından da ekolojik sistem önemli bir etkendir. Özellikle toplumsallığın ilk gelişim gösterdiği dönem ve mekanlardan bu daha bir önem taşır. Klan formunda milyonlarca yıl varlığını devam ettiren topluluklar, henüz birbirinden pek ayrışmayan ve farklılaşmayan bir yapısallığa sahipken, sonrasında sayısız biçim ve formlara kavuşması anlaşılmaya değerdir. "İnsan türünün tespit edilen üç milyon yılı aşkın tarihindeki homo sapiens aşaması, simgesel dilin doğuşuna denk gelmektedir. Simgesel dilin gelişimi ile öne geçen homo sapiens devrimi, verimli hilaldeki tarihe daha köklü yaklaşmayı gerektirmektedir. Homo sapiens devriminin bu alanda yoğunlaştığı gen araştırmalarıyla da kanıtlanmaktadır. Son buzul döneminin 20 bin yıl öncesinde sona ermesiyle buzulların geriye çekilmesi neolitik tarım devrimini mümkün kılmıştır. Coğrafyanın bitki ve hayvan zenginliğiyle, homo sapiens'in düşünce gücü birleşince, insanlık tarihinin en köklü devrimi olan tarım-köy toplumuna geçiş verimli hilalde büyük gelişmelere yol açmıştır. Tarım ve köy devrimiyle dil ve düşüncede yaşanan sıçrama, o döneme dek eşi görülmemiş bir toplumsal biçimlenişe yol açmıştır." (Abdullah Öcalan, *Demokratik Uygarlık Çözümü*, 5. Cilt, Amara Yayıncılık)

Bu dönem ve mekanda gerçekleşen, toplumsallığın şafak vakti olmaktadır. Ahlaki ve politik özelliğin çok özlü yaşandığı bu süreçteki toplumsallığın ana-kadın öncülüğünde şekillenmesi, diğer önemli bir gerçeklik olmaktadır. Kabile formuna ulaşan toplumsallık, bilinç düzeyinde de bir dönüm noktası yaşamaktır. Denilebilir ki, dilsel ve inançsal temelli gelişmeler, kabile formundaki toplumsallığın ulaştığı bilinç düzeyiyle bağlantılıdır. Doğa içerisindeki ikinci bir doğa misali farklılaşan toplumsallık ,zihinsel, ruhi ve ahlaki bir varlık olarak da kendi farkına varır. Zaman ve mekan gerçeğine bağlı olarak sayısız formlara dönüşecek bir gelişmeye kapı aralar. Haliyle bir çok topluluk, farklı bir kimlik edinerek/olarak özgün bir yapısallık edinir. En genel anlamda "kültür" diyebileceğimiz bu özgünlükler, toplumsallığın zihni-manevi gerçeğinde de daha bir görünür olur. Topluluğun düşünce, algılama ve anlam verme gerçekliği bir nevi üst düzeyde bir ortaklaşmayı da ifade eder. Anlamsallığın birikip ortaklaşmasıyla kendi farkına varan, bu yönlü bir bilinç edinen her topluluk, kendini adlandırma ve ifade etme gereği de duyar. İnanç ve dil olguları üzerinden oluşan farklı toplumsal kimlikler bu bağlamda anlaşılır olmaktadır. İnanç ve dil toplumsal kültürün bir nevi somutlaşma alanları olarak, toplumsal kimliği belirginleştiren temel olgular olmaktadırlar. Topluluğun yaşamı için gerekli olan tüm iş, uğraş ve çalışmaların yürütülmesi, farlılığınını oluşturdukça kendi özgürlüğünde belirginleşip kalıcılaşmasına yol açar. Böylece her bir topluluğun kendine has bir bilinç ve (kültürel) kimlik şekillenmesi oluşur.

Nitekim günümüz toplumlarına baktığımızda farklı kimliklerin çoklu gerçeğine rağmen, kategorize edildiğinde inanç, kültür-dil ve etnik gerçekliklerinden birine dayandığı görülür. İkisi

veya üçüne birden dayanması da olasıdır. Sosyal gerçeklik düşünüldüğünde elbette kimliklerin dayanacağı başka olgular da söz konusudur. Örneğin; genç, yaşlı, çocuk kategorilerinden cinsel kimliklere, mesleki gruplardan sanatsal camialara, felsefi-düşünsel kimi ekollere kadar görece dar gruplar açısından da özgün kimliklerden bahsetmek mümkündür. Fakat hepsinde de ön plana çıkan temel olgu, bir aidiyet bilinci, düşünce ve inancın oluşmasıdır. Belli ölçüler ve özelliklerde bir ortaklaşmanın ve bütünleşmenin gelişme düzeyidir. Bunların ve eklenebilecek farklı kategorilerin her biri kendine has bir kimliği ifade etse de tarihsel-toplum bütünlüğü ve hakikati bağlamında düşünüldüğünde ön plana çıkan dil-kültür, etnik ve inançsal temelli kimlikleşmelerdir.

Toplumsallığın ilk oluşumunu ifade eden klan sürecinde farklı bir kimlikleşme gelişmiş değil. Kimlikleşmeyi sağlayacak farklılık ve özgünlükleri açığa çıkaracak potansiyele sahip olsa da bulunduğu mekanın farklılığına rağmen fazlasıyla benzerliklere sahiptir. Zaman ve mekan içerisinde oluşan maddi-manevi yoğunlaşma, bir noktadan sonra özgünlük ve farklılıkların başlangıcı olarak kabile toplumsallığına ulaşılır. Klandan (toplumun kök hücresi) kabileye geçiş süreci, tam da toplumun kimlikleşme aşaması olarak toplumsal farklılık ve kimliklerin oluşumda baş köşeye yerleşir. Evrenin oluşumuna dair ileri sürülen Big-bang teorisi misali, klandan kabileye geçişi de, bir nevi özgürlüklerin başlangıcı açısından Big-bang rolü oynadığı belirtilebilir. Klan sürecinin temel düşünüş ve algılayışı olan animizm ve kendini tamamen doğayla bütünlük içinde gören bir "bilinç"ten, artık kendi farkına varan bir bilince ulaşır. Topluluğun bulunduğu coğrafyanın fauna ve flora gerçekliği inançsal ve kültürel kimlikleşmelerin farklılaşmasını da belirler. Ki artık kabile diye ifade edilen toplumsallık süreci başlamış ve tarihsel yürüyüş, farklı kültürel etnik, dinsel ve mezhepsel yapılanmalara günümüze kadar ulaşır.

Devletli uygarlık tarihsel gerçeklikte etkili ama kapkara bir iz bırakmışsa da demokratik uygarlık (demokratik modernite) olarak da ifadeye kavuşturulan toplumsal hakikat de farklı toplumsal kimlikler şahsında varlığını hep korumuştur. Hem 5 bin yıllık devletli uygarlık zamansallığı içerisinde ve hem de günümüzde varlıklarını devam ettiren sayısız toplumsal kimlik şahsında köklü ve kesintisiz bir direnişin varlığı da görülür. Toplumsallığın özü ve karakterine dayanan demokratik uygarlık ile iktidar olgusunun örgütlenmesiyle başlayan devletli uygarlık iki ayrı çizgi olarak tarihsel akışı sağlamıştır. Birbirine zıt iki paradigmayı temsil ederler. Her toplumsal grup ve kimlik ister dinsel formatta, ister dilsel-kültürel veya etnik temelli oluşunu, varlığını koruyorsa özünde bir direnişi de temsil ediyordur. Bu hem ontolojik gerçekliğinin doğal bir sonucu hem de varlığına yönelmiş saldırılara cevap geliştirmenin bir gereği olarak ön plana çıkar. Tarihsel akış içerisinde toplumsal kimliklerin artarak çoğalması bu durumla bağlantılıdır. Çok sayıda dinsel inancın, sayısız peygamberlerin, bilge, ozan ve evliyaların, çok sayıda mezhep ve binlerce varan tarikatın şekillenmesi de demokratik uygarlık değerlerinin direnişine bağlamak son derece yerinde olur. Varlığının bilincinde olan her bir toplumsal formun sürekliliği onun direniş gerçeğini de ifade eder. Bu esaslar üzerinden baktığımızda, her bir toplumsal kimliği demokratik modernitenin birer birimi olarak tanımlamak doğru olur.

Toplumsal hakikat varlığını farklı kimlikler üzerinden somutlaştırır. O halde tarihsel-toplumun güncellikteki ifadeleri olan her bir toplumsal-kültürel kimliğe hakkettiği değeri vermek, bu yönlü okuma ve anlamlandırılmaya mümkündür. Bu doğrultuda bakıldığında; kültürel, dilsel, etnik, dinsel, mezhepsel ve tarikat temelli grup ve toplumsal kimliklerin çağdışı ve geri, aşılaması gereken değersiz birer varlık olarak görülmesi doğru değildir. Kapitalist modernitenin düşünsel/felsefi temelini oluşturan pozitivizmin, yürek, beyin ve gözleri körelten hakikati saptıran ve çarpıtan okuma ve algılamasına karşı da ciddi bir duruş ve direniş olur.

İktidar Tanımaz; Ya Tabii Kılar Ya Kırar

Ulus-devlet olarak somutlaşan iktidar zihniyeti, toplumu ve toplumsallığı barındıran tüm değerlere köklü müdahalelerde bulunarak, kendisine benzeştirmeye yönelir. Başka varlıkları, değer ve kimlikleri kendi varlık gerekçesine aykırı gördüğünden çoklu değil, tekli yapıyı esas alır. Kapitalist modernitenin sihirli değnek rolü atfetmeye çalıştığı ulus-devlet tüm farklı toplumsal kimlikleri tek bir kimliğe

sıkıştırmaya yönelir. Farklı farklı özgünlüklere sahip toplumsal kimlikleri değersiz görüp yok saymak, tek tipe indirgemek o toplulukların her birine yapılmış en büyük kötülük olur. Bu anlamda ulus-devleti örgütlenmiş ve eyleme geçmiş en büyük kötülük olarak niteleyebiliriz. Kuşkusuz ulus-devletle biriken iktidar olgusunun bir tarihselliği vardır. Ki bu karakterinin anlaşılması son derece önemli olmaktadır. İktidarın örgütlenmiş hali olarak devlet 5 bin yıl öncesinde oluşmaya başlar. Zihinsel ve kurumsallığıyla varlığını kesintisiz olarak günümüze kadar devam ettirir. Haliyle devlet yapılanmasının başlangıcından günümüzdeki ulus-devlete kadar geçen zaman içerisinde toplumsal değerler hep bir saldırıyla karşı karşıya kalmıştır. Zira iktidar olgusu toplumun doğasıyla hiçbir şekilde bağdaşmaz. Toplumsallık ile anlamsallaşan hakikate karşıt bir öze sahiptir. Toplumsallığın güçlü ve diri olduğu an ve mekanlarda iktidarcı zihniyete dayanan güçler yer edinemezler. Haliyle kesintisiz bir seyir izleyen devlet yapılanmaları her daim toplumsal doğalara çok yönlü müdahalelerde bulunarak kendine kalıcılaştırmaya çalışır. Bunun için toplumsallığın bilinç, anlam ve maneviyatına yönelerek toplumsallığı dağıtarak ve iradesini kırarak kendine tabi kılmak ister. Zira iktidar doğası gereği başka iradeye ve başka bilince tahammül etmez. Başka varlığı kabullenmez, tanımaz başka bir varlıkla ilişkisi tek yönlüdür; kendine tabi kılar. tabi kılamadığını ise yok etmeye ve kırmaya yönelir. İktidarı bu şekilde özetlemek mümkün. Fakat ulus-devlet yapısallığında biriken iktidar düzeyi ile kendinden önceki tarihsel süreçteki devlette somutlaşan iktidar düzeyi arasında bir fark da söz konusudur. Altını çizerek belirtmek gerekir ki söz konusu olan sadece "düzey" farkıdır. Ulus-devlet yapısallığında bu düzey en üst zirvesine ulaşmış olur. Çünkü biliniyor ki, tarihsel zaman içerisinde iktidar güçlerinin oluşturduğu ve süreklilik zeminine kavuştuğu devletli uygarlık, uğradığı tüm coğrafyalarda etnisiteleri, kabile, aşiret ve halkları hegemonyası altına alarak, sömürü aracına dönüştürmek istemiştir. İstisnalar dışında toplumsal kimliklere, kültürlere yönelik sistemli yok etme hedefiyle yönelmemiştir. Bu durum kapitalist modernite sürecinde aşılmış, ulus temelli iktidarlaşmayla kültürlere, dillere ve bir bütün tüm farklılıklara yönelik sistemli saldırılar başlatılmıştır. Yani ulus-devletle artık genel bir sorun halinden çok daha öte varlığın inkarı ve imhası; toplumsal kimliğin, kültürün kırımı söz konusu olur. Türkiye'nin Kürt halkına olduğu kadar, Kürdistan'daki ve Anadolu'daki diğer tüm halklara karşı geliştirip uyguladığı uygulamaya devam ettiği politika, bu zihniyetin ürünü olmaktadır.

Diğer yandan ulus-devletin "dini" konumunda olan milliyetçilik, bulaştığı her halkın bilinci de zehirler. Ait olduğu milliyetini-ulusunu en üstün görme, gösterme ve dayatma gibi 'cezbedici' bir düşünsellikle toplumlar arasında köklü bir kopuşu da başlatmış ve körüklemiş oluyor. İktidar oyunun basit ama yakıcı bir sahnelenmesi, ulus-devlet sınırı içinde korkunç bir makina misali yurttaşı saydığı her bireyi aynılaştırm , homojonleştirme operasyonları olarak hayat bulur. Çünkü bireyin ("yurttaşının") farklı kültürel, dilsel, inançsal aidiyetini kabullenmez; tek tipleştirir.

Ulus-devleti örgütlenmiş ve eyleme geçmiş en büyük kötülük olarak niteleyebiliriz

Tek ama tek aidiyetini kılmaya yönelir. Aslında son tahlilde tek aidiyetli kılınmaktan da öte, aidiyetsizleştirilir. Olan, yapılan ve hedeflenen tümden ulus-devlet sahibi güç ve çıkar odaklarına tabi kılmadır. Zaten ulus-devlet, varlığını diğer toplumsal farklılıkların asimile edilmesi, yok edilmesi üzerine bina eder. Tek dil, tek din, tek devlet, tek bayra , tek vatan gibi çok hastalıklı ifade ve uygulamalarla köklü bir dejenere ve asimilasyona yönelir.

Genel olarak da belirtilebilir ki; iktidar olgusu kendini örgütlülüğe ve yapısallığa kavuşturduğu oranda etki etme gücünün düzeyi de artar. Tabi kılma ve kırıma uğratma iktidarın yoğunluk düzeyiyle de doğru orantılıdır. Özü ve özeti maddi ve manevi tüm değerlerin kendisinde toplanmasına dayanır. Doyumu asla mümkün olmayan bir hastalıktır ve el koyma, sömürme daimi devrede olan özelliğidir. Kuşkusuz bunu maddi gerçeklik üzerinden yaptığı kadar manevi/ düşünsel yönler üzerinde de yapar. Nasıl ki toplumun tüm farklılıkları

birer anlam odağı ve yoğunluğu olarak kimlikleşiyorsa iktidar olgusu ve yapısallığı da tüm bunları tekeline almaya çalışır. Bunu başarabilme için özgünlüğü ve bilinci yok eder. Özünden boşaltır, anlamsızlaştırır ve kimliksizleştirir -ki bu geniş anlamda bilinç ve iradeden düşmedir. Diğer bir ifadeyle köleleşme halidir. Kimliksizleştirme derecesi ve derinliği gerçekleştiği oranda o toplumsal varlık yok edilmiş olur. Soykırım kavramıyla anlatılmak istenen vahşi sonucun açık bir ifadesidir. Bunu kimlik kırım, anlam kırım veya kültür kırım gibi kavramlaştırmalarla ifade etmek yanlış olamayacaktır. İktidar zihniyetinin kurumsallığı olan devlet ve güç odaklarının tarihsellik içerisindeki tüm uygulamalarını böylesi açık ve net nitelemelerle ifade etmek son derece önemlidir. Çünkü buna karşı varlığın öz savunma gerçeği olan direniş hakikatini de göstermiş olur.

Kapitalist modernite zihniyetinin ulus-devlet olarak yapısallığa kavuşup Ortadoğu'ya yönelmesiyle kimliklerin varlık ve özgürlük sorunsallığı çok yakıcı haliyle gündeme girmiştir. Bu esasında iki temel nedene bağlanabilir. Birincisi, toplumsal kimliklerin maruz kaldığı saldırı düzeyi ve ikincisi, ontolojik gerçekliğin bir gereği olarak kendi hakikatini ifade ve yaşama arzusudur. 200 yıl öncesine dayanan kapitalist modernite saldırısı güncelde son derece ağır ve tahripkar sonuçlar çıkarmıştır. Haliyle her toplumsal kimlik yakıcı bir şekilde varlığını koruma sorunsallığıyla karşı karşıya kalır. Varlığını koruma arayışı aynı zamanda özgürlüğünü sağlamayı da daha bir yakıcı olarak gündeme getirir. Bunu en çok belki de Kürt halkı şahsında görmek mümkün ve elbette kürt halkının yanı sıra tüm Kürdistani kimlikler açısından geçerlidir.

Çok sayıda farklı toplumsal kimlikleri barındıran Kürdistan, sosyal doku olarak bir nevi tüm Ortadoğu'nun özeti gibidir. Farklı kültürel, etnik, dinsel ve mezhepsel kimliklerle doludur. Toplumsal kimlik bağlamında bu kategorilerin her birinin kendi içinde özgünlükler taşıyan hususları vardır. Evrensel hakikatteki farklılıklar misali, toplumsallıkta da özgünlüklüklerin yalın isimlendirilmesi olan kimliksel oluşumları bir zenginlik, estetik ve anlamlı varlıklaşma olarak görmek gerekir. Kürdistan somutuna bu pencereden baktığımızda oldukça zengin bir tabloyla karşılaşırız. Tarihsellikte de, güncellikte de bu tablo geçerlidir.

Açıkçası toplumsal kimliklerin somut adlandırmalarını sıralamayı kalkmak o kadar da "kolay" değil. Zira bir bütün Kürdistan düşünüldüğünde farklı kimliklerin çokluğu uzun bir listeyi oluşturur. Toplumsal kimlik söz konusu olduğunda nüfus oranı veya bir statüye sahip olup olmaması üzerinden bir değer ölçüsü oluşturulamaz, oluşturulmamalı. "Azınlık" , "çoğunluk" vb. adlandırmalar bu anlamda sorunlu bir durumu ifade eder. Zira her toplumsal kimliğin taşıdığı bir anlamsal yoğunluğu ve hakikati var. Her bir kimliğin hakikatini bir diğeriyle kıyaslamayı gerektirmez. Olsa olsa anlaşılmayı, tanınmayı ve saygı duyulmayı gerektirir. Bu genel vurgulardan sonra Kürdistan'da varlığını sürdüren kimi toplumsal kimlikleri örnek kabilinden sıralayabiliriz. Kürdistan'ı yakın çevresiyle birlikte düşünerek baktığımızda birer kadim kültür olarak Kürtlerin yanı sıra Ermeni, Yahudi, Fars, Arap, Asuri-Süryani-Keldani, Türk, Türkmen ve hatta Kafkas kökenli etnisiteler görülür. Her bir tarihsel-kültürel kimliğin inançsal bağlamda hem kendi içinde ve hem de birkaç kimliği belli oranda kapsayacağı temelde özgünlükler taşıdığı da görülebilir. Örneğin ibrahimi dinler olarak ifade edilen Musevi, İsevi ve Muhammedi dinsel kimlikler ve her birinin çok sayıda mezhep ve tarikatları içerdiği yeterince biliniyor. İbrahimi dinlerle şu veya bu şekilde bir ilişkiselliği kurulsa da tarihselliği ve özü itibariyle Zerduşti gibi kadim inanç sistemlerine dayanan Ezidi, Alevi, Yarasani, Kakai gibi kimliksel oluşumları da eklemek mümkün ve gerekli…

Kürdistan'da Kimliklerin Çokluğu

Ulus-devlet, zihniyeti ve uygulamasıyla Kürdistani tüm kimlikler üzerinde kasırga misali esmiştir. Güncel siyasal ve toplumsal ağır sorunlar bununla doğrudan bağlantılıdır. Çok sayıda kültürel-dilsel, etnik kimliklere ev sahipliği yapan Kürdistan mevcut durumda bir bütün olarak soykırım kıskacındadır. Hem kültürel ve hem de fiziksel açıdan soykırımın yürürlükte oluşu, çözümün de aciliyetini ve kalıcığını dayatır. Kürdistan zihinsel ve kültürel olduğu kadar, maddi anlamda da çözüm potansiyeline fazlasıyla sahiptir.

"Toplumsal sorunlar zihnen çözümlenmedikçe yapısal olarak da çözüme kavuşamazlar" diye altını çizerek özellikle belirtir Abdullah Öcalan. Toplumsal aidiyetlerin oluşması zihniyet düzeyinde gerçekleştiğine göre, demokratik ulusu kavram ve kuram olarak zihinsel zeminin bir yansıması olarak düşünebiliriz. Kürdistan coğrafyasında oluşan çoğul kimliklerin tarihselliği de bu yönlü bir zeminin ifadesidir. Toplumsal tüm örgütlülük, birlik, kurum ve kuruluşlar bu zeminin bir bileşenini oluşturur. Demokratik ulus zihinsel bir ortaklık ve bütünlük olduğuna göre dayanacağı temel kriter ve özellikler de söz konusu olur. Haliyle maddi yön kadar, anlayış ve anlamsal düzeyde de demokrasi ve özgürlüğün boy vereceği bir zemini öngörür. Bu zemin varoluşsal bir olgu ön plana çıkar.

Toplumsal kimliklerin farklılığı ve çokluğu açısından gül bahçesi misalidir Kürdistan

Açıktır ki, toplumsal kimliklerin farklılığı ve çokluğu açısından gül bahçesi misalidir Kürdistan. En dar gruptan en geniş toplumsal birime kadar her toplumsal kimliğin bir hakikati temsil ettiği göz önüne getirildiğinde, Kürdistan'ı toplumsal hakikatların gül bahçesine benzetmenin yerinde olduğu anlaşılır olacaktır. Her varlık varoluşsal özelliği gereği bir biçimde kendini ifadeye kavuşturmaya yönelir. Bu onun özgürlük eğilimine de işaret eder.

Tarihten günümüze değin çok sayıda farklı kimlik ve kültürlerin, Kürdistan coğrafyasında iç içe, yan yana ve bir bütünlük içinde yaşaması güncele ve geleceğe cevap oluşturabilecek demokratik ulus inşası için güçlü bir zemin de sunmaktadır. Farklılıkların bir arada özgür ve demokratik esaslar temelinde yaşayabileceği bu zemin demokratik ulusun özünü ve hedefini de gösterir. Varlığının derin bilincine ulaşan her topluluk bunu kurumsal ve sosyal yaşam gerçeğinde somutlaştırma ihtiyacı duyar. Her toplumsal-kültürel varlığın kendi öz iradesiyle kendi hakkında düşünüp kararlaşacağı, yanı sıra bunun pratikleşmesine yönelebileceği bir sistem, iktidarcı zihniyet ve uygulamalarının yarattığı tüm sorunlara da çözüm zemini sağlar.

Bu anlamda kapitalist modernitenin ulus-devlet yapısallığıyla halkları, kimlikleri ve kültürleri birbirine karşıt varlıklar olarak konumlandırıp kışkırtmasına son verecek bir felsefeye sahiptir. Zira kültürel bir kimlik diğer kimliklerle ilişkilenme eğilimini bağrında taşır. Karşılıklı olumlu bir diyalektik ilişki söz konusudur. Kendinden yoğunlaştırdığı anlamsallığı ve hakikati çoğaltma ve bir diğeriyle paylaşmaya açıktır. Aynı zamanda etkilenmeye ve almaya da açıktır. Kendi özgünlüğünü korumakla birlikte farklılıkların ortaklaşması üzerinden bir bütünlüğü de oluşturmaya yönelir. Yani özgün kimliğinin yanı sıra yeni bir kimliklenmeyi, doğal olarak daha genel bir bilinçlenmeyi de oluşturur. Zihinsel, manevi ve anlamsal bir bütünlüğün oluşacağı böylesi bir zeminde demokratik modernite birçok boyutuyla inşa edilmiş olur.

Ulus-devletin katı, kapalı ve tekleştiren ulus anlayışına karşı demokratik modernitenin ulus anlayışı çoklu yapıya açıktır. Bilinç ve zihniyet ortaklaşmasına dayanan ulus perspektifi aynı zamanda esnek ve ucu açık bir anlayışı esas alır. Çok dilli ve etnisiteli olabileceği gibi gibi inanç ve siyasi oluşumları açısından da çoklu oluşu yansımaz. Ama aynı zamanda tüm farlılıkları bir bütünlük içinde buluşturacak ortak kimlikleşmeye de açıktır. "Denilebilir ki, üç büyük tek tanrılı dinden her türlü farklı dil, etnisite ve siyasal oluşumlardan müteşekkil bir büyük bölge milleti, yani Ortadoğu ulusu bile oluşturulabilir" (Abdullah Öcalan, *Demokratik Uygarlık Çözümü*, 4.Cilt, Amara Yayıncılık)

Demokratik ulus bilincine sahip olan toplumsal kimlikler kendi aralarında demokratik ve özgürlükçü bir ilişkiyi sağlamaya zihnen ve yapısal olarak açıktırlar. Demokratik modernitenin güncelliği olarak da ifade edebileceğimiz demokratik ulus bilinci, toplumsal kimliklerin tarihsel anlamı ve hakikatlerine paralel olarak farklılıklarını özgürce temsil edebileceği bir çözüm perspektifini de geliştirir. Kürdistan'da bunun inşa mücadelesine yönelen Kürt halkı, demokratik ulusun bedenleşme hali olan demokratik konfederalizmi ya da daha dar ama öz anlamda demokratik özyönetim organ ve iradesini oluşturduğu oranda, toplumsal tüm kimliklerin özgürce yaşayabileceği zemin güçlenmiş olacaktır.

İçindekiler İçin Tıklayınız

Özgür Eş Yaşam

Delal Afşin

Özgür eş yaşam kavram olarak ilk defa Kürt Halk Önderi Abdullah Öcalan'ın Kültürel Soykırım Kıskacında Kürtleri Savunmak adlı kitabıyla gündeme gelmiştir. Kavram olarak yeni olsa da özünde demokratik modernitenin yaşam bulması mücadelesinde yeni toplumsallığın yaratılmasını, bu toplumsallık içinde kadın ve erkeğin ilişkilenme tarzını ifade etmektedir. Sosyalist toplumun insan ilişkileri en özgür buluşmasını özgür eş yaşam birlikteliğinde gerçekleştirecektir. Bu açıdan özgür eş yaşamı doğru anlamak, doğru ilişkilenmelerin temelini oluşturacaktır. Özgür eş yaşamın kavram olarak da anlaşılması önemlidir.

Yaşamın kendisi var olmakla, varlığını devam ettirmekle ilgili bir durumdur. Tüm canlılar için geçerli olan bu durum; insan da bilinçle buluştuğunda varlığına anlam verme daha farklı gelişecektir. Kendi yaşamını belirleme ve oluşturma arayışı güçlenecektir. Yaşamın anlamı özgür olmada somutlaşacaktır. Özgürlük eş-eşit düzeyde katılımı zorunlu kılmaktadır. Evren gerçekliğinde eş olma durumu birbirini tamamlama, büyütme ve çoğaltma anlamında eş-eşitlikler yaratma durumu olmaktadır. Özgür eş yaşamda özgür ve eşit yaşam (farklılığın özgünlüğünü esas alan) ortaklığının oluşturulmasıdır.

Tüm canlılar için doğal bir durum olan eş yaşam insan şahsında büyük darbeler yemiştir. Ne özgür bir ortam, ne eşlerin özgünlükleri ve iradesi, ne de yaşanacak yaşam bırakılmıştır. Bu da kadın şahsında erkeğe dolayısıyla toplumsal yaşama darbe olmuştur. Bu açıdan özgür eş yaşamın gerçekleşmesi öncelikle kadın ve erkek ilişkilerinin doğru temelde ele alınıp çözümlenmesine bağlıdır.

Kadın ve erkek arasında ilişkiler kavranmadan ne toplumsal düzeyde yaşanan sorunlar anlaşılır ne de bu sorunlar çözümlenebilir. Bu alanda gerçekleştirilecek doğru ilişkilenmeler toplumun yaşadığı sorunlara da çözümü olacaktır.

Sınıflı-devletli toplumlarla birlikte sistematik hale gelen erkek egemenlikli sistem, kapitalist modernitenin iktidar eksenli erkek egemenlikli zihniyeti içinde yaşadığımız dünyayı bir sorunlar yumağına dönüştürmüştür. Ekonomik, ekolojik, sosyal, siyasal, toplumsal, ahlaki sorunlar ile bu sorunların neden olduğu savaşlarla adeta bir kaos ortamı yaratılmıştır. Sistemden kaynaklı bu sorunlar, dünyada olduğu gibi bölgemizde ve ülkemizde de tüm yakıcılığı ile devam etmektedir.

Kapitalist modernitenin erkek egemenlikli zihniyeti, sorunları doğru tanımlamaktan ve çözüm gücü olmaktan da uzaktır. Doğru tanımlanmayan bir sorunun çözümü de doğru temelde gerçekleştirilemez. Günlük yaşamda karşılaştığımız problemler, ister ekonomik ister toplumsal isterse ahlaki olsun özünde insanlığın özgürlük sorunu olarak karşımıza çıkan; bütün sorunların kaynağında kadın ile erkeğin özgür birliktelik temelinde ortak yaşamı yaratamaması yatmaktadır. Kadın ile erkeğin özgür birlikteliğinin gerçekleştirilmesi için öncelikle erkek egemenlikli zihniyet sistemin aşılması, demokratik modernite çağının yaşam bulması gerekmektedir. Demokratik modernite ise barışı, eşitliği ve özgür yaşamı esas alması itibarıyla özünde kadın modernitesidir. Kadın eksenli yaşamın yaratılmasıdır. Kadınla yaşamın bağlantısının doğru temelde kurulması kadın eksenli yaşamın yaratılmasında özgür toplumsal ve tekil birlikteliklerin geliştirilmesinde temel rol oynayacaktır.

Kadın ve Yaşamı

Evrenin kendini var etme ısrarı olan yaşam, oluştuğu ilk andan bu an'a kadar gizeminden ve çekiciliğinden hiç bir şey kaybetmeden devam etmektedir. Yaşamın devam ettirilmesi üzerine evren kendi sistemini öyle bir kurmuştur ki, bu sistem içerisinde olan tüm canlılar birbirini tamamlayan eşleriyle kendilerini var etmektedirler. Eril ve dişil canlılar yaşamın devam ettirilmesinde kendi rollerini oynarken, varlık-yokluk, yaşam-ölüm ikilemi içerisinde yaşama tutunma ısrarı daha güçlü olmaktadır.

Diğer canlılardan farklı olarak düşünsel gelişme kat eden insan, yaşam mücadelesinde kendi yaşamını belirlemede ve yaşama yön vermede daha öndedir. Yaşama anlam vermede, yaşamın gayesini sorgulamada her zaman güzel ve özgür olan yaşama eğilim göstermek de insanların arayışı olmuştur. Yaşamın özgürce yaşanmasının önünde engellerde yine insanlar eliyle yaratılmıştır. Günümüzde yaşam dediğimiz gerçeklik özünden saptırılmış, insan için fiziki olarak soy sürdürme derecesine indirgenmiştir.

Yaşam, anlam gücü kazanmak ve yaşadıklarını anlamlandırmaktır

Liberalizmin insana dayattığı düşünmeden yaşamak ise, yaşam gerçekliği haline getirilmiştir. Oysa yaşam anlam gücü kazanmak ve yaşadıklarını anlamlandırmaktır. Yaşama anlam gücünü katmaksa; niçin, nasıl yaşadığını sorgulamakla başlar. Yaşam, bu sorulara verilecek cevaplarla anlam bulacaktır. Egemenlikçi sitem ve onun son halkası olan kapitalist modernite insanların soru sormasından korkar. Çünkü sorulan her soru kendisi ile birlikte arayışları geliştirecektir. Yaşamın sadece beslenmek, korunmak ve üremek olmadığı, asıl amacın özgürlük olduğunun farkına varılması da özgürlük arayışını güçlendirerek derinleştirecektir. Yaşamın amacının özgürlük olduğunu söylüyor, özgürlük arayışları geliştikçe yaşamın anlam bulacağına inanıyorsak, bireylerin özgür iradeleri ile yaşama katılmalarının da özgür eş yaşamların yaratılmasında önemli role sahip olduklarını kavrayabilmeliyiz.

Birçok dilde kadın ile yaşam kelimesi aynı anlamları taşımaktadır. Kadın ile yaşamın birbirinden ayrılamayacağı gerçekliğini ifade etmektedir. Kadınla yaşamın bu kadar içe içe olması kadının yaşam yaratması ile de bağlantılıdır. Fiziki olarak yaşamı yaratma, yine toplumsal yaşamı oluşturmadaki rolü kadını yaşamla daha da bütünleştirmiştir. Yaşamın yaratılması, toplumsallığın geliştirilmesi kadın eliyle gerçekleştirilmiş, kadın emeği ile yaşama güzellik katmıştır. Jîn-yaşam kelimesinin kendisi yeşeriş, çoğalma, nefes alma, coşkunluk ve süreğen akışı çağrıştırır. Buna rağmen kavramın sorunsallaştırılması yaşamın kendisinin yaşanmayacak düzeye gelmiş olmasından kaynağını almaktadır. Özellikle Kürtçe jîn kelimesine anlamsal ve formsal bağlılığı olan jin-kadın açısından bu tam böyledir. Yaşam, kadın şahsında sorunsallaştırılmıştır.

İktidarın gelişimi kadına olduğu kadar yaşama da büyük darbe vurmuştur. Şehir-devlet-sınıf üçlüsünün oluşturduğu erkek egemenlikli iktidar sistemi, ilk oluşumundan günümüze kadar kadın şahsında yaşamı bitirmeyi hedeflemiştir. Yaşamı yaratan kadın günümüzde yaşam dışı bırakılmıştır. Bedeni, ruhu ve duyguları esir alınmış, yaşamda tüm kötülüklerin kaynağı olarak gösterilen kadına yaşam hakkı dahi tanınmamıştır. Her gün yaşanan kadın katliamları, kadınla yaşam arasında oluşturulan uçurumun derinliğini göstermektedir. Mevcut durumdaki kadınla yaşamak, yaşamın sonu anlamına gelmektedir.

Kadınla yaşam arasında en önemli bağ toplumsallığı bir arada tutma gerçekliğidir. Bu bağ doğru kavranmadığı sürece ne yaşama, ne de toplumsallığa doğru anlam verilebilir. Yaşam kendi içinde oluşturduğu toplumsallığı ile anlamlıdır. Oluşan toplumsallık içinde kadına, kadın şahsında yaşama gerçek değerin verilmesi ile özgür birliktelikler ve anlamlı yaşam gerçekleşecektir.

Kadın Sorunu Değil, Özgür Eş Yaşamın Yaratılmaması Sorunu

Özgür eş yaşamın yaratılmasında temel, kadın gerçekliğine dayandırılmak zorundadır. Kadını eşitlik ve özgürlük merkezine almayan hiçbir çabanın sonuç almayacağının bilinciyle, kadın özgürlüğünün sağlanmasında her iki cinsinde aktif mücadele etmesi sonucu özgür birlikteliklerin ortamını oluşturacaktır.

Yaşamı yaratan ve yaşamın kaynağı olan kadının değerlerine kurnaz erkeğin el koymasıyla başlayan kadının kölelik tarihi, günümüzde tam bir sorunlar yumağına dönüştürülmüştür. Sistemler, zaman ve mekanlar değişmiş olsa da, kadına yaklaşımda esas alınan zihniyetin özü hiç değişmedi. Erkek egemen zihniyeti kadının yaşamda çekim merkezi olması karşısında yenik düşmesinin acısını; kadını lanetli göstererek almıştır ve almaya çalışmaktadır. Kapitalist modernitenin kadın özgürlüğü adına kadın bedenini parça parça bölerek pazarlaması, bu zihniyetin devam ettirilmesinden başka bir şey değildir. Günümüzde kadına "benimdir" diyebileceği bir yaşam bırakılmadığı gibi, yaşam hakkı dahi tanınmamaktadır.

Kadınlar erkek egemen zihniyetin ağır baskısı altında ciddi sorunlar yaşamaktadırlar. Yaşanan bu sorunları sadece kadına ait sorunlar gibi ele almak, toplumsal sorunların çözümünden kaçmak anlamına gelmektedir. Kadın sorunu sadece kadınları ilgilendiren sorunlar değildir. Kadının köleleştirilmesiyle başlayan devletçi sistem, özünde toplumun ve erkeğinde köleleşme tarihi olmaktadır. Hal böyle olunca, kadının özgürleşme problemi erkeğin de özgürleşme sorunu olmaktadır.Zıra kadını iradesizleştiren, köleleştirip egemenlik altına alan iktidarcı erkek zihniyetidir. O yüzden kadın sorunu denince en çok da erkek sorunu anlaşılmalıdır. Zihinsel ve yaşamsal hakikatini yitirmiş erkekliğin inşa edilmesi ile toplumsal sorunlar sökün etmeye başlamıştır. Evrenin en muhteşem ikilisi olarak beliren kadın-erkek ilişkisi bozulduğundan sadece toplumların değil, gezegenimizin de dengesi bozulmaya başlamıştır. Erkek, kadını tahrip ettikçe toplum tahrip oldu, oradan doğa ve ardından tahrip dönüp erkeği vurdu. Özgürlük yitimi böyle gerçekleşti.

O nedenle de demokratik modernitenin özgür bireyi olmak isteyen erkek, kadın sorununu kendi sorunu olarak görmek zorundadır. Devletçi erkek zihniyetini çözerek iktidar konumlarına müdahalede bulunmaları, onun erkeğe sunduğu yalancı zevklerden kopmalı ve sahte yanılsamaların temellerini kırmaları gerekmektedir. Bu olmazsa erkeğin özgürleşmesi sadece bir söylem olmaktan öteye geçmeyecek ve özgür yaşam iddiası kof bir söz olarak kalacaktır. Abdullah Öcalan özgürlük sorununa yaklaşımı tek yanlı ele alındığını geliştirdiği birçok özgürlük teorisinde dile getirmekte ve şöyle demektedir; "Ezilen cins kadın olduğu için, çoğunlukla onlar üzerinde durduk. Fakat erkek kesimi de, en az kadın kadar kurtarılmaya muhtaçtır. Bizim çözümlemelerimizin bu ilişkide önemli oranda erkek çözümlemesini de içerdiğini, en az kadın tipini çözümlediğimiz kadar, erkek tipini de sorunun diğer kutbunda çözümlediğimizi biliyorsunuz. Hatta ulusal kölelikte ve toplumsal düşürülmüşlükte, erkeğin payının kadından daha fazla olması gerektiğini, daha fazla suçlu görülüp sorumlu tutulması gerektiğini bu çözümlemelerin bir sonucu olarak söylüyoruz. Kadın sorumluluk duyamayacak kadar işlevsiz ve güçsüz bırakılmıştır, iradesiz bırakılmıştır. Yani bir yerde, tam yenilgi ve teslimiyet konumundadır. Dolayısıyla kölelik söz konusu olduğunda bir tarafa bırakacağız. Daha başat olan, sömürgeci kurumlarla ilişkide bulunan, dolayısıyla köleleşmemizle daha fazla bağlantılı olan erkektir. O ilişki kuruyor, o ajanlaşıyor, o kendini bir hiçe, bir maaşa satıyor, olası gelişmeleri ilk ele alan odur, sömürgeci partilere ve sömürgeci orduya koşan erkektir. Yalan mı? Hayır. Dolayısıyla en çok sorumlu tutulması gereken öğe durumundadır." Bu belirleme de erkek gerçekliğini ve soruna yaklaşımın nasıl olması gerektiğini açıkça göstermektedir.

Erkek, kadını tahrip ettikçe toplum tahrip oldu, oradan doğa ve ardından tahrip dönüp erkeği vurdu

Demokratik modernitede özgür eş yaşam, nasıl yaşayacağına anlamlı cevaplar verebilmiş insanlarla mümkündür. Sosyalist insan olmanın da temel şartı budur. Özgürlük arayışçısı kadın ve erkekler olarak kadın şahsında tüm topluma dayatılan bu sorunlar özgür eş yaşamın yaratılmaması ve yaşanmamasından kaynaklı sorunlar olarak kavradığımızda, özgür birlikteliklerin yaratılmasında daha aktif mücadele gerekçesi ve zemini olacaktır.

Özgür Eş Yaşam Özgür Toplumsallığın Yaratılmasıdır

Özgür eş yaşam kavramını sadece kadın-erkek arasında yaşanan somut birliktelikte ya da somut birlikteliklerde yaşanan sorunların giderilmesi üzerinden ele alınması, yaşamın sınırlarının daraltılması anlamına gelir. Bu gün dünyanın birçok yerinde sorunlu, kriz ve çökmüş düzeyde olan kadın-erkek ilişkilerinin yeniden ele alınması gerekmektedir. Anlamlı, özgür ve demokratik yaşamın temeli, bu ilişkilere dair kazanılacak zihniyet, ahlak ve kültürle bağlantılıdır. Bunları kazanmakta bu sorunun kapsamı, derinliği, toplumsal varoluşu belirleme düzeyi ile yaşadığı etkileşimin farkında olmakla bağlantılıdır. İnsana, yaşama, doğaya ve kendi varlığına karşı saygısı olan her kadın ve erkeğin bu konuda aydınlanma, bilinçlenme ve kendini eğitip oluşturma sorumluluğu önceliklidir. Demokratik modernitenin yaşamsallaştırılmasında kendini öncü olarak gören insanların, bu sorunların çözümünde aktif rol alması da gereklidir.

Bu konuda yapılan yanlışlar bireyin tüm hayatına damgasını vuracaktır. Ahlaki-politik ve özgür yaşam arayışındaki her birey ve toplum

bu sorunu tanımlamayı ve çözümlemeyi, alternatifler üretmeyi öncelikli görevi saymalıdır.

Sorunun kaynağını bulma ve çözüm yöntemi geliştirme açısından eş yaşamların gerçekleştirilmesinde kadının ve erkeğin birbirini ele alma tarzı önemlidir. Erkek kadını bir insan, bir dost, arkadaş, yaşam eşi olarak görmeyi başaramıyor. İktidar eksenli bakış, ataerkil kültür ve alışkanlıklarında etkisi ile kadını kendine denk olmayan, yani alt derecede, sömürülmesi gereken, ezileni karısı ve sevgilisi olarak görüyor. Kışkırtılmış cinsel güdülerini tatmin eden, soyunun sürdürülmesini sağlayan bir nesne olarak görmektedir. Sistemin kendisine köle kıldığı geleneksel kadın gerçekliği ise, yaratılan sistemde kendine yer bulmak adına erkeğin bu özelliklerini geri yaklaşım ve alışkanlıkları ile beslediğinde ortada aşk adına, sevgi adına özgürlük ve özgür eş yaşam adına yaşanılacak bir yaşam bırakılmıyor. Bu yaşam gerçekliğini Öcalan'ın, "erkek kaplanın kafesinde yem ya da teslim olmuş dişi kaplan, dişi kaplanın kafesinde biyolojik olarak abartılmış bir erkeklik ya da tüm toplumsal kültürüyle kadınsı kültürlü bir kediye dönüştürülmüş erkek kaplan" benzetmesi açık bir şekilde ortaya koymaktadır. Dişi kaplan erkekleşmiş kadını tanımlarken, kadınsı (köle kadın) kültürlü kediye dönüştürülmüş erkek kaplanda kendi özünden çıkarılmış erkeği tanımlamaktadır. Her iki cinste kendi doğallıkları içinde değil de, birbirlerini kullanma temelinde ilişkilendiğinde sorunlar yumağına dönüştürülen bir yaşam gerçekliği karşımıza çıkıyor. Kadın ile erkeğin birbirini fiziki ve ruhsal olarak tükettiği, sevgiden, etik-estetikten yoksun bir yaşamda kadına kendi gerçekliğinden uzak, iradesiz bir duruş, teslim olma hatta ölüm düşerken, kadın karşısında küçük imparator olan erkeğin durumu ise ataerkil-devletçi sistem karşısında kadının konumundan farklı değildir. Bu temeller üzerine kurulan aile gerçekliğinde sağlıklı bir toplumun yaratılması da hayal olmaktan öteye gidemez. Durum böyle olunca sorunlu kadın erkek ilişkileri toplumsal sorunları, toplumsal sorunlar da ekolojik sorunların artarak devam etmesine yol açıyor.

Abdullah Öcalan'ın "Eş yaşamın bir toplumsal inşa olduğunu iyi bilmek gerekir. Bu yaşam eril ve dişil kişiler arasında gerçekleşmez; inşa edilmiş toplumsal kadınlık ve erkeklik arasında gerçekleştirilir. Hegemonik inşanın her iki cinsi sakat bıraktığı, aralarındaki ilişkinin bundan etkilendiği ve hegemonik ilişki olarak yansımasını bulduğu iyi bilinmelidir. Hegemonik ilişkide aşk gelişemez. İnsan aşkında temel şart, tarafların birbirine denk özgür iradeleridir" belirlemesinden de sorunun iki insan arasındaki ilişkiyi çok aşan, toplumsal kapsamda bir sorun olduğu anlaşılmaktadır. İki cins arasındaki toplumsal, politik, kültürel, sanatsal, ekonomik birçok ilişki düzeyinin nasıl tanımlandığı, nasıl düzenlendiği tüm toplumu ilgilendiren bir konudur.

Toplumun özgürlük temelinde sürdürülmesinde eş yaşamın yaşanması önünde engel olan zihniyet ve cinsiyetçi bakış açısının aşılması,özgür birlikteliklerin yaşanmasında önemli bir adım olacaktır. Geliştirilecek yaşam ne kadar kadın ve erkeğin iradesini esas alarak bilimsel, sanatsal ve felsefi olursa o denli sosyalist topluma ve özgürlüğe yol açar. Toplum ahlaki-politik özüne tekrardan kavuşmuş olur. Kadınlar ve erkekler toplumsal yaşamı özgürleştirdiklerinde bireysel yaşamın özgürce yaşanmasına da zemin hazırlamış olurlar.

Nasıl Bir Kadın ve Erkek İlişkisi?

Özgür eş yaşam için özgür koşulların ve kişiliklerin yaratılması özgür ilişkilenmelerinde temeli olacaktır. Köle kadınla yaşanamayacağı gibi egemen erkekle de yaşanmaz. Öncelikle bu gerçek beyin ve yüreklere kazınmadan, özgürlük ve hakikat arayışı gerçek karşılığını bulmadığı gibi özgür ilişkilerin gerçekleşmesinin önünde de engeldir. Kadın ve erkeğin özgürlük felsefesi temelinde gerçekleştireceği bir yaşam için hem kadın hem de erkeğin öncelikle zihniyet devrimini gerçekleştirmesi gerekmektedir. Zihniyet devrimi de demokratik,ekolojik,kadın özgürlükçü paradigmanın kişiliklerde somutlaşması ve yaşam bulmasıdır. Bu açıdan özgür ilişkilerin yaratılmasında kadın özgürlüğünün merkeze alınması gerekmektedir.

Kadınla doğru ve özgür ilişkilenme etik ve estetik öze dayandırılmak zorundadır. Kapitalist modernite ilişkileri tam bu noktada bitirmektedir. Kadınla erkek arasındaki ilişkiler cinsel güdüyü sürekli kılmak ve çok yaşamak derecesine indirgenmiştir. Kadın cinselliğinin öne çıkarılması ve güdülerin şahlandırılması, etik ve estetik yaşama da darbe vurmuştur. Kadın bedeni üzerinden derinleştirilen kölelik toplumun etik değerlerden uzaklaşmasını getirmiş, estetiğin sadece kadının bedeninin güzelliği olarak ele alınması da yaşamın güzelliğini perdelemiştir. Yaşam üzerine indirilen bu kara perdenin kal-

dırılması ve özgür birlikteliklerin geliştirilmesi için kadınla felsefi, sanatsal ve düşünsel olarak paylaşımları geliştirmek yaşama daha bir anlam katacaktır.
İnsanlar dışındaki tüm canlılarda birleşme ve çoğalma türünün devamının sağlayacak tarzda gelişmektedir. İnsanlarda cinselliğin aşırı derecede kışkırtılması ve erkeğin soy sürdürümü anlayışından kaynaklanmaktadır. Biyolojik olarak çoğalma yaşamın gerçek gayesi haline getirilmiştir. Egemen erkek zihniyetinin yaratımı olan toplumsal cinsiyetçi bakış açısı, erkek çocuklara sahip olmayı ayrıcalık olarak sunduğundan; erkek çocuk isteme tercihi önde olmaktadır. Bu da doğuştan kadınların kaybetmesi anlamına geliyor. Özgür birliktelik için cinsiyetçi bakış açısının değişmesi, kadına ve erkeğe farklılıklarını da göz önünde bulundurarak, eşit yaklaşılması zihniyetinin yaşam bulması ön koşul olmaktadır.

Kadınla doğru ve özgür ilişkilenme etik ve estetik öze dayandırılmak zorundadır

Kadına yaklaşımda biyolojik çoğalma esas olduğundan; aşırı nüfus artış ve ondan kaynaklanan ciddi sorunlara yol açmaktadır.Bu sorunlar doğayı ve insan yaşamını birebir etkilemekte, hatta yaşamın kendisi anlamsızlaşmaktadır. Kadını sadece çoğalma ve soyun sürdürülmesinde bir araç olarak gören yaşam felsefesinin çok anlamlı olmadığı kavranmalıdır. Kadınla yaşamın amacı asla biyolojik olarak çoğalma olmamalıdır. Kadınla özgürce yaşama istemi ve arayışının gelişmesi güzel ve anlamlı bir yaşamın yaratılmasını getirecektir.
Kadını mülk gören ve metalaştıran her türden yaklaşımların reddedilmesi gerekir. Kadını evin "ücretsiz işçisi", zevk aracı, çocuk doğurma makinesi olarak gören tutum ve pratikleşen anlayışlar aşılmadan ortak yaşam anlayışı oluşmaz. Kadını özgür bir insan olarak ele almak, düşünce, duygu ve iradesiyle sadece kendisine ait, tercihleri olan zihniyeti her iki cinste de gelişmelidir. Bu iradenin gelişmesi kadını yaşamda nesne konumundan çıkaracak, toplumsallaşma sürecindeki belirleyici rolüne kavuşturacaktır.
Kapitalist modernite özgür eş yaşamın inkârı üzerinde kendisini yaşatmaya çalışmaktadır. Özgür eş yaşamın inkârı, özgür aşkların yaşanması önünde de engel olmaktadır. Toplumsal aşkın zorunlu koşulu olan kadınla erkek arasında anlam enerjisini yitirmiş ve köle toplumun kölece ilişkilerinin anlık olarak üretildiği evlilik koşullarında aşkın gerçekleşmeyeceği çok açıktır. Aşkın gerçekleşmesi; kadının kölelik, erkeğin egemenlik zihniyetinden kurtulmasına, toplumsal cinsiyetçiliğin aşılarak, özgür kadın ve erkek kişiliklerinin oluşmasına bağlıdır. Aşk ancak cinsiyet özgürlüğünün tam sağlandığı, ortak yaşam iradesinin gerçekleştiği, toplumsal özgürlük mücadelesini başarıyla yürütecek kadın ve erkeğin yaratılmasıyla yaşanma imkânı bulacaktır.
Günümüzde aşk; sadece cinsel tutkuya dayalı, egemen erkekle kadınsı kölelik özelliklerinin belirleyici olduğu krizli duruma işaret eder. Erkeklerin en vahşi yöntemlerle ve cinnet geçiren ruh halleriyle çoğunlukla eşi ya da sevgilisi olan kadınlara kıydığı, birbirlerini "seviyorum" derken bile rol yaptıkları bir sahteliktir, ikiyüzlülüktür. İkiyüzlülüğün aşılması ile uyumlu, sevgi-saygıya dayalı, toplumsallığından beslenen ve toplumsallığını besleyen emeğe dayalı, demokratik, özgür ortak yaşam arkadaşlığının yaratılması ile oluşan ilişkiler özgür eş yaşamın ilişki tarzı olabilir.
Özgür eş yaşamın gerçekleşmesinde bireyin ve toplumunun özgürlüğünün iç içe olması gibi bir gerçeklik vardır. Toplumsallığı dağıtılan, özgür yaşam koşulları elinden alınan, yaşam adına birbirlerini tüketen ilişkiler dışında bir şeyi bırakılmayan bir toplumda aşkın ve özgür ilişkilerin yaşanması daha bir imkânsız olmaktadır. Böyle bir halk gerçekliği içinde aşk ancak toplumsal inşanın gerçekleştirilmesi ile anlam bulacaktır. Aşkın iki kişinin duygudaşlığı ya da cinsel cazibesine indirgenemeyeceğini tarihimizde yaşanmış büyük aşkların trajik öykülerine bakarak daha iyi anlayabiliriz.
Derwiş ile Adule'nin, Mem û Zin'in aşklarındaki imkânsızlık ülkesiz aşkın yaşanamayacağı hakikati değil midir? Bu aşklardan ancak demokratik ulusun inşasına aşk derecesinde bağlanarak özgür eş yaşamın yaşanacağı sonucunun çıkarılması ve bunun için mücadele edilmesi daha anlamlı olacaktır.

İçindekiler İçin Tıklayınız

Kapitalist Kente Ekolojik ve Demokratik Bir Alternatif Olarak Kentsel Yerinden Yönetim

Janet Biehl

Yirminci yüzyılda bir dizi Batılı düşünür yerinden yönetimi savundu, ama bunlar arasından merkeziyetçiliğin çok yönlü bir analizini yapan ve onlarca yıl etkili olacak bir yerinden yönetim ideolojisi ve pratiği geliştiren Amerikalı toplumsal kuramcı ve aktivist Murray Bookchin (1921-2006) öngörü ve derinlik bakımından en etkili olanıydı.

Gençliğinde Marksist-Leninist olarak eğitim gören Bookchin, proletaryanın İkinci Dünya Savaşı sırasında yükselememiş olması başarısızlığını derin bir hayal kırıklığı şeklinde yorumladı. Fakat 1940'ların sonunda bir zamanlar yoldaş olan birçokları sosyalist projeyi tamamen terk ederken Bookchin sosyalizmi yeniden ele alarak sürekli kılmaya karar verdi. En nihayetinde, (Rosa Luxemburg'un "Ya sosyalizm ya barbarlık" ilkesine binaen) kapitalizmi kabul etmek barbarlığı kabul etmek olacaktı. Marx hatalı bir stratejide ilerlemiş olabilirdi ama kapitalizm de şeytani bir sistem olmaya devam ediyordu. O zaman kapitalizmin sınırları nelerdi?

1950'lerde Amerika toplumunu inceleyen Bookchin, kapitalist sistemin her zamankinden daha fazla yoğunlaştığını gördü. Sanayi mülkiyet sahipleri, birey ve toplumların iyiliği için değil, kâr sağlamak için hayatın daha da fazla yönünü yeniden düzenliyordu. Her zamankinden daha büyük kazançlar elde etmek adına üretimi yoğunlaştırıyorlardı. Ayrıca, gelecekte sonu gelmeyecek tüketimi garantilemek için tüketim mallarını zamanla değerlerini yitirecek şekilde kurdular. Toplumu birçok yönüyle her zamankinden daha fazla metalaştırdılar. Tüketicileri kendi çıkarları doğrultusunda yönlendirmek için reklamı kullandılar. Kapitalizm, bu ve benzer yöntemler kullanarak insanları "zevkleri, değerleri, düşünceleri ve duyarlılıkları", "düşünce kuruluşlarındaki" bürokratik "ekipler" (ERT) tarafından tasarlanan ekonomik varlıklar haline getirdi.*

Bunun yanı sıra kapitalizm, verim ve kâr adına tarım, sanayi, finans, ham madde gibi farklı sektörler için belli geniş alanların çevresinin kuşatıldığı ve özellikle bu alanlar için ayrıldığı bir şekilde toplumu muazzam bir merkezileştirme ve ulusal iş bölümü sürecinde şekillendiriyordu. "Küresel çapta ve muazzam boyuttaki bir bant sisteminin ara istasyonları" olarak tanımladığı "tüm toplumlar, ekonomik açıdan rasyonel varlıklar olarak [örgütlenmiştir] (ERT)."

Doğa dahi dönüştürülüyor, sağlıklı gıda veya sağlıklı topluluklar yerine kâr elde etmek üzere yeniden inşa ediliyordu. Şehirler hava kirliliğiyle boğulurken fabrikalar havaya ve su kaynaklarına bıraktığı atıklarla nehirleri kanalizasyona döndürdü. Ormanlar yerle bir ediliyor, yeşil alanlar çöle çevriliyor ve tarımsal alanlar ciddi bir hızla erozyona uğruyordu. Büyük sanayi sistemleri küçük ölçekli çiftliklerin yerini aldı. Ekinler artık toprağı işleyen çiftçiler tarafından yetiştirilmiyordu, aksine haşere istilalarını engellemek, yabani otları yok etmek ve "toprak sömürüsünü en üst düzeye çıkarmak" (ERT) için kimyasallar kullanan bir monokültür içerisinde üretilmektelerdi. Hava ve su kirlenmesine bağlı olarak artık rutin olarak gıdalarda görülen kimyasallar, insan sağlığı açısından tehdit teşkil ediyordu. Yurttaşlar bedenlerine yapılan bu hakarete sessiz kalmayıp isyan edeceklerdi. Bookchin, 1950'lerde kapitalizmin sınırlarının

kesinlikle ekolojik olması gerektiğini gördü.
Sanayileşmiş tarım sektörü ile yakın ilişkisi olan devasa kentler "beton, metal ve camdan oluşan büyük kentsel yığınlar" olarak kendi başlarına birer monokültürdü. Bookchin'e göre kent sakinleri "toplumsal olarak atomlarına ayrılmış ve birbirinden yabancılaşmış" haldeydi ve yaşamları rutinleştirilmiş, tasnif edilmiş ve güçsüz bırakılmışlardı. "Sterile edilmiş kentsel alanlara" doldurulmuş, anonim ve apolitikleşmiş kent sakinleri yurttaş olmak yerine "tam bir tüketiciye, duygusuz birer alıcıya" (ERT) dönüşmüşlerdi. Çok uzaklarda yetiştirilen ve kent sakinlerinin kullanımına sunulan gıdalarda, tazelik duygusu yaratmak için koruyucu ve renklendirici maddeler kullanılmasını gerektiriyordu ve "üretildikleri hayvan ve bitkilere en ufak bir benzerlik" göstermiyorlardı.
Enerji üretimi de ulusal iş bölümüyle ilişkilendirilmişti. Bookchin, büyük bir kentin ihtiyaçlarını sürdürmenin muazzam miktarlarda kömür ve petrol gerektirdiğini görmüştü. Bölgesel motifler halinde entegre edilmiş olan çeşitli enerji kaynakları yerine fosil yakıtların merkezileşmiş ve tekli sistemi geçmekte ve "entegrasyon yoluyla çeşitlilik kavramının en temel özü yerle bir edilmekteydi." Sonuç olarak, kentler sadece fosil yakıtlara değil aynı zamanda "güç reaktörleri temel enerji kaynağımız olsaydı bertaraf edilmeyi gerektiren öldürücü radyoaktif atıklara sahip" olan ve tehlikeli sonuçlar içeren nükleer enerjiye de bağlı oluyordu. Dahası, Bookchin'in 1965 yılında yazdığı gibi[1] "sera etkisi" yaratan fosil yakıtlar birkaç yüzyıl sonra atmosferin ısınmasına sebep olarak dünyadaki yaşama bir tehdit oluşturmaktaydı. Sonuçta, çevre sağlığı için fosil yakıtları kullanmayı bırakmak şart olacaktı.
Teknoloji de aynı zamanda merkezileşmişti. Sanayi Devriminden beri uzmanlaşma ve seri üretim, makineleri insanların uzantısı haline getirmek yerine insanları makinelerin bir uzantısı haline getirmişti. Bu bağlamda, Bookchin, yalnızca makinelerin bir uzantısı olan insanların da makineleştiğini yazmıştı (TLT).
Fakat belki de en önemlisi, siyasi sistemin de bürokratikleşmiş, gücü kendisinde toplayan bir devlet aygıtına dönüşerek merkezileşmesiydi. Kararlar, her zamankinden daha fazla anlaşılmaz ve ulaşılmaz şekilde, etkilenecek insanlardan çok uzaktaki toplumsal düzeylerde alınmaktaydı. Bu kararlar, kapitalist sanayinin en ağır koşullarını tecrübe eden insanların değil, kapitalist sanayinin çıkarlarını koruyordu. Ruhsuz ve kişiliksiz bürokrasiler "dayanışma, işbirliği, karşılıklı yardımlaşma ve hatta misafirperverlik ve toplumsal uygunluğu" aşındırmaktayken toplumsal idarenin bürokratik teknikleri insan hayatını düzenleyip bireyi açık veya örtülü baskıyla tehdit ederek dize getirmekteydi. "Endüstriyel yöneticilerin, mühendislerin (…) finansal manipülatörlerin ve piyasa mimarlarının "uzmanlığı" bireyi büyülenmiş şekilde bağlı tutmaktadır. Devlet (güvenlik güçleri, mahkemeler, hapishaneler, resmî kurumlar ve kuruluşlar") insanları denetim ve hâkimiyet altında tutmaktadır (TLT). Bookchin, böyle bir sistemin boyunduruğu altında insanlar arasındaki dayanışmanın ortadan kalktığını ortaya koydu.
Bazıları, merkezileşmenin topluma faydalı olduğunu iddia edebilir. Sonuçta, tüm kafa karıştırıcı aşırılıklarına rağmen daha küçük toplumsal formlara nazaran daha verimli bir işlevsellik üretmiş ve düzeni sağlamıştır. Fakat Bookchin, merkezileşmenin bir felaket olduğunu düşünüyordu. Merkezileşme, bireyi güçsüzleştirmekte ve insanları aktif yurttaşlar yerine pasif tüketiciler ve vergi mükellefleri haline getiriyordu. Toplumu tepeden inmeci şekilde yeniden örgütlüyordu. Toplumu "standartlaştırılmış, yönetilen ve kitleselleştirilen (...) yüzsüz, insanî olmayan bir toplumsal aygıt, (...) niceliksel, istatistiksel bir yaklaşımla, insanı arı kovanı gibi ele alan bir tutumla" (ERT) kapladı.
Hepsinden önemlisi, kapitalizmin ihtiyaçlarına hizmet etiğinden, doğal çevreyle çatışma halindeydi. Bookchin 1964 yılında, "kısacası, doğal dünyada yerel farklılıkları teşkil eden karmaşık ve ince bir şekilde örgütlenmiş ekosistemlere zarar vererek ve oldukça karmaşık bir organik çevreyi basitleştirilmiş ve organik olmayan bir sistemle değiştirerek insanlar, kendilerini bin yıllardır destekleyen yaşamsal piramidi alaşağı etmektedir" diye yazdı. Bu durum hız kesmeden devam ederse "daha yüksek yaşam biçimleri için önkoşullar onarılamayacak şekilde yok olacak ve dünya,

insanlığı desteklemekten aciz bir yer olacaktır (ERT).
1960'ların başında Bookchin, çözümün karar alma yetkisini ait olduğu yer olan insanlara geri vermek, yani yerinden yönetim olduğunu savundu.
Tarımsal açıdan, büyük sanayi çiftliklerinin "sınırları (...) ağaç hatları, çalılar, mera ve çayırlarla belirlenmiş," "geniş kapsamlı bir yerel yönetim" çağrısında bulunmuştur. İnişli ve çıkışlı, dağlık ve engebeli kırsalda bulunan keskin eğimler erozyonu önlemek ve suyu korumak için ağaçla kaplanacaktır. Her bir arazideki toprak dikkatli şekilde incelenecek ve sadece en uygun oldukları bitkilerin yetiştirilmesi için kullanılacaktır" (TLT). Gıda kimyasal olmayan şekillerde üretilecek ve zirai mücadele "bir türün diğerine karşı kullanılmasıyla" (OSE) ve sadece haşere ile mücadeleyi kontrol altına almak için değil, aynı zamanda doğal güzelliği de artırmak üzere, çeşitlendirme ve rotasyon uygulanacaktır. Emek tasarrufu sağlayan traktör, pulluk ve biçerdöverler "tarım makinelerinin ilgili ziraatla çatışma içine girmediği sağlıklı tarımsal uygulamalar" (OSE) için kullanılabilir. Gıda "bölgeye uygun hayvan ve ağaç muhafazasını dengeleyecek şekilde" üretildiği yerin yakınlarında tüketilecektir. Kent ve kasabalar, kırsal alanlar, toplum ve toprak fiziksel olarak yeniden bütünleşecektir.
Devasa kentler ise daha küçük birimlere ayrılacak veya toprakla yeniden bütünleşmiş mahallelerin gücünü artırarak yerinden yönetilecektir. "Dikkatli bir şekilde bölgenin ayırt edici özelliklerine ve kaynaklarına göre düzenlenmiş yeni bir topluluk biçimi, bugün ortaya çıkıp yayılan kentsel hatların yerine geçmelidir," şeklinde yazdı (ERT). Kentler ekolojik bölgelerle, "topluluğun toplumsal, kültürel ve yaşamsal sınırlarıyla" iç içe geçirilerek yeşillendirilecektir. Yerinden yönetilen mahalleler de "doğa tüm kentte görünebilsin diye" kentsel çiftliklere ve parklara ev sahipliği yaparak yeşillendirilebilecektir (TLT). Geçmişte, kentler bu sağlıklı yaşam biçimlerini insan kültürüne sağladığı olağanüstü sonuçlarıyla tecrübe ediyordu. "Batı medeniyetinin kaynağı olan kent merkezleri (…) tarımı kent yaşamıyla birlikte ve ikisini daha kapsamlı insanî, kültürel ve toplumsal gelişmelerle sentezleyerek bir araya getirdi" (OSE).
Enerji açısından, yerinden yönetilen ekolojik topluluklar fosil yakıtları ve nükleer enerjiyi boyut ve zararlarından dolayı terk edecektir. Bunun yerine, güneş, rüzgâr ve gelgit enerjisini kullanacaklardır. Bookchin 1965 yılında güneş ve rüzgâr enerjisinin "genel olarak küçük miktarlarda bize ulaşabileceğini" ve "nadiren birkaç bin kilovat-saat elektrik üretebileceğini" yazmıştır. Dolayısıyla bu enerji kullanımları yerinden yönetilen toplumlar için idealdir. Daha küçük ve yerinden yönetilen topluluklarda ise bu enerji biçimleri "sanayileşmiş bir medeniyetin tüm olanakları" için enerji sağlayabilir. Güneş enerjisi binaları ısıtmak, su kaynatmak, yemek pişirmek, metalleri eritmek ve elektrik üretmek için ümit vadederken sanayide ise güneş fırınları kullanılabilir (TLT). Güneş, rüzgâr ve gelgitlerin kullanımı, enerji kaynakları yerel olacağından, uygunluk durumlarına bağlı olacaktır: "Kıtanın uzak bölgelerinde yoğunlaşmış yakıt kaynaklarına bağlı kalmak yerine toplum güneş enerjisi, rüzgâr enerjisi ve hidroelektrik enerji gibi kendi enerji kaynaklarını en üst düzeyde kullanabilecektir" (OSE). Bazı bölgelerde "en asgari miktarda zararlı yakıtlar kullanarak topluluğun sanayi ve özel kullanımı için gerekli tüm enerji miktarını karşılamak üzere rüzgâr, güneş ve su enerjileri birleştirilebilir."
Üretim teknolojisi konusunda Bookchin 1965 yılında "ikinci bir sanayi devriminin" gerçekleşmekte olduğunu yazmıştır. Minyatürleştirme (her zamankinden daha küçük makineler), otomasyon, sibernasyon ve bilgisayarlı otomasyon, "küçük ölçekli bir üretim sistemine" dönüşebilir ve büyük ölçekli sanayiyi tümden terk etmemizi sağlayabilir. Bookchin, "olabildiğince küçük olan ve birçok topluluk arasında kullanımı paylaşılan" sanayi tesislerinin kurulmasını önerdi.
Bu küçük fabrikalar çok amaçlı olacaktır. "Geniş bir işlev yelpazesi olan makineler tek bir tesiste büyük bir çeşitlilikte ürünler üretebilirdi" ve topluluk ekonomisini (…) daha kompakt, çeşitli, yoğun ve kendine yetecek şekilde" düzenleyebilirdi." Kompakt ve çok yönlü makineler, ayrıca, "geniş çeşitlilikte üretim ve tamamlama faaliyetleri için" yeniden düzenlenebilir (OSE).
Bu makineler de bilgisayarlı otomasyonla çalışır hale getirilebilir. 1965 yılında, "dijital

bilgisayarın yaratıcı olmayan zihinsel eylemlerin tüm külfetini üstlenebileceğini ve elektronik bir "aklın" rutin sanayi faaliyetinin çoğunun koordinasyonu, inşası ve değerlendirmesi için kullanılabileceğini" yazdı (TLT). Rasyonel şekilde örgütlenmiş bir ekonomide makinelerin üretimi ve tamiri için dahi makineler tasarlanabilir.

Fiziksel emeğin yerini otomatik makineler, rutin zihinsel emeğin yerini ise sibernetik otomasyon veya otomatik kendini düzelten kontrol cihazları alacaktır. Özgürleşmiş bir toplumda bu gibi makineler "üretim sürecini angaryadan arındıracaktır" (TLT). İnsanların makine haline getirilmesi yerine "makineler insanlar için çalışacaktır. (...) Sanayi, otonom bir sinir sistemi gibi, kendi başına çalışacaktır" (TLT).

Sonuç olarak ulus-devlet parçalanmak zorunda kalacak ve politik hayat özyönetim için daha küçük birimlere ayrıştırılacaktır. Antik Atina üzerine yapılan bir çalışma Bookchin'e insanların yüz yüze ve demokratik meclislerde kendilerini yönetebildiklerini öğretmişti. İnsanlar geçmişte kendilerini böyle yönetmişlerse bugün bunu yine yapabilirdi. Ulus-devletlerin iktidarları böyle meclisler aracılığıyla yurttaşlara devredilebilirdi.

1980'lerde Bookchin, özgürlükçü yerel yönetimcilik adını verdiği bir programla demokrasi üzerine görüşlerini detaylandırdı. Ona göre, kent mahalleleri ve kent merkezi devrimci bir sahaya dönüşebilir. Yerel yönetimler demokratikleştiklerinde, halk meclisleri hem yerel hem de bölgesel düzeyde konfederasyonlar inşa edebilir. Bu meclisler, politikaları koordine etmek ve yönetmek için konfederal meclislere delegeler gönderebilir. İktidar aşağıdan yukarıya doğru akacaktı. Bu konfederasyonlar büyük ekonomik varlıkları kamulaştıracak ve ekonomiyi "yerelleştirerek" topluluğun mülkiyetine bırakacaktır. Ekonomik hayat konfederal meclislerin kamusal işlerinin bir parçası olabilir ve hayatın maddi imkânlarını herkesin faydası için dağıtabilir (NMA).

Daha fazla yerel yönetim demokratikleşip konfederal oluşuma katıldıkça devlete bir alternatif güç ve kapitalizme meydan okuyan bir sistem olacak kadar güçlenebilecektir. Halkın iradesini ifade eden bu konfederasyonlar iktidarın dönüşümü için kaldıraç görevi göreceklerdir.

İnsanların demokratik ve ekolojik topluluklar içinde kendilerini yönettikleri bir sistemde, insan merkezli bir ekonomi ve kâr ve zarar gibi tüm kaygılardan arındırılmış ve bunun yerine "tamamen insan ihtiyaçlarına odaklanmış" bir ekonomik hayat yaratılabilir. Demokratik özyönetim "ekonomik kararları yerel topluluğun inisiyatifine" bırakacaktır.

Bookchin, "insanların tüm iktisadi faaliyetlerinin tamamen yerinden yönetilebileceğini iddia etmiyorum" ama "bunların çoğunluğu insanî ve toplumsal düzeylere çekilebilir" şeklinde yazdı. En önemlisi, "ekonomik gücün merkezi ulusal ölçekten yerel ölçeğe, merkezi bürokratik formlardan yerel halk meclislerine doğru değiştirilebilir" ve böylece "yerel topluluğun egemenliği ve otonomisi için güçlü ekonomik temeller oluşturulabilir" (TLT).

Yerinden yönetilen ve halkın sorumluluk ve yönetimin halkta olduğu bir toplumda üretim kâr amaçlı değil, aksine topluluğun ihtiyaçlarını karşılamak için yapılabilir. İhtiyaçlar insanîleştirilecek, hayata ve yaratıcılığa daha yüksek bir değer vererek ölçeklendirilecektir" şeklinde yazmıştır. Üretimin yeni standartları geliştirilecek: "Kalite ve zanaat, mevcut olan nicelik ve standartlaşmanın yerini alacaktır. Her şeyden öte, ekonomi ahlaki olacaktır:

Özgür topluluk hayatın temposunu, insanların işlerinin dağılımını, kendi mimarisini ve taşıma ile iletişim sistemlerini daha insanî bir boyuta ölçeklendirecektir. Elektrikli, sessiz, yavaş hareket eden temiz araçlar gürültülü, kirli, yüksek hızlı otomobillerin yerini alarak kent ulaşımında tercih edilen yöntemler olacaktır. Tek raylı sistemler toplulukları bir diğerine bağlayacak ve kırsal alanları yaralayan otoyolların sayısını azaltacaktır. El sanatları seri üretimin yerine geçerek saygı gören konumunu geri kazanacak ve günlük dâhili bir biçim haline gelecekler. İnanıyorum ki yüksek bir mükemmellik standardı, bugün hâkim olan ve kesin şekilde nicel olan üretim kriterlerinin yerini alacaktır; ürünlerin dayanıklılığına saygı, ham maddelerin korunması, modası geçmiş ve merhametsiz bir tüketici toplumunun üretilmesiyle sonuçlanan seviyesiz ve güvenilmez kriterlerin yerini alacaktır. Topluluk hayatın güzel bir şekilde yoğrulduğu bir alan, kültürün canlandırıcı bir kaynağı,

derin bir şekilde kişisel ve daima besleyici bir insan dayanışmasının kaynağı olacaktır (TLT).

Bookchin, ulusal ve uluslararası iş bölümünden tamamen feragat edememememize rağmen, "tarımsal ve endüstriyel yükleri daha geniş alanlar üzerine" yayabileceğimizi düşünüyordu (OSE). Özyönetimlere sahip olan ekolojik topluluklar "ekonomik olarak dengeli ve çok yönlü olacak (…) ve böylece yerel ham maddelerin ve enerji kaynaklardan tam anlamıyla faydalanabilecektir. Bu toplulukların her biri "bütünlüğü sağlamaya çalışacaktır, çünkü bütünlük çevresiyle simbiyotik (ortakyaşar) bir ilişki içinde yaşayan tam ve çok yönlü bir insan üretir" (TLT). Topluluklar bu durumda mümkün olduğu kadar kendine yetecektir.

Ancak eksik kaldıkları durumlarda ise paylaşım yoluna başvuracaklardır. Ürünler, "merkezi bürokratik kurumlar" olmadan "bağımsız, otonom topluluklar arasında paylaşılabilir" (TLT). "Fabrika ve kaynakların" böyle bir paylaşımı, esas itibariyle "topluluklar arasına dayanışmayı" da teşvik edecektir. Otonomi ve karşılıklı bağımlılığı dengeleyerek, "iktisadi yeterlilik, endüstriyel konfederasyon ve ulusal iş bölümü arasında rasyonel ve insanî bir denge oluşturabilir" (TLT).

Bookchin 1960'lardan başlayarak hiyerarşik olmayan, ekolojik ve demokratik bir topluma yönelik olarak öne sürdüğü fikirler için "toplumsal ekoloji" adını kullanmaya başlamıştır. Dersler vermiş, yazılar yazmıştır ama yirminci yüzyılın sonlarında, Amerika Birleşik Devletleri'nde yol hayli engebeliydi. Bu yıllarda kapitalizm gittikçe yayıldı ve ulus devleti her zamankinden daha çok kendi iradesi doğrultusunda dize getirdi. 1980 ve 1990'larda tekelci sermayenin etkisinde kalmış olan ABD hükumeti, toplulukların zararına kapitalizmin güçlenmesine yardım etti.

Hükumetler, merkezileşmeden yana ve kompakt, güçlü ve üretken yerel toplulukları aşındıran, yok eden politikalar uyguladılar. Kentsel dönüşüm programları, yüzlerce güçlü kent mahallesini ezip geçti. Federal konut programları varoşların yayılmasını cesaretlendirdi. Federal enerji politikaları yerinden yönetilen ve yenilenebilir enerji kaynaklarının yerine fosil yakıt üretimini ve uzaktan gönderilen yüksek voltajlı elektrik aktarımını destekledi.

Ancak 1970 yılındaki Dünya Günü, uzaktan beliren ekolojik tahribata karşı genel bir farkındalık oluşturdu ve bu farkındalığın ortasında toplumun bir alternatif olarak yeniden ve kapsamlı şekilde tekrar yapılandırılmasını bir ihtiyaç olarak gördü. Bookchin'in fikirleri, bu yeniden yapılanmanın nasıl gerçekleşeceğini düşünen insanlar arasında da etkili oldu. 2016 yılında, her zamankinden daha fazla insan iklim değişikliğine atıfta bulunmakta ve Bookchin'in fikirler yeni bir önem kazanmaktadır. 1950'lerde ve 1960'ların başında öngörülü şekilde geliştirdiği yerinden yönetim fikirleri, alternatif hareketler ve hatta Bookchin'in adını hiç duymamış insanlar tarafından dahi bilinir olmuştur. Kendilerine "toplumsal ekolojist" demiyorlar ve Bookchin'in çok boyutlu programını savunmuyorlar. Yine de, insanların çevreyi korumaları adına hareket etmeleri açısından güçlendirebilecek daha küçük ölçekte bir topluma olan genel kabule uygun olarak yerinden yönetime bir adım daha yaklaşmaktadırlar.

New Alchemy Institute (Yeni Simya Enstitüsü) Bookchin'den etkilenen John Todd 1969 yılında Massachusetts kentinde New Alchemy Institute[2] adlı enstitüyü gıda, su ve barınma için entegre sistemler tasarlamak için kurdu. Organik tarım, su ürünleri yetiştiriciliği ve kapalı döngü tekniklere öncülük etmiştir.

Blueprint for Survival (Hayatta Kalmak için Bir Plan): 1972 yılında Club of Rome adlı bir düşünce kuruluşu, sınırlı kaynak arzıyla üstsel ekonomik ve nüfus artışının yıkılma aşamasında olduğunu göstermek için bilgisayar simülasyonu kullanarak hazırlanan Limits to Growth[3] (Gelişmenin Sınırları) isimli bir rapor yayınladı. Buna cevap olarak, Britanya'daki Ecologist dergisi de Gelişmenin Sınırları çalışmasında ortaya konulan sorunların çözümünün toplumun yerinden yönetimle örgütlenmesi olduğunu ileri süren A Blueprint for Survival[4] adlı bir rapor yayınladı.

Institute for Social Ecology (Toplumsal Ekoloji Enstitüsü): 1974 yılında Bookchin (Dan Chodorkoff ile) Vermont kentinde Institute for Social Ecology[5] adını verdikleri enstitüyü kurdu. ISE, Toplumsal Ekoloji Enstitüsü yerinden yönetim, sosyalist devrim teorisi ve organik tarım, permakültür ve yenilebilir enerji alanlarında binlerce genç insana eğitim

vermiştir.

Institute for Local Self-Reliance (Yerel Kendine Yeterlilik Enstitüsü): Ayrıca 1974 yılında David J. Morris dâhil olmak üzere Bookchin'in arkadaşları, Washington DC'de Institute for Local Self-Reliance[6] adlı enstitüyü kurdu. Enstitü, insanî ölçekli kuruluşları ve geniş toplumsal mülkiyeti savunmaktadır. Yarım yüzyıldır, topluluklara güçlü yerel ekonomiler inşa etmeleri için araçlar vererek topluluklarının kendi geleceklerini seçmeleri için onları güçlendirmeye yardımcı olmuştur. Aynı zamanda, enstitü, "demokrasiye zarar veren ve yerel toplulukların zenginliklerini onlardan aşıran şirket baskılarını kırmayı" amaçlamaktadır.

Permaculture (Permakültür): 1978 yılında David Holmgren ve Bill Mollison ekolojik sistem modellerinin tarımsal ve toplumsal tasarımlar için kullanımına işaret etmek için permakültür terimini oluşturdular. Permakültür[7] ekolojik tasarım ve mühendislik, organik tarım ve ormancılık, entegre çiftçilik, su ve diğer kaynakların entegre yönetimi ve sürdürülebilir mimarlık ve gelişim alanlarında uygulama bulmuştur.

Environmental justice (Çevresel adalet): 1970'li yıllarda, siyahilerin ve yoksulların hava kirliliğinin merkezine yakın yerlerde yaşamak ve çalışmak zorunda oldukları için en kötü çevresel etkilere maruz kaldığının gözlemlenmesiyle birlikte environmental justice[8] hareketi ortaya çıktı. Örneğin 1983 yılında yapılan bir araştırmada ABD'nin güneydoğusunda yer alan 8 bölgenin tehlikeli atık depolama alanlarının yoksul Afro-Amerikan ve Latin topluluklarının bulunduğu yerlerde olduğu tespit edildi. Çeşitli örgütleri içinde barındıran çevresel adalet hareketi, temiz ve sağlıklı bir çevre yaratmaya çalışarak çevresel ırkçılıkla mücadele etmektedir.

Büyümenin ötesinde ekonomi Kapitalizm, iktisadi büyümesi zorunluluğu nedeniyle çevresel yıkımın temel sebebidir. Çevrenin daha iyi duruma gelebilmesi için iktisadi büyümenin sona ermesi gerekir. Durağan ekonomiler, ekolojik ekonomiler, küçülme[9], büyüme sonrası ve büyüme dışında veya az büyüme ekonomilerini öneren okullar bulunur. Bu okullar 1970'lerde ortaya çıktı ve kendilerini E.F. Schumacher ("Budist ekonomiler") Nicolas Georgescu-Roegen ve Serge Latouche ("küçülme") ile ilişkilendirdi. Bunlar ekonomik başarıyı büyüme ve ekonomik tüketim ile değil, yaratıcılık ve toplumsal katılıma dayanan mutluluk ve refah ile ölçmemiz gerektiğini savundular.

Sürdürülebilirlik: 1980'li yıllar sürdürülebilirliğin veya ekolojik sistemlerin kapasitelerinin süresiz şekilde durmasının sağlanması çağrılarının yükselişte olduğu bir dönemdi. Sürdürülebilirlik hareketi insanların oluşturdukları kurumların çevre üzerindeki olumsuz etkilerini, örneğin kaynak kullanımı, şehir planlama, ulaşım, enerji ve tarımda, azalmasını sağlamaya çalışıyor. Sürdürülebilirlik hareketi, (Bookchin'in imkansız bulduğu bir çaba olan) kapitalizmi sürdürülebilir kılmaya çalışanlarla, radikal yerinden yönetim çabaları içinde olanların bulunduğu geniş yelpazeli bir hareket. 2005 yılında toplumsal gelişme üzerine yapılan dünya zirvesi toplumsal gelişmenin hedeflerini tanımladı. Yakın zamanda "Circles of Sustainability"[10] (Sürdürülebilirlik Daireleri) "hayatın her alanında, ekolojik, ekonomik, politik ve kültürel, sürdürülebilirliğin inşası" için bir araç haline geldi.

Kentçilik: 1980'li yıllarda, arabaya bağlı yaygınlaşmanın durmasını veya geri alınmasını sağlamaya çalışan bir hareket ortaya çıktı. Alternatif olarak yeni kentçilik[11] anlayışı insan merkezli mahalleler yaratmayı hedefleyen, toplu taşıma, bisiklet ve yürümeye önem veren şehir planlamacıları arasında ortaya çıktı. Bazı yeni şehirciler şehir planlamanın da ötesine geçerek şehirciliğin ekolojik felaketi bertaraf etmesindeki bağını öne sürdüler. Yürünebilen şehirler daha az arabaya ve dolayısıyla daha az fosil yakıtına bağımlı olan şehirlerdir. Kaliforniyalı yeni şehirci Peter Calthorpe, "yeşil şehirciliğin muhtemelen iklim değişikliğine en tasarruflu ve etkili çözüm" olduğu fikrini ısrarla savundu.[12] Almanya'nın Freiburg şehrinin bir mahallesi olan Vauban[13], düşük enerji, ekolojik konut ve arabasız sokaklar uygulamasına geçti ve bu nedenle sürdürülebilir şehircilik için "örnek bölge" olarak gösteriliyor. Yürünebilir mahalleler ayrıca yerel demokrasinin temellerinden olan toplumun birbirine bağlılığını da artırıyor.

Kent çiftlikleri: Şehrin içinde ve çevresinde ekinler yetiştirmek Bookchin'in 1950'lerin

başında savunduğu gıda üretimi ve tüketiminin bir araya getirilmesini sağlıyor. Kent çiftçileri yoğun tarımı sağlamak için diğer teknolojilerin yanında çatı bahçesi, kabartılmış tarla yüzeyi, dikey çiftlikler, akuakültür, kent arıcılığı, yem arama ve bahçe tarımını kullanıyorlar. Kent çiftçiliği insanları gıda üretimi konusunda yetkili kılıyor. Tasarrufu sağlıyor ve endüstriyel tarımdan daha az kimyasal gerektiriyor. Kent çiftçiliği[14] yoksul topluluklara gıda güvenliğini sağlamaları ve kendi içinde iş birliği yaparak sağlığın ve refahın arttırılmasını sağlıyor.

Ekokomünalizm: Bu ekolojik felsefe, küçük yerel komünleri, yerinden yönetilen katılımcı bir hükümet, biyo-çeşitlilik arz eden tarım, yerel yeşil ekonomiler ve sürdürülebilir atık yönetimiyle ve "eko köyler" aracılığıyla düşük etkiye sahip yaşam biçimlerini savunur. Terim, 1995 yılında Global Scenario Group[15] (Global Senaryo Grubu) tarafından oluşturuldu. "Daha iyi bir yaşam için vizyon" olarak ekokomünalizm, insanların "hayat kalitesinde, insan dayanışmasının kalitesinde ve dünya kalitesinde" doyum bulabileceklerini ileri sürer. Global Ecovillage Network[16] (Küresel Ekoköy Ağı) dünya çapında ekokomünalizmi desteklemek amacıyla çalışmalar yapar.

Geçiş Kentleri: Geçiş kentleri, topluluk dayanıklılığını, kendine yeterliliğini ve sürdürülebilir yerel ekonomileri artırma projelerini hayata geçiren köyler, bölgeler, adalar ve kentlerdir. Terim 2004 yılında Britanya'da programın fikir babası olan Rob Hopkins'in öğrencileri olan Louise Rooney ve Catherine Dunne tarafından oluşturuldu. Geçiş inisiyatifi genelde yenilebilir enerji, atık yönetimi, yeniden dönüşüm, taşıma, yerel para birimleri ve topluluk bahçeleri ve kent bahçıvanlığı dâhil olmak üzere gıda üretimine odaklanır. 2013 Eylül ayı itibariyle, dünyada 43 ülkede 1000'den fazla geçiş inisiyatifi bulunmaktaydı. 2006 yılında kurulan Transition Network[17] (Geçiş Ağı) iklim tahribatlarının muhtemel etkilerini engellemek için toplulukların öncülük ettiği yanıtları destekler.

Post Carbon Institute (Karbondan Sonra Enstitüsü): Post Carbon Institute[18] yaşadığımız ekolojik krizlerin, iklim tahribatlarının, biyo-çeşitliliğin kaybolması, doğal kaynakların kurutulması ve ucuz enerjinin son bulmasının günümüz eşitsizlik ve yoğun işsizlik gibi ekonomik krizlerinden ayrılamayacağını savunur. Bu sorunlar birbirleriyle bağlantılı olduklarından, birbirinden ayrı tutarak çözülemez. PCI, buna yanıt olarak gelişim sonrası ekonomileri destekler ve karbon sonrası dünyayla yüzleşmek için topluluk dayanımını güçlendirmeyi savunur.

Next System Project (Sonraki Sistem Projesi): Tarihçi ve politik ekonomist Gar Alperovitz tarafından başlatılan Next System Project, çalışanların sahip olduğu kooperatiflerin yaygınlaşmasını savunur. Şu an yükselişte olan bu toplumsal kurumlar genelde eşit ve yeşil olup kazançlarını çevresel, toplumsal ve toplumsal amaçlı hedefler için kullanırlar. Next System Project[19], birbirine bağlı krizlere çözümler üretmek için yılları kapsayan bir proje yürütmektedir. Yeni ekonomi hareketi denilen oluşumun bir parçasıdır. New Economy Coalition[20] (Yeni Ekonomi Koalisyonu) yaklaşık 200 ile 250 yeni ekonomi liderinin ve kuruluşun bir araya geldiği gevşek bir çatı oluşumudur.

350.org Bu ünlü uluslararası hareket[21], en büyük 200 fosil yakıt şirketindeki hisselerini çekmeleri için üniversitelere, kiliselere, kentlere ve işletmelere baskı uygular.

Bunlar günümüzde bir şekilde alternatif moderniteyi yaratmak için çalışan pek çok gruptan yalnızca birkaçıdır. Ekolojik sorunun, yerelin bir ölçüde güçlendirilmesini ve toplumsal yapının daha insanî bir ölçekle yeniden yapılandırılmasını gerekli hale getirdiğinde herkes hemfikir. Hiçbir biçimde baskıcı olmayan ve genellikle küçük, ama gün geçtikçe büyüyen bu yapılar, kendini onarabilen ve temizlenmiş bir ekolojik geleceğe giden yolu işaret ediyor.

Avrupa ve Kuzey Amerika'da neoliberalizmin iktidarı, insanların ellerindeki zenginliklerini aşırmakta ve tam hız yarattığı çevre felaketlerini görmezden gelmekteyken eski engellerin bir bir önünden çekilip savrulduğunu görüyoruz. Devletin dayattığı kemer sıkma rejimleri altında yoğun emekle çalışan Avrupa'da ise işsizlik artıyor. Pek çok Amerikalı da hayatını sürdürmek için birden fazla işte çalışmak durumunda. Sonuç olarak mevcut devlet ve ekonomik kurumlar yakında bir meşruiyet kriziyle ve halk ayaklanmasıyla karşı karşıya kalabilir. Günümüzde yeniden dirilen sol, gün geçtikçe yukarıda bahsettiğimiz grupların

hedeflerini ve vizyonlarını paylaşıyor. Ekolojik krizle ilgili bilinç yayılıyor, yerinden yönetimin gerekliliği daha geniş çevrelerce kabul ediliyor ve başkaldıran halklar, politik bir kurum olarak özyönetimi tesis etmek ihtiyacını yaşayacaktır.

İnanıyorum ki Bookchin, yurttaşların ve onların birliklerinin direkt kararlılığı ve etkinliği olmaksızın yeni topluma dair ekolojik ve ekonomik vizyonların gerçekleşmesinin mümkün olamayacağını söyleyecektir; bu, özgürlükçü yerel yönetimciliktir. Halk toplumsal, politik ve ekonomik hayatı doğrudan kontrolü altına almadıkça, yukarıda toplumun direnci için bahsedilenlerin hiçbirine ulaşamayız ve kapitalizm biyosferi mahvederek yoluna devam eder.

Kürt Özgürlük Hareketi, muazzam bir iş başararak halk meclisi demokrasisinin uygulanabilir olduğunu kanıtladı. Bilinçli olarak politik bir şekil alan demokratik konfederalizm, konfederal halk meclislerinde yüz yüze karar alma mekanizmasını sağlıyor. Kavramın özünde Bookchin'in özgürlükçü yerel yönetim fikri yer alsa da Kürt hareketi bunu kendi koşullarına uyarlamayı başardı ve Suriye'nin kuzeyinde bulunan, Rojava olarak da bilinen bölgedeki üç kantonda uygulamaya koydu.

Bu sistem, Avrupa ve Amerika'da yeniden dirilen sol hareket içerisinden büyük takdir topladı. İspanyol M15 hareketi, radikal halk meclisleri talebiyle bir araya geldi. Nuit Debout, Paris'te Cumhuriyet Meydanında "komünü yeniden canlandır" talebiyle kısmî işgaline devam ediyor. Radikal politik meclisler, ekolojik ve alternatif ekonomik hareketlerle köprüler kurduğu zaman bir değişim gücü haline gelecek ve bunun insanlık ve çoğu diğer yaşam türünün dünya üzerinde bulunmaya devam edebilmesi için son şansımız olduğu bilinciyle belki de durdurulamaz hale gelecektir.

Türkçe Çevirmen: **Çevirmenler Meclisi**

[*] *Bookchin'in yerinden yönetime dair 1950 ve 1960'lı yıllarda geliştirdiği fikirlerinin bu özeti için, yazdığı birkaç kitaptan alıntılar yaptım ve bu kitapların isimlerini şöyle kısalttım:*
ERT: "Ecology and Revolutionary Thought" (1964), http://dwardmac.pitzer.edu/Anarchist_Archives/bookchin/ecologyandrev.html.
TLT: "Towards a Liberatory Technology" (1965), http://dwardmac.pitzer.edu/Anarchist_Archives/bookchin/tolibtechpart2.html.
OSE: Our Synthetic Environment (1962), http://dwardmac.pitzer.edu/Anarchist_Archives/bookchin/syntheticenviron/osetoc.html.
NMA: "The New Municipal Agenda" (1986), http://dwardmac.pitzer.edu/Anarchist_Archives/bookchin/libmuni.html.

İçindekiler İçin Tıklayınız

Yazarın daha fazla bilgi için önerdiği İngilizce internet bağlantılar

[1] http://blog.oup.com/2015/08/murray-bookchin-climate-change/
[2] http://www.thegreencenter.net/
[3] http://www.donellameadows.org/wp-content/userfiles/Limits-to-Growth-digital-scan-version.pdf
[4] http://www.edwardgoldsmith.org/1123/a-blueprint-for-survival-preface/
[5] http://www.social-ecology.org/
[6] https://ilsr.org/
[7] http://permaculturecommons.org/
[8] https://www.nrdc.org/stories/environmental-justice-movement
[9] http://clubfordegrowth.org/
[10] http://www.circlesofsustainability.org/
[11] http://www.newurbanism.org/
[12] http://grist.org/urbanism/2011-02-16-peter-calthorpe-on-why-urbanism-is-the-cheapest-smartest-way-to/
[13] http://www.theguardian.com/environment/2008/mar/23/freiburg.germany.greenest.city
[14] http://www.fao.org/urban-agriculture/en/
[15] http://www.gsg.org/scenario_descriptions.html
[16] http://gen.ecovillage.org/
[17] https://www.transitionnetwork.org/
[18] http://www.postcarbon.org/
[19] http://thenextsystem.org/
[20] http://neweconomy.net/
[21] http://350.org/

Ottan Süt, Sütten Ot

Abdullah Aysu

Özet

Avcılık ve toplayıcılık döneminde kadınlar toplayıcılık yaparken doğal olarak doğayı da gözlemliyorlardı. Topladıkları ürünleri üretebileceklerini bu gözlemler sonucunda fark ettiler, denediler, üretmeyi başardılar. Böylelikle toplayıcılıktan üreticiliğe geçtiler. Daha sonra bitkileri ıslah ederek devamlı geliştirdiler.

Kadınların bu değişimi başarması insanların göçebelikten yerleşik duruma geçmesine vesile oldu. Yerleşik düzen avcılık yapan erkeklerin hayvanları evcileştirme güdüsünü geliştirdi. Zamanla erkekler, hayvanları doğadan tümden koparmadan, doğadaki yaşamlarına fazlaca yabancılaştırmadan (taklit ederek), sadece davranış ve alışkanlıklarını biraz törpülemek suretiyle evcileştirdiler, sosyalleştirdiler.

Erkeklerin evcilleştirerek, sosyalleştirdikleri hayvanlar bu süreçte doğada kendilerini koruma yetilerinin bir bölümünü yitirdi. Bu kez onları dışarıdaki düşmanlarına karşı korumak gerekti. İşte geçmişte doğada onları avlayanlar, yeni yaşamlarında hayvanları doğadaki düşmanlarına karşı korumak için çoban oldular. Hayvanları güttüler, düşmanlarına karşı korudular. Avcılık sürecinde kullandıkları sopalarını (silahlarını) da, artık onları avlamak (öldürmek) için değil, koruma amaçlı kullanmaya başladılar.

Zaman geçtikçe hayvanların bazıları toprak işlemede, bazıları çeki, bazıları da binek hayvanı olarak eğitildi ve kullanıldı.

Ayrıca hayvanların dışkısı bitkisel üretimde, bitkisel üretimin ürünleri de hayvan yetiştiriciliğinde değerlendirildi. Bu sayede tarımsal verimlilik arttı. Bitkisel üretim ile hayvan yetiştiriciliğinin birlikteliği aileleri besledi, geçindirdi, sırtlarını giydirdi. Bu faaliyeti medeniyetler, tarım olarak isimlendirdi.

Tarımın hayvan yetiştiriciliği ile bitkisel üretimin bir arada yapılışı yakın zamana kadar ekolojiyi korudu, aileleri bir arada tuttu, toplumların bir arada yaşamasına olanak sundu.

Bugün ise bize dayatılan kapitalist sistem, hayvan yetiştiriciliği ile bitkisel üretimi ayrıştırdı. Bu ayrıştırma sonucunda doğa tahrip olmaya, aileler çözülmeye (göçe), ailelerin çözülmesiyle birlikte topluluklar tespih danesi gibi dağılmaya başladı.

Bu yazının konusu tarımın dağılmasının nedenleri, dağılmanın aşamaları ve dağılmaya koşut olarak, beslenme kültürümüzün değişmesi, ekolojinin tahrip olması, iklimin değişmesi, bütün bu değişimlerin sağlığımız üzerine etkisinin yanı sıra çiftçilerin yoksullaştırılmasındaki rolünü hayvancılık üzerinden kısa bir biçimde anlatmak olacaktır.

Giriş

Bitkisel üretim ile hayvan yetiştiriciliğinin bir arada yapıldığı işin tarım olduğunu belirtmiştik. Bu iş, bir arada yapıldığı sürece birbirine destek oldu, dayanak oluşturdu. Çiftçiyi üretim girdisi temin edici şirketlere muhtaç kılmadı; üretim sürecini bağımsız organize etti.

Örneğin, çiftçiler, hayvanın dışkısını bitkisel üretimde kullandığında gübre şirketlerinden para karşılığında kimyasal gübre almak zorunda kalmadı. Bir temin ediciye bağımlı olmadı. Parası cebinde kaldı. Kimyasal gübrenin neden olacağı ekolojik tahribat ve sağlık riski gibi diğer olumsuzlukların da önüne geçti.

Bitkisel üretimin ürünlerini ve/veya hayvan yemini doğrudan doğadan (mera-yaylak ve otlaklardan) sağladı. Hayvanlarını buralardan besledi. Yem fabrikasının ürettiği karma/fenni yeme çiftçi muhtaç olmadı. Bu yetiştiricilik tarzı çiftçileri temin edici yem şirketlerine sömürtmedi, bağımsızlaştırdı. Elde edilen hayvansal ürünler de insan sağlığı için hiçbir zaman risk oluşturmadı, ekolojiye dost bir tarz olan hayvan yetiştiriciliği doğayı tahrip etmedi, tersine destek oldu.

Hayvan yetiştiriciliğinin bir arada yapıldığı tarıma halkımız “ottan süt, sütten ot yetiştirmek” der. Bu üretim-yetiştiricilik tarzı

insanımızın beslenme kültürüne ve yaşam biçimine de uygun bir durumdur.
Tarımın işlevini İngilizlerin tarıma verdikleri ismi açıklayarak, tarımın ne için ve nasıl yapılması gerektiğini başka bir bakış açısıyla bakalım:
İngilizcede tarım, "agrıculture" kelimesiyle ifade edilir. "Agrı-", yaşam-anlaşmak-uyuşmak, "-culture" ise kültür anlamına gelmektedir. Yani agrıculture, İngilizce'de "yaşam kültürü" anlamına gelmektedir. Başka bir deyişle agrıculture anlam olarak, nasıl yaşanacağının tercihini yapabilme, seçme durumudur, denilebilir. Ancak şu an tarımda yaşananlar böyle değil...
Tarımda yaşananların ne olduğu, hayvan yetiştiriciliği ve yetiştiriciliğin karşıtı olan hayvansal ürün imalatı üzerinden değerlendirmeye çalışalım.

Hayvan Yetiştiriciliği - Hayvansal Ürün İmalatı

Hayvanlar bize et, süt, yumurta ve bal verirler; besleniriz. Yapağı, tiftik, ipek ve kıllarından giysiler yapar; giyiniriz. Dışkılarını araziye bırakır, ondan da toprak ve bitkiler beslenir. Yani, hayvanların her şeyi doğa ve insanlar için faydalı ve gerekli!
Fakat hayvanları yetiştirmeyen, imal edenler de var günümüzde. Sorun da burada!
Şöyle ki;
Bal üretiminde şeker ve yapay petek kullanmayanlar arıcıların faaliyeti arı yetiştiriciliği, tersini yapanlar bal imalatçılarıdır.
Gezebilen yeri eşeleyen, karma yemler yerine doğal yemlerle beslenen, 8-10 tavuğa bir horoz hesabı ile horozlu tavuk ailesinden oluşmuş tavukların eti ve yumurtası tavuk yetiştiriciliğinin ürünüdür.
Kapalı alana kapatıp, yeri eşelemeyen, karma yemlerle beslenen ve gün yüzü görmeyen, -adeta dünyaya gelmeyen- pilicin eti ve et pilici gibi benzer bakılan ve horozsuz tavuğun yumurtası, imal edilen ürün olarak değerlendirilmektedir.
Büyük ve küçükbaş hayvan yetiştiricileri, hayvanlarını mera, otlak ve yaylaklarla buluşturur. Çeşitli ürün arttırıcı katkılı karma yemlerle kapalı alanlarda bakılan hayvanlar yetiştiricilik değildir, onların ürünleri imalattır, denilebilir.
Burada imalat durumu için kısa bir parantez açalım. Hayvansal ürünlerden imalat yapılması yanlış değil, doğrudur, hatta gereklidir. Yani sütten tereyağı, yoğurt, ayran, peynir v.s imal edilebilir, edilmelidir. Ancak süt, et, yumurta, bal v.s ürünlerin kendisi imal edilmemeli, doğanın hayvanlara sağladığı olanakla sürdürdükleri yaşam döngüsü içinde bu hayvansal ürünler elde edilmeli. Verimliliği arttırma amacıyla ıslah çalışmaları yapılmalı. Ancak verimliliği artırma amaçlı doğal olmayan yöntemlerin uygulanmasından kaçınılmalı. Elbette doğal yollarla elde edilen ürünlerden başka gıdalar yapılmalı, imal edilmeli. Parantezimizi burada kapatalım ve kaldığımız yerden devam edelim.
Özgür mera yetiştiriciliği üzerinden büyük ve küçükbaş hayvan yetiştiriciliğiyle ve imalatçılığını biraz açalım.

Mera-Bitkisel Üretim ve Beslenme Kültürümüzde Değişim

Meralar hayvanlar için bedava ve sağlıklı yem sahalarıdır. Meralar azaldığı veya hayvanlar meradan koparılıp içeri kapatıldığı oranda, yemi dışarıdan sağlamak gerekir. Yem dışarıdan sağlanmaya başladığı andan itibaren hayvan yetiştiricileri ihtiyaç duydukları yemi, yem imal eden şirketlerden almak zorunda kalır. Yetiştiricilikteki bu değişimle birlikte çiftçi yetiştirici olmaktan çıkar, hayvan bakıcısı olur ve sömürülür. Hayvan bakıcılarının sömürüldüğü oranda satın alıcı/ kullanıcı da (tüketici) sömürülür. Çünkü hayvancılıkta yem maliyetin yaklaşık %70'idir. Maliyetin yüzde yetmişi merada bedava iken kapalı alanda hayvan beslenmesi paralı hale dönüşür. Maliyete eklenir. Bu nedenle hayvan yetiştirenler ürünü pahalıya mal eder, tüketici paralı hale dönüştürülen yemin yükselttiği fiyattan ürünleri satın almak zorunda kalır. Tüketici de sömürülür. Tek kazanan yem temin edicisi olan şirket olur.
Ayrıca merada beslenen hayvanların ucuz ürünleri bağışıklık sistemini güçlendiren omega-3 bakımından zengindir. İçerde bakılan hayvanların pahalı ürünlerinde omega-3 yok denecek düzeydedir.
Kapalı alanda bakılan hayvanların bağışıklık sistemleri zayıflar, bağışıklık sistemi zayıflayan hayvanın mukavemeti azalır, dolayısıyla sağlıkları bozulur. Antibiyotik ve diğer ilaçların marifetiyle yaşatılır ve verimlilikleri arttırılır. Kapalı alanda beslenen hayvanlardan elde

edilen ürünlerin sağlıklılığı bu ve daha birçok nedenden dolayı daima tartışma konusu olur.

Ayrıca hayvanlar meralardan koparılıp, kapalı alana mahkûm edildiğinde sosyalliklerini ve özgürlüklerini kaybeder. Oynama, spor yapma ve cinselliğini özgürce yaşayamaz.

Açık alan yetiştiriciliğinden kapalı alan imalatına geçildiğinde pek tabii ki beslenme kültürümüz de değişime uğrar.

Şimdi meraların değişim örneği üzerinden doğa, hayvan ve insan yaşamındaki değişime bir bakalım.

Geçmişten Günümüze Mera Değişim Durumu

1928'de işlenen toplam tarım arazi miktarı 6,6 milyon hektardı. Mera varlığı ise 46 milyon hektar civarındaydı. Yani 1928'de çayır mera alanı, işlenen toplam arazi miktarının yaklaşık 7 katı kadardı. Bu oran, aslında doğanın o zamanlarda ne kadar daha yaşanılır olduğunu gösteren bir fotoğraf! Her geçen zaman zarfında bu fotoğraf insan, doğa ve sağlık aleyhinde değişti.

Önce ekili alan ve mera alanı değişim verilerine bakalım.

Ekili alanlar

1928'de 6,6 milyon hektar
1948'de 13 milyon hektar
1950 'de 14.120 milyon hektar
1960'da 23,2 milyon hektar

Mera Alanları

1928'de 46 milyon hektar
1950'de 37,8 milyon hektar
1960'da 28,6 milyon hektar
1980'de 21,1 milyon hektar

Şu an 15 milyon hektarın altına inmiş durumda.[1]

Yukarıdaki verilerin de ortaya koyduğu gibi kapitalizmin ayrıştırıcı tarım politikası böyle yol aldı. Büyük ve küçükbaş hayvan yetiştiricilerinin asli dayanağı olan meralar bu süreçte tarımdaki makineleşmenin hızına bağlı olarak korunamadı. Nüfuzlu, ekonomik yönden güçlü ağalar tarafından talan edildi.

Hayvan Varlığının Değişimi

Mera ve otlak alanlarının daralması hayvan yetiştiriciliğini bir miktar zora soktu. Hayvan yetiştiricilerinin zor durumuna dönemin "sosyal devleti" el attı.

Devlet;

-1952 yılında hayvancılığın geliştirilmesi ve verimliliğin artırılması amacıyla Et ve Balık Kurumu'nu (EBK) kurdu.

- 1952 yılında azalan mera alanına koşut olarak yem konusunu istikrarlı bir zemine oturtmak, bu alanda özel sektörle işbirliği ve ortaklık yoluna gitmek amacıyla Yem Sanayi Türk AŞ'yi (YEMSAN) kurdu. 1964 yılında YEMSAN'ın açtığı yolda özel sektör de yem fabrikası kurmaya başladı.

-1963 yılında üretilen sütü alıp işlemek için tesisler kurmak ve ürünleri satmak, özel sektörü özendirmek üzere ona önderlik etmek, kooperatifleşmeyi özendirmek, kalite ve verimin artırılmasını sağlamak amacıyla Süt Endüstrisi Kurumu (SEK)'nu kurdu.

Kamunun hayvancılık sektöründe düzenleyici olarak ortaya çıkması, görev üstlenmesi köylülerin sıkıntılarını bir nebze giderdi. Kamunun destekleme kurumları aracılığıyla düzenlediği piyasada yetiştirici ürününü satarken, alıcı insanlar gıdayı satın alırken daha az sömürülür oldular. Çiftçiler ancak kamu düzenleme kurumlarının desteğinde yetiştiriciliğe devam edebildiler.

Başka bir deyişle, kamunun KİT'ler marifetiyle arada olması yetiştirici ile satın alıcı (tüketici) çıkarları kısmen de olsa korunabildi.

1970'li yıllara gelindiğinde petrol fiyatlarındaki artan fiyatların etkisiyle dünya yeni bir kriz ile karşılaştı. İthal ikameci ekonomik sistem tıkanıklığa girdi. Kapitalist sistem yeni arayışlara girişti. Neoliberal politikalar lehinde ekonomi politikalar güç kazanmaya başladı. Mevcut ithal ikameci ekonomik politik sistem çatırdamaya başladı.

Türkiye'de 1980'lere kadar canlı hayvan ve hayvansal ürünlerin üretilmesi ve pazarlanmasında YEMSAN, EBK, SEK önemli rol oynadı.

Fakat aynı süreçte gelişmiş ülkelerin elinde et buzulları, süt nehirleri ve buğday dağları oluştu. Bunun üzerine gelişmiş ülkeler, ellerinde biriken tarımsal ürünleri eritme amaçlı tarımda uygulanan ithal ikameci politikaların terki için dünya genelinde politikalar geliştirdi. Ülkelerin serbest piyasaya geçmesi için ekonomik ve politik basınçlar uygulamaya başladılar.

Bu basınç "semeresini" verdi; 1980'ler neoliberal politikaların dünyada tesis edilmeye başladığı yıllar oldu. Devletin ekonomideki rolünün küçüldüğü, şirketlerin yeni esas aktör olarak

öne-ortaya çıktığı, her şeyin şirketlerin lehine düzenlendiği yıllar başladı.
Türkiye de dünyadaki değişen bu yeni duruma göre IMF ve Dünya Bankası yaptırımlarıyla karşı karşıya kaldı. Diren(e)medi. Türkiye tarımında ve gıdada çokuluslu tarım, gıda ve ecza şirketlerini egemen kılacak bir dizi düzenlemeler yapıldı. Tarımın direksiyonu tamamen IMF ve Dünya Bankası'nın eline geçti; onların marifetiyle Türkiye tarım sektöründe özelleştirmeler başladı. Türkiye'de ilk özelleştirilen KİT'ler, hayvancılık alanıyla ilgili oldu.

Hayvancılığın Çöküşü

Hükümeti DYP-SHP koalisyonu oluşturmuştu (Mayıs 1991- Ekim 1995). Başbakan Tansu Çiller, Başbakan yardımcısı Murat Karayalçın, Cumhurbaşkanı Süleyman Demirel'di. İşte tarımda özelleştirmeleri bu ekip başlattı. İlk özelleştirmelere de hayvancılık sektöründen başladılar.
Et ve Balık Kurumu (EBK), 1995-2000 yılları arasında özelleştirildi. Özelleştirilen kombinaların çoğu kapatıldı. Üretim ve fiyatlar yönlendirilemez duruma geriledi.
Yem Sanayi (YEMSAN), 1993-1995 yılları arasında özelleştirildi. Özelleştirilen fabrikaların yarıdan fazlası kapatıldı. Yem fabrikaları ülkenin batısına yığıldı.
Süt Endüstrisi Kurumu da (SEK),1993-1998 yılları arasında özelleştirildi.[2]
Böylece hayvancılıkta kamu aradan çekilmiş, meydan tamamen şirketlere kalmıştı artık.
Hayvan yetiştiriciliğinde önemli bir bölge olan, ekonomisi hayvancılığa göre şekillenmiş, Doğu ve Güneydoğu illerindeki yem fabrikaları özelleştirme adı altında birer birer kapatıldı. Savaş ortamının neden olduğu çatışmalar sonucu meralar yasaklandı. Hayvancılığa dayalı yöre halkının ekonomik yaşamı çıkmaza girdi. Hayvancılık yapamayan halka kamu tarafından telafi edici bir ödeme yapılmadığı için halk mecburi göçe mahkûm oldu. Yine SEK ve EBK'ların özelleştirme adı altında kapatılması, Doğu ve Güneydoğu Anadolu'da hayvancılığı neredeyse bitirme noktasına getirdi.
Kamu aradan çekilince gıda kontrol mekanizması da etkisini yitirdi. Hayvansal ürünlerin sağlıklılığı tartışılır hale geldi. İnsan sağlığı risk altına girdi.
Hayvancılığın serbest piyasaya terk edilmesinin ardından tabir yerindeyse Türkiye genelinde hayvancılık çöktü.
Çünkü YEMSAN'ı alan şirketler ilk iş olarak yem fiyatlarını arttırdı. SEK'i alan şirketler ise süt fiyatını düşürdü.
Sadullah Usumi bu durumu şöyle anlatmaktadır: "Piyasalarda rekabet ortamı yaratan SEK devletin elinden çıkınca süt alım fiyatlarını sanayiciler tespit etmeye başladı. SEK satılmadan önce üreticilerin 18 bin liraya satabildiği sütlerin fiyatları üç beş ay içinde 12 bin liraya düşürüldü. Et piyasalarında denetim kalmadı. Üreticilerden ucuz fiyatlarla alınan et ve süt ürünleri tüketiciye yüksek fiyatlarla satıldı. Süt alım fiyatları sürekli düşürülürken, peynir, tereyağı, yoğurt gibi ürünler zamlandı.1995'te süt fiyatları 12 bin lira iken, kilo başına destek 3 bin liraydı; süt bedellerinin dörtte biri. 1998'de süt alım fiyatları 85 liraya çıktı. Buna karşılık devlet desteği 3 bin liradan sadece 5 bin liraya çıktı. Süt bedelinin 16'da biri…
Bu arada yem fiyatları bir yılda 60 bin liraya tırmandı… Böylece süt üreticilerinin gelirleri azalırken, giderlerinden büyük artış oldu."[3]
Özelleştirmeler sonrasında sektör yerli ve yabancı 6 holdinge teslim edildi. Süt fiyatları sürekli artarken, çiğ süt üreticisinin kazancı çoğu zaman maliyetin altında kaldı.
Yaşamı yukarıdan halk katılımı olmadan kuranlar, halka sormadan kurduklarını böyle yıktılar.
Üretim girdisinin arttırıldığı, elde edilen ürünlerin fiyatının düşürüldüğü, şirket yanlısı, yetiştirici aleyhtarı tesis edilen serbest piyasada hayvan yetiştiricileri, yetiştiriciliği bırakmak zorunda kaldı. Hayvanlarını ellerinden çıkardı. Hayvanlarından yoksun bırakılmayla bir kolunu kaybeden çiftçinin hayatına bu kez kredi kartlarıyla bankalar girdi. Sömürü katlandı. Dayanılamaz boyutlara erişti. Çiftçiler üretemez oldu. Meslekleri olan çiftçiliği terk etmek zorunda kaldılar.
Yani tarımda tahribat, hayvancılık sektöründeki özelleştirmelerle hız kazandı, çiftçiler; rüzgârın önündeki gazel misali savruldular, yerlerinden yurtlarından oldular.
EBK, SEK ve YEM SANAYİ özelleştirilmeden önce, 1980'de 84 milyona civarında olan hayvan sayısı 2009'da 37,7 milyona kadar geriledi. Hayvan sayısı 84 milyon olduğu dönemde

Türkiye nüfusu 45 milyondu. İnsan başına neredeyse iki hayvan düşüyordu, 2009'da nüfus 70 milyon civarına erişti, iki insana bir hayvan düşecek duruma geriledik.[4]

İpek, Yapağı, Tiftik, Kıl, Bal, Et, Süt Üretimi ve Değişim

İpek böcekçiliği can çekişmekte, bitti bitecek durumda. Tiftik üretimi iyice azaldı. İpek ile tiftik üretimi o kadar düştü ki, sanayisini sürdürme kapasitesi bile yok artık. Yapağı ve kıl değerlendirilmesine yönelik çaba ise çok az. Çünkü yapağı ve kılın alternatifini sentetik tekstil ve triko sanayisi üretmiş, doğalın pazarını onlar kapmış ve kapatmış durumda.

Beslenme Kültürümüzün Değişmesi/ Değiştirilmesi

Biz yakın zamana kadar küçükbaş hayvan eti ile beslenirdik. Çünkü ülkenin jeopolitik yapısı, iklim durumu küçükbaş hayvanların yiyebileceği otları yetiştirmeye uygundu. Bitkisel üretimimiz ise serin iklim bitkisi olan hububat yetiştirmeye elverişli; bu yüzden tarım topraklarımızın %75'inden fazlasında hububat yetiştirilirdi. Hububat ile küçükbaş hayvanların birlikteliği çiftçinin ve ekolojinin dayanağıydı.
Şöyle ki;
Çiftçiler genellikle ekim ayında hububat tohumunu toprağa saçmaya başlar. İklimin uygun gitmesi halinde Aralık ayında yeşerir. Yeşeren hububatlara çiftçiler koyunlarını salar, otlatır. Yem ihtiyacının bir kısmını dönemsel olarak bu yolla karşılar. Koyun dişleri ile kestiğinden hububatı yolmaz, ancak otlamak için gezinirken çiğnediği hububat bitkisinin bir kısmını daha boş kalmış bölgelere yeniden ekmiş olur. Çünkü hububat bitkisi çiğnendikçe kardeşlenir, çoğalır. Tarlanın seyrekliği böylelikle giderilirken, gezinen hayvanlar bir miktar dışkısını da bırakarak toprağa besin desteği yapar.
Hububat hasadından sonra tekrar küçükbaş hayvan sürüleri tarlaya otlatmaya götürülür. Hayvanlar biçerin kesemediği sapların bir kısmını keser, yer. Kaba yem ihtiyacını bu şekilde giderirken, diğer yandan bir kez daha dışkısını toprağa bırakarak toprağı besler. Biçerin hasat esnasında döktüğü daneleri de hayvanlar yerden toplayarak yediği samanına katık yapar, bir sonraki yılda ekilecek bir başka tohumun çeşidinin saflığını garanti altına alır. Bu döngü böyle devam eder, gider (di).
Ancak bu döngü şimdilerde uygulanan yanlış tarım destekleme politikaları nedeniyle kırılmış durumda. Kırılan bu döngüler için gelin rakamların tanıklığına başvuralım.
Bakın, 1980 yılında 48,8 milyon olan koyun sayısı, 2011'de neredeyse yarı yarıya azalmış; 25 milyona gerilemiş. Azalan koyun ve keçi sayısına bağlı olarak toplam sütün içindeki koyun ve keçi sütünün payı doğal olarak düşmüş. Fakat bilindiği üzere, gıda üretimindeki her azalma veya artma beslenme kültürünü değişime uğratır.

Süt Üretimi ve Değişim

Manda konusunda Türkiye manda sayısının azalmasına bağlı olarak geriliyor. Geçmişte toplam sütün içinde manda sütünün payı yüzde 1.58 iken şimdi binde 27.
Koyun ve keçi sütü üretiminde de fotoğraf pek farklı değil. TUİK verilerine göre, 1991 yılında koyunlardan elde edilen süt miktarı yüzde 11 iken, 2011'de yüzde 5,9'a, keçilerden elde edilen sütün miktarı ise, 1991'de yüzde 3,3 iken 2011'de yüzde 2,1'e gerilemiş.

Et Üretimi ve Değişim

Dünyada en çok domuz eti üretilmekte ve tüketilmektedir. Dünya toplam et üretiminde domuzun payı yüzde 37,7. İkinci sırayı kanatlılar alıyor. Kanatlı etinin payı, yüzde 35 civarında. Üçüncü sırayı, yüzde 18'lik payı ile sığır eti alıyor (TUİK).
Türkiye et tüketiminin birinci sırasında ise kanatlılar var. Kanatlı eti tüketimi yüzde 70. İkinci sırayı yüzde 28 ile sığırlar, üçüncü sırayı ise koyun ve keçiler alıyor. Fakat geçmişteki et tüketim türü ve ona bağlı beslenme kültürü farklıydı.
1970'de toplam et üretimi içinde koyun ve keçinin payı % 58 idi,
1991 yılında %28'e,
Şimdilerde ise %5'e kadar geriledi (TUİK).
Kırk yılda böyle değiştik.
Gerileyen koyun ve sığır etinin yerini kanatlılar almış durumda.
Türkiye'de kişi başına düşen kanatlı eti tüketimi yaklaşık olarak %95 civarında.
Piliç eti tüketimi 2001 yılında 8.51 kg iken, 2014 yılında 2,5 katı arttı, 20, 7 kg'a yükseldi.
2014 yılı rakamlarına göre kişi başına düşen

yumurta tüketimi 190 adet, kanatlı eti tüketiminin 20 kg olduğu tahmin edilmektedir. FAO verilerine göre 1980 yılında kişi başına ortalama 5 kg tavuk eti tüketimi olurken, 2013 yılı itibarıyla 13 kg aşmış durumdadır.[5]

Türkiye'de bu artış çok daha hızlı gelişmiş; son 10 yılda dünya ortalamasının neredeyse 1,5 katı tavuk eti tüketir durumu gelmişiz.[6] Bu tüketim olumlu yönde bir gelişme olarak görülemez, görülmemelidir. Tüketimdeki bu değişim biyoçeşitliliğin azalmasına, sağlık sorunlarına yol açmakta, iklim değişikliğine olumsuz katkı koymakta, hayvansal beslenme kültürümüzü olumsuz yönde değiştirmektedir.

Biyoçeşitlilik

Tavukçuluktaki bu hızlı değişim, tavuk biyoçeşitliliğini olumsuz etkilemiş; dünyadaki tavuk ırkı sayısı 1132'dir. Endüstriyel tavuk üretiminde kullanılan tür sayısı 19, bunların da sadece 5 farklı ırktan türetildiğini düşündüğümüzde biyoçeşitliliğe ciddi darbe olarak değerlendirebiliriz.

Biyoçeşitliliğin seyrinin böylesine korkunç bir düzeye gerilemesinin temel nedeni dünya genelinde damızlık tavuk üretiminin tamamını sadece 3 küresel şirketin egemen olmasıdır.[7] *Dünyayı Tüketmek;* s.26, Greenpeace Akdeniz Raporu

Aynı şekilde bilinen gezen, toprağı eşeleyen tavuklar ile endüstriyel tavuğun besin değeri ve sağlıklılığı aynı değil. Bunun da sebebi olarak yetişme tarzı ve süresine bağlanmaktadır.

Amerika Tarım Bakanlığı kayıtlarına göre, 1936 yılında New Jersey Tarımsal Deneme İstasyonu'nda yapılan deneme üretimlerinde 6 haftalık bir pilicin ağırlığı, ırkına göre 308 gram ile 435 gram arasında değişmektedir. Aradan geçen 80 yıl gibi kısa bir sürede yarım kilodan az olması gereken bu piliçler 6 haftada 2,5 kg ağırlığa erişmiştir.[8] Uzmanlar bunun nedeni olarak 1950'lerden itibaren tavukçulukta kullanılan antibiyotikleri göstermektedirler. Kullanılan antibiyotiklerin veya antimikrobiyallerin tedavi amaçlı değil, hayvanların yapay ve hızlı kas yapıp, kilo almasını sağlamak için kullanılmaya başlamıştır.

Geliştiricilerin bu şekilde kullanılmasının sağlık sorunlarına neden olduğu alenen dillendirilmekte, fakat üretici firmalar ve yöneten yetkililer bu konuda tepkisiz kalmaktadır.

Kısa sürede doğal olmayan yollardan elde edilen bu tavuk etlerinin ucuzluğu ve hayvansal protein ihtiyacının karşılandığının sanılması; genelde sistemin devamlılığı için gerekli olan ucuz işgücüne destek verirken, diğer taraftan oluşturduğu sağlık sorunları nedeniyle beşeri ilaç sektörünün kasalarını sürekli şişirmektedir.

Hayvancılık, Ekoloji ve İklim Değişikliği

Hayvanlar çıkardıkları metan gazıyla küresel iklim değişikliğinde fazla etkileri olduğu söylenmektedir.

Oysa ki, özgür mera hayvancılığının dışkılarının doğayla tekrar buluşabilme özelliği ve doğanın kendisini yeniden üretmesine katkı koyar.

Bakın, çayırlar dünya toplam toprağının %40'ını oluşturmaktadır. Küresel iklim değişikliğine neden olan karbon salınımı çayır ve meralar absorbe ettiği biliniyor. Merada özgür otlayan hayvanlar, otladığı yere gübrelerini bırakır ve bıraktıkları gübreler otları geliştirir.

Evet, sığırlar karbon dioksitten 25 kat daha zararlı olan metan "geğirirler". Ancak özgür hayvanlar meralara yaptıkları katkıyla bunu tolere ederler. [9]

Endüstriyel hayvancılıkta özgür mera hayvanlarının dışkılarının, doğayı onarma işlevinin aksine ekstra kirletir. Yük bindirir. Hayvanların metan gazı geğirmesiyle küresel iklim değişikliğine yaptığı olumsuz katkıya bu dışkıların çöp olma halinin olumsuz etkileri de eklenmiş olur.

Ayrıca, bitki beslenmesinde kimyasal gübre kullanılması atmosferde nitrik asitin birikmesine neden olmaktadır. Nitrik asitler küresel iklime karbon dioksitten 25 kat daha fazla zarar vermektedir. Kimyasal gübre yerine özgür mera hayvanlarının gübresinin kullanılması halinde küresel iklime verilen zararın önüne geçilmiş olur.

Bir başka gerçek, hayvanların geğirdiği metan atmosferde 10 yıl kalırken, nitrik asitler 100 yıldan fazla kalarak küresel iklime verdiği zarar katlanır.

Kanatlı sektörüne baktığımızda piliç eti ve yumurta üretimi sektörü küresel sera gazı emisyonlarının %8'ini (606 milyon ton) oluşturuyor. Yani 1 kg piliç eti üretmenin bedeli; 2,35 kg karbondioksit salınımına neden olmaktadır.

Sonuç Yerine: Kooperatifçilik

Türkiye'de değişik alanlarda on binlerce kooperatif var. Bu kooperatiflerin bir bölümü tabela kooperatifçiliği diyebileceğimiz işlevsiz kooperatiflerdir. Bir bölümü de çıkarılan yasa ile şirketlere dönüştürülerek birer piyasa aktörü haline dönüştürülmüş serbest piyasa kooperatifçiliğidir.

Hayvancılık alanında kurulmuş olan SET-BİR gibi birlikler ve başka az sayıda varlığını sürdüren kooperatifler de bulunmaktadır.

Kooperatiflerden hayvan yetiştiricilerinin beklentisi üretim ile tüketim arasındaki zincirin kısalması, bu yolla sömürünün azalmasıdır. Tüketicinin ödediği fiyatın ne kadarı üreticinin eline geçtiği, sömürü oranını gösterir.

Kasaplık hayvan ve et pazarlamasında tüketicinin ödediği fiyatın,

- Fransa'da %57'si,
- Almanya'da %64'ü,
- İtalya'da %66'sı,
- Hollanda'da %75'i üreticinin eline geçerken,

Türkiye'de ise %40'ı üreticinin eline geçmekte, %60'ı aracıda kalmaktadır.

Süt ve süt ürünlerinin pazarlanmasında kooperatifler,

- İrlanda'da %97,
- Finlandiya'da %96,
- İsveç ve Danimarka'da %95,
- Avusturya'da %94,
- Hollanda ve Portekiz'de %82,
- Almanya'da %70 oranında pazar payına sahiptir.

Etin pazarlanmasında ise kooperatifler,

- İrlanda'da %70,
- Danimarka'da %62,
- Finlandiya'da %69,
- Hollanda ve İngiltere'de %35,
- Fransa'da %34,
- Almanya'da ise %30 oranında pazar payına sahiptir.

Türkiye'de ise bu oranlar %5'i dahi bulmamaktadır.[10]

Bütün bu oranlar da göstermektedir ki, Türkiye'de kooperatifler zayıf, piyasayı regüle edebilecek güçten yoksun.

Ancak kooperatifler sadece piyasada üretici ile satın alıcı/ kullanıcının (tüketici) sömürülmesini engelleyecek bir araç değildir. Öyle görür ve değerlendirirsek yanılır; kooperatifçilik modeliyle sisteme monte olur, kapitalist sistemi onarmış oluruz.

Şöyle ki,

Eğer üretim girdilerimizi kooperatif aracılığıyla ucuza alıyorsak sömürüyü elbette azaltırız, ama ortadan kaldırmış olmayız. Tersine kooperatif bizi üretim girdisi temin eden şirketlere örgütlülüğümüzle monte eder. Ayrıca şirketlerin ürettiği üretim girdileri endüstriyel üretim modelinin girdileriyse ve onu kooperatif aracılığıyla daha ucuza aldığımız için tatmin oluyorsak bu bizi sömürü sistemine, temin edici şirketlere göbekten bağlar. Bağımlılaştırır. Endüstriyel üretim girdilerinin neden olduğu sağlık sorunları, ekoloji sorunları, küresel iklim sorununu bu yol ve yöntem bertaraf etmez, aksine bizi sorunların düzenli sürdürülmesinde bizleri suç ortağı kılar.

Oysa kooperatif, ailede başlayan dayanışmayı, aileler arası imeceye ve oradan komin yaşamı inşa etmede önemli rol üstlenebilir.

Kapitalist küresel şirketlerin üretip üretici ve yetiştiricilere dayattığı endüstriyel üretim girdilerini alıp kullanmak yerine sağlık, doğa, küresel iklim değişikliğine neden olmayacak üretim girdilerini ortak akılla uygulamak melanetlerin suç ortağı olmaktan çıkarır.

Kooperatifler kolektif çözüm arama ve kolektif aklın tesisiyle, kolektif yönetmeyi sağlayacak, hiyerarşiyi ortadan kaldırma kapasitesine sahip önemli bir araç olabilir. Kooperatiflerin bu misyonu yerine getirebilme kudreti vardır; ekonomiyi düzenlemenin yanında bu tarz işlevlendirilen kooperatifler, doğrudan demokrasiyi, özyönetimi oluşturmada araç görevi görebilir. Dünyada bunun pek çok başarılı örneği mevcuttur.

Kaynakça İçindekiler İçin Tıklayınız

[1] Abdullah Aysu, *"Mera ve Yayla talanı Boyut Değiştiriyor"* 18 Ocak 2014, karasaban.net

[2] Veriler: Abdullah Aysu, *"Tarladan Sofraya Tarım"* Su Yayınları

[3] Sadullah Usumi; *"75 Yılda Köylerden Şehirlere" 75 Yılda Hayvancılık: Gelişmeden Çöküşe* s.42 Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı, Şubat 199, İstanbul

[4] Doç.Dr. Ertuğrul AKSOY; *"Müjde Şimdi de Ot ve Saman İthal Edeceğiz"*, Tarım ve Mühendislik Dergisi, s.21, sayı:99-100/2012

[5] *Dünyayı Tüketmek*; s.19-20, Greenpeace Akdeniz Raporu

[6] *Dünyayı Tüketmek;* s.23, Greenpeace Akdeniz Raporu

[7] *Dünyayı Tüketmek*; s.26, Greenpeace Akdeniz Raporu

[8] Abdullah Aysu, *"Yutmayız"* 13 Mayıs 2016, karasaban.net

[9] Abdullah Aysu, *"Hayvan Doğasının Diyalektiği"* 9 Nisan 2016, karasaban.net

[10] Ahmet Atalık, *"Türkiye Hayvancılığında Gelişim ve Değişim"* Sunumu- 11 Mayıs 2016, Cezayir Salonu-İstanbul

Komünal Ekonomi ve Ekoloji

Yusuf Gürsucu

Öncelikle eko-ekonomi kavramının kapitalist üretimde doğanın tüketilmesini yavaşlatmak üzere ortaya atılmış bir kavram olduğunu hatırlatmalıyız. Bu bağlamda ortaya konan çabaların tamamı kapitalist üretim ilişkilerinin "sürdürülebilir" kavramı ile ele alınma biçimidir. Eko-ekonomi üzerine makaleler kaleme almış olan Lester Brown konuyu ele alış biçimi "tavuk yumurta" örneğinde olduğu gibi bir ikilem barındırıyor. Sorduğu soru "çevre mi ekonominin bir parçası yoksa ekonomi mi çevrenin bir parçası" sorusuna yanıt aramış ve vardığı sonuç ekonominin çevrenin bir parçası olarak ele alınması gerektiği ve bu yolla çevrenin tüketilmesinin önüne geçilebileceği sonucuna varılmış.

1970'li yıllardan sonra çevre ile ekonomik kalkınma arasında ki gözle görülebilen çelişki, "sürdürülebilir kalkınma" modellemesini getirirken, sonrasında "ekolojik-ekonomi" kavramı literatüre girmiştir. Her iki yaklaşımın ortak özelliği, kapitalizmin içerisinde kalarak yaşanan "ekolojik kriz"e cevap arama gayreti olduğu görülmektedir. Bu bağlamda 1992 yılından bu yana iklim zirveleri düzenlenerek iklim değişiminden kaynaklı küresel ısınmayı önlemeye dönük cevap bulma adımları atılmaktadır. Bu güne kadar gerçekleşen iklim zirvelerinde en önemli uluslararası anlaşma "Kyoto Sözleşmesi" olarak bilinen anlaşmadır. Bu anlaşma ile dünya üzerinde ki ülkeler için karbon salınım kotaları getirilmiş ve kirletenle-kirletmeyen ülkeler veya kirleten-kirletmeyen şirketler arasında "karbon ticareti" başlatılmış ve karbon borsaları kurulmuştur.

Kapitalizmin ne iklim krizini, ne de buna bağlı ortaya çıkan sorunları çözmesinin mümkün olmadığı Kyoto Sözleşmesi'nin sonuçlarına bakınca çok net görülmektedir. Kapitalizm, iklim krizini çözmek adına attığı adımlarla yeni sermaye birikim alanları yaratmaktadır. Kyoto ile soluduğumuz temiz havayı da ticari bir meta haline getirmişlerdir. Bilinen doğal yaşamı ve insan yaşamını sağlayan hava, su, toprak gibi elementler ya da daha doğru deyişle tüm yaşamsal varlıklar metalaştırılmış durumdadır. Son olarak Paris'te gerçekleşen iklim zirvesinde karbon salınımına en çok neden olan kömürlü enerji üretimlerinin azaltılması ve yerine "yenilenebilir" adını verdikleri yöntemlerle enerji üretilmesi yaklaşımları ele alınmış olmasına karşın somut uygulamaya dönük bağlayıcı her hangi bir kararda alınamamıştır.

İklim zirvelerinin gerçekleşmesini sağlayan iki neden vardır. Birincisi; insanların bu sorunu yakıcı biçimde yaşamaları ve bu nedenle çözüm taleplerinin gelişmesi. İkincisi ve asıl nedeni ise; kapitalist üretim süreçlerinde ihtiyaç duydukları su ve maden gibi varlıkları ve kapitalist üretimlerin olmazsa olmazı her türden hammaddeyi sermaye adına kontrol altına alma hedefidir. Koruma biçimleri ise doğa severleri, ekolojistleri ve iklim sorununa, doğanın katledilmesine dönük tepki duyanları yedekleyerek elde etme gayretidir. Bu bağlamda birçok örgütlenme yaratarak ekoloji mücadelesini fonlarla besleyip üretim süreçlerinde ihtiyaç duyacağı alanları örneğin "havza yönetim planları" gibi yaklaşımlarla kontrol altına almaktadır. Eko-ekonomi kavramını da bu bağlamda ele alarak ekolojik krize sözde çare ürettiği algısını toplumların hafızasına yerleştirmektedir.

Kapitalizm, Enerji ve Su!

Kapitalist ekonominin en temel birikim alanı emek ve doğa sömürüsü üzerinden kendisini sürekli yenileyip aşırı tüketimi ve dolayısıyla aşırı üretimi kesintisiz gerçekleştirme zorunluluğudur. Kapitalizm insanların ihtiyaçlarını ön görerek üretim planlaması yapmaz, aksine sermayenin birikim süreçlerini sürekli halde tutmak ve büyütmek üzere bir üretim süreci örer. Bu durumda kaçınılmaz

olarak daha çok enerji ihtiyacını açığa çıkarır. Enerji üretimi aynı zamanda kapitalist üretim süreçlerinde bir birikim alanıdır. Enerji nakil hatları üzerinden büyük bir enerji piyasası-pazarı var edilmiştir.

Enerji üretiminde ise en temel ihtiyaç su'dur. Bu nedenle her akar suyun önüne bentler kurar ve santraller inşa eder. Bu sular ile elektrik üretimi gerçekleştirilirken aynı zamanda termik, nükleer, doğalgaz vb. enerji üretimlerinde suya ihtiyaç duyar. 1000MW'lık bir enerji santralinde saatte yaklaşık 7000M3 su buharlaşır. Oluşturulan barajlar, HES'ler dışında her türlü enerji üretimi için sular kontrol altına alınır. Son dönem ABD'de uygulamaya sokulmuş olan ve konvansiyonel yani geleneksel olmayan yolla "kaya gazı" üretimine başlamışlardır.

Özellikle Kürdistan ve Trakya coğrafyasında zengin yatakların olduğu savıyla buralarda sondajlamalar yapılmaktadır. Kaya gazı yer altında bulunan karbon kayaçların yüksek basınç ve 600'ü aşkın kimyasal maddenin katılmasıyla birlikte yerin ortalama 3 ila 5 bin metre altına basılır ve çatlatmalar sonucu açığa çıkan gaz ve petrol yukarıya alınır. Bu süreçte bir sondaj kuyusunda ortalama 18 kez bu işlem gerçekleştirilir. Her seferinde 15 ila 18 bin M3 su yer altına basılır. Toplamda bir sondajda ortalama 300 bin M3 su geri kazanılması mümkün olmayan biçimde kirletilir ve bu yolla yer altında ki akiferler (yeraltı suları)'de geri kazanılamayacak düzeyde ve kullanılamaz derecede kirlenir.

Alternatif Enerji Çözüm Olabilir Mi?

Kapitalizm yukarıda işaret ettiğimiz gerçekleri görmektedir elbette. Sonuçlarını bile bile bu süreçleri sürdürmektedir. "Sürdürülebilir" söylemi kapitalist üretimleri sürdürme yaklaşımından gayri bir anlam taşımamaktadır. Bu nedenle dünya üzerinde suların hızla tüketilmesi, kirletilmesi, küresel ısınma ve ozon tabakası deliğinin hızla büyümesine yol açmaktadır. Buharlaşan suların tekrar toprakla buluşması sonucu yarattığı iklim değişiminden kaynaklanan hızlı ve çok miktarda yağışlarla yeraltının beslenemediği gibi, yarattığı erozyonlarla toprak verimliliğini düşürmekte ve yaşam adeta yok olmaktadır. Yine yağışların düzensizliği sonucunda su havzaları fakirleşiyor. Yok olan veya kısıtlı hale gelen sular kapitalizm tarafından kontrol altına alınır. Bu kontrol biçimi büyük barajlar yoluyla gerçekleşirken, barajlar aynı zamanda bölgesel iklim değişimlerine neden oluyor. Kapitalizm her adımla insani yok oluş sürecini büyütmektedir.

Küresel ısınmanın ve iklim değişikliğinin en temel nedeni karbon yakıtlı enerji üretim biçimleridir. Bu sorunu çözmek adına ortaya attıkları alternatif enerji üretim biçimleri de kapitalizme yetmeyeceği gibi, sözü edilen enerji üretimlerinin de farklı birçok soruna neden olduğu bilinmektedir. Örneğin güneş enerjisi üretimini nakil hatlarına aktararak kapitalist pazar içine alır. Bunu yapabilmek amacıyla da büyük güneş tarlaları oluşturmak zorundadır. Bunun sonuçları ise bu santrallerin %3 eğime ihtiyaç duymasıdır. Bu eğimden dolayı da tarım arazilerinin olumsuz etkilenmesine götürmektedir. Rüzgar santralleri ise, rüzgar yollarında kurulan devasa büyüklükte kanatlara sahip santrallerdir. Kuruluş yerleri bakımından bu santraller büyük çoğunlukla meraların üstüne kurulur. Kuşların göç yollarını kapatması ise bambaşka ekolojik felaketlere yol açmaktadır.

Alternatif olarak sunulan diğer biçimler ise bio-enerji yöntemi, jeotermal ve nükleer enerjilerdir. Bio enerji üretimleri için özellikle G. Amerika ve Afrika'da devasa büyüklükte tarım arazileri bu süreçlere bağlanmış durumdadır. Türkiye'de de bu adımlar büyütülmek istenmektedir. Jeotermal enerji ise yer altından alınan suyun içinde yoğun olarak bulunan kirleticiler nedeniyle birçok bölge de sorun oluşturmaktadır. Yeraltından gelen suyun arıtılmadan doğaya salınıyor olması nedeniyle birçok tarımsal üretim bu nedenle zarar görmektedir. Aydın ilinde incir üretim alanlarının bu nedenle daralmasına karşı ciddi bir mücadele sürmektedir. Nükleer enerjiyi alternatif olarak sunulmasının mümkün olmadığını hem atık sorunları hem de Çernobil ve Fukuşima'da yaşananlardan görmek ise mümkündür.

Tüm bu sorunlar üzerinden baktığımızda eko-ekonomi yaklaşımını tartıştıran kapitalist modernitenin yaşamsal olan hiçbir sorunu çözemeyeceği, insanlığı ve bilinen doğal yaşamı uçuruma doğru hızla sürüklediği görülmektedir. İnanılmaz bir susuzluk döneminin eşiğindeyiz. Bu susuzluğa en son maruz kalmasını sağlamak adına kapitalist üretimlerin dolayısıyla sermaye

birikim sürecinin devam edebilmesi amacıyla bir program uygulamaktalar. Suları kontrol altında tutmak için birçok kavram üretip susuzluğun dolayısıyla küresel ısınmaya bağlı kuraklıkların asıl nedeninin kapitalizm olduğu gerçeği maskelenirken birçok iyi niyetli çaba da kapitalizme yedeklenir. Tüm bu sorunları aşabilecek tek seçeneğin ihtiyaç ölçeğinde sürdürülen ve kullanım değerlerini temel alan "ekolojik-komünal ekonomi" olduğu gerçeği kabul edilmek zorundadır. Eko-ekonomi kavramı ise ancak komünal ekonominin bir paradigması olarak ele alınabilir.

Komünal Ekonomi

Komün, Latince kökenli olan "communis" yani paylaşmak sözcüğünden türemiştir. Komünal ekonomi, paylaşmayı hedefleyen ve üretimleri de bu bağlamda ele alarak uygulanan bir yaşam biçimidir. Kapitalist üretim ilişkilerinde toplumsal paylaşımdan söz edilemeyeceği gibi ücretli kölelik üzerinden yürüyen kapitalist üretim süreçlerinde toplumsal üretimden de söz edilemez. Kapitalist toplumda her şey sermaye tarafından belirlenir. Yaşam biçimimiz, çocukların nasıl yetiştirileceği, neyin giyilip neyin yeneceği, kaç saat çalışılacağı, kaçta yatılıp kaçta kalkılacağına kadar yaşamın her adımını kapitalist üretimin yeniden ve yeniden sürdürülmesi üzerine kurgulanır ve toplumlara bu durum dayatılır.

Komünal Ekonomi ve Özyönetimler

Komünal ekonominin en temel işlevi, insanların beslenmesi ve barınmasını sağlamak amacıyla toplumsal yaşamı dayanışma ve paylaşımlar üzerinden organize etmesidir. Bu bağlamda insan yaşamının en önemli sorunu haline gelen su, orman ve tarım arazilerinin zarar görmemesi ve ileriye taşınması elzemdir. Bu anlamda komünal ekonomi aynı zamanda ekolojik olmak zorundadır. Komünal ekonomi için ekoloji vaz geçilmez olan en önemli paradigmadır. Kapitalizmin yarattığı ekolojik krizi aşmak ve artık ertelenemez boyuta gelen bu sorunun çözümü için kapitalist üretim ilişkilerinden hızla kopup yerine "komünal ekolojik ekonomi"yi hakim kılmak ertelenemez bir zorunluluk halini almıştır.

Elbette bu süreçler bugünden yarına uygulanamayacağı gibi bir halk devriminin gerçekleştirilememiş olması halinde bile mutlaka radikal bir yol bulmak ve oradan yeni yaşamı örmek ise kaçınılmazdır. Her sorunu anti-kapitalist devrim sonrasına ertelemek sol bir hastalık olarak karşılık bulabilmektedir halen. Oysa bu düşünceden sıyrılıp yerel mücadeleler üzerinden ve yeni ekonomi modelleri yaratıp toplumsallaştırarak ilerlemek gerekir. Tam da bu noktada kooperatifler çok önemli bir ilerleme adımı olarak ele alınıp toplumsal yaşamda her türlü üretim alanına taşınmalıdır.

Her sorunu anti-kapitalist devrim sonrasına ertelemek sol bir hastalık olarak karşılık bulabilmektedir halen

Bugün tüm dünya da olduğu gibi Türkiye coğrafyasında da tarım toprakları küçük çiftçinin elinden alınıp sermaye eline hızla teslim edilmektedir. Özellikle küçük üreticiler borçlarını (enerji, tohum, su, mazot gibi kullanımlardan doğan) ödeyebilmek adına topraklarının ya tamamını ya da belli kısmını satar ya da bankalara ipotek ettirerek krediler kullanırlar. Bu krediler genellikle ödenemez ve bankalar tarafından yapılan icralar sonucunda topraklarına el konulur. Tüm bunların yaşanmasında ki neden ise üretici köylünün yalnız başına ve bu saldırılar karşısında dayanışmadan yoksun olmasından dolayı yaşanmaktadır.

Tarımın Tekelleşmesi

Sermaye hükümetlerinin çıkardığı birçok yasa ve yönetmeliklerle sürekli olarak üretim dışına itilen köylüler kentlere göçe zorlanırlar. Bu yanıyla kentlerde sermayenin ihtiyaç duyduğu ucuz ve yedek emek gücü haline gelirler. Kapitalizm tarımın tekelleşme sürecinde birçok evre geçirerek geldiği durumun en can alıcı adımı Avrupa Birliği öncesi kurulan Avrupa Ekonomi Topluluğu döneminde başlamıştır. Avrupa'da uygulanan Mansholt Planı ile tarım topraklarının topluluştırılması adımları atılmış ve bugün Avrupa da tüm tarımsal destekler büyük tarım tekellerine verilirken, küçük üreticiler neredeyse tamamen ortadan kaldırılmıştır.

Tarımın modernizasyonu üzerinden kurgulanan Mansholt Planı ile tarımın tekellerin eline

verilmesi sağlanmıştır. Kapitalizm tarımsal üretimler üzerinden elde edeceği sermaye birikim süreçlerinde temel ihtiyaçlarından biri geniş bütünleşik tarım topraklarıdır. Bu bütünleştirme ya da toplulaştırma Türkiye'de çıkarılan yasalarla zorunlu hale getirilmiştir. Mansholt planını bugün AKP hükümeti rehber olarak ele almış ve bu yönde birçok yasa ve yönetmelik çıkarmıştır.

1970'lerde kapitalizmin küreselleşme politikalarıyla birlikte sermayenin yeniden yapılanması adımları atılmıştı. Uygulanan neoliberal programla devletin ekonomi üzerinde ki varlığı etkisizleştirildi ve sermayeye sınırsız özgürlük sağlandı. Bunun üzerinden oluşan sermaye birikimleri devasa boyutlara ulaştı ve birikimlerin yeniden değerlendirilmesine dönük sermayenin yaşadığı alan, sorunu doğanın metalaşması üzerinde yoğunlaşması sonucuyla doğa üzerinde oluşan baskı kapitalistlerin dahi kabul edebilecekleri seviyeyi çoktan geçti.

Elbette bu kabul edememe halinden kapitalist üretimlerde ham madde yani doğal kaynaklarda ciddi anlamda azalmalar olduğu anlaşılmalı. Kapitalistlerin,bunun ötesinde bir dertlerinin olabileceğini söylemek aymazlık olacaktır. Son dönem Bill Gates ve Ali Koç'un kapitalizmin dünya üzerinde ki sorunları çözemeyeceğine dönük söylemleri tam da bu nedenle ortalığa saçılmıştır.

Kapitalist Koşullar İçinde Kalmak Yaşamı Hızla Yok Ediyor

Yaşanan süreçlere baktığımızda yine sermayenin düzenlediği kapitalist yaşam ilişkileri içinde kalarak asla ve asla hiçbir sorunumuza çözüm üretemeyeceğimiz açıkça görülüyor. Bu bağlamda yaşadığımız coğrafya da Kürt halkının ve Önderliğinin ortaya koyduğu özyönetim biçimi ezilen halklar ve tüm canlılar yararına olan acil çözüm yolu olarak algılanması gerekiyor. Kapitalist modernizmi reddeden, onun sunduğu tüketim alışkanlıklarını kabul etmeyen ve sadece ihtiyaç oranında sürecek üretim politikalarını benimseyen anlayış, kapitalizmin bunalımlı olduğu bu dönemde onu geriletebilmek için insanların sarılması gereken acil halka olarak karşımızda durmaktadır.

Dünya da bu güne kadar üreticiler lehine olumlu örnekleri yaşanmış tarımsal ekonomi modelleri vardır. Bu modellerde öne çıkan Kolhozlar, Kibutzlar ile Güney Amerika da ortaya çıkan köy komünleri örnek alınabilecek yapılanmalardır. Ekolojik, demokratik üretim ve tüketim modeli hem dünyanın içine girdiği ekolojik krizi çözecek hem de adil paylaşımı düzenleyebilecek en ulaşılabilir yegane yol olarak özyönetimler modeli öne çıkmaktadır. Bu bağlamda kooperatiflerin önemi de çok büyüktür.

Yukarıda da dikkat çektiğimiz Manstholt planı ile tarım topraklarının tekeller eline verilmesi programı Türkiye'de sürdürülüyor. Diğer yandan ise Dünya Tarım Örgütü (DTÖ) gibi yapılar küçük çiftçiliği yeniden kutsayan bir söyleme dönüyor. Türkiye de bu gidişin hangi yöne doğru gelişeceğini ise bu üretimleri sürdürenlerin mücadelesi belirleyecek. Komünal ekonominin sac ayaklarından biri kooperatifler olmak zorunda. Çünkü özyönetimlerin temel ekonomilerinden biri ve ekoloji bağlamında en önemlisi olan kooperatifler olmazsa özyönetimlerin ilerlemesi mümkün değildir.

Kooperatifler üretim için gerekli olan emek araçlarının toplumsallaşması temeline dayanan, bilim ve teknolojinin uygulanma koşullarını yaratabilmesi ile birlikte tarım üretiminin yoğunlaşmasını sağlayan özellikleri vardır. Kooperatifler eliyle yapılan tarım, köylülerin yaşam düzeylerini iyileştirir ve sınıfsal ayrıştırma süreçlerini yumuşatır, yoksulluğa ve yıkımlara son verir. Tarımsal üretici kooperatifleri kırsal alanlarda ve kentlerde benzer ekonomik yapıların ortaya çıkmasını destekler.

Kooperatifler

Kooperatifler, kapitalist mono kültürel ve GDO'lu üretimlere göre çok daha üretken bir durumu ortaya çıkarır. Yerel tohumların özyönetimler altında oluşturulabilecek merkezlerde çoğaltımı ve uygulanma olanaklarını yakalamak mümkündür. Bu durum tohum tekellerine bağımlı olan yaşamı da ortadan kaldırır. Dünya üzerinde geliştirilen zararlılara karşı mücadele örnekleri bölgelere taşınarak zirai ilaç tekellerinin yaşamı zehirleyen bağımlılık ilişkisi de en aza indirilebilir. Kooperatif modelleri içinde üretici kooperatifler özel bir yer tutar. Üretici kooperatiflerinin üzerine kurulan birlikler ve tüketim kooperatifleri ise süreci olumlu anlamda besler. İçinde bulundurduğu karmaşık

gibi görünen yanlarına rağmen kooperatifler demokratik yapılardır.
Mevcut koşullarda dahi kooperatifler yoluyla tekellere karşı direnmek ve savaşmak mümkündür. Bunun dışında üreticilerin varlığını sürdürmesi bugün yaşanan ve aşılması mümkün olmayan sorunlarla baş etmesi olanaksızdır. Kooperatifler tekelci sermayeye karşı küçük toprak sahipleri ile topraksız köylüleri savunabilecek sınanmış yegane yol olarak değerlendirilmelidir. Kooperatifler köylünün mülkiyet hakkını yok etmeden "toprağın bölünüp parçalanmasını önleyebilecek" tek demokratik seçenektir.

Ekolojik komünal toplum modeli tamamen yerel olamaz

Bugün dünya üzerinde tarımın tekelleşmesine karşı direnen ya da bu tekelleşmeleri boşa çıkarmayı amaçlayan mücadeleler varlığını sürdürmektedir. Özellikle G. Amerika'da uzun yıllardır köylü ayaklanmaları yaşanmaktadır. Bu mücadelelerin sürdüğü ülkelerden biri olan Brezilya'da Topraksızlar Hareketi olarak bilinen, Topraksız Kır İşçileri Hareketi (MST) güçlenerek mücadelesine devam etmektedir. MST'nin en önemli özelliği ise zenginlerin ve devletin elinde olan geniş tarım topraklarına el koyarak oluşturdukları komünal yapılarla ve kurdukları kooperatiflerle üretimler yaparken sağlık, eğitim gibi sorunlarını da kendileri çözebiliyor olmalarıdır. Uygulamaları özyönetim modeline denk düşmesine karşın üretimlerini değerlendirme biçimleri ise sistem içi bir yol izlemektedir.
Dünya üzerinde küçük çiftçilerin örgütlenmesi olan Via Campesina ise, kapitalizmin şirketler eliyle tarımsal üretimler üzerinde kurduğu hakimiyete karşı bir direniş odağı olarak mücadelesini sürdürüyor. Bu örgütlenmeye dönük eleştirilerde ise küçük çiftçiliğin artan nüfusa cevap veremeyeceği savı öne çıkıyor. Kapitalizmin tarımsal alanda ilerlediği süreçleri yazdığı kitaplarla eleştiriye tabi tutan Marksist sosyal bilimci Henry Berntein, Via Campesina hareketinin dünya nüfusunu besleyebilecek bir üretimi gerçekleştiremeyeceğini söylüyor. Berntein, "Tarımsal 'karşı hareketlerin' ve bunları destekleyenlerin, 'az girdili' tarıma dönerek küçük ölçekli çiftçiliğin, 'köylülerin' dünya yiyeceğinin başlıca üreticileri oldukları zamana göre şimdi çok daha fazla ve kentsel olan dünya nüfusunu besleyebileceği iddiaları ne kadar akla yakındır?!" sorusunu sorarak küçük çiftçi hareketini çözüm olarak görmediğini söylüyor.
Berntein küçük çiftçiliğe yönelik eleştirileri yaparken nedense sosyalizm deneyiminde ortaya çıkmış kooperatifleri gündemine almıyor. Kooperatif örgütlenmesi komünal ekolojik üretimlerde tam da bu nedenle de savunulmalı. Berntein ayrıca iklim değişiklikleri ve doğa üzerinde kapitalizmin kurduğu hakimiyeti eleştirirken bu durumu değiştirebilecek ve doğa üzerinde oluşan baskıları geriletebilecek olan kooperatiflere vurgu yapmaması ciddi bir eksiklik.
Küçük çiftçiliğin kooperatifler ve birlikler etrafında toplanmadığı koşullarda varlığını sürdürmesi ise olanaksız. Bu yönüyle yaşamı besleyebilmesi elbette mümkün değil. Bugün küçük çiftçilerin ısrarla doğal ve bilge tarımcılık yapma perspektifleri komünal üretimlerin ve kooperatiflerin de muradıdır. Kapitalizmin sözde gıda güvenliği adına dayattığı hibrit ve GDO'lu tarım, sadece sermayenin birikim yolunu bağımlılık ilişkileri üzerinden yeniden düzenlemesinden ibarettir.
Şirketlerin patentlediği ve genetik değişikliklere uğrattıkları tohumlarla üreticiler şirketlere mahkum olurken, topraklarda mono kültürel bir sürece alıştırılarak köleleştirilmektedir. Sadece bu nedenle bile kapitalist üretim sürecine karşı durmak yaşamın ileriye taşınması noktasında çok değerlidir. Küçük çiftçilerin kapitalizm koşullarında varlıklarını tek başlarına sürdürmeleri olanaksızdır. Kooperatiflerden yoksun olan çiftçilerin sendikalar etrafında toplanması da yeterli olamaz. Sistem içi kabullerle ve sadece hak mücadelesi üzerinden elde edilecek olan çıkarlar ya da başarılar kalıcı olamayacağı gibi sürekli olarak bir adım ileri bir adım geri biçiminde süreçler yaşanacaktır.
Elbette kooperatif üretimlerinde artık değer peşine düşülmemesi belirleyicidir. Üretilen her ne ise kullanım değerleri üzerinden belirlenen ve bugün bir zorunluluk olan değişim süreçlerinde oluşturulacak fiyat ya da takas bedelleri kesinlikle kullanım değeri sınırını aşmaması gerekir. Aştığı noktada emek sömürüsü ve doğa

sömürüsü peşi sıra, kooperatifler kapitalist süreçlerin içine alınır ve yok edilir. ABD ve İngiltere'de komünal bir yaşam süren dini motivasyonlu Bruderhof (Kardeşler Topluluğu) bu bağlamda incelemeye değer bir ekonomiye sahipler. "Hristiyan Komünist" sıfatıyla anılmaktalar ve kapitalizm koşullarından uzak bir yaşamın, kapitalist dünya içinde de mümkün olabileceğini gösteriyorlar.

Komünal yaşam biçimleri mutlaka sosyalist yönelim içinde ve evrenselleşme vizyonu ve hedefi içinde olmak zorundadır.

İspanya'nın kuzeyinde varlığını halen sürdüren Mondragon kooperatif sistemi, kooperatif hareketinin ve kapitalizm koşullarında komünal ekonominin en önemli ve başarılı örneğidir. Bugün korkunç bir kapitalist kuşatma altında olmasına rağmen birçok zorlukla birlikte süren komünal yaşamın en büyük açmazı ise kapitalizme yönelik geniş örgütlenme perspektifinden yoksun olmalarıdır. Bu nedenle kapitalizme zarar vermeyen bir süreç yaşanmaktadır. Oysa staratejik en önemli hedef kapitalizmin bertaraf edilmesi olmalıdır. Kapitalizm üreticilerin yani emeğin üretim araçlarından ayrılmasını, hem emek sömürüsünün hem de doğa sömürüsünün sürmesini sağlamak amacıyla dayatmaktadır.
Kapitalizm koşullarında özerk bir alanda hakimiyetiniz yoksa kooperatifler etrafında anti-kapitalist üretim, eninde sonunda kapitalizme teslim olur. Ancak "biyobölgesel" katı bir yerelcilikte tam bir ekolojik kabusa yol açar. Ekolojik komünal toplum modeli tamamen yerel olamaz. Çünkü bu sürdürülemez. Barınma, ısınma, sanayi imalatı gibi zorunluluklar katı bir yerelcilikte ekolojik yaşamı bitirir. Kapitalizm, "yeşil ekonomi" gibi politikaları eko-ekonomi gibi kavramlarla kapitalist piyasa içine alarak hem emek sömürüsünü hem de doğa sömürüsünü sürdürür.
Bu nedenle komünal ekonomiler yerel olması yanında aynı zamanda genişlemek zorundadır. Bu genişleme sürecinde ise geçmiş sosyalist deneyimde yaşandığı gibi kapitalist üretimle rekabet için değil, aksine dayanışma üzerinden Bruderhof (Kardeşler Topluluğu) örneğinde olduğu gibi üretilen ürünler kullanım değerleri üzerinden yine ihtiyaçlar temelinde değişime ya da takasa sokulmalıdır. Yerel olarak ortaya çıkabilecek olan komünal yaşam biçimleri mutlaka sosyalist yönelim içinde ve evrenselleşme vizyonu ve hedefi içinde olmak zorundadır.

Sonuç olarak

Toplumsal değişimler ya da daha doğru tabirle devrimler mevcut toplumsal düzenin dayanılmaz hale geldiğinin kabul edilmesi ve daha iyi alternatif yaşama ulaşmanın mümkün olacağına inanmakla başlar. Ve mevcut sistemle arzulanan yaşamın arasında ki kuvvet dengesinin arzulanan yaşam hedefi lehinde uygulanabilir hale gelmesiyle ete kemiğe bürünür. Bugün kapitalizmin yaşamı yok eden ve yayılmacı yüzünün daha net görülmeye başlandığı günlerden geçmekteyiz. Bu nedenle komünal-ekolojik bir yaşam talebi daha görünür ve kabul edilerek arzulanan bir hedef olarak karşımızda durmaktadır. Bize düşen ise bu hedefi büyütmek adına daha yoğun bir örgütlenme ve özyönetimsel üretim alanları yaratarak anti-kapitalist bir yaşamın mümkün olabileceğini emekçi halklara göstermek olmalıdır.
Bugün alışılagelmiş olan ve kapitalist iktidarları belli talepler için zorlama süreçleri tükenmektedir. Bu bağlamda dünya üzerinde yaşanan ekolojik krizi çözmek adına, kapitalizmi "kirli" üretimlerden vazgeçmesi için çağrılar ve örgütlenmeler yürüten siyasi akıl ve onun faaliyetleri artık günümüzde miadını doldurmuştur. Yani kapitalizmi reforme etmek imkansız hale gelmiştir ve böyle bir politikaya ne dünyanın ne de insan yaşamının zamanı kalmamıştır. Yukarıda dikkat çektiğimiz gibi, iklim zirvelerinde aldıkları kararlar üzerinden bu durum net biçimde görülmektedir. Bu nedenle fiili yaşam biçimleri kurmak ve bu yeni yaşamı görünür kılarak ilerleyen bir süreci örmek ve insanların kapitalizmden kopmalarını sağlayacak politikaları hayata geçirmek biricik yol olarak görülmektedir. Ancak böyle bir yol, kalıcı radikal toplumsal değişimleri hızlandıracaktır.

İçindekiler İçin Tıklayınız

Kapitalist Piyasa Hegemonyasını Parçalamak yada Alter-Hegemonya

Metin Yeğin

Herhangi bir hegemonya, gücünü doğrudan kendinden alır. Yani hegemonyanın inşa edilebilmesinin nedenleri artık çok önemsizdir. Bu nedenlerden bağımsız olarak, artık salt kendisi olduğu, hegemonya olduğu için gücü vardır. Bu nedenle (mesela) kapitalist ekonominin doğuşu ve gelişimi, son tahlilde sadece tarihsel bir bilgiden başka bir şey değildir. Hatta hegemonya bu tarihi de değiştirerek istediği hale sokar. Bunun manası, hegemonyanın istemediğinin hiçbir zaman olmamış haline gelmesi yeni bir eski tarih yazılmasıdır. Hegemonya, bu nedenle sadece bu günü değil, geçmişi ve geleceği hegemonik etkisi altına alır. Geçmiş, bugün, yarın ve onun dilimlenmiş halleri saatler, dakikalar, saniyeler yani her zerre, an be an hegemonyanındır artık. Bu her zerreye sahip olmak hegemonyayı güçlendirir, besler; ama bu durum aynı zamanda o her anına sahip olmak zorunda olduğu için de zayıf tarafıdır. Bu yüzden H. Lefebvre özyönetimi ve radikal demokrasiyi tanımlarken, kurumsal hegemonya ve devlet için söylediği; "Özyönetim ... devletin reddidir. Zeminde bir noktadan bir çatlak –basit bir fidan– bu devasa devletçi yapıyı tehdit etmeye yeter." tanımlaması tabii ki genel, bütün hegemonya kavramı için de geçerlidir.

Mesela devletçi tarih bunun en iyi örneğidir. Bu tarihe bakarsanız sanki devletsiz toplumlar hiç yaşamamış gibidir. Bu yüzden yüzyıllarca süren dönemler için aranıp, taranıp devletler uydurulur ve hatta kıyafetler tasarlanır. Devlet, insanlık tarihinin çok kısa bir döneminde, sınırlı bir yerde var olmasına rağmen bütün tarihi de işgal etmiştir. [1]

Yazıya hegemonyanın hegemonyasını (!) anlatmakla başlamamın nedeni tam da burasıdır. Çünkü "Birçok kez söylediğimiz gibi devlet ve şürekası ya da başka bir taraftan adlandırma ile kapitalizmin bu kadar alçakça, eşitsiz, adaletsiz ve saçma olmasına rağmen, sürebilmesinin nedeni silahları, bombaları, orduları, polisleri filan olması değil düşünsel hegemonyasıdır. Bu hegemonya özellikle kapitalist pazar-piyasaya ilişkin o kadar kabul edilmiş ve vazgeçilmez durumdadır ki, neredeyse her ekonomist ve hatta birçok 'sol', 'piyasa'dan ve 'serbest pazar' ekonomisinden başka bir çözüm olmadığı kanısındadır. Bu yüzden birçok şey de olduğu gibi ve daha da fazla, 'ekonomi' konusunda bizim söylediklerimiz, çok yaygın bir kesim tarafından çok sevilen, 'güzel' ama 'ütopik'tir. 'Denenmiştir ve olmuyordur.' Herkes hemen kendi gençliğinde ya da çevresinde kurulmaya çalışılan ya da yürütülemeyen mesela bir kooperatif çalışmasından bahsederek, bu 'çok güzel' ama 'bu insanlarla da olmuyor' örneklerini anlatmaya başlar ve 'keşke' ile bitirir…"

O zaman "biz ütopyacılar (!)" öncelikle, "yürümeyen şeyler" üzerinden sormaya başlamalıdır. Madem bir ya da iki kooperatif yürümüyor diye ondan ve birlikte bir şey yapmaktan vazgeçiyorsunuz, o zaman (mesela) neden kapitalist şirketlerden bahsetmiyorsunuz? Ben de size binlerce, binlerce yürümeyen, batan kapitalist şirket örneği gösterebilirim. Peki, neden bu kadar batan kapitalist şirket, işletme varken siz ondan vazgeçmiyorsunuz? Sadece küçük kapitalist şirketler değil, batan kocaman holdingler sayabilirim, dünyanın en büyük bankalarının nasıl battığını anlatabilirim, iflas eden şehirleri sıralayabilirim. Her şey bir yana sadece iflas eden ülkeleri peş peşe saysam yeter… O zaman birkaç batmış kooperatif örneği ile kooperatiften vazgeçenler neden kapitalist şirketlerden, kapitalist bankalardan ve nihayetinde kapitalist sistemden vazgeçmezler?[2]

Dostoyevski'nin dediği gibi "Kumar gelirinin ticaret gelirinden ne farkı var?" Özellikle kapitalist sistemde bu kumara siz ekonomi demiyor musunuz? Mesela koca bir rulet masası olan borsada kazananlar, eğer istatistik veriler,

kârlılık ve verim hesapları, koca koca laflarla "iktisadi parametreler" ile kazanıyorlarsa, bunun bir rulet masası etrafında dolaşıp kaç kere kırmızıya, siyaha, teke ve çifte geldiğini hesaplayarak, kağıda yazan ve buna göre oynayanlardan ne farkı vardır? Ve birçok zaman borsada, pardon rulette dolaşan top "Zero"ya gelip hepsini kasa topluyorsa, bu ekonomi "kumardan" başka nedir?

Gündelik bir lisanla hegemonyayı şöyle bir salladıktan sonra kurama tekrar dönersek, o zaman burada sadece "karşı" bir kuram ile piyasa ekonomisine karşı çıkmak yeterli olacak mıdır? Basit ve kaba bir karşılaştırma ile "piyasa ekonomisi"nin serbest (!) pazarına karşı planlı sosyalist ve belki teslimiyeti baştan kabul ederek, Keynesçi bir "ekonomi" ile karşı durmak mümkün müdür? Sermayenin tekelleşmesinin sınırlandırılması ve hatta sermayenin el değiştirmesi ile "kamu"nun sermayeyi yönetmesi ile doğan bu karşı-planlı ekonomi gerçekleştirilmeye çalışıldığı anda hegemonyanın bütünü yerinden hiç kımıldamaz, sadece ağırlık merkezleri yer değiştirir. Her şey bir yana, sermaye tıpkı kendisi gibi birikmiş yöneticilerin bir araya gelmesiyle ya da bir başka açıdan tek tek insanların üst üste konarak ve her biri üstte ve altta olduğu için, artık bürokrat dışında hiçbir niteliği kalmayarak hareket ettiği için, koca bir yabacılaşma tümseğinden başka bir şey değildir. Bu devletin asıl sermayesi yani bürokrasiye dönüşmüş bir yöneticiler birikintisidir. Bu yüzden mesela devrimlerden hemen sonra bu birikim parçalarının-kadroların, her birinin devrim esnasında ne fedakarlıklar yapmış olması ve nasıl bir geçmişi olması fark etmez. Üst üste kondukları anda bürokrat olurlar ve "planlı ekonomi" sermayenin planlamasından başka bir şey olmaz. "Verim ve kâr", adına ne denirse densin yazışmaların arasına sızar, ele geçirir ve bütünü yönlendirir.

Ayrıca "verim ve kâr" kişisel olarak da bürokratlara da bulaşır. Neredeyse her zaman, ilk olarak "işlerin hızlı görünmesi" için ihtiyaç olan "görev" arabaları, yani "makam araçları" ile başlayan bu süreç, merkeze yakın mutena semtlere, aileleri için özelleştirilmiş okullara, iyi dinlenmeleri için "daça"[3]lara dönüşür. Bu kişilerin iyilik ve kötülüğü üzerine bir şey değildir. Aynı veba gibi 'verim ve kâr'ı tutanın eline bulaşmasıdır. Bu durumda planlamanın merkezi biraz daha piyasaya kayar ve hegemonya hâlâ yerli yerindedir ve daha sağlamdır. Ernesto Che Guevara'nın ısrarla sadece devrimci romantizme dönüştürülen ve yok sayılan siyasal düşüncelerinde bu "koca yabancılaşmaya" özellikle dikkat çekilir. Che, Küba ekonomi bakanıyken Sovyetler Birliği ziyareti sırasında, örnek büyük bir fabrika gezdirirken yeni uyguladıkları bir sistemi anlatıyorlardı. "İşçiler eğer sosyalist üretim hedeflerini aşarlarsa prim kazanıyorlar, böylece hem kendileri hem sosyalizm kazanmaktadır!" "Bu yöntemi iyi biliyorum ben," der Che, "İtalya'da Fiat fabrikasında görmüştüm ve uygulayanlar da hiç sosyalist değillerdi!"

O zaman biz kendi ütopyamıza (!) geri dönersek... Bu hegemonyayı kırmak için öncelikle onların oyun kurallarının dışına çıkmak zorunluluğu vardır. Yani 'kârlılık ve verim' üzerinden ekonomi tartışmaya başladığınızda zaten baştan kaybetmiş olursunuz. Çünkü basit bir anlatımla çok "kâr" etmek için çok sömürmek zorundasınızdır ve çok fazla "verim" elde etmek istiyorsanız toprağın canını çıkarmanız gerekir. Bu basit bir "Hiçbir şey yoktan var olmaz." kuralının başka yönüdür, yani "Çalmaz ve talan etmezseniz sermayeniz olmaz."

O zaman "ekonomi" tartışmasının temeline "özgür zamanı"nı koymak gerekir. Yani bir işin bize ne kadar kâr getireceği değil, "zamanımızdan-hayatınızdan" ne kadar çalacağı sorulmalıdır. Çünkü bu dünyada mutlak sınırlı olan temel şey, zamandır. Bu yüzden eğer 80 yaşınıza kadar yaşıyorsanız, modern zamanda bunun beşte birini, 16 yılını yola, 8 yılını okula, 10-12 yılını çalışmaya harcıyorsanız "kârlı ve verimli" olsanız ne yazar (ilk a'yı uzatarak okuyun) olmasanız ne yazar. Bu yazdığım hesaplar 'kemiksizdir', yani net, çalışma saatlerinin, okul saatlerinin toplanarak yıllara çevrilmesidir. Yani bu mudur yani öve öve bitiremedikleri muasır medeniyet seviyesi? Bu mudur hayat?

Ekonominin yukarıdaki gibi, çok kullanan kelime ile parametreleri değiştiğinde bunun manası sadece "karşı" bir hegemonya değil "alter"-hegemonya-alternatif bir hegemonya yaratılmasıdır. Alter-hegemonyayı özellikle Kürt siyasal hareketi üzerinden anlatmaya başladığımızda, tam olarak kast ettiğimiz,

biri ve önce geleni mutlak olarak demokratik modernitedir. Bu aynı zamanda "Alter-hegemonya kavramı, Negri ve Hardt'ın 'alter-modernite'siyle de bağlantılı düşünülebilir. Negri ve Hardt'a göre, "Alter-modernite terimiyle, anti-modernite geleneğinden doğduğu için, modernite ve onu tanımlayan iktidar ilişkisinden bir kopuşu kastediyoruz; ancak aynı zamanda karşıtlık ve direnişin ötesine geçtiği için anti-moderniteden de ayrılır; anti-moderniteden alter-moderniteye geçiş, zıtlıkla değil, kopuş ve dönüşümle tanımlanır." "Karşı-hegemonya, devletin hegemonik söylemini ürettiği zeminin tamamına müdahale etme amacı taşır, örneğin "Bu memleket bizim" sloganı karşı-hegemonik bir slogandır. Yönetici elitin üzerinde hak iddia ettiği her şey üzerinde hak iddia etmektir ve kavramlar üzerine bir anlam savaşına girilir. Bütün halkın düşünsel zeminini kesen kavramlara yeni içeriklerle sahip çıkmak ve bu kavramları yeni bir kurucu politik projeye seferber etmek amacıyla kullanmaktır. Alter-hegemonyada ise egemenliğin üzerinde tesis edildiği halkın bir kısmının değerler sistemi yeniden üretilir, amaç, devletin hegemonik söyleminden "kurtulmaktır", kendini özerkleştirmek, giderek bağımsızlaştırmaktır."[4]

Tehcir ve tecrit konutları, yani neoliberal kentin inşası, yeni faşizmin temel üretim biçimidir.

Dolayısıyla hegemonyayı parçalamak yani alter-hegemonya özellikle Kapitalizmin baş tacı ekonomi de, daha özel adıyla "piyasa ekonomisi"nde çok daha çarpıcıdır. Bu durum Badiou'nun "Siyasi düşünme, şeylerin egemen halinden her zaman kopar. Kısacası devletten kopar… Bir yer değiştirme, bir yolculuk talep eder." tanımlamasına, tam manasıyla denk düşer. İlk başta, daha güç ve zor görünse de, bunu parçalama etkisi de en az bunun kadar güçlü ve zorludur. Alternatif bir "ekonomi"yi – tırnak içinde olduğunu vurgulayarak– onun temel bir dinamiği olarak "Kendi Evini Kendin Yap" kooperatifleri üzerinden anlatmaya çalışırsak, bu etki daha da iyi anlaşılabilir. Faşizm ekonomisi, temelinde "Kentsel Dönüşüm" yeni ve diğer adıyla "Tehcir ve Tecrit Konutları" inşası bu ekonominin can damarıdır. Bu durumda bu can damarın üzerine inşa edilecek, birlikte ve kolektif barınma hakkı da hem bir başka ekonominin temeli ve toplumsal bir ekonominin yaratıcı dinamiği halini alır.

Son yaşananlar üzerinden bakıldığında, kentsel dönüşümün, daha doğrusu yeni faşizmin mimari olarak inşasının tek amacı, sadece direnişin olduğu yerleri tehcir ve tecrit konutlarına dönüştürmek, kimliğin ve dayanışmanın ve tabii ki komşuluğun, selam vermenin, çocukların birlikte oynamasının, anadilin sokakları çınlatmasının imha edilmesi değil, aynı zamanda kendisinin muhtaç olduğu ekonomi tekerinin döndürülebilmesidir. Tehcir ve tecrit konutları, yani neoliberal kentin inşası, yeni faşizmin temel üretim biçimidir. Bir metafor yapmak istersek, kapitalizmin ilk döneminde buharlı motorun icadı ne manaya geliyorsa, tehcir ve tecrit konutları da neoliberal ekonomi ve yeni faşizmde aynı manaya gelmektedir. Bu durum birbirini besleyen, büyüyen ve paradoksal olsa da bu yüzden gittikçe daha çok acıkan obez neoliberal ekonominin iştahını körükler.

Bu yüzden rejim, daha önceki köy yakmalarından farklı olarak bu yıkımları sadece "güvenlik" amacıyla yapmaz. Bugün hedef büyüterek kentleri "acele kamulaştırma" ile yıkmaya çalışması, kendi ekonomisi ile doğrudan bağlantılıdır. Yani neoliberal ekonomi ile savaş tehciri, kentlerin yıkılması, yani tehcir ve tecrit konutları politikası ensesttir. Zaten iktidar da bunun çokça farkında olduğundan, burjuva dünyanın hukuk çizmesini çoktan aşmış olmasına rağmen, bu iştah açıcı pazarı önlerine sürerek onları susturur. Bu yüzden Almanya başbakanı Merkel ile birlikte çarşı pazar dolaşılmasının ardında da bu vardır. Tesadüf odur ki bu yeni kent inşasının içinde Alman firmaları fazlasıyla yer alabilir ve mutlaka başvurulacak uluslararası sermaye içinde en önemli pay Alman sermayesinin (!) olabilir. Yani rejim, uluslar arası hukuku çiğnese de obez neoliberalizmi besleyecek yeni kent inşasını sofraya koyar, iştahları kabartır. Bu yüzden neoliberal cehennemde kazanların içine önce Kürt illerinden başlayarak, büyük kentlerdeki Kürt-Alevi mahalleri ve hemen ardından bütün yoksulları ve de hızını alamayarak yerleşik

orta sınıf semtlerini, hatta çok para eden eski mutena zengin semtleri atacaktır. Neoliberal ekonomi ve yeni faşizmin ensest olmasının temeli ,bu aynı kazanda pişmelerinden başka bir şey değildir.
Bu arada, rejim daha önce köy yakmaları – doğrudan farkında değildi ya da en azından temel amacı bu değildi– ve yayla yasaklarıyla bütün et üretimini köylünün, öncelikle Kürt köylüsünün elinden alarak tekellere devretmiştir. Köy yakmaları ile "entegre et tesisleri"nin, Türkiye'nin büyük tekellerinin et piyasasını ele geçirmesi aynı döneme tekabül eder. Bu aynı zamanda tesadüfi olarak (!) "Et-balık"ın özelleştirilmesiyle de çakışır. Şimdi ise iktidar, tehcir ve tecrit konutlarının ekonomik gücünün farkındadır ve hatta bunların tek kozu olduğunu da çok iyi bilmektedir.

Rejim, uluslar arası hukuku çiğnese de obez neoliberalizmi besleyecek yeni kent inşasını sofraya koyar

Bu yüzden, tehcir ve tecrit konutlarıyla neoliberal ekonomin kazanına kurban gitmemek için tek çare direnişin içine kendi evlerimizi, radikal tekellere ihtiyacımız olmadan, ekolojik ve tabii ki birlikte inşa etmeyi katmak zorunluluğudur. Alter-hegemonyanın, demokratik modernitenin hegemonyayı parçalayabilecek kopuşu ancak burada gizlidir ve bu yeni faşizmin yapısal formunu ve kendisini yıkabilecek tek yoldur.
Bu "Kendi Evini Kendin Yap" sadece temel bir insan hakkı olan barınma hakkının pratikleştirilmesi değil, aynı zamanda ve belki de daha da önemli olarak bir başka, birlikte ve kolektif bir kültürün inşasıdır. Bunların dışında ayrıca ekonomik olarak da bu durum radikal demokrasinin finanse edilmesini de sağlar. 'Finanse etmek' tabii ki iktisadi ve dolayısıyla kapitalist bir terimdir, ancak bugünkü kapitalist hegemonya altında bunu başka türlü anlatabilme şansı yoktur. Mesela benzer bir durumu başka bir radikal demokrasi örneği üzerinden anlatırsak, işgal fabrikaları, ürettiklerini mutlak olarak piyasaya sunmak durumunda oldukları için, klasik anlamda bir "finans" meselesinden söz etmek son derece normaldir. Bununla beraber işgal fabrikası finansı daha doğrusu ekonomisi klasik bir fabrika işletmesinden çok farklı nitelik taşır. Kapsamının için de "nasıl çok üretileceği ve kâr edileceği" değil, daha çok çalışanlara "nasıl adil dağıtılabileceği" üzerinedir. Özellikle fabrikanın işletilmesi için hammadde sorunu ve genellikle olduğu gibi iflas etmiş patronun elektrik ve vergi borçlarıyla beraber aşılması oldukça güç bir durum karşılarına çıkar. Mesela Topraksızlar, toprak işgali ile birlikte kısa bir süre içersinde en azından karınlarını doyurabilecek gıdayı üretebilecekken, işgal fabrikası genellikle bu şansa da sahip değildir. Ayrıca en önemli güçlüklerden biri, daha önce mesela sadece bir vidayı sıkıştırmakla görevli bir işçinin daha sonra fabrikanın bütün finansına, üretim maliyetine, işçi ücretlerinin hesaplanmasına kadar sorumlu hale gelmesidir.
İşçiler bunu anlatıyordu:
"Genel işleri aramızda paylaşıyoruz zaten. Herkes her işi yapmıyor, ama tabii ki herkes her bilgiye sahip. İki yıl önce sadece ücretlerimize ilişkin düşünüyorduk. Şimdi ham maddeden enerjiye kadar her türlü sorunu düşünmek zorundayız, ama burası bizim ve biz burayı yaşatmalıyız. Tabii ki bu konuda hem çok fazla deneyime sahibiz, hem de deneye yanıla birçok şeyi öğrendik ve hâlâ öğrenmeye devam ediyoruz. Aynı zamanda, birçok konuya ilişkin genel toplantıda karar alıyoruz. Mesela ücretlerin ne kadar olacağına dair her zaman genel toplantı yaparız. Bunu ne kadar para kazandığımıza bağlı olarak belirleriz…" [5]
Alter-hegemonyayı pratiğe geçiren Brezilya'daki MST-Topraksızlar hareketinin kolektif liderlerinden José Valdir de bu durumu şöyle anlatıyordu:
"İki büyük cephe var. Biri savaştığımız büyük toprak sahiplerinin, savaştığımız tarım modelinin, savaştığımız ekonomik modelin ve toprağın tek elde toplanmasının –temerküzü- cephesi. Aynı zamanda bu cepheye karşı bir diğer cephe vardır. Diğeri ise alternatif bir model inşasının örüldüğü cephe. Mesela tarımın tahribatına karşı aynı zamanda bir tarım modeli inşası vardır. Endüstriyel model modern merkezi teknolojiye ihtiyaç duyarken bu modele karşı reformla yeni bir model, ciddi tartışmaların yapıldığı alternatif bir model

inşası söz konusudur. Mesela, eğitim üzerine tartıştığımızda kâğıda karşı eğitim için, kâğıda karşı düşünsel bir yapı ve özgürlük için yeni bir pedagoji inşa etmekteyiz demektir. Kâğıtsız bir eğitim formu, üniversite ya da diğer eğitim yerlerinde bir başka perspektif inşa edecektir. Biz böyle bir eğitimi inşa etmek istiyoruz. Bu egemenlerin 'kâğıt eğitimi'ne karşı alternatif bir modelin inşasıdır. Bu sağlıkta da benzerdir yada tarımda işbirliğinde de, kooperatiflerde de. Savaştıklarımızın bütün modellerine karşı alternatif model yaratmamız demektir. Eğer düşmanlar bir model ürettiyse bizim başka bir model üretmemiz gerekir. Hareket ihtiyacı olduğu doğal ve objektif bir düşünceyi, başka bir perspektifi inşa etmelidir. Tabii ki sadece konuşarak değil. Konuşurken aynı zamanda da alternatif model inşa etmek gerekir. Diğer cephe ne yapıyorsa biz onun aynı zamanda alternatif modelini inşa etmek durumundayız." [6]

Özgür Zaman Kooperatifleri

Tekrar başka alternatif kavramlar üzerinden "ekonomi"yi tartışmaya devam edersek, alter-hegemonyada, radikal demokraside üretimi örgütlemek, söylediğimiz gibi ilk başta zihinlerimizi sarmış iktisadi hegemonyayı kırmayı gerektirir. Aslında sadece "üretim" demek bile bu iktisadi düşüncenin sonucudur. "Üretim" onu "tüketen"den ayrı bir kategoriymiş gibi algılandığı andan itibaren, kendi başına teraziye konduğunda, ölçütü ancak "verim" ve "kâr"dır. Onu "tüketen"in başka bir unsur olarak ele alınması, ikisi arasındaki doğrudan bağı yok saymak –kelimenin tam anlamıyla sınıflandırmak– mesela tüketenin çocuk, yaşlı ya da genç, güçlü ve hızlı olup olmadığına bakmadan herkese aynı şekilde "satma"yı ortaya çıkarır. Garip bir şekilde önceden kalma bir nezaketin uzantısı olarak otobüslerde çocuk, yaşlı ve hamile kadınlara yer verme inceliği tabelaları vardır da mesela ekmek herkese aynı fiyata satılır ve kimse de bunun neden olduğunu düşünmez. Çünkü üretim ve tüketim sanki iki ayrı kategoridir ve daha doğrusu bu sistemde, daha çok iki ayrı sınıfın 'sahip' olduğudur. Eğer bu "iktisadi" bakışı, radikal demokrasinin cüretiyle çöpe atarsak, nasıl bir "üretim" örgütleyeceğimiz üzerine tartışabilir hale geliriz. Öncelikle bir yerde çalışmaya başlarken ilk soru "ne kadar PARA kazanacağımız" değil "ne kadar ZAMAN harcayacağımız" olmalıdır. Çok basit ve temel bir sorudur bu. Çünkü bu dünyada hiçbir zaman yeniden üretemeyeceğimiz tek şey zamandır. Eğer 80 yaşınıza kadar yaşayacaksanız bunun ne kadarını fabrika cehennemine, okul tutsaklığına, bunlara ulaşmak (!) için ulaşıma ya da bir dükkanda birileri gelsin diye beklemeye, başkasının tarlasında ya da kendi mezarımızı kazmaya ayırıyoruz? Esas soru budur. Bu yüzden her şeyi bir yana bırakın; muhtemel sağınızda solunuzda bulunan, çok parası olan ve tek zevkinin bu paraları hesaplamak ve saymak olan salak insanlara sorun ne yaşadılar bu hayatta diye...Yada mesela neden erkekler birbirlerine hep askerlik anısı anlatırlar? Askerliği çok sevdikleri için mi yoksa hayatta hiç başka şey yapmadıkları için, hadımlaştırılmış bir hayatın neticesi midir bu?

Bu yüzden, radikal demokrasiler de "üretim" ortaya çıkan verim ve kârlılık üzerinden değil, yaşantımızdan ne kadarının çalışmaya süpürüldüğü üzerinden bakılır. Dolayısıyla "üretim" ve tabii ki "tüketim" ne kadar çok özgür zamanımız olacağı üzerinden örgütlenir. İşte bu, "özgür zaman kooperatifleri"nin ana çıkış noktasıdır. Özgür zaman kooperatiflerinde olanlar kendi çalışma zamanlarını örgütleyerek, çalışma zamanlarını birlikte planlayarak dolayısıyla özgür zamanlarının sahibi olurlar. Mesela özgür zaman kooperatifinden bir grup yılda sadece 2 ay taş sıkma zeytin değirmeninde çalışarak, geri kalanını dünyada gezerek yaşayabilir. Çok mu ütopik geliyor? Hayır, siz distopyada yaşıyorsunuz. Bir şehirde çalışmak için o şehrin çok pahalı kirasını ödeyip, ulaşımına katlanıp, o iş için elbiseler satın alıp, eh çoktan o iş için okullar bitirip ve hafta sonu çamaşırlarınızı yıkamakla geçiriyorsunuz ve elinizde hiçbir şey kalmıyor. Geriye kalan sadece tükettiğiniz ömrünüz. Bu da eğer 80 yaşına kadar yaşarsanız. Belki de sadece iki haftalık ömrünüz kaldı ve siz hâlâ patronun sizle konuşurken gözlerini ayıramadığınız iltihaplı diş etlerini seyrediyorsunuz.

Bu mu hayat?

Toprağın Demokratikleştirilmesi

Bu durum alter-hegemonya inşasını zorunlu kılar. Bir alternatif inşasında radikal demokrasi "form" ve "biçim" dışıdır. İhtiyaçtan doğar ve hatta birçok defa olduğu gibi daha çok travmatik bir

yıkım onu ortaya çıkarabilir. Neoliberalizmin ise dünyanın her yerinde tek yaptığı, yeni kent inşası ve bunu gerçekleştirmek için enerjinin, doğanın talan edilmesidir. Bu yüzden kent toprakların ındemokratikleştirilmesi, kent reformu, radikal demokrasinin ortaya çıkmasının en önemli dinamiğidir.[7] Özellikle "kent"leşen toplumsal yapı daha doğrusu kentin kapitalizmin ta kendisi halini alması, barınma hakkının yaşama geçirilmesinin yanında ev sahibi olmanın metalaşma haliyle zorunlu bir statü durumuna gelmesi, Mortgage ile sadece bir ev satışı değil, 10 yıl, 20 yıl düzene entegre olma, sessiz kalma, isyana dahil olmama, kültürel (!) durumunu imha etme anlamına gelirken, kent topraklarının demokratikleştirilmesi ise bir yandan halkın doğrudan ihtiyacının karşılanmasının, aynı zamanda neoliberal ekonominin temel dinamiği yeni kent inşasının tekerine çomak sokmanın, barınma hakkının metalaşma durumuna karışı öncelikle küçük ama hemen derinleşebilecek oyuklar açmanın, başka bir ekonomi, bir radikal demokrasi yaratma konusunda en etkili ekonomi dinamiğini ortaya çıkarmanın ortak çözümüdür.

Kent topraklarının demokratikleştirilmesi, kent reformu, radikal demokrasinin ortaya çıkmasının en önemli dinamiğidir

Kent toprakların demokratikleştirilmesi, kent topraklarının yoksullara, evsizlere ve dünyanın her yerinde, özellikle bu coğrafyada en fazla evsiz olan kadınlara dağıtmak bir başka toplumsal yapının inşasının en önemli dinamiği haline dönüşebilir. Bu sadece toprakların dağıtılması ile sınırlı kalmayacaktır. 35-40 kişilik kolektiflerin radikal inşaat tekellerine ihtiyaç duymadan, alternatif ve ekolojik evler inşa etmesi, başlangıcından itibaren bir başka demokrasinin, yaşam biçiminin ortaya çıkmasının da dinamiği olacaktır. Tekrar edersek, neoliberalizmin başat ekonomisi yeni kent inşası, ve yeni kent için doğanın katledici talanından başka bir şey değildir. O zaman eğer üstümüzdeki geçen yüzyılların kalıntılarını silkeleyip atmak için illaki iktisadi tartışacaksak, bugün ekonominin temeli ev yapmak ya da başka türlü anlatırsak "para bunda abi"dir .

O nedenle kent topraklarını evsizlere, kadınlara dağıtarak, kolektif, birlikte, radikal tekellere ihtiyaç olmadan ev inşa etmek, sadece 'barınma hakkı'nı inşa etmek değil, aynı zamanda radikal demokrasinin ekonomisinin de inşasıdır. Bu toplumsal ekonomi, daha doğrusu ekonomi olmayan ekonomi, bir başka bir yerden bakıldığında hiç kimsenin "işsiz"in kalmadığı, herkesin "işinin" olduğu bir biçimdir. Hâlâ ve ısrarla bugünün terimleriyle konuşursak, "kâr"ın doğrudan "ev" olarak çalışanlara geçtiği, çok "kârlı" bir iştir.

Tabii ki köy komünleri, fabrika işgalleri, mahalle meclisleri, halk komiteleri farklı biçimlerde ve altını çizdiğimiz gibi birçok formsuz doğrudan biçimi önemlidir ancak yaşamın hegemonik kente hapsedildiği, insanların kent sınırlarından kovularak, yakının tekrar kente dahil edildiği bir hegemonik iktidara karşı kent topraklarının demokratikleştirilmesi, hegemonyanın parçalanması, bir alter-hegemonya inşası, yani radikal demokrasinin temel alanıdır.

[1] Daha ayrıntılı anlatım için bkz. Ahmet Ateş, *Türkmen Anarşizmi*, Öteki Yayınları, 2015.

[2] Batan büyük şirketlere örnekler, devasa finans şirekti Lehman Brothers, dünyanın en büyük bankalarından Washington Mutual, dünyanın en büyük ikinci telekomünikasyon şirketi WorldCom, dünyanın en büyük otomotiv şirketi General Motors, dünyanın en güvenilir finans şirketlerinden sayılan CIT, dünyanın en büyük enerji şirketlerinden Enron, dünyanın en büyük sigorta şirketlerinden Conseco, otomotiv devi Chrysler, en zengin petrol şirketlerinden Texaco ve liste daha da uzatılabilir. Dünyanın süpergücü ABD kurulduğundan bu yana 5 kere iflas etti; son 200 yılda iflas eden devletlerin sayısı 83; sadece son 6 yılda 6 ülke iflasını açıkladı. ABD'nin sanayi şehri Detroit, iflas eden şehirlerin son örneği ve bugün bir hayalet şehir görünümünde.

[3] "Daça", Sovyetler Birliği yazlık konutlar. Daha önce Çarlık aristokrasisinin bu ayrıcalığı, parti bürokrasisine geçmiştir.

[4] Bkz. Soner Torlak, "*Kürt Özgürlük Hareketi'nin Mekân Siyaseti*", Ayrıntı Dergi, Aralık 2015-Ocak 2016, Sayı 13. Yine aynı yerde Fanon'dan alıntı tam yerindedir: "Geleneğe sıkıca tutunmaya veya aşınmış gelenekleri canlandırmaya çalışmak, sadece tarihe değil, halka da karşı gelmektir. Bir halk, sömürgeciliğin acımasızlığına, karşı silahlı veya hatta politik mücadeleyi desteklediği zaman, gelenek anlam değiştirir."

[5] Bkz. Metin Yeğin, *Patronsuzlar*, Öteki Yayınları, 2015.

[6] Bkz. Metin yeğin, *Topraksızlar*, Öteki Yayınları, 2015.

[7] Daha ayrıntılı incelemek isteyenler için Bkz. Metin Yeğin-Merve Tuba Tanok, *Kent Reformu ve Yeni Gecekondu Hareketi*, Notebene Yayınları, 2014.

İçindekiler İçin Tıklayınız

Güzelliğin Tarihi Olarak Toplum, Çirkinliğin Tarihi Olarak Devlet

Armanc Toprak
Mesut Demir

İnsan varoluşundan beri güzellik algısına sahiptir. Belki de insanın evrimsel serüveni "nasıl daha güzel yaşamalıyım" hissiyle başlamıştır. Bu anlamda güzellik arzusu ve beğeni ölçüleri insanda arayışçı, sorgulayıcı, keşfedici ve yaratıcı özeliklerin gelişmesine yol açmıştır. F. Nietzsche "İnsanı özgürleştiren tek ilke yaratmadır, sanat ise en yaratıcı güçtür." derken bu hakikati güçlü bir şekilde dile getirmiştir.

İnsan, güzellik algısı ve beğeni duygusu sonucunda kendini ikinci doğa olarak inşa etmiş maddi ve manevi kültürel değerlerin yaratıcısı olmayı başararak yaşamını garantiye almıştır. Kürt Halk Önderi Abdullah Öcalan ikinci doğa olarak toplumsal formun oluşmasında bilim sanat ve felsefenin belirleyici ve temel etkenler olduğunu belirtmektedir. Bilim ve felsefenin estetikle ilişkileri inkar edilemez. Zaten birçok estetik kuramcısı da estetiği bilim ve felsefeyle ilişkilendirerek incelemiş ve kendi bakış açılarını bu kapsamda ifade etmişlerdir. Sanatın ise tamamen estetik bir alan olduğu bilinmektedir.

Estetiği, insanın ve toplumsallığın güzel, iyi, doğru ve ahlaklı yaşamanın beğeni duygusu ve düşüncesi olarak görmek mümkündür. Güzellik ve çirkinlik yargısına dayanan estetiği ele aldığımızda mecburi olarak yaşamı ve toplumsal örgütlenme biçimlerini değerlendirmemiz gerekmektedir. Bunun için de başlıca üç toplumsal örgütlenme dönemlerini esas alacağız.

Güzelliğin Tarihi Olarak Toplum

Bilindiği üzere insanlar binlerce yıl klan ve kabile formu temelinde örgütlenerek ayakta kalmış ve yaşamını sürdürmüştür. Klan ve kabile toplumlarının düşünce, örgütlenme ve eylemleri hakkında birçok bilgi mevcuttur. Bu bilgiler ışığında konumuz ile bağlantılı olarak klan ve kabile toplumlarının yaşamlarında estetik düşünceyi irdeleyeceğiz.

Yapılan arkeolojik kazılarda elde edilen verilere baktığımızda klan ve kabile yaşamında estetik düşüncenin belirgin olduğu anlaşılmaktadır. Bu estetik yaklaşımı inanç ritüellerinde, mimaride, üretim araçlarında ve en önemlisi de sanat eserlerinde görmekteyiz. Sanat eserlerinin çoğunda iyilik, faydalılık ve komünal değerlerin yüceltilmesi esas alınmıştır. Görkemli tanrıça heykellerinin yapılması, bu dönemde kadının toplumsal örgütlemedeki rolünden ötürüdür. Çünkü devlet öncesi toplumun yöneticisi, bilimcisi, şifacısı, sanatçısı, mimarı, ziraatçısı ve zanaatçısı kadındır. Bunun için kadın sanatçı tarafından en mucizevi güzellik olarak görülerek sanat eserlerinin temel teması haline getirilmiştir. Yine söz konusu toplumun doğa ile neşeli bir uyum ve derin bir dostluk kurduğunu mağara duvarlarındaki çizimlerden anlamaktayız. Devlet öncesi toplumlarda insanların barınmasını, beslenmesini, çoğalmasını ve toplumsallığını sürdürmesini sağlayan bütün değerlerin kutsallık derecesinde büyüleyici bir güzelliğe sahip olduğunu belirtebiliriz. Ataerkil ve devletçi kültürün gelişilmesiyle birlikte bu durum tersyüz edilmiştir.

Çirkinliğin Tarihi Olarak Devlet ve İktidar

Devletin oluşmasıyla birlikte güzellik ve çirkinlik yargıları yaşamda daha da keskin bir şekilde yer aldı. Devlet sahipleri, devlet öncesi toplumun güzellik algısını ve güzelliği ifade eden değerlerini anlamsızlaştırmak için her

türlü saldırı mekanizmalarını devreye koydu. Etkili bir manipülasyon ve ideolojik savaş yürüttü. Toplumsal yaşamın estetiğini ret etme temelinde yeni bir zihniyet inşa edildi. Erkek, devletçi yaşamın ve uygarlığın güzellik öznesi olarak öne çıkarıldı. Korkutucu, heybetli erkek heykelleri yapıldı, av sahneleri resimlere konu edilerek, erkek, gücün ve kudretin sembolü biçiminde yansıtıldı. Erkeğin kudretine layık görkemli şehirler, tapınaklar, surlar ve anıt mezarlar inşa edildi. Rahip-kralların her anı öyküleştirilerek destansı anlatımlarla her tarafa yaydırıldı. Doğanın gizemlerini çözmüş, doğayı hakimiyet altına almış, bütün icatların sahibi, yaratıcılığın tanrısal gücüne ulaşmış bir erkek kurgusu sanatın temel konusu haline geldi. Rahip-krallar şahsında erkek tanrısal güzelliğin ifadesi oldu. Devletli yaşam cennet ile eş değer tutularak en güzel yaşam algısıyla toplumun hafızasına kazılmaya çalışıldı.

İnşa edilen devletçi yaşam kapitalizm ile birlikte çirkinliğin zirvesine ulaştı

Aynı dönemde kadına ait bütün değerler çirkin, uyumsuz, orantısız, ölçüsüz, hayvansı, kaba ve geri olarak gösterildi. Bu bakış açısı doğrultusunda kadın etrafında oluşan toplumsallığın dağıtılması hedef alındı. Toplumsallığın dağıtılması güzelliğin yitirilmesinin başlangıcı olacaktı. Böylelikle devletçi sistemin kuruluşu, yayılışı ve egemen hale gelişi daha rahat olacaktı. Kürt Halk Önderi Abdullah Öcalan’ın “Anlam, estetik ve ahlak yitimini yaşayan toplumların kurumsal değerlerinin sömürgenlerin değerlerinin ham maddesi olarak işlenmesi de kaçınılmazdır” tespiti konuyu anlaşılır kılmaktadır.

Devlet bütün güzellikleri yok etmeye çalışan azgın bir canavardan başka bir şey değildi. O canavar her şeyin ahengini bozuyor, insan doğasını yozlaştırıyor, insanın ruhuna ve beynine her türlü kötülüğün tohumlarını ekiyordu. Özel mülkiyet, kölelik, sınıflaşma, savaş ordularının kurulması, yalan, korku, hırsızlık, hile, gasp ve kurnazlığı bu kötülük tohumlarının ürünleri olarak görmek gerekir. Çirkinlikle özdeş tutulması gereken bu kavramlar devletçi yaşamı tanımlamakla birlikte, insanlığa cehennemi hazırlayan zihniyet dünyasını da ifade eder. Bu temelde inşa edilen devletçi yaşam kapitalizm ile birlikte çirkinliğin zirvesine ulaştı.

Makine Uygarlığının Yarattığı Soğuk ve Yapay Yaşam Estetiği

Liberal ideoloji ve endüstriyalizme dayalı hegemonik bir sistem olan kapitalizm, insanlık tarihinin en ucube estetik anlayışının da temellerini attı. Bu ucube estetik burjuvazinin, dolayısıyla kapitalist modernitenin beğeni ölçüsü olarak günümüze kadar etkisini sürdürmektedir. Bireycilik kapitalist modernitenin yaşam tarzı olduğundan dolayı estetik ölçüler de buna göre biçim aldı. Moda, imaj, rahatlık, kaliteli yaşam arayışı, yalnızlığın yüceltilişi, liberal özgürlük anlayışı, ahlaki çöküş, geleneksel kültürün ve inançların inkarı, bireyciliğin şişirilmesine yol açan esas etkenler oldu. Bireycilik geliştikçe toplumsallık cüceleşti. Toplumsallık her geçen gün daha yüksek bir tonda lanetlendi. Mega kentler, metropoller bireyciliği şahlandıracak biçimde kurgulandı. Kapitalist kentler bireycilik için cenneti anımsatırken, toplumsallık için cehennemden öte bir şey değillerdi. Böylelikle insan tarihin en çirkin ve en anlamsız varlığı haline geldi.

Kent aynı zamanda sanat yaratıcısını dolayısıyla sanatı ve estetiği de olumsuz anlamda yüksek düzeyde etkiledi. Ruhsal bunalım ve bozukluklar, bohemlik, derin yalnızlık, melankolik yaşam tarzı, rekabet, elitleşme, ezop üslup, kaprisli ve kompleksli davranışlar kapitalist sanatçı tipolojilerini ortaya çıkardı. Bu sanatçı tipolojisi iktidar sermaye ve endüstriyel pazar ilişkilerinin de aktif bir dinamiği oldu. Kapitalist mimarinin ve sanayi devriminin yayılmasında bu sanatçı karakterinin rolü belirleyicidir. Örneğin 18.yy’da fabrika sahipleri bir grup sanatçıdan sanayi devrimini yaymaları için talepte bulunur. Makineyi ve yaratıcısını tanrı ilan eden sanatçılar ona tapmayı ve ibadet etmeyi kutsal bir görev olarak kabul ederler ve

"Biz sanatçılar olarak makinanın ve sanayi devriminin dünyayı dolaşan sesi olacağız, her kulağa her yüreğe sanatın etkili hitabeti yoluyla gireceğiz, makineyi icat edenler yeryüzünün tanrılarıdır" derler. Oysaki ilk makine denemelerini yapan İskenderiyeli Heron makineyi "hileli bir oyuncağa" benzetmişti. Bu tespitin ne kadar doğru olduğunu günümüzde bütün insanlığın bu hileli oyuncakların kölesi haline gelmesinden anlıyoruz. Bu hileli oyuncaklar sanal, soğuk, yapay ve robotumsu bir çirkinliği yaşama egemen kıldılar.

Demokratik Ulus ve Özgür Yaşam Estetiği

Demokratik ulus, yukarıda ifade ettiğimiz bütün kötülüklerin ve çirkinliklerin kaynağı olarak devleti ve iktidarı görerek, devlet ve iktidar eliyle bize dayatılmış olan pozitivizm, dincilik, cinsiyetçilik ve milliyetçilik gibi zihniyet kalıplarından kurtulmayı şart kılar. Bunları aşmak demokratik uluslaşmanın birinci koşuludur. Ahlakı, politikayı, estetiği, eşitliği, adaleti, demokrasi ve özgürlüğü esas alarak anlamlı bir yaşamın ve toplumsal düşünebilme anlayışını demokratik ulusun zihniyeti şeklinde tanımlayabiliriz. Demokratik ulus ancak bu zihniyetle kalıcı bir kurumsallaşma düzeyine gelebilir. Bu anlamda demokratik ulus estetiğini zihniyet ve kurumsallık çerçevesinde ele almalıyız.

Zihniyet beğeni ölçülerini belirlemekle birlikte estetik yargıyı yani güzelliği ve çirkinliği de birbirinden ayırmaktadır. O halde zihniyetimiz ne kadar toplumsal ve özgürlükçüyse beğeni ölçülerimizde o oranda gelişir ve güzelliği duyumsarız. Duyumsadığımız güzellik en çok kendini kurumsallaşma düzeyinde gösterir. Yani güzellik kurumsallaşarak somut hale gelir ve sonsuz olmak ister. S. T. Eliot "Sanatçılar dünyanın gerçek yasa koyucularıdır." derken sanat yoluyla yaratılan kalıcı kültürel değerlerin önemini ortaya koymaktadır. Bu doğrultuda kültür -sanatın demokratik ulusun ve komünal yaşamın temel kurumları olarak işlevsel hale gelmeleri hayati öneme haizdir.

Özgür birey, demokratik toplum ve komünal yaşam ilkeleri sanatın ve edebiyatın işleyeceği en temel estetik konulardır. Çünkü demokratik ulus özgür bireyin irade kazandığı coşkuyla üretime ve yaşama katıldığı bir toplumsal formdur. Bunun için birey kapitalist modernitenin derin yalnızlık uçurumlarından çıkarak toplumla özgürlük ve demokrasi dengesinde buluşmasını bilmelidir. Demokratik ulus, devletin köle yurttaşı, dinin müridi veya demokratik olmayan toplumların tutsağı olmuş birey kimliğini ret ederek özgür birey kimliğini benimser. Demokratik ulusun özgür bireyi komünaliteyi kendi varoluş ve yaşam kaynağı olarak görmelidir. Komünaliteden ve üretimden kopuşu estetikten ve özgürlükten uzaklaşmanın, sömürgeciliğe yem olmanın başlangıcı ve sebebi olarak görmelidir.

Öte yandan demokratik ulusun dayandığı tarihsel dokunun yansıttıklarını belli başlı yönleriyle ele almak önemli olacaktır:

Özgürleşen kadının etrafında filizlenecek güzellik ve estetik ölçülerin birikimiyle demokratik ulus yükselecektir

Doğanın yaratıcı özelliğinin kimliğe kavuştuğu kadın dünyası, maddi ve manevi anlamda oldukça güçlüdür. Bu güç, doğal yaşamda irade olmanın sonucunda açığa çıkmıştır. Ana kadının doğadan aldığı ilhamla edindiği bu irade, zamanın ruhuyla paralel olarak demokratik komünal yaşamı inşa etmiş ve tüm özelliklerini bu yaşama yansıtmıştır. Dolayısıyla doğal komünal yaşamın sahip olduğu güzellik ve estetik ölçüler kaynağını ana kadının doğasından alır demek daha gerçekçi bir yaklaşım olacaktır. Tarihsel yaşamın bu döneminde kadının öncülük ettiği demokratik komünal hayatın en belirgin yanı, toplumun özgür kimliğiyle hareket etmesidir. Özgürlük, kültürel ve toplumsal alana yansıdığı oranda anlam ve karşılık bulur. Kültürel çeşitlilik ve zenginlik bunun sonucunda oluşmaya başlar. Kültürün bu nitelikleri toplumsal değer olarak karşımıza çıkar. Özgür bir ortamda yaratılan değerler toplumun ya da doğanın

rengini taşırlar. Hiç kuşku yok ki bu kültürel renklerin oluşmasında kadın başat roldedir. Kadının müthiş sezgisel gücü, gözlemleme yeteneği, şefkati, üretkenliği, var etme doğası gibi özellikler kültürel ve toplumsal değerlerin güzellik ve estetiğinde dile gelmiştir. Demokratik ulusun tarihsel arka planı olan doğal komünal yaşam biçiminde yansımasını bulan kadın dünyası, olası tüm toplumsal sorunların önünü kapatan, çirkinliklerin yeşermesine geçit vermeyen bir irade, bir duruş olarak yanı başımızda durmaktadır. Kadının temsil ettiği özgür yaşam kimliği, zaman içerisinde erkeğin, ana kadın eliyle oluşturulan özgürlük koşullarını kendi bencil istemlerine göre değerlendirip uygarlık aşamasında biriktirdiği güçle ortadan kaldırma çabası, insanlık tarihini sapmaya uğratmış ve bu anla beraber kültürel toplumun güzellik ve estetik anlayışını da tahrip etmiştir. Devletleşme ile beraber kadının ataerkil zihniyetçe geriletilmesi, toplumsal dokuyu yapısal anlamda bozmuş ve ortaya doğallıktan eser kalmayan ölçüler topluma dayatılmıştır. Analitik yozlaşmanın karanlık girdabında boy veren kapitalizmin "eser"i olan ulus-devlet, kültür ve toplumsallık adına hiçbir şey bırakmamıştır. Bu bağlamda doğal yaşamın bütün güzelliğini ve estetiğini içine alan ölçüler de yerle bir edilmiştir. Kısacası hayat yitime uğratılmıştır. Dolayısıyla, temel bir doğru olan "Hazineler kaybedildiği yerde aranır." belirlemesinden hareketle demokratik ulusu inşa etme hamlesine tutuşurken başlıca dayanağımız, ana kadının hafızamıza kalıcı olarak yerleştirdiği özgürlüğe dayalı beğeni ölçülerini güncellemek olacaktır. Bu anlamda özgür kadın bilinci ve kimliği geliştiği oranda demokratik ulus hayat bulacaktır. Birbiriyle paralel şekilde, giderek özgürleşen kadının etrafında filizlenecek güzellik ve estetik ölçülerin birikimiyle demokratik ulus yükselecektir.

Demokratik ulusa anlam katan güzellik ve estetik ölçüleri adeta ilmek ilmek ören ana olgulardan biri de doğanın temel karakteri olan ekolojidir. Denilebilir ki, insanlık toplumsallığını ve kültürel özelliğini doğanın bu muhteşem işleyişini gözlemleyerek ya da ona katılarak var etmiştir. Ekoloji, doğanın kendini yaratma sistemi olarak üretkenliğe, çeşitliliğe, beslenmeye, barınmaya, kendini korumaya dayalı şekilde güzellik ve estetik yaşamayı bize anlatır. Doğada yer alan her varlığın diğer varlıklara ilham veren yanları bulunmaktadır. Bu birbirini etkileme biçimi aslında varlıkların kendi yaşamlarını sürdürebilmenin dayanağı da oluyor. İnsan da bundan yeteri kadar pay almış ve var oldukça almaya devam edecektir. Özellikle Kürt kültürünün beslendiği ana kaynak rolündeki doğanın ekolojik yapısının taşımış olduğu güzellik ve estetik yan bu kültüre sirayet ederek ona ölçü kazandırmış ve bu sayede kendini kalıcılaştırmayı başarmıştır.

Feqiyê Teyran şiirleri baştan başa ekolojik işleyişin yansıttığı güzellik ve estetik ölçülerin taşıyıcısıdır

Uygarlık sisteminin ağır koşulları altında bir halkın kendini var etmesi oldukça güç olmuştur. Sayısız topluluk veya halk ortadan kaybolmuş, yok olmuşlardır. Bunun temel nedenlerinden biri doğayla uyumlu olmayan yaşam kültürlerinin bu uyumsuzluğun sonucu olarak zayıf kalışıdır. Uygarlığın hem ideolojik hem de fiziki saldırılarına en fazla maruz kalan halk olarak Kürtlerin varlıklarını günümüze taşımasında belirleyici olan temel etken, doğanın ekolojik işleyişinden beslenen kültürlerine borçludurlar. Bütün yaşam alışkanlıklarında bunun izlerini görmek mümkündür. Bununla beraber, yeryüzündeki tüm kültürlerin güzellik ve estetik ölçüler kazanma bağlamında doğanın ekolojik deviniminden çok güçlü olarak etkilendiklerini vurgulamak gerekir. Yaşamda çığır açan ve "doğaya dönüş" tanımlamasıyla filizlenen Rönesans baştan aşağı doğadaki ekolojik işleyişin toplumsal kültürde boy vermesi olayıdır. Da Vinci'nin, Michelangelo'nun her eserinde doğadan güzel bir desen, estetik bir ışık yansımıştır. Mozart'ın her notasında doğaya dair tınılar duyarız. Feqiyê Teyran şiirleri baştan başa ekolojik işleyişin yansıttığı güzellik ve estetik ölçülerin taşıyıcısıdır. Bunlarla beraber bir

ırmağın serin akışından, yıldızların ışıltısından, bir kelebeğin narin kanat çırpınışından, çiçeklerin egzotik kokularından, rüzgarın esintisinden ve daha sayısız olarak sayabileceğimiz ekolojik ritmin duyumsattığı güzellik ve estetikten kim ilham almadığını söyleyebilir. Bize ölümsüzlüğün ölçülerini dillendiren bu detaylar demokratik ulusun ekolojik anlayışla olan bağının ne denli güçlü olması gerektiğini hatırlatır. Demokratik ulus bu anlamıyla ekolojik yaşamı ve onun güzellik ve de estetik ölçülerini aynı zamanda ilke düzeyinde ele alır. Toplum ya da birey ancak ekolojinin bize uzattığı bu ölçüleri, kültürel hayatına işlediği oranda özüyle buluşabilir ve özgür doğanın bir üyesi haline gelebilir. Demokratik ulus bir anlamda söz konusu bu güzellik ve estetik ölçülerin karşılık bulduğu özgür bireylerin toplamıdır diyebiliriz.

Demokratik ulusun üzerine yerleştiği temelin yapı taşlarını ise demokrasi oluşturur. Demokrasi temel bir ilke olarak demokratik ulusta hayat bulur. Çünkü insanlar ancak demokrasinin varlık kazandığı bir ortamda irade sahibi olurlar. Özgür iradesiyle hayata katılan birey ya da toplum üretken olur. Bu özellik hayatı hem yapıcı anlamda devindirir hem de ona anlam katar. Aslında üretilen, hayatın ta kendisidir. Ortaya konulan emekle yaratılan değerler toplumun ya da bireyin moral değerlerine etki eder. Maddi zeminde emeğe dayalı sergilenen pratikler böylelikle manevi dünyada da karşılık bularak insanı güçlü kılar. Hem bilinç düzeyinde hem de toplumsal yaşamda sahip olunan bu güç olası tüm sorunları çözebilme yeteneğini de gösterir. İnsanın maddi ve manevi anlamda ortaya koyabileceği bütün bu aktivitelerin yeşereceği yer demokrasi alanıdır. Demokrasiye duyarlı olarak yapılan eylemler yaşamı daima çeşitlendirir ve ona zenginlik katarak geliştirir. Demokratik ulusun inşasında esas dayanak olan demokrasi toplumun kendini yönetme biçimini de bağrında taşır. Eşitliği, çoğulculuğu, katılımcılığı, toplumun ve bireyin birbirini karşılıklı beslemesini esas alır ve bu özellikleriyle "özgürlüğün vahası" olarak demokratik ulusu yapılandırır. Demokratik tarzda kendi kendini yöneten birey veya toplumun taşıdığı ölçüler ise güzelliğin ve estetiğin anlam yüklü düzeyindedir.

Sonuç olarak, demokratik ulus inşasını, insanlığın hakikate dayalı toplumsal ve kültürel ölçülerde kendini var etmesi biçiminde yorumlamak mümkündür. Taşımış olduğu evrensel karakteriyle, uygarlık sisteminin oluşumundan bu yana insanlığın boğuştuğu tüm toplumsal sorunları çözebilme yeteneğinde olduğunu söyleyebiliriz. Ataerkil zihniyetin doğal yaşamın özgür alanlarını ters yüz ederek kendisinin oluşturduğu kalelerin, surların, collesiumların, metropollerin içine hapsettiği tüm toplumsal değerler büyük oranda toplumdan koparılmış ve başkalaşıma uğratılmıştır. Kaba, donuk ve hiçbir heyecan içermeyen sözde yeni "değerler" ancak ve ancak toplumu kendi özünden daha da uzaklaştırmaktadır. Hayatın tükenişini doğuran devletin ve iktidarın bu çirkin yaşam anlayışını geriletmek ve yerine doğal komünal hayatın güncel halini kurmak bu anlamıyla demokratik ulusu inşa etmekten geçiyor. 'Anlamın ve hissin yarattığı insanlığın hakikat yürüyüşünde topluma kazandırılacak her maddi ve manevi toplumsal değer, hayata güzelliğin ve estetiğin büyüleyici ölçülerinde anlam katacak ve özgür gelecekle buluşturacaktır.

İçindekiler İçin Tıklayınız

Demokratik Konfederalizmde Eğitim Sistemi

Harun Şikaki

Eğitim süreci insanın toplumsallaşmasıyla başlayan, insanın toplumsal yaşam içerisinde kişilik ve benlik oluşumuyla sürdürülen toplumsal bir durumu ifade eder. Aklın kullanımı ve insan doğası arasındaki ilişki ve çelişkiler temel edinimler ve arayışlardandır.

İnsan için birçok tanımın yapıldığını biliyoruz. Doğruya yakın olarak gördüğümüz tanımlardan biri; "biyo, psiko ve sosyal bir varlık" tanımlanmasıdır. Her ne kadar insanın doğasını çevresi belirler denilse de, insan sosyal bir varlıktır ve toplumsallaşma insanların yetenek ve şekillenme biçimini ortaya çıkarır. Ama biliyoruz ki her bir insan eşsiz yetenek ve özgünlüklere sahiptir. İnsan sürü içine katılan, kalabalıklar içinde kaybolan bir varlık değildir. Aksine birey-insan-toplum ilişkileri diyalektiktir ve karşılıklı alma verme temelinde gelişir.

Dolayısıyla şunu rahatlıkla ifade edebiliriz ki insanın en temel vasfı sosyal, yani toplumsal bir varlık olmasıdır. İnsanın toplumsallaşma serüveni aynı zamanda bir eğitim sürecidir. Bu bakımdan da şunu ifade edebiliriz; eğitim olgusu bireyin toplumsallaşması ile başlayan bir olgudur ve varlığı kadar da bir süreci ifade eder. Bu anlamda süreç, bir eylemler dizisi olarak peş peşe devam eden, bir hedefe doğru kesintisiz olarak suren ve sonsuza dek işleyen bir durumu tanımlar. İnsanın toplumsal serüveni ve eğitimle olan ilişkisi bu anlamıyla bir süreç durumunu ifade eder. İnsanın insanlaşmasıyla-toplumsallaşmayla- başlayan ve bu yolculuğun kesintisiz akışıyla devam edecek olan bir yolculuktur söz konusu olan. Bunun bir nihayete ulaşmasını, bir son noktaya varmasını beklemek veya statik bir olguymuş gibi yaklaşmak yanlış olur. Tersine, toplumsal tarih statikliği değil akışkanlığı ve değişkenliği ifade eder. İnsan zihninin en tartışılmaz karakteri de yeniliklere açık ve akışkan olma özelliğidir.

Bu bağlamda insan bilinçli bir zihinsel sürece sahip olduğu için istençli bir varlıktır. İnsan, eylemlerinin sonuçlarını istençle yoğrulmuş öngörü ve bilinç ile seçebilir. İnsan eylemleri ve iradesi tarihin devindirici gücüdür. Tabi bu tarih ve toplum kavrayışıyla-felsefesiyle ilgili bir durumdur. Tarih insan ve toplumları yaratamaz ve yönetemez, tarihin yapıcıları insan ve toplumlardır. Ama bu ilişki tek düze-statik bir ilişki değil, diyalektik bir ilişki biçimidir. Biz tarihi yapılandırırken tarih de bizi; toplumsallığımızı yapılandırır. İnsan tarihin salt bir nesnesi değildir; nesnesi olduğu kadar öznesi-yapıcısıdır da.

Eğitim, insan olma ve toplumsallaşma sürecinde tamamlayıcı bir boyut olarak işlev görür. Bu anlamda eğitimi, süreç tamamlayıcı bir biçimde, henüz bitmemiş, yetkinleşmemiş bir varlık olarak insanın kendisini inşa süreci olarak ele almak gerekiyor. Tarihsel bir olgu olan insan, tarihsel olmayan öteki canlı varlıkların tersine kendini bitmemiş, yetkinleşmemiş olarak bilir. "Bitmemişlik ve farkındalık", yalnızca insana ve topluma özgü bir ifade formu olarak, eğitimin köklerinde bulunur. İnsanın tamamlanmamış, bitmemiş; sürekli inşa halindeki yapısı ve karakteri gereği yeni alışkanlıklar, değişimler ve dönüşümler olarak akar gelir. Bu bakımdan da eğitim bir toplumsal yapılandırma ve inşa faaliyeti olarak süreklileştiğinde bir anlam kazanabilir.

İnsan ve insanın toplumsallaşma süreci varoluşsal olarak özgürdür. İnsanın biçimlendirilme süreci olarak eğitim, toplumsal varoluşun bir devamı olarak; özgürlüğün

kazanılması ve korunması olarak da tanımlanabilir. Özgür olmayı ön planda tutan, her türlü mutlakıyet ilişkisini ret eden, insan ve toplum ilişkileri temelinde gelişen eğitim özgür toplumun temel kurucu unsurlarındandır. Bu bakımdan eğitim, amaçsal değişimlerin ve araçsal dönüşümlerin sağlanması bakımından yürütülen ortak zihniyet çalışmasıdır. Toplumsal özgürlük, eşitlik ve ortak aklın oluşumu bakımından bu bir zorunluluğu ifade eder. Dolayısıyla karakteri gereği toplumsal eğitim, bir tahakküm aracı değildir. Hele hele devletçi egemenliklerde olduğu gibi ezber ve yalan gerçeği hiç değildir.

Biz tarihi yapılandırırken tarih de bizi; toplumsallığımızı yapılandırır

Devletçi gelenek devletin ihtiyaç duyduğu insana göre şekillenmiştir. Amaç basit bir üretim aracı imal etmekse veya bir makineyi kullanmaksa eğitimin anlamı da o kadardır. Dahası devletçi gelenek eğitimi, ulus-devletin ihtiyaçlarıyla doğrudan kurgular. Bu anlamıyla tamamen ezbere dayalıdır ve öz-bilince olanak sunmaz. Dolayısıyla devletçi eğitim özgürlükçü değildir.

Özgürlük bilincinin kazanılması ancak mücadele ile elde edilir. Mücadele etmeyen, gerektiğinde yaşamını ortaya koymayan kişiler kuşkusuz birey olarak tanımlanabilir; fakat bu bireyler, bağımsız birer öz-bilinç olarak tanımlanamazlar. Özgürleşme bilincinin oluşmasının önündeki en büyük bariyerlerden biri sömürgeci baskı ve ezme gerçekliğidir. Sömürgeci gerçeklik insanın içindeki özgürlük bilincini maniple eder ve işlevsel açıdan insanı evcilleştirir. Sömürgeci baskı, zulüm ve esaretten kurtulmak için ayağa kalkmak ve ona karşı çıkmak öz bilinç gerektirir. Toplumsal eğitim bu anlamıyla öz bilinç ve zihniyet oluşturma çalışmasıdır. Özgürleştirme eylemi bir kavrama ve istenç anını zorunlu olarak gerektirir. Özgür benlik, irade ve kavrayış olmadan eylem oluşmaz. Ama bu tür eylem anları kavrama ve istenç anlarından önce gelir. Eylem önce bir hazırlık süreci işlevini görür, sonra da tarih süreci içerisinde etkili olmayı ve kendisini tarih içerisinde sürdürmeyi başarır. Eylem kendisiyle bir tarihsel anı, bilinci oluşturur; an ve bilinç ise eylemselleşir. Bu tarihin diyalektik yasasıdır. Buna karşı sömürgeci egemenlik tarihsellikten kopuk yapısıyla mekanik bir biçimde kendini sürdürmek ister. Bağımlılık ilişkilerine daha büyük bağımlılıklar yaratarak, baskı ve şiddettin dozunu artırarak kendisini sürdürmek ister. Özgürlük mücadelesi ve eylemi, bu bağımlı ilişkiyi egemenlerin zayıf bir noktası olarak ele alır, düşünce ve eylem gücüyle onu özgürleşme ve iradeleşmeye dönüştürmesini bilir. Tarihin hiçbir döneminde özgürlük bir armağan olarak verilmemiştir, tam aksine mücadele ve bilinçle alınmıştır. Özgürleşme mücadelesini bu anlamıyla bir insanlaşma mücadelesi olarak ele almak gerekir. Tarihsel gerçekliğin bize her zaman hatırda tutmamızı emrettiği bir gerçeklik; ezilenlerin ve sömürülenlerin özgürleşmesi aynı zamanda insanlığın özgürleşmesi olduğu yönündedir. Dolayısıyla, hiç kimse tek başına ve kendi kişisel çabasıyla kendisini özgürleştiremeyeceği gibi, başkaları tarafından da özgürleştirilemez. İnsani bir edim olan özgürleşme eylemi mücadelesiz ve bedelsiz başarıya ulaşamaz.

Ulus-Devlet İçin Eğitim İdeolojik Propaganda Aracıdır

Sömürgecilik "eğitim ve medeniyet getiriyorum" yalanı altında halkların ve bireylerin düşüncesini ve muhakeme kabiliyetlerini zayıflatmış, iradesiz, itaatkâr birer kul-köle olarak yetiştirmeyi esas almıştır. Kendisine bağladığı bu iradesiz ve itaatkâr kul- köleleri sonsuza dek yönetmek istemiştir. Ulus-devletin örnek birey-yurttaş olarak istediği tip bu tiptir. Fakat meşruluğu tartışılır bir otorite olarak ulus-devletin yönetsel etkinliğine yardımcı bir araç olarak eğitimin bu karakterinden kurtarılması gereklidir. Bu, üzerinde hassasiyetle düşünülmesi gereken bir konudur; çünkü söz konusu olan insan özgürlüğüdür. Eğitimin ulus-devletin elinde aldığı karakterle, otoritenin elinde bulunan ve otoritenin onu keyfi olarak kullandığı bir araç haline gelir. Bu bakımdan ulus-devlet paradigmasıyla gelişen eğitim sistemi insan ve toplum özgürlüğü için son derece sakıncalıdır.

Ulus-devlet eğitimi toplumsal aklın özgür bilinç yolundaki arayış ve kavrayışını çarpıtarak farklı alanlara kanalize eder. Eğitim politikaları devletin elinde bir manipülasyon aracı olarak

topluma karşı açıkça geliştirilir ve toplum maniple edilir. Bu durum devlet ve iktidar aygıtlarının elinde oldukça elverişli bir araçtır. Sümer tapınağındaki rahip icadı olan bu elverişli araç günümüzde amacından milim sapmadan ulus-devletin elinde ilkokuldan üniversiteye kadar korkunç bir öğütme mekanizması olarak çok etkili kullanılmaktadır. Bu mekanizmanın meşruluğu dahi tartışılır olan ulus-devlet gibi şüpheli bir kurumun eline verilmesi, üzerinde çok düşünülmesi ve tartışılması gereken bir noktadır. Toplumsal eğitim gibi hassas bir konuda görev sahiplenilmeyip devlet ve iktidar sahiplerinin insafına bırakılırsa bu güçler bu durumu kendi çıkarları için kullanmaktan hiç çekinmeyeceklerdir. Bu bağlamda ulus-devlet toplumsal eğitimi egemen ideolojinin propaganda aracı haline getirmekten geri durmayacaktır. Bunu yaparken toplumu kendi sınıfsal ve ideolojik çıkarları temelinde maniple ederek, kendi eğitimini "toplumsal ortak iyinin ve gelişmenin" kaynağı olarak dayatacaktır. Bu şekilde maniplatif eğitim yoluyla toplumun öz bilinci ve özgürlüğü elinden alınır, kapasitesi sınırlandırılarak tutsak kılınır. Bu sebeple genel anlamda devletin, özel olarak ulus-devletin "ulusal eğitim projesini" egemenlerin topluma karşı bir entrikası ve zorlaması olarak ele almak gerekiyor.

Her tarihsel dönem, hasımlarıyla diyalektik etkileşim ve ilişki içinde toplumsallığa yönelen fikirlerin, düşüncelerin, kavramların, umutların, kuşkuların, değerlerin ve meydan okumaların iç içe geçmişliğiyle gelişir. Bu fikirlerin, düşüncelerin, kavramların, umutların, kuşkuların ve değerlerin yeniden yaratılması bir devrimsel durumu ifade eder. Fakat aynı zamanda insanın insanlaşma, özgürleşme ve toplumsallaşmasının da önünü kesen, engelleyen gerici duruş ve eylemlerde bu tarihsel dönemlerde baş gösterirler. Bu kesimler kendilerine karşıt antitez olarak çıkan devrimci güçlere karşı ölüm kalım mücadelesi verirler. Ama bu karşıtlık durumları devrimin yerine getirilmesi gereken görevlerini de işaret etmektedir. Bu anlamıyla tarihsel ve toplumsal olay ve olgular asla rastgele, yalıtılmış bir şekilde; bağımsız, bağlantısız ve statik olgular olarak gelişmez. Tarihsel olaylar daima karşıtlarıyla ilişki ve çelişkiler temelinde diyalektik bir şekilde karşıtlık ve zıtlık içinde gelişir.

İnsan dönüştürücü ve yaratıcı bir varlıktır. Bu yaratıcı ve dönüştürücü öz, zaman zaman tek bir insanda somutlaşıp eyleme dönüşse de esas olarak tarihsel toplum birikiminin bir kişide somutlaşmış durumu olduğunu unutmayalım. Bunun da toplumsal birikim, deney ve tecrübelerin sonucu olduğunu iyi bilmek gerekiyor. Toplumsal deney, tecrübe ve birikimler de ancak toplumsal eğitim yoluyla kuşaktan kuşağa aktarılır. Toplumsal eğitimin kurumsal formu okullaşmadır. Okulu sadece bir mekân olarak düşünmemek gerekiyor. Okul bir mekân olabileceği gibi; bir cemaat, tarikat, din insanları; filozoflar, devrim önderleri ve peygamberler vb. de olabilir. Tarihte bunun çokça örnekleri mevcuttur. Hristiyanlık, Yahudilik, İslamiyet birer okuldurlar; aynı zamanda Aristoteles, Platon, Hz. İbrahim, Hz. Musa, Hz. İsa, Hz. Muhammed, Aydınlanma düşünürleri ve filozofları, Marks vb. hareket ve şahsiyetler de birer okul ve ekoldurlar. Bu tür kişi, yapı ve kurumlar kendileriyle birlikte yeni düşünce, fikir ve zihniyet oluşturdukları için, toplumsal gerçekliklerle sürekli ilişki ve çelişki içinde yaşarlar. Sadece eski sosyal gerçekliği eleştirmekle yetinmezler, eski sosyal kurumlar, fikirler ve kavramlarla iç içe yaşayarak kendi sosyal, siyasal, kuramsal; fikirsel ve kavramsal sentezlerini yaratarak topluma taşımayı başarmışlardır. Tarihteki bilgelerin kulübeleri, tasavvuftaki ocaklar, antik Yunan filozoflarının akademileri devlet dışı toplumsal şekillenme yerleri olmuştur.

Sürekli praksisler içinde aynı zamanda hem tarihi yaratırlar, hem de tarihsel- sosyal kurumlar oluştururlar. Zamanı geçmiş, bugün ve gelecek olarak üç boyut halinde tasnif etiğimizde, tarihi okullaşma süreçlerini de geçmiş, bugün ve gelecek olarak ele alabiliriz. Tarihteki insanların yaratımları bakımından, içinde dönemsel insan yaratımlarının vücuda geldiği, sürekli praksisler ve dönüşümler süreci olarak ele almak mümkündür. Tarihin bu dönemsel birimleri, içinde insanların sıkışıp kaldıkları durağan, kapalı zaman aralıkları değildir, aksine değişken, çok olasılıklı ve akışkan zaman süreleridirler. Tarih süreleri değişken ve akışkan özellikte olmayıp, statik ve kapalı olsaydı tarihsel diyalektiğin temel koşulu olan süreklilik, akışkanlık ve sentezleme olmazdı, o zaman da tarihin dinamiğinden

bahsedemezdik. Tarihsel birimler dönemsel sürelerin yarattığı süreklilik ve dinamik birimlerle birbirine bağlıdırlar. Tarihin ve toplumsal sürelerin böyle bir özü ve özgünlüğü olmasaydı etkin, sorumlu, yapıcı insanlar ve hareketler olmazdı. Aksine tutsak, robot, yaratıcı melekelerden yoksun, statik ve ölü toplum olurdu.

Kaos anları aynı zamanda yeni arayış ve çıkışların güçlü olasılık haline gelmiş oldukları anlardır

Toplumsal kuruluş zamanları siyasal ve zihniyet çalışmaları temel kurucu çalışmaların en başında gelen çalışmalardır. Zihniyet çalışması eğitim, örgütlenme ve eylem çalışması olduğu kadar; yeni tarz ve üslup yaratma, yeni kavram ve dil oluşturma çalışmasıdır. Zihniyet oluşturma çalışmalarını salt politik çalışmalarla sınırlı tutup geliştirmek tehlikeli ve yozlaşmaya açık bir yaklaşımdır. Kuşkusuz politik çalışmalar yeni toplumsal kuruluş çalışmaları içinde çok önemli ve elzem bir yere sahiptir, bu inkâr edilemez bir gerçekliktir. Fakat zihniyet çalışmalarına dayanmayan ve kurumsal bütünlük esasları temelinde ele alınarak yürütülmeyen salt politik çalışmalar yozlaşma ve statikleşmeye açıktır. Politik çalışma yapmak kendini zihniyet alanında motive etmiş olmayı, pratik ve eylemsel alanda ise toplumsal işleri yürütme ve kurumsallaştırmayı gerektirir. "Bir zihniyet çalışması olarak yeni toplumun değişim, dönüşüm; örgütleme ve eylem yetenek ve kabiliyetinin kalıcılaşması ve güçle donatılması için eğitim çalışmaları en temel kurucu çalışmalardan biridir" demek yerinde bir tanımlamadır.

Bu bakımdan toplumsal durağanlık kavramı yanlış ve eksik bir tanımlanmadır. Toplumda durağanlık ve donma durumu yoktur. Durağan toplumdan ziyade kaos toplumu vardır. Toplumlar için yönetilemez ve sürdürülemez dönemler kaos-kargaşa anlarıdır. Kaos anları aynı zamanda yeni arayış ve çıkışların güçlü olasılık haline gelmiş oldukları anlarıdır. Kaos içindeki toplumu aşmaya çalışırken en fazla ihtiyaç duyulan şey yeni zihniyet ve kuramlardır. Bu tür zamanlarda en fazla ihtiyaç duyulan yeni toplumsal zihniyetin şekil-form alacağı okul-eğitim sistemlerinin geliştirilmesi bir gereklilik haline gelir. Yeni toplumun bilimi, sanatı, kültürü ve zihniyeti bu okullarda gelişip biçim alacaktır. Resmi egemen sistem anaokulundan üniversiteye kadar kendi çürümüş zihniyetini dayatarak, eğitim sistemiyle toplum ve bireylerini öz bilinç çarpıtması temelinde toplumuna ve çevresine yabancılaştırarak devlet ve hiyerarşinin güdümü altında silik ve iradesiz bir insan tipi oluşturulur. Toplum egemenlerin bu tip eğitim plan, tuzak ve aldatmacalarını aşıp, insan ve toplumu tarihsel ve varoluşsal gerçekleriyle tanıştıran, anı özgür kılan ve geleceğe taşıyan, yeni bir bilim, sanat ve zihniyet temelinde kendi eğitim kurumlarını inşa göreviyle karşı karşıyadır. Toplum kendi toplumsal ihtiyaç ve yeni zihniyeti temelinde anaokulundan akademiler ve üniversitelere kadar eğitim kurumlarını yaygın bir biçimde inşa etmek zorundadır. Aksine geleceğini ipotek etmiş olur ve kendi geleceğini soykırım ve asimilasyoncu güçlere emanet etmiş olur.

"Savaşların en önemli amaçlarından biri, en değerli mal olarak çocukları, kızları ve genç erkekleri bu iki yolla içlerinde eritecek devşirme ocakları oluşturmaktır. İlkel bürokrasinin temeli böyle başladığı gibi, uygarlık tarihi de bir açıdan bu yöntemle hem toplumu zayıflatma hem de bürokratik aygıtların gücünü oluşturma eylemidir." (Abdullah Öcalan, *Demokratik Uygarlık Çözümü*, 3. Cilt, Amara Yayıncılık, s.68-69)

Devletli uygarlık demokratik uygarlık toplumunun değerlerine karşı savaş halini kesintisiz bir biçimde sürdürmektedir. Bu savaş hali özellikle toplumun geleceği olarak gördüğü gençliğine ve çocuklarına karşı yürütülür. Toplumun gençlerine ve çocuklarına karşı yürütülen bu soykırım savaşı temelinde çocukları ve gençleri öz toplumlarından soyutlayarak kendi zihniyetini, tarihini, kültürünü ve dilini öğreterek kendi özüne yabancılaştırmayı geliştirir ve soykırımı topluma eğitim adı altında dayatır. Eğitim yoluyla toplum üzerinde ideolojik ve maddi hegemonyasını pekiştirmiş olur, böylelikle kölelik zincirlerini kayım hale getirmiş olur. Asimilasyon ve soykırım çarkından geçirilen bu devşirilmiş kesimler kendilerini devlet ve iktidar sahibi sanırlar ve kendi öz toplumlarına karşıt birer ucube haline getirilirler. Devletli

uygarlık bu toplumsal çelişki üzerine inşa edilmiştir. Egemenlerin toplumsal eğitimi zor ve cebir yoluyla gasp etmeleri ve toplumu eğitim işlerinde uzak tutmalarının altında bu tarihi gerçeklik yatığını biliyoruz. Yoksa topluma karşı zerre kadar sorumluluk duymadıklarını çok iyi biliniyor ve toplumsal eğitim gibi bir çalışma umurlarında bile olmaz. Topluma karşı en büyük yalan ve çarpıtmalarından biri de budur.

Eğitim Toplumun İşi Olmalıdır

"Özellikle ulus-devlet iktidarları toplumun tüm çocukları ve gençleri üzerinde tekellerini öncelikle eğitim yoluyla örerler. Kendi tarih ve sanat anlayışları, dinsel ve felsefi zihniyetleriyle yoğurdukları kişiler artık eski ailelerinin değil, iktidar sahiplerinin öz çocukları, mallarıdır. Büyük yabancılaşma böyle kurumlaştırılır. Burjuvazi eğitim açısından tüm toplum üzerinde en yoğun tekeli kuran sınıftır. İlk ve orta eğitimi mecbur kılıp, iş bulmak isteyenlere de üniversite diplomasını hatırlatınca, toplum gençliğinin üzerindeki yabancılaşma ve bağımlılaşma kıskacı, kafese alınma süreci zorunluluk kazanmış demektir. Zor, maddi güç ve eğitim toplumu sömürgeleştirmenin dayanılması güç silahları haline gelmiş demektir."

Toplumsal zihniyetin oluşmasında ve biçimlendirilmesinde eğitim önemli bir yere sahiptir

"Böylelikle eğitim sorunu özünde toplumun ahlaki ve politik kurumlarını (dokularını) zorunlu kıldığı gibi, ahlak ve politikanın esas görevi de toplumsal eğitimi gerçekleştirmektir. Kendini eğitmeyen toplumun kendi öz ahlakını ve politik kurumlarını geliştirme ve ayakta tutma imkânı ortadan kalkar; böyle bir toplum sürekli tehlike altında yaşamaktan, çürümekten ve dağılmaktan kurtulamaz." (Abdullah Öcalan, *Demokratik Uygarlık Çözümü*, 3. Cilt, Amara Yayıncılık, s.68-69)

Özgür insan ve toplumlar kendileri için iyinin de kötünün de ne olduğuna dair kendileri karar vermelidirler ki, toplumsal ortak aklın yaratılmasını ve kullanılmasını kendi iradeleri ve renkleri doğrultusunda geliştirebilsinler. Kendi aklını oluşturabilen ve kullanabilen insan-toplum özgürlük bilincine ulaşan insan-toplumdur. Bu bilince ulaşan insan-toplum kendi hakkında özgürce kararlar alabilen, yanlış ve hata yapmayan insan-toplumdur; hata ve yanlış yapsa dahi bu hatasını düzeltecek özgüven ve özgürlük bilincine sahiptir. Toplumsal özgürlük ve doğal eşitlik bağlamında eğitim toplumun işi olmalıdır ve bu görev ve sorumluluk kamusallık adına kimseyle paylaşılmamalı ve kimseye devredilmemelidir. Bu anlayışa dayalı toplumsal eğitimin en özgür biçimde gelişeceği toplumsal form yerelden ve yerinden yönetim ve birimler olmaktadır. Özgünlükler ve farklılıkların kendilerini özgürce koruması, var etmesi ve sürdürmesi ancak bu toplumsal form içinde mümkündür. Tepeden inmeci, dayatmacı, farklılık ve özgünlükleri gözetmeyen anlayışlar amacı her ne olursa olsun bizzat kendisi problem yaratır, toplumsal farklılıklara dayalı sivil ve demokratik inisiyatiflerin gelişmesini engeller. Dolayısıyla toplumsal özgürlüklerin kendi rengi ve doğası içinde gelişmesini yadsır ve hegemonyası altına almak ister. Demokratik ulus eğitimi böyle bir zihniyeti reddederek, demokratik toplum bilinci ve zihniyeti temelinde yerel farklılık ve özgünlükleri esas alan özyönetim ve yerinden yönetim esprisiyle gelişmek durumundadır.

Tabi bu kendiliğinden olabilecek bir şey değildir. Demokratik ulus eğitim anlayışında kuşkusuz toplumsal eğitim demokratik işleyiş temelinde ve bir sistem dahilinde yürütülecektir, ama bu yerel, bölgesel ve konfedere birimlerin inisiyatifi ve özgünlükleri esas alınarak yapılacak bir şeydir. Bu birimler kendi özgünlük ve farklılıkları temelinde toplumsal eğitimlerini uygun biçimde denetlenen, aktif ve öğrenmeye hazır bir zihin geliştireceklerdir. Bunu sağlamanın en iyi yolu, belirli bir bilgiyi çocukların kafasına sokmak değil, onların gizli yeteneklerini açığa çıkarmak, zihinlerini uyandırmak ve onlara düşünme alışkanlığı kazandırmaktır.

"Toplumsal doğa dikkatlice gözlemlenirse, ulus-devletin 'demirden kafes' niteliği ile demokratik konfederalizmin en uygun özgürleştirici niteliği rahatlıkla anlaşılabilir. Ulus-devlet toplumu ne kadar bastırıyor, tek tipleştiriyor ve demokrasiden uzaklaştırıyorsa, demokratik konfederalist model de o kadar özgürleştirici,

çoklaştırıcı ve demokratikleştiricidir." (Abdullah Öcalan, *Demokratik Uygarlık Çözümü*, 3. Cilt, Amara Yayıncılık, s. 142)

Dikkat edilirse iki farklı yapıdan söz ediliyor. Bu yapılardan biri ne kadar antidemokratik, hiyerarşik ve despotikse, diğeri bir o kadar demokratik, çoğulcu ve yerel-konfederatiftir.

İnsanın özgürlüğü özgünlüğünde saklıdır

Demokratik konfederalizmde tüm toplumsal işlerde olduğu gibi, eğitim de yerel özgünlükleri esas alan öz ve özerk yönetimler tarafından yürütülecektir. "Her köy veya mahalle rahatlıkla bir konfedere birlik olabilir." Demokratik konfederalizm yerelden evrensele uzanan kapsayıcı ve demokratik bir sistemin adıdır. Bu sistem içinde her yerel, bölgesel, ulusal ve küresel birim ve yapı kendini temsil etme hakkına sahiptir.

Bundan dolayı demokratik ulus eğitim sistemi demokratik ve özgürlükçü bir işleyiş temelinde toplumsal dönüşümü gerçekleştirilerek ve eğitimi otoritenin bir aracı olmaktan çıkarmak ve yerine özgürlüğün sağlanmasında bir araç olmasını sağlamaktır; bu aynı zamanda amaçsal değişimleri de kapsar. Bu ilişki çerçevesinde toplumsal zihniyetin oluşmasında ve biçimlendirilmesinde eğitim önemli bir yere sahiptir. Devletli uygarlık tezlerinden kaynağını alan geleneksel eğitim teorileri eğitimi, insana istenilen biçimi verme ve devlete uysal kul-köleler yetiştirme aracı olarak ele alırlar. Geleneksel eğitim anlayışı bireyi, sözde bir toplumsal düzenlilik uğruna, resmi ideolojinin isteği doğrultusunda devlete iyi birer yurttaş-kul yetiştirmeyi ve bu kalıba göre biçimlendirmeyi hedefler. Bu bağlamda doğal eşitlik, bireysel ilgi, istidat, yetenekler ve dolayısıyla da bireysel özgünlük ve özgürlükler görmezden gelinir, kısıtlanır. Oysa insanı insan yapan kendi insani, doğal, spontane nitelikleridir. Her bir birey doğal olarak eşit olmakla birlikte farklı niteliklere sahiptir, insanın özgürlüğü özgünlüğünde saklıdır.

Özgürlükçü bir yaklaşım olarak demokratik ulus kendi karakteristiğine binaen geleneksel eğitim teorilerine karşı çıkarak, insanın yetenek, kabiliyet, özgünlük ve özgür gelişimini hedefler. Bu bağlamda eğitim anlayışı kurumsallaşmış kalıpları, dogmaları yıkmayı gerektirir. Bu noktada demokratik ulus eğitim sisteminin temel hedefi ve amacı insan biçimlendirmek, bir kalıba sokmak yerine, özgür bilince ve düşüncesine ulaştırmaktır. Özgürleştirmeden kastedilen, bireyin bireyliğine müdahale etmeksizin kendi spontane gelişimine yardımcı olmak, bilimsel düşünme olanaklarını sağlamaktır, yoksa salt özgürlük uğruna bir kalıp ve dogmalar yığını yaratmak değil. Özgürlüğün kalıba sokulur cinsten bir şey olmadığını; aynı zamanda her bir bireyin kendi özgülüğünde gelişen bir farklılık olduğunun farkında olmalıyız. Bu sebeple eğitim toplumsal öz bilincin, özgürlüğün kazanılmasında ve korunmasında bir araç ve amaç işlevini görmelidir. Toplumsal değişim ve dönüşüm aracı olarak eğitimi, otorite ve iktidarların elinden kurtararak gerçek anlamda insanlığa hizmet etmesi için amaçsal değişim ile araçsal dönüşümün aracı haline getirerek toplumun hizmetine sokmak gereklidir. Amaç ve hedefleri olan insanlardan oluşan bir toplum, özgür bir toplumdur ve özgür bir toplumda insanların yaratıcılıklarının önünde herhangi bir engel olmadığı gibi yaratıcı insanlar desteklenir ve teşvik edilirler. Toplum yönetimi totaliter ve otoriter anlayışların eline geçtiği zaman, bundan en çok etkilenecek olan insanların yaratıcı insanlar olduğu tarihin her döneminde görülen bir durumdur.

Eğitim toplumsal eylem, ortak aklın oluşumu ve kullanımıdır; toplumsal eğitim ise ortak aklın ve zihniyetin gelişimini sağlayan bir vasıtadır. Demokratik ulus eğitim yaklaşım ve modeli bu çerçevede şekillenir; toplumsal eğitimin amacı da toplumsal zihniyeti ve aklı özgür kılmaktır. Toplumsal zihniyetin gelişmesi, toplumun eğitim hakkını kendi eline almasını gerektirir. Kendi eğitim işini devlet ve otoritelerin elinden alan toplum özgürlük yolunda büyük bir adım atmış demektir. Bu da toplumsal adaletin sağlanması anlamına gelmektedir.

İçindekiler İçin Tıklayınız

Demokratik Ulusta Eğitim, Karanlıklardan Aydınlığa ve Özgür Yaşama Geçiştir

Dicle Erzurum

Kendi farkına varmış halklar ve kültürlerin kendi haklarında kendilerinin karar vermeleri, kendi kendilerini yönetmelerine "demokratik özerklik" denilmektedir. Özerklik, ortak coğrafyada etnik, dil, din, cins ve kültürel ayrımı yapmadan ulusların gönüllü ortak yaşamı anlamına gelir. Farklılığın olmadığı yerde ne demokrasi ne de özerklikten bahsedilebilir. Farklılığın olmadığı yerde aynılaşma, tek tipleştirme vardır. Toplumların farklılıklarını gözeten, demokrasiyi ve ortak yaşam koşullarını -eğitim, sağlık, ekonomi vs.- sağlayan, devlete rağmen demokratik sistemini oluşturan demokratik özerklik, çok kültürlü çözümün temel ayağıdır. Anadilde eğitimi pratikleştiren, sosyal yaşam haklarını tanıyan ve siyasal anlamda iradeyi açığa çıkaran bir sistemdir. Özerklik, yeni bir kavram veya sistem olmadığı gibi dünyada bunun örnekleri de mevcuttur.

Kürt Halk Önderi Abdullah Öcalan, Kürt Sorunu ve Demokratik Ulus Çözümü adlı eserinde sıkça dile getirdiği, demokratik bir toplum ve demokratik ulusu inşa etme ve Kürt sorununun demokratik özerklik çerçevesinde çözümü konusundaki çabaları bugün de devam etmektedir. Toplum, özelde Kürt toplumu iliklerine kadar sömürülüyor. Halkın eğitim, sağlık, ekonomi, siyaset ve benzeri alanlarda kendi kendini yönetme hakkı gasp edilmektedir. Başta sömürgecilik olmak üzere tüm iktidarcı ulus-devlet zihniyeti, Kürt halkına karşı imha ve inkâr politikalarına devam etmektedir. Özellikle Kürt dili ve kültürü üzerine yasakları sürdürerek, Kürtlüğe ait değerleri yok ederek soykırım uygulamaktadır. Her gün Kürt çocukları, kadınlar polislerce katlediliyor, her türlü şiddete maruz kalıyor.

Gelinen aşamada Özgürlük Hareketi'nin kırk yıllık mücadelesi sonucu bugün Bakûr Kürdistan'ında halk iradesini açığa çıkarmış ve demokratik özerklik sistemini yaşama geçirmektedir. Demokratik özerklik-özyönetim direnişi, Kürt halkının tarih boyunca gasp edilen değerlerini -dil, eğitim, kültür, coğrafya, siyaset vb.- sömürgecilerin elinden geri alma mücadelesidir. Halkımız devletin kurumlarına ihtiyacı olmadığını, kendi kendisini yönetecek düzeye geldiğini söylemektedir. Günümüzde toplumlar "tek millet, tek dil, tek vatan, tek bayrak" sistemini kabul etmemektedir. Toplum demokrasiden, öz yönetimden, çoklu kimlik ve kültürden yana tavır koymaktadır. Devlet bu sistemi, yani özerkliği tanımasa da halklar demokratik özerkliğe sahip çıkacak, bunu özgür yaşam projesi olarak ele alacak ve iktidarcı devlet zihniyetine karşı her yerde geliştirecektir. Bu anlamıyla öz yönetim, özerklik toplumların varlığını savunması, eğitim, örgütlenme ve siyaset yapma iradesinin kabul edilmesi, demokrasi ve özgürlük yollarının açılmasıdır. Özerklikte öncelik kuşkusuz zihniyete, yani eğitim alanında çalışmaya verilmelidir. Bunun için de eğitimi iktidar ve devletin tekelinden çıkarmak öncelikli hedeftir.

Eğitim Toplumların Görev ve Sorumluluğundadır

"Eğitim toplumun kendi deneyimlerini teorik ve pratik bilgiler halinde kendi mensuplarına, özellikle gençlerine özümsetmesi çabası olarak tanımlanabilir. Çocukların toplumsallaşması toplumun eğitim etkinliği ile yürütülür. Çocukların eğitimi iktidar ve devletin değil, toplumun en önemli görevidir. Çünkü çocuklar ve gençler kendisinindir. Hem hak hem de görev olarak çocuklarını ve gençlerini kendi geleneklerine ve toplumsal doğasının özelliklerine göre yetiştirmek, kendisine

dönüştürmek yaşamsal bir konudur; kendi varlığını sürdürme sorunudur. Hiçbir toplum varoluş hakkını ve bunun için gençlerini eğitme görevini başka bir güçle paylaşamaz, bu görevi başka bir güce devredemez. Söz konusu güç devlet veya çeşitli iktidar aygıtları olsa bile, bu hak ve görevini devredemez. Aksi halde kendini egemenlik tekellerine teslim etmiş sayılacaktır. Eğitim hakkının kutsallığı varoluştan kaynaklanmaktadır. Başta anne-baba olmak üzere hiçbir güç ne toplumu kadar çocukları ve gençlerine yakın olabilir, ne de onlar kadar yakın olma gereğini duyar. Tarih boyunca uygarlıkların en büyük toplum karşıtlıklarından biri, toplumu çocuklar ve gençlerden yoksun bırakma eylemidir. Devletçi uygarlık sistemi bu eylemini iki yolla gerçekleştirir: Ya büyüklerini imha ederek çocukları ve gençlerini köleleştirir ya da iktidar katında değerlendirmek için sözde eğitmek amacıyla alır." (Abdullah Öcalan, *Demokratik Uygarlık Çözümü*, 3. Cilt, Amara Yayıncılık)

Her devletin bir eğitim tanımı ve sistemi vardır. Sözcüklerde bile eğitim değişik anlamlarda tanımlanır. Genelde tanımı, insanın bilgi ve bilinç elde etme, kişiliklerini dönüştürme, kişiyi terbiye etme olarak yapılır. Kuşkusuz bunları da içine alır. Fakat esas itibariyle Öcalan'ın yukarıda belirttiği gibi eğitim, kendi geleceğini oluşturan bir toplumsal faaliyettir. Toplumların en temel ve devredilemez görevidir. Toplumun bireyi toplumsallaştırma, ahlaki ve politik temelde geliştirmeyi esas alır.

Günümüzde devletlerin çokça üzerinde durdukları, fakat pek de sonuç alamadıkları eğitim sistemi toplumun, özelde de gençlerin içine girdiği kriz ve kaostan anlaşılmaktadır. Bu nedenle çocuk ve gençlerin eğitimine toplum sahip çıkmalıdır. Kalıplaşmış zihinler üreten ezberci eğitim sistemi, ne gençlere ne de topluma yarar getirmekte; tersine mezun olmuş, sözde meslek edinmiş gençlerin başı-boş, işsizler ordusuna dönüşmesine neden olmaktadır. Eğitim alanları birer sermaye sektörüne dönmüştür. İktidarcı-kapitalist sistem eğitim alanını sermaye, kâr alanı haline dönüştürerek, kendi iktidarını güçlendirmektedir. Parası olan okuyabilir, parası olmayanın ise okuma şansı pek yoktur. İktidarlar, maddi gücü kullanarak toplumu sömürgeleştirerek sermayesini büyütmektedir. Eğitim alanını gasp etmenin altında bu gerçeklik yatmaktadır. Dünyanın birçok yerinde eğitim alanındaki sermaye, kâr politikalarına karşı bu haksız yaklaşımı kabul etmeyen ve her gün isyan eden eylemci öğrenciler de örgütlenmektedir. Buna karşılık egemen güçler de eşit, özgür ve adaletli eğitim hakkını arayan gençliği baskıcı politikalarla sindirmeye devam etmektedir.

Öğrencilere okullarda verilen bilgiler baştan aşağı iktidarcı-devletçi zihniyete hizmet eder

Diğer yandan, eğitim alanında yapılan değişiklikler bugüne kadar başka bir alanda yapılmamıştır. Sürekli yeni eğitim sistemleri oluşturmalarına rağmen, bu yenilikler sorunlara çözüm olmamaktadır. Tersine "gençleri nasıl daha fazla asimile ederiz, zihnen ve ruhen çökertiriz?" üzerinden bir sistem geliştirilmektedir. İktidarcı-sömürgeci güçler çocuk ve gençlik eğitimlerine, sistemlerinin ideolojik yayılmasının bir aracı olarak bakarlar. Bireyci, bencil, toplum dışı, hoşgörüsüz, öğrenciler arasında rekabet, kıskançlık vb. gelişmesini teşvik ederler. Bütün ideolojik ve politik argümanları buna göre oluştururlar.

Devletçi sistem eğitimde gençleri iradesiz, boyun eğen, ezberci, toplumu devlet ve iktidara bağlayan, ona muhtaç kılan ve son nefesine kadar ona hizmet eden birey ve toplumu yaratmayı hedefler. Uygarlık tarihi boyunca devlet ve iktidarlar kendilerini baskı ve şiddetin yanı sıra, toplumları kendi ideolojilerine göre eğiterek teslim alma, bu yoldan toplum olmaktan çıkarma politikalarıyla ayakta tutmak istemektedirler. Bunu devam ettiren ulus-devlet zihniyeti, çıkarlarını korumak ve iktidarına güç katabilmek için toplumu kendi eğitim politikalarıyla tek tipleştirmeye çalışır. Algı ve bilinç çarpıtmasını geliştirerek toplumu terbiye etmek ister. Kendi tarih anlayışları, cinsiyetçi, milliyetçi dinci ideolojileri ile geliştirdikleri okullarda bireyi aynılaştıran, kendi toplumsallığına yabancılaştıran ve toplumsal değerlerden uzaklaştıran bir eğitim sistemi geliştirmektedir.

Gerek devlet okullarında, gerekse kapitalizmin

burjuva -özel- okullarında yanlış tarih, bilim ve felsefe bilgileriyle çarpık nesiller yetiştirmek esas alınır. Yeni literatürlere yeni düşünce biçimlerine yer verilmez. Burada amaçlanan insanı eğitmek değil, daha çok özüne yabancılaştırmak, kimliksizleştirmek ve bu yolla yaşamdan, toplumsallıktan soyutlanmış çocuklar ve gençler yetiştirmektir.

Öğrencilere okullarda verilen bilgiler baştan aşağı iktidarcı-devletçi zihniyete hizmet eder. Bu eğitimle ezberci, araştırmayan, sorgulamayan, her söylenene kafa sallayan, atıl bir zihniyet yapısı oluşturur. İktidar okullarında öğrencilere söyleneni anlaması değil, ezberlemesi istenir. Öğrencide doğru bilinç, kültür ve ahlakı geliştirmekten çok, mesleki boyutu geliştirmeye çalışılır. Bu okullarda bir yandan resmi ideoloji ve tekçi anlayışı derinleştirilirken, diğer yandan sermaye ve iktidar tekelini güçlendirmeyi esas alınır. Sömürünün süreklileştirilmesi için ihtiyaç işsizler ordusu, üniversite diplomalı işsizler ordusuna dönüştürülür. Devlet ve iktidarların gençleri doğru bir yaşam tarzına yönelten, topluma hizmet etmeye yönlendiren bir projeleri yoktur.

Günümüzde üniversiteler sermaye ve iktidar tekellerinin birer uzantısı durumuna getirilmişlerdir. Çocuklar ve gençler de bu yüksek eğitim kurumlarında sisteme hizmet edecek elemanlar olarak yetiştirilirler. Ortaya çıkan gerçek, sistemin düşürdüğü ve toplum gerçekliğine karşı kullandığı araçlardır. Kürt Halk Önderi Öcalan, mevcut eğitim sisteminin insanın öğrenme ve üretme yeteneği üzerindeki ölümcül tahribatını kendi pratik deneyimiyle şöyle açıklamaktadır: "Görünüşte Türkiye'nin en eski ve tanınmış siyasal bilgiler okulunun son sınıfına kadar üstün başarıyla tırmanmıştım. Sonuç, öğrenme yeteneğimin ölümcül bir darbe yemesiydi." Devletçi-tekçi eğitim sistemi okulları birer asimilasyon değirmeni, kültürel soykırımın birer aracı haline dönüştürmektedir.

Nasıl Bir Eğitim Sistemi?

Mevcut eğitim sistemlerini sorgulamak ve eleştirmek yetmez. Alternatifini, demokratik ulus eğitim sistemini geliştirmek yaşamsal önemdedir. Sömürgeciliğin zihniyet üzerindeki iktidarını aşmak, özgür ve demokratik eğitim sistemini inşa etmekle mümkündür.

Dünyanın birçok yerinde çok kültürlü yönetim tarzı ile yönetilen ülkelerde eğitim sisteminin eşit, özgür ve demokratik olduğu iddia edilmektedir. Çok uluslu bazı devletlerde her ulusun anadilinde eğitim görme hakkı vardır. İsveç, Norveç, İsviçre gibi devletler buna örnek olarak gösterilmektedir. Herkes anadili ve kültürü ile eğitim görmekte, öteki de buna saygı göstermektedir.

Çocukların ve gençlerin özgürce, kendi iradelerinin ve yeteneklerinin açığa çıktığı ruhsal, fiziksel ve psikolojik gelişimini dikkate alan, anlam arayışına yönlendiren bir eğitim sistemine ihtiyaç vardır. Birçok ülkede de eğitim modelleri üzerinde arayış ve tartışmalar yapılmaktadır. "Çocuk ve gençlik eğitimi nasıl olmalıdır?" sorunu birçok bilim insanı ve bilim emekçilerinin de gündemindedir. Geliştirilen birçok deneyim, model geliştirilmesine kadar varmıştır.

Montessori eğitim modeli de bu deneyimlerden biri olarak birçok ülkede örnek alınmış ve yararlanılmış bir kaynaktır. 1907'de İtalya'da ortaya çıkan Montessori modeli, ilk olarak kadın doktor ve pedagoji profesörü olan Maria Montessori tarafından geliştirilmiştir. Bu model adını da oradan almıştır. Başta engelli çocuklar üzerinde yaptığı pedagoji çalışmalarını, daha sonra diğer çocuklar üzerinde de deneyerek başarılı bir eğitim metodunun temellerini atmıştır. Montessori'nin eğitiminin temel anlayışında "çocuğa saygı" ve "özgürlük" vardır. Öğretmek yerine onların öğrenmesine destek olmayı esas alır. Çocuğun özgür gelişmesini, özgüven edinmesini, ruhsal, düşünsel ve fiziksel olarak yetişmesini sağlar. Montessori'ye göre her çocuk özeldir ve tektir. Çocuğun yaşamı yaşayarak, pratik yaparak, üreterek ve katılarak öğrenmesi esastır. Her çocuğun kendi yeteneklerine göre eğitilmesinin öğrenime daha etkili katkı sağlayacağını kabul eder. Yani her çocuk kendi bireysel öğrenme hızına göre öğrenir. Montessori'nin bu yöntemi çocuklar arasında her hangi bir ayrımcılığa izin vermeden, her çocuğa kendi algılama düzeyi ile yaklaşılmasının doğru olacağını belirtir. Montessori düşüncelerinde öne çıkan okul merkezli eğitim sistemi değil, öğrenci merkezli eğitimdir. Bugün dünyanın birçok yerinde Montessori modeli uygulanmakta ve sonuç almaktadır. Demokratik ulus eğitim sisteminin geliştirilmesinde yararlanılabilecek bir eğitim

modeli olarak değerlendirilmelidir.
Tarihte birçok düşünür, yazar ve filozofun eğitime dönük düşünce ve anlayışlarında demokratik, komünal, eşit ve özgürlükçü sistemi savunduğunu görmek mümkündür.

Zerdüşt'ün temel eğitim ilkesi "İyi düşün, doğru söyle, güzel yap!"tır.

Kürdistan'da, M.Ö yaklaşık olarak 600-500 yıllarında yaşamış olan Zerdüşt felsefesi toplumu, özelde çocukları eğitme açısından önemli kaynaktır. Zerdüşt çocukların ve gençlerin eğitimine özel önem verir. Toplumu bilgelik ve erdem üzerinden eğitmeyi esas alır. Zerdüşt'te ahlaki-politik toplumu geliştirme ve tarım kültürüyle birlikte ele alma, insanın duygu, düşünce ve davranışlarını yaşamla, doğayla bütünleştirme felsefesi öne çıkmaktadır. Zerdüşt de eğitime, insanın kendisini ahlaki açıdan temiz tutması, nefsi arınma, bilgelik, erdemlilik gibi birçok öğretiyle yaklaşmıştır. Zerdüşt'ün temel eğitim ilkesi " İyi düşün, doğru söyle, güzel yap!"tır. Karmatiler çocuk eğitimine en çok önem veren toplum olmuştur. Birinci dereceden toplum sorumlusu olan kişi, aynı zamanda çocuk eğitiminden de sorumludur ve bizzat görev üstlenir. Benzeri birçok kişilik ve kurum da çocuk eğitimleri konusunda kayda değer görüşler ve örnek alınacak metotlar geliştirmişlerdir.

En İyi Eğitim Kendi Anadilinde Görülen Eğitimdir

Demokratik ulus eğitimi cinsiyetçiliği aşmış, ahlaki ve politik toplumu geliştiren eşitlikçi, özgürlükçü ve demokratik bir eğitimdir. Eğitim ve öğretim sistemimiz her şeyden önce demokratik olmalıdır. Dili, dini, cinsi ve kültürü ne olursa olsun toplumsallığı, toplumun ahlaki ve politik değerlerini savunan, ona sahip çıkan yeni nesiller yetiştirmektir.
Çokluk, çoğulculuk ve dil zenginliği önemlidir. Bununla beraber öncelikli olarak her kesin anadilinde eğitimi esas alınmalıdır. En iyi eğitim kendi anadilinde görülen eğitimdir. Tüm toplumu içine alan bir eğitim sistemiyle çocukları, gençleri anadili ve kültürüyle eğitmek esastır. Çocuk eğitimlerinde anadilde eğitim toplumsal kimliğin, belleğin ve tarihsel kültürün oluşumunda temel yanı oluşturmaktadır. Bu evrensel bir haktır. Cinsiyet, ırk, dil, din, köken demeden çok kültürlülüğü ve çok dilliliği kapsayan bir eğitim modelini geliştirmek demokratik ulusun ve demokratik özerkliğin temel amacıdır. Öcalan, "Kendini bilmek tüm bilmelerin temelidir." demektedir. Kendini bilmek, doğru anlamakla mümkündür. Bu ise, kendi bildiği ve anladığı dil ile gerçekleşir.
İnsanların birbirlerini algılayabilmeleri, iyi bir ilişki kurabilmeleri ve anlaşabilmeleri için dil temel araçtır. Anadil denildiğinde ilk akla anne gelir. Anadil anne ile özdeşleşmiştir. Bir çocuk altı veya yedi yaşına kadar annesinin ona verdiği kültür ile yetişir. İlişkileneceği, onun algılayabileceği, yani paylaşabileceği ilk kişi kuşkusuz annesidir. Yaşam hakkında ilk bilgileri veren, kendi geçmişine, tarihine, kültürüne ve geleceğine ilişkin ilk eğitimini veren, ilk öğretmenliğini yapan annesidir. Bir çocuk kendini, kökenini doğru bilip, tanıyacak ise, bu, doğru algılayabileceği, duygu ve düşüncede kendisini doğru, rahat ifade edebileceği anadili ile mümkündür.
Psikolojik açıdan bakılırsa; bir çocuk evde, ailesinde anadili ile konuşacak, okula gittiğinde ise başka bir dille konuşmaya zorlanacak olursa bu, çocukta psikolojik baskı ve anlaşılmama duygusu gelişir. Örneğin, çocuk Kürtçe düşünecek ama ifade etmeye gelince yarım Türkçe ile konuşmaya çalışacak. Ve bunu yapmak zorunda bırakılacak. O çocuk kendine yabancılaşacak, özgüven yitimine uğrayacaktır. Bu da aynı zamanda çocukta hor görülme ve kimlikte bir kırılmayı yaratacaktır. Dolayısıyla kendi anadilinde eğitim göremeyen çocukların psikolojilerinde kendine yabancılaşma, toplumundan uzaklaşma, daha doğrusu çocuktaki olumlu potansiyelin öldürülmesine yol açmaktadır.
Sömürgeci T.C okullarında çocuklara tek dil ile devletçi ideoloji altında Türk milliyetçiliği aşılanmaktadır. Tek dil, tek vatan, tek devlet, tek bayrak vb. tekçi zorunluluklar, toplumları, özelde de çocukları özüne yabancılaştırır. Aynı zamanda ruhta, duyguda, fizikte bütünüyle eritir. Demokratik eğitim sistemi, devletin, kapitalist modernizmin eğitim sistemi, tarzı,

ezbere mantığı eleştirisi üzerinden gelişecek olan bir sistemdir.
Demokratik ulusun eğitim sisteminde biçim de yapısallık da önemlidir. Fakat öncelik işlevselliğe, yani demokratik, eşit ve özgür temelde gelişecek bir zihniyet çalışmasına verilmelidir. Demokratik ulusun eğitim modeli her evi, ibadetgâhları ya da her ağacın altını bir eğitim mekânı, okul, akademi haline dönüştürmeyi esas alır. Çocukların ve gençlerin demokratik, ahlaki-politik temelde eğitilebileceği her yer okuldur. Burada önemli olan önceliğin işlevselliğe verilmesidir.

Çocukların ve gençlerin demokratik, ahlaki-politik temelde eğitilebileceği her yer okuldur

Mekânlar, yapılar talidedir. Demokratik ulusun eğitim sistemi, bireyi yaşama yakınlaştıran, yaşam arayışlarına götüren bir sistem olmalıdır. Yaşamla iç içe olup, toplumsal sorunları tespit eden, çocukların ve gençlerin sorunlarına çözüm bulan, yaşamı anlamlandıran ve güzelleştiren öz disiplin ile eğitim sağlanmalıdır.
Çocuk eğitimlerinde temel ilkeler şöyle sıralanabilir:
-Demokratik eğitim çocuğun, her gelişim kademesine uygun düşecek biçimde düzenlenmelidir.
-Çocukların zihinsel, bedensel ve duygusal yönden gelişmelerini sağlayacak eğitim programları hazırlanarak, özgüveni yüksek yaratıcı, paylaşımcı, sorumluluk sahibi kazandırılmış nesiller yetiştirilmelidir.
-Engelli çocuk eğitimleri için özel mekânlar dizayn edilerek, özel eğitim programları hazırlanmalıdır.
-Çocuk eğitiminin temel amacı; çocukta sosyal ve toplumsal bağların güçlenmesine dönüktür. Bunun için; hangi kademe olursa olsun, eğitimin karma-kız ve erkek- olması, sosyal ve toplumsal anlamda yaşamın önünü açmasıdır.
-0-6 yaş arası çocukların gelişimlerine sosyolojik ve psikolojik özellikleri dikkate alınarak anaokulu eğitim programı hazırlanmalıdır. Çocuklara dil, ahlak, kültür, sanat, spor ve yaşam deneyimleri üzerinden eğitim esastır.
-Çocukların, özellikle anaokulu aşamasında oyun, araçlarla ilgili öğrenim kararını özgür tercihi kendilerine bırakılmalıdır.
- Çocukları eğitimde özgür kılmak yeteneklerini açığa çıkarıp, daha üretken olmalarını sağlar.
-Genel çocuk eğitimi yalnızca teorik anlamda akla hitap etmemelidir; yaşamla, pratik yaparak, örneğin; okulun gündelik çevre temizliğini çocuklarla birlikte yapmak.
-Her çocuğun öğretimi, algı ve anlama yeteneğine göre olmalı, buna göre program hazırlanmalı.
-Demokratik eğitim sisteminde ceza, cezalandırma yöntemlerine yer verilmemelidir.
-Çocukları rekabete, test, sınav gibi sınıflandırmalara, kompleks oluşturan davranışlara, hor görülme vb. yaklaşımlara izin verilmemelidir.
-Çocuk eğitiminde geleneksel baskı, şiddet yöntemi terk edilmelidir.
-Çocuklar daha küçük yaşlardan itibaren belirli bir meslek için değil, önce insan olarak yetiştirilmelidir.
Bu çerçevede daha birçok ilke ve ölçüler sıralanabilir.
Gençlik eğitimine ilişkin de temel ilke demokratik eğitim tarzıdır.
Buna göre;
- Gençlik eğitimi gelişimin önünde engel olacak her şeyi ortadan kaldırmaya çalışmaktır.
-Gençlik eğitim sistemi her bakımdan demokratik ve komünal olmalı, komün yaşamı örgütlemelidir.
-Cinsiyetçilik, bilimcilik, dincilik ve milliyetçilik zihniyetine karşı, demokratik, ekolojik, kadın özgürlükçü toplum zihniyeti temelinde gelişir.
- Gençlik eğitimi, bireyi belirlenen amaca götürecek olan duygu, düşünce, ruh, teorik birikim, ideolojik derinlik ve felsefi bakış açısı edindirmek, kişilikte kültürel ve ahlaki donanımı en üst düzeyde sağlamak ve bireyi toplumsallaştırmaktır. Hem öz, hem de biçim olarak bunu geliştirmektir.
-Eğitim ve öğretim müfredatları gençlik boyutu vurgulanarak hazırlanmalı. Doğru tarih, bilim, evren, felsefe ve sosyoloji anlayışı ile ahlaki, politik topluma hizmet edecek bir gençlik yetiştirilmelidir.
-Gençlik eğitimi; sistemin pozitivist zihniyetini özne-nesne, canlı-cansız madde anlayışına

karşı ekolojik yaşam tarzını geliştirir. Ekolojik zihniyet, duyarlılık ve pratik uygulamalı hedeflenmelidir.
-Gençliğin toplumsallaştırılması ve toplumsal yaşama uyum sağlama amaçlı eğitimi esastır. Ruhsal, duygusal, zihinsel ve sosyal yetenekleri bir bütün olarak geliştirilmelidir.
-Kültürel farklılıklara saygı gösterilir ve eğitim programı buna göre hazırlanır.
-Gençlik eğitimi, toplumun öz değerleri üzerinden yürütülerek, maddi-manevi kültürüne sahip çıkar.
-Erdemli ve ahlaklı yaşamı esas alır, iyilik, güzellik ve doğruluk felsefesiyle yaklaşımı benimser.
-Gençlik eğitimi, bireyciliği değil, özgür birey ve toplumu inşa eder; toplumun ihtiyaçlarına göre mesleki elemanlar yetiştirilir.
-Gençliği strese sokan sınav, test, not vb. eğitimi rekabete koyan metotlara ihtiyaç yoktur.
Bu ilke ve metotları daha da geliştirebiliriz. Fakat öz itibariyle gençliğe ve çocuklara en anlamlı eğitim toplumun vereceği eğitim olmaktadır.
"Gençlerini kaybeden toplum veya tersine, toplumunu kaybeden gençlik yenilmiş olmaktan öte kendi varlık hakkını kaybetmiş, ona ihanet etmiş demektir. Gerisi çürüme, dağılma ve yok olmadır. Buna karşı temel toplumsal görev, varoluşunun temel araçları olarak kendi eğitim kurumlarını geliştirmektir; içerik olarak bilimsel, felsefi, sanatsal, dilsel yorumlarını bilim iktidar yapılanmasından ayrıştırmaktır; anlam devrimini başarmaktır. Aksi halde toplumsal varlığın ahlaki ve politik dokularını görevsel kılmak mümkün olmaz." (Abdullah Öcalan)
Demokratik eğitim, demokratik okullar, özgür okullar anlamına gelir. Demokratik ulus eğitimi tüm halkları kapsayan bir eğitim olmalı ve demokratik tarzda işlev görmelidir. Bir okulda Kürt, Arap, Süryani, Türkmen birlikte resmi dil dışında kendi anadillerinde eğitim görme hakkına sahiptir. Bu demokrasinin ve öz yönetimin gereğidir. Eğitim programları, müfredatlar konusunda her ulusun hassaslıkları da gözetilerek ortak bir müfredat hazırlanarak eğitim ortak görülebilir. Her toplum kendi okulunu ayrı açma hakkına sahiptir. Kürdistan da her ulustan topluluklar; Ermeniler, Süryaniler, Çerkezler, Araplar yani her topluluk kendi okulunu açarak çok zengin bir eğitim modeli ortaya çıkabilir. Herkes eğitim alanında aktif konuma getirilebilir. Bir çocuk ilkokula kadar kendi anadilinde eğitim görüp, sonraki öğrenimi için -dil konusunda- tercihini kendisine bırakmak demokratik eğitim sistemin bir ilkesi olmalıdır. Kendi tarihinden, kültüründen, ahlaki ve politik dokularından uzaklaştırılmış çocuklar ve gençler ancak demokratik eğitim tarzı ile kazanılabilinir.

Tek renkten, tek dilden, çok renkliliğe ve çok dilliliğe geçiştir demokratik eğitim sistemi

Bu aynı zamanda çocuklarda ve gençlerde çok kültürlü eğitimi ve öğretimi geliştirir. Yine farklı dil ve kültürlerin bulunduğu ortamda çok daha anlamlı bir yaşam, zihniyette, bilinçte daha güçlü potansiyellerin açığa çıkmasını sağlar. Tek renkten, tek dilden, çok renkliliğe ve çok dilliliğe geçiştir demokratik eğitim sistemi. Demokratik ulusun eğitim sistemini kesinlikle toplum kendisi inşa etmeli, komün ve meclislerce yürütülmelidir. Kimseden beklemeden eğitim sistemi ve kurumlarımızı inşa etmek en temel ve ertelenemez görev olarak önümüzde durmaktadır.

Eğitim, Doğruyu, İyiyi ve Güzeli Öğretmektir
Eğitim sistemlerinin yeniden inşalarında en temel etkenlerden birisi de kuşkusuz öğretmenlik olmaktadır. Değişen bir dünya, değişen bir ülke ve değişen bir toplum gerçekliği içerisinde değişmeyen bir öğretmen mutlak köleliğe, devletçi zihniyete, yenilmeye mahkûmdur. Tabi değişim derken sosyolojik bakımdan toplumların demokratik ve ahlaki, politik çerçevede bir zihniyet değişiminden bahsedilmektedir. Bu değişimde kuşkusuz, demokratik kültürü almış, manevi değerleri koruyan ve bunu geliştiren öğretmenlere ihtiyaç vardır. Öğretmenlik toplumsal bir faaliyettir. Demokratik ulusun eğitim modelinde yetişmiş öğretmenler kendilerini topluma adamalı, toplumsal değerlere sahip çıkmalıdır. Öğretmenlik sosyolojik bir olgudur. Her öğretmen çocuk psikolojisini iyi anlamalı ve buna göre yaklaşmalıdır. Öğretmen kendini

değil, toplumun-geleceğin dinamik gücü olan çocukların ve gençlerin aydınlığını, geleceğini düşünebilmelidir. Çocukların toplumsallaşması, doğruyu, iyiyi ve güzeli öğrenmesi, öğretmenin tarzıyla bağlantılıdır. Demokratik eğitimde zor, şiddet ve baskıya yer yoktur. Bir çocuk şiddet ile terbiye edilemez. Anlayarak, sorunlarına çözüm aramak en doğru yöntemdir. Ünlü düşünürlerden Konfüçyüs; "Bilgiye sahip olarak doğmuş birisi değilim. Öğretmeyi seviyorum ve öğrenmeye çalışıyorum." der. Çocuk ve gençler, bireyci, bencil yaşam tarzına izin vermeyen, komün ve kolektif tarzı esas alan bir disiplinle eğitilmelidir. Bu anlamıyla çocuk ve gençlik eğitimi büyük emek ve çaba isteyen bir görev olarak başta öğretmenlerin sorumluluğundadır. Hızla değişen dünya ve sistem karşısında demokratik ulusun eğitim sistemini geliştirmede öğretmenlere bu anlamıyla daha fazla görev ve sorumluluk düşmektedir. Genelde öğretmenlerin özelde ise, kadın öğretmenlerin bu konuda daha duyarlı ve öncülük etme misyonu daha fazla artmaktadır. Kadının toplumsal yaşam açısından belirleyiciliği eğitim sisteminde güçlü etkisi olacaktır.

Öğretmen, cinsiyetçi, erkek egemenlikli eğitim sistemini ret eden ve buna karşı mücadele edendir. Kadın öğretmenler, gençlerin ruh halini daha iyi anlayan, onlarla empati kuran ve her zaman pozitif olan bir yaklaşıma sahiptir. Toplumda klasikte olsa bir deyim vardır: "Öğretmen anne yarısıdır." Çocuklar zamanın çoğunu evden çok okullarda, öğretmenleri ile geçirdiği için, onlarla ilişkilenmek, ilgilenmek, paylaşmak, sorunlarına çözüm aramak, öğretmenin özellikle kadın öğretmenlerin sorumluluğundadır. Bu anlamda öğretmenlere, toplumu değiştirip, dönüştürme, çocuklara ve gençlere yeni yaşam felsefesi temelinde zihniyet kazandırma rol ve misyonu daha fazla düşmektedir.

İçindekiler İçin Tıklayınız

Kaynaklar

1 Abdullah Öcalan, *Demokratik Uygarlık Çözümü Ciltleri*
2 Ron Miller, *Alternatif Eğitim*

Entelektüel Görevler Bağlamında Yazınsal Çalışmalar

Sakıp Hazman

Devrimci mücadelemizin geldiği düzeyle bağlantılı olarak yazınsal çalışmalarda da belli bir yoğunlaşma ve ilginin geliştiği gözlenmektedir. Zindan özgülünde, gerek ortaya çıkan yazım çalışmaları ve gerekse de bu yönlü gelişen ilgi; konu üzerinde durmayı ve kritiğini yapmayı gerekli kılmaktadır. Bu konuyu entelektüel görevler ve akademik kadro çerçevesinde ele alıp irdelemeye çalışacağız.

Akademik Kadro ve Entelektüel Görevler

Kürt Halk Önderi Abdullah Öcalan, "Gerçek bütündür. Hakikat, ifade edilen bütünsel gerçektir. Kadro, örgütlenmiş ve eylemsel kılınmış hakikattir."[1] diyor. Akademik kadro ve onun entelektüel görevleri bu temelde hakikat arayışı bütünlüğüyle tanımlanmıştır. Dolayısıyla akademik kadro, hakikat, zihniyet ve yaşam tarzı devrimine yönelirken bu bütünlüğe göre konumlanmak zorundadır. Zira devrimcilik, özünde hakikat arayışı, savaşçılığıdır. Öcalan, bunu kendi şahsında "hakikat avcılığı" olarak da tanımlamaktadır.

Entelektüel görevler, hakikat savaşımının önemli boyutlarından birini oluşturuyor. Ancak tek başına ele alınacak veya yürütülecek bir görev değildir. Bu anlamıyla entelektüel görevler ele alınırken veya yürütülürken egemen sistem içindeki "entelektüel"liğin ötesine geçmek gerekiyor. Aksi takdirde entelektüel görevler layıkıyla yerine getirilmiş olmaz; hakikat, zihniyet ve yaşam tarzı devrimi gerçekleştirilemez. Bu nedenle Öcalan entelektüel görevlerle iç içe ahlaki ve politik görevlerin de yerine getirilmesini, hakikat savaşımının olmazsa olmazı olarak belirlemiştir. Bu aynı zamanda devrimciliğin ve devrimci kişiliğin, bütünlüklü tanımıdır da! Bu bütünlüğü kendisinde oluşturma başarısını göstermiş kişiliği, "akademik kadro" olarak tanımlıyoruz.

Öcalan, akademik kadronun entelektüel, ahlaki ve politik görevler bütünlüğüyle konumlanması gerektiğini belirtirken şu hususların altını çizer: "…Entelektüel, ahlaki ve politik görevlere ilişkin çalışmaların iç içeliği esastır. Alanlar kendi içlerinde ne kadar bağımsız çalışsalar da birbirlerini tamamlayıcı nitelikte ürünler ortaya çıkarmak zorundadır. Entelektüel aydınlanma olmadan ahlaki uygulama, iyiyi fazla geliştiremeyeceği gibi kötüye yol açmaktan da kurtulamaz. İyi ahlakın olmadığı yerde ve zamanda kötü ahlak vardır. Politik alan, güncel aydınlanmanın ve ahlakiliğin uygulanma halini ifade eder. Politika bu anlamda günlük aydınlanma ve ahlaki davranma gerçeğidir; aydınlanmanın, ahlakiliğin kendisidir. Ayrıca politika ve ahlakın olmadığı yerde aydınlatmadan, dolayısıyla entelektüel çalışmanın varlığından ciddi olarak bahsetmek mümkün değildir. Politika ve ahlakla bağını yitiren entelektüel bilgi, bir entelektüel sermaye ya da başka bir şey olabilir; ama böylesi bir konum entelektüel görev olarak değerlendirilemez. Çünkü, ahlaki ve politik temelden yoksundur." [2]

Öcalan'nın altını çizdiği hususlar aynı zamanda entelektüel görevlerin de ilkeleridir. Bu nedenle akademik kadro, ahlaki ve politik bilinç ve sorumlulukla entelektüel görevleri yerine getirmeye çalışır. Bu anlamıyla, her şeyden önce devrimci olduğunu, asla göz ardı etmez. Devrimciliğin dışında aydın, yazar vb. kimliklendirmelere tenezzül etmeden, entelektüel görevler gereği olarak düşünsel üretimde bulunur. Bu bağlamda akademik kadro için düşünsel üretimin tek gerekçesi olabilir; o da, ahlaki, politik ve entelektüel sorumluluğudur.

Hakikat rejimimiz ahlaki ve politik topluma dayanıyor. Hakikat arayışı bağlamında entelektüel görevler de buna göre olmalıdır ki, amacına ulaşsın. Bunun dışındaki diğer tüm arayışlar sistem içi arayışlardır ki, bu tür arayışlara yönelen

kişi, daha baştan devrimci yaşam değerlerine ters düşmüş demektir.

Entelektüel Görevlerin İki Boyutu

Entelektüel görevler en yakıcı şekilde kendisini devrimsel süreçlerde dayattığı gibi, entelektüel çabalar da en çok devrimsel süreçlerde daha bir gereklilik haline gelir. Devrimsel süreçler iki yönüyle zihinsel etkinlikleri en yoğun şekilde dayatır: Birincisi, toplumsal sorunların çözümü kendisini dayatmıştır. Hakikat arayışı ve devrimi bu nedenle gündemleşmiştir. İkincisi ise, egemen sistemin zihniyet formlarından kurtulmalı ve egemen güçlerden en yetkin devrimci tarzda hesap sormak için gerekli zihniyet, kişilik ve eylemciliği kişiliklerde gerçekleştirmesini gerekli kılıyor. Her iki yönüyle de mücadele öncelikle entelektüel alanda verilir. Entelektüel alanda gerçekleştirilecek zihniyet devrimiyle mücadele başarıya ulaşır ancak.

Bu bağlamda Kürt Özgürlük Hareketi'nin tarihi çarpıcı bir örnektir. "İdeolojik dönem"den günümüze dek devrimci süreç içinde en yoğun şekilde her yönüyle entelektüel mücadele yürütülmüştür. Öcalan şahsında Özgürlük Hareketi'nin hakikat arayışına entelektüel mücadele damgasını vurmuştur. Öcalan, yaşamın her alanını birer akademi/okul haline çevirmesi, devrimimizin yönünü ve karakterini belirlemiştir. Özgürlük Hareketi'ni yenilmez kılan, devrimsel süreç zarfında, devrim içinde devrim yaratan temel husus Öcalan şahsında gerçekleştirilen entelektüel devrimdir.

Bu anlamıyla akademik kadro için entelektüel görevlerin esası, zihniyet, kişilik yaşam ve toplumsallık bağlamlarıyla nelerin reddedildiği ve yerine nelerin konulduğuna dayanmaktadır. Bunlar da paradigmada ortaya konulmuştur. Öcalan'a katılan kadronun entelektüel görevleri paradigmayı anlamak, yaşamsallaştırmak ve anladığını paylaşmaktır. Bu temelde akademik kadronun hakikat arayışı ve savaşımının esas kaynağı paradigmadır. Paradigmada hakikat savaşımının, dolayısıyla entelektüel görevlerin yöntemini, bilgi bilimini ve hakikat rejimini, kavram ve kuramıyla ortaya koymuştur. Entelektüel görevlerimizin esas amacı, bu bütünlük içinde paradigmanın özümsenmesi ve yaşamsallaştırılmasıdır.

Bu diyalektiksel oluş ve gerçekleşmede "anahtar" kavram ANLAMAK'tır. Entelektüel oluş ve gerçekleşme, anlama düzeyine göredir. Öcalan, "Anlayabilmek yaşamaktır. Yaşamak anlamak içindir (…) Hiçbir güç anlam gücünden daha güçlü olamaz. Veya anlam karşısında sahte gösteriler olmaktan kurtulamaz."[3] diyor. Yine, "Anlayabildiğim kadar özgürleşmem, yaşam için güçlü kuvvettir."[4] der. "Özgürlük Sosyolojisi" kitabında da özgürleşmeyi paylaşmakla da tanımlamaktadır.

Anlama eyleyişi de entelektüel görevlerle bağlantılıdır. Paradigmayı özümsemiş akademik kadro ona uygun yaşayan ve eyleyendir. Bu bağlamda akademik kadronun iki temel görevi vardır: Birincisi Öcalan paradigmasını derinlikli etüt etme, kavrama ve anlamak; ikincisi ise, onu inşa etmektir. İnşa ise, ağırlıklı olarak topluma içerimlenmiş sistemin bilgi yapılarını yıkmak ve kendi paradigmamız temelinde toplumun yeniden inşasıdır. Entelektüel çalışmaların esas amacı da bu temelde geliştirilecek zihniyet inşasıdır.

Bunun somut araçlarından biri de okumak ve yazmaktır. Okumak ve yazmak, entelektüel görevlerin birbirini tamamlayan iki boyutunu oluşturuyor. Bu iki boyutun bütünlüklü olarak yürütülmesi gerekiyor. Biri olmadan anlam gücünü yetkinleştirmek imkansız gibidir. Ancak genel olarak, halen yazmaya yanaşmama, ondan kaçma gibi yaklaşımımız olabiliyor. Oysa güncel konulardan tutalım, kültür-sanat vb. konularda gazete ve dergilere yazabileceğimiz çok konu var. Sistemli, planlı ve disiplinli bir okuma yazma ile öğrenme, anlam verme, oluşma ve gerçekleşme diyalektiğini şahsımızda bütünlüklü olarak geliştirebiliriz. Paradigmada derinlik sağlama, düşünceyi sistemli kılma ve yetkin ifade gücünü, uygulama düzeyini yakalamak bu iki boyutu öğrenme, anlama sürecinde gerçekleştirmekle bağlantılıdır.

Bu noktada, entelektüel görevler çerçevesinde yapılması gereken paradigmayı derinliğine okuyarak ve yazarak anlamaktır.

Neden Yazıyoruz?

Öcalan her zaman toplumsal zihniyetin geliştirilmesini devrimci mücadelenin odağına koymuştur. Özgürlük sorununu toplumsal zihniyetin geriliğiyle bağlantılı olarak ele almıştır. Bu nedenle verdiği mücadelenin yüzde doksan beşlik kısmı zihniyet geriliğine karşıdır. Öcalan'in zihniyet devrimi temelinde yürüttüğü mücadelenin sonucu olarak önemli bir toplumsal zihni-

yet yoğunlaşması ortaya çıkmıştır. Bunun zirvesi ise Demokratik, Ekolojik ve Kadın Özgürlükçü Toplum paradigmasıdır.

Öcalan'ın geliştirdiği zihniyet devrimine denk olmasa da entelektüel görevler bağlamında belli bir potansiyel ve çaba açığa çıkmıştır. Zindanda da bu yönlü somut yoğunlaşmalar ve ürünler ortaya çıkmıştır. Öcalan'ın gerçekleştirdiği zihniyet devrimiyle akademik kadronun bu yönlü çabaları arasında hala ciddi bir mesafe olsa da, entelektüel görevler bağlamında sergilenen bu çabalar ve ortaya çıkan ürünler küçümsenemez. Ancak bu yönlü çabaların yetersizliği, entelektüel görevlere gereken düzeyde doğru bir yaklaşımın sergilenmediği ve ortaya çıkan somut ürünlerin ciddi yetersizlikler barındırdığı da bir gerçektir.

Bunun temel nedeni entelektüel görevlerin yeterince bilince çıkarılamayışıyla bağlantılı olarak "neden yazıyoruz?" sorusunun akademik kadro şahsında cevabını yeterince bulamamasıdır.

Ciddi bir yanılgı olarak, yazınsal çalışmaları "bireysel çalışma" olarak ele alıyoruz. Belki teknik olarak toplu çalışmalar ile bireyin yaptığı çalışmanın birbirinden ayrıştırılması için böylesi bir planlamaya gitmek bir yere kadar anlaşılırdır. Fakat somut durumda ortaya çıkan sonuç, yazım çalışmalarının komünal bilinç ve ruh temelinde; devrimci yaşamın kolektif üretimi bağlamında değil de, bireysel olarak ele alınıp yürütüldüğüdür. Bu, zihniyet, kişilik ve yaşam parçalılığının sonucu olarak ortaya çıkıyor. Nedir bu parçalılık? Zihniyet, kişilik ve yaşam tarzı olarak bir bütün zamanı, emeği ve yaşamı komünalleştirememe ve kolektifleştirememedir. Emeğin, zamanın ve yaşamın yarısını devrime vermek, diğer yarısını ise bireyselleştiren çalışmaya ayırmaktır. Aslında her ne kadar böylesi yarıdan yarıya ayrıştırma, parçalama yapılsa da, bu, özünde devrim içinde özel olanı yaşamak ve yaşatmaktır. Çünkü söz konusu özel alanda, yaşama damgasını vuran bireysellik oluyor. Bundan dolayıdır ki yazınsal çalışmaları kendimize ait görüyoruz. Yaşamımızı, kişiliğimizi, duruşumuzu buna göre oluşturuyor ve konumlandırıyoruz. Giderek komünal ve kolektif yaşamdan kopup bireyselleşiyoruz. Kendimize ayrı bir dünya yaratıyoruz. Devrim, toplum, ülke… gerçekliklerinden kopuyoruz. Farkında olmadan duruşumuz özelleşiyor. Zamanımızı, yaşamımızı buna göre düzenliyoruz. Bireysellik ve kolektifliğin diyalektiksel bağını koparıyoruz. Sonuçta bireysel çalışma, sistemin tipik yazarlık, aydın vb. noktaya dek varıyor. Bu sonuç, komünal ve kolektif yaşamdan kaçış oluyor. Yazdığımız paradigma eksenli ve komünal, kolektif yaşam adına olma iddiası tanısa da somut duruşumuz bu gerçeklikle zıtlaşan ve çelişen oluyor.

Öcalan, "Kendisi özel, düşüncesi komünal demek bir aldatmacadır. Kapitalist sistemin toplumu ahlaktan yoksun bırakmasının bir sonucudur bu."[5] diyor. Bu anlamıyla komünal yaşamda "bireysel çalışma ve başarı" yoktur. Nasıl ki, topluma rağmen bireyin var olma ve kendisini (topluma rağmen) gerçekleştirme şansı yoksa; komünaliteye rağmen "bireysel başarı" peşinden koşmak da, Kürt Özgürlük Hareketi içinde nafile çabalardır. Zira yaşam kolektiftir; bu kolektif yaşamda birileri yazarken, başkaları çizer; kimileri eğitirken, kimileri örgütler vb. bu farklı işlerin tümüyle kolektif ve kamusal yaşamımızın bütünlüğünü oluşturur. "Bireysel başarı" kapitalist modernitenin ideolojik bir saptırmasından başka bir şey değildir. Modernizm "ben"i maksimize ederken, aynı anda dışındakileri de minimize ettiğinin bilincindedir. "Bireysel başarı" öyküsünü de bu çarpık ikilem üzerinden oluşturur.

Bu bağlamda akademik kadro için yazınsal çalışma, bireysel, özel değildir; komünal ve kolektiftir. Bunları belirtirken, bireyin yeteneklerini yok sayıcı kaba bir toplumculuk savunulmuyor. Kaba toplumculuk kadar, bireyciliğin de bizde nükseden yönlerini iyi görmek lazım. Birey olarak üretmek, "başarmak" için, bir yerlerden zihnen de, madden de beslenmemiz gerekir. Bu beslenmenin sonucunda yaratımlarımız açığa çıkar. Komünal yaşıyor ve aynı hakikat evinden besleniyoruz. Beslenme kaynağımız, bizim üretimimizin ve başarı öykümüzün de ana kaynağını oluşturur. Bir mümin, her şeyini ama her şeyini Tanrı'ya borçlu olduğunu bilir, buna inanır. "Tanrı"nın, sosyolojik karşılığı toplumdur. Dolayısıyla toplum, bizim varlık sebebimizdir. "Başka bir deyişle, resmin her parçası tüm resmin sıkıştırılmış biçimini içerir. Parça bütündedir ve bütün her bir parçadadır."[6] Devrimcilik de budur. Bireyin tepeden tırnağa tüm yeteneklerini, duyguyu ve düşüncelerini, emeğini komünalleştirmesi ve kolektifleştirmesidir. "Neden yazıyoruz?" sorusunu bu anlamda cevaplandırmak gerekiyor.

Yazınsal Çalışmaların Niteliği

Akademik kadro yirmi dört saat paradigmanın yöntem, bilgi bilimi ve hakikat rejimi sayıltıları üzerine yoğunlaştığı, eğitiminin, dolayısıyla yaşamının odağına paradigmayı koyduğu oranda niteliksel anlamda doyurucu yazınsal ürünler ortaya çıkarabilir.

Yaklaşık olarak bir insan ömrüne tekabül eden bir zaman kesitinde Öcalan'ın zihniyet devrimiyle geliştirdiği bir külliyata sahibiz. Bağlantılı olarak bunun son çeyrek asrına ise demokratik, ekolojik ve kadın özgürlükçü paradigma damgasını vurmuştur. Bu anlamda Öcalan, doğu-batı sentezinden ve olumlu yönlerinden oluşan muazzam bir zihniyet yoğunlaşmasını sunmuştur. Böylesi bir gerçeklik içinde, belirtmek gerekir ki yazınsal çalışmalarımız istenilen düzeyde değildir. Şüphesiz bir ilgi, çaba vardır. Geçmişle kıyaslandığında nicelik anlamında yazınsal çalışmalarda bir artış göze çarpıyor. Ancak, A. Öcalan'ın gerçekleştirdiği zihniyet devriminin düzeyi ve demokratik modernite devrimimizin geldiği aşama, var olan ilginin, çabanın, niteliğin yetmediğini gösteriyor.

Bu bağlamda yazınsal çalışmalarımız ele alınıp kritiği yapıldığında temel yetersizliklerin şu hususlarda ortaya çıktığı görülüyor:

1- Temel yoğunlaşma ve eğitim kaynağımız paradigmamız olmasına rağmen, paradigma üzerinde yeterince durulamaması, tek tek konu ve kavramlar üzerinde etüt edilememesi sonucu yazınsal çalışmalarımızda paradigmasal hakimiyet yetersizliği ortaya çıkıyor. Paradigma üzerinde hiç durulmuyor değil elbette. Bahsettiğimiz husus zihniyet, kuramsal ve kavramsal olarak paradigmaya tam girememenin sonucu olarak paradigmayı anlama ve anlamlandırmamız yüzeysel, genellemeci, eklektik ve kendini tekrar eden tarzda olunca, bu yazınsal çalışmalarımıza da yansımaktadır. Hatta istisnai de olsa yer yer kimi teorik çerçeve, kavram ve analizler paradigmayla çelişmesine rağmen, sanki yazılanlar paradigmayı ifade ediyormuş gibi sunuluyor.

Paradigmaya hakimiyet bağlamında yazınsal çalışmaya başlarken iki yönlü bir hazırlığın tamamlanması gerekiyor. Birincisi, verili bilgi ve hakikat rejimi düzeyini aşan bir zihniyet yoğunlaşmasını yakalamaktır. İkincisi, buna bağlı olarak yoğun ve derinlikli bir paradigma değişimini sağlayacak şekilde, yeni paradigma üzerinde etüt etmektir. Esasında paradigma değişimi denilen olay ve yeni paradigmaya hakimiyet böyle gerçekleşir. Yeni paradigmaya giriş de ancak bu temelde olur.

Burada bahsedilen "mutlak bilgi" düzeyini yakalamak değildir. "Mutlak bilgi" düzeyi yoktur zaten. Öcalan, "Bilgi anındayken oluşuyorsun. Yani bilme ile oluşma aynı anda olduğu için, çok uğraşmama rağmen bir türlü yarım bilmekten kurtulma çaresini bulamadım."[7] diyor. Yaşam devam ettiği sürece, edinilen bilgi, yeni başlayan an karşısında daima yetersiz kalır. Fakat buna rağmen insan, verili bilgi ve hakikat rejimi yapılarını aşabilir, yeni bir yöntem, bilgi ve hakikat rejimi olarak yeni paradigmaya ulaşılabilir. Bu noktada yapılması gereken, yoğun, disiplinli ve yaratıcı bir araştırma-inceleme sürecini; anlama ve özümseme çabasını gerçekleştirmektir. Böylesi bir aşama katedilmeden, yazınsal çalışmalara başlamak, istenilen sonucu doğurmayacaktır.

Bu bağlamda, paradigmaya hakimiyet olmadığından yazınsal çalışmalarımız ya başka kaynakların etkisi ve yansıması biçiminde ya da kendimize göre çıkarsamalarımızın, dolayısıyla öznelliğimizin sonucu olarak ortaya çıkıyor.

2- Yazınsal çalışmada devrimin gereksinimlerine göre konu seçimi kadar, seçilen konunun sistematiğine göre konunun işlenmesi de önemlidir. Konu sınırlamasına göre çatısı veya sistematiği kurulamayan yazınsal çalışmada doğal olarak bir karışıklık, neyi işlediği belli olmayan bir sonuç ortaya çıkacaktır.

Yazınsal çalışmalarımızda genel olarak herhangi bir konu seçiliyor. Fakat konu işlenirken, sanki her şeyin teorisi yapılıyormuş gibi, her şey ele alınıyor. Çalışmanın konusu sosyolojisi ise, çalışmanın odak noktasının da baştan sona sosyoloji olması gerekiyor. Elbette her konunun birbiriyle ilişkisi vardır. Önemli olan, ana konunun sistematiğinden sapılmadan orantılı veya vurgular düzeyinde, gerektiği kadar diğer ilişkili hususları işlemektir. Bunun yerine, konu ne olursa olsun, "büyük patlama"dan başlayarak, her şeyi alıp işlemek, adeta "potpori" tarzında bir sonuç ortaya çıkarır.

Unutmamak gerekir ki, yazınsal çalışmalarımız paradigmanın kendisi değildir. Paradigmayı anlamak ve anlamlandırmak için yazıyoruz. Bu konuda savunmaların taklidinin yapıldığını da belirtmek gerekir. Öcalan, yeni bir paradigma geliştirdiği için doğal olarak paradigmasal bütünlük içinde antropoloji, bilim, felsefe, tarih,

sosyoloji, sanat, ekonomi, yönetim tarzları vb. tüm konuları işlemektedir. Biz yeni bir paradigma geliştirmiyor veya paradigmayı tamamlamıyoruz ki, tüm bu konuları ele alalım. Yazınsal çalışmalarımız paradigma eksenlidir. Paradigma ekseninde bir konunun seçilmesi, seçilen konuya göre çalışmanın ele alınması, çalışmayı başarılı kılacak hususların başında gelmektedir.

Benzer bir sorun ana veya ara başlıklarda da oluyor. Tıpkı çalışmanın ana konusu gibi, başlıkların altı da başlıklara göre olmalıdır ki, çalışma sistematik ve akıcı olsun. Başlıklar bir tarafa, işlenenler bir tarafa olunca, çalışmanın sistematiği bozulmuş olur.

3- Yazınsal çalışmalarda kuramsal ve kavramsal çerçeve, çalışmanın hangi paradigma ekseninde olduğunu ve neye hizmet ettiğini belirleyen faktörlerin başında gelmektedir. Çalışmaya hangi referansların damgasını vurduğu, kuramsal ve kavramsal çerçeve ile anlaşılır.

Her paradigmanın sınıfsal konumu, onun kuramsal ve kavramsal çerçevesini belirler. Öte yandan kavramsal boyutu iki yönlü olabilir. Birincisi, kurulduğu düzleme göre yeni kavramsallaştırmalara gitmektir. İkincisi ise, var olan kavramlara kuramsal ve hakikat rejimine göre yeni anlamlar yüklemektir. Bir de, iktidarcı-devletli yapıların yoğunca anlam bozumuna uğrattığı kavramlar vardır ki, A. Öcalan, bu yönlü birçok kavramı, gerçek özüne kavuşturmuştur. Zaten Öcalan'ın geliştirdiği yeni paradigma da, bu gerçekliğe göre ortaya çıkmıştır. Paradigmamızın, demokratik modernite, demokratik konfederalizm, demokratik özerklik, ahlak, politika vb. kavramları özgündür. Öte yandan özgürlük, eşitlik, demokrasi vb. kavramlara da Öcalan, ahlaki ve politik topluma, demokratik modernite ve demokratik konfederalizme göre yeni anlamlar yüklemiştir. Bu anlamda, neyi nasıl ele aldığını, nasıl yorumladığını ve anlamlandırdığını kuramsal ve kavramsal olarak ortaya koymuştur. Örneğin, klasik iktisat teorisine hakimiz, bu teorinin izaha kavuşturulduğu kavramlarla, yeni paradigmamızın komünal ekonomisini yazmaya çalışıyoruz. Aslında izlediğimiz yol güzergahı komünal ekonomiyi ifade ediyor. Ama içeriğini klasik iktisat teorisinin hakim kavramlarıyla izah ettiğimiz için, ortaya çıkan sonuç da, tuhaf ve anlaşılmaz oluyor. Çünkü hem biçim hem de içerik açısından, birbirine ters, iki farklı uygarlık ekonomisinden bahsediyoruz. Sömürü merkezli bir ekonomik kuramın, kendisini ifadelendirmesi de aynı ruh ve içeriğe uygun kavramlarla olacaktır! Dolayısıyla bu kavramlarla, özgür, eşit ve komünal bir ekonomik sistemi izah edemeyiz.

Yine, bazen başkalarının kavramlarıyla paradigmayı anlamlandırmaya çalışıyoruz. Bazen de kendimize göre ya kavramlar türetiyoruz ya da herhangi bir filozofun kavramlarıyla paradigmamızın kavramlarının karmasından oluşturduğumuz kavramlar kullanıyoruz. Dolayısıyla çalışma anlaşılmaz oluyor.

Oysa bu denli kendimizi zorlamaya gerek yok. Öcalan,kavramsal ve kuramsal çerçeveyi zaten sunmuştur. Bu anlamıyla muğlak olan, yarım bırakılmış ve tamamlanmamış bir şey yoktur. Bize düşen derinlikli bir zihniyet yoğunlaşmasıyla kuramsal ve kavramsal çerçeveyi anlamak, anlamlandırmaktır. Zira kavramların tarihi, paradigmasal ve toplumsal bir dayanağı ve ruhu vardır. Kendiliğinden gelişmediği gibi, keyfi olarak da oluşturulamaz. Paradigmasal gerçekliğin üzerine kurulduğu toplumsal gerçekliğe dayanır. Bu nedenle "Böyle de olur." denilerek kavram türetmesine gidilemez. Paradigma eksenli yazmış olduğumuz bir çalışmanın paradigmamızın kuramsal ve kavramsal çerçevesine, ruhuna göre olmak durumundadır.

4- Paradigmayı anlama ve anlamlandırma ancak derinlikli bir yorum gücüyle mümkündür. Şüphesiz bu da eğitimle bağlantılıdır. Yirmi dört saat eğitim ilkesine göre zihniyet yoğunlaşmasını gerçekleştirmekle, ancak istenilen düzeyde yorum gücüne ulaşılabilir.

Kuşkusuz yazılı ürünlerimizin kendi içinde özgünlüğü olabilmelidir. Bu konuda, yorum gücü bağlamında yazımsal çalışmalarda iki yönlü sorun ortaya çıkıyor. Birincisi, ele alınan konunun derinleştirilip yorumlamaktan ziyade paradigmanın tekrarını aşamayan, yer yer alıntılarla çalışmayı derleme haline getiren tarzdır. İkincisi ise, yorumlama adına kendimize göre tespit, tanım ve analizler geliştiriyoruz. Bazen bu kendine görelik "paradigmayı tanımlama" ve "yeni bir tez" olarak da yansıyabiliyor.

Elbette yazınsal çalışmalarımız, ele alış ve yorumlamayla farkını ortaya koymalıdır. Ancak bu, paradigmayla çelişen, aykırı vb. nitelikte olmamalıdır. Çünkü yazdığımız çalışma, paradigma eksenli yazıldığı iddiasını taşıyor. Hem

böylesi bir iddia ile ortaya çıkmak hem de kendine göre yorumlamak ve bunu paradigmaya mal etmek doğru değildir.

Yazdığımız her çalışma şu sorulara doyurucu yanıtlar taşımalıdır: Bu çalışmayı toplum neden okusun? Özgünlüğü nedir ve neyi hedefliyor? Paradigma ekseninde ele alınan konu ne kadar paradigmayı ifade ediyor? Konu ne kadar derinleştirilmiş ve ihtiyaca cevap olabilmiş mi? Vb…

5- Abdullah Öcalan, "Anlamını en iyi dile, söze ve yapılanmaya kavuşturan toplumlar, en gelişmiş toplumlar tanımına kavuşurlar."[8] der. Hakikatini en sade, anlaşılır ve özüne uygun olarak dile getiren toplumlar, hakikat rejimlerini en iyi şekilde anlamlandıran toplumlardır. Özgürlük düzeyi de hakikat rejimini açıklamakla bağlantılıdır. Bunun aracı ise dildir. Dilin yazınsal çalışmalarla iki yönlü ilişkisi vardır. Birincisi, teknik yöndür. İkincisi ise, daha geniş anlamda paradigmasal, kuramsal ve kavramsal yönüdür.

Dil bağlamında ciddi derecede sorunları olmakla birlikte, genellemeci, dolambaçlı, anlaşılmaz yönler ağırlıktadır. Bazen çalışmayı okumak için birden fazla sözlük bulundurmak gerekiyor. Oysa dil ve literatür konusunda Öcalan ve Kürt Özgürlük Hareketi'nin ortaya çıkardığı ifade gerçekliği vardır. Buna yabancı değiliz. Fakat bunun yerine nedense aşina olunmayan, ancak belli bir elit kesimin aşina olduğu dil kullanılıyor. Öcalan külliyatı, çözümlemeleri, yine Özgürlük Hareketinin kaynakları, bu konuda esas alacağımız kaynaklardır. Bunun dışında bir tarzda yazmak çalışmalarımızın niteliğini yükseltmez. Tersine anlaşılır, akıcı, sade olmadığı için itici olur. Bu vb. sıkıntıları, birçok açıdan irdelemek mümkündür. Ancak özünde, yazma amacının sebeplerine göre yeterli bir konumlanmanın olmayışı -ki bu durum, öz yerine biçime meyletmeyi yaratır- ikincisi ise, yazmak istediğimiz konuya yeterli ve doyurucu bir hakimiyetin oluşturulmamış olmasıdır. Araştırma-inceleme safhası, konu eksenli yığınla bilginin toparlanmasını ifade eder. Bu bilgi yığınının içinden konumuza dair olanları bir bütünlük içinde sistematize etmek ise, güçlü bir yoğunlaşmayı gerektirir. Konuya hakimiyet sağlanmışsa, onu yoğunluklu, kısa ve doyurucu bir ifadeye kavuşturmak zor değildir. Lenin, bir yoldaşına yazdığı on yedi sayfalık bir mektubun altına, "Kusura bakma, yeterince yoğunlaşamadığım için, bunca uzun yazdım." derken, adeta bizim uzun uzadıya ve bol tekrarlı makale tarzımıza işaret eder gibidir…

6- Yazım çalışmalarımız bir amaç değil. Akademik kadro için devrim yapmak amaçtır. Bu nedenle yazar vb. olmak için bir amaç edinemez. Yazım çalışmaları bu anlamıyla bizim için araçtır. Yazmamızın tek gayesi olabilir; o da paradigmayı anlamak ve anlamlandırmaktır.

Maalesef amaç ile aracı karıştıran; araç yerine amacı ikame eden anlayış ve eğilim yer yer ortaya çıkabiliyor. Açık ki amaç ile araç yer değiştirdiğinde, devrim ve toplumun gereksinimleri yerini "yazar olayım", "kitabım yayınlansın", "ismim çıksın"a bırakır. Bu noktadan sonra arayışın yönü değişmiş oluyor. Amaçtan sapmaya; düşünce ve yaşamda düzen içileşme riskini de içinde barındırır ve amaçtan kopmaya götürebilir.

Oysa akademik kadro, entelektüel derinlik ve üretkenliği kadar, mütevaziliğiyle, emekçiliğiyle ve komünaliteye sadakatiyle bilinir; bilinmek durumundadır. Yani, "İnandığımız gibi yaşayamazsak, yaşadığımız gibi inanmaya başlarız." Zaten inanmadığımız şeyleri topluma sunmak etik bir tutum da olamaz!

Öcalan'ın geliştirdiği paradigmayla sadece ülkede değil, bölgede ve giderek evrensel düzeyde yeni bir rönesans ve aydınlanma süreci başlamıştır. Bu sürecin öncüsü elbette akademik kadrodur. Öcalan, özellikle zindan yapımızın, demokratik modernite partisi gibi örgütlenip görevlerine sahip çıkması gerektiğini belirtti. Bu beklentiye karşı akademik kadro, entelektüel görevlerini tüm boyutuyla yerine getirerek, insanlığın demokratik modernite çağına geçişini gerçekleştirerek anlamlı bir yaşamın sahibi olabilmelidir.

İçindekiler İçin Tıklayınız

Kaynakça

1 Abdullah Öcalan, *Demokratik Uygarlık Çözümü*, 4. Cilt, s.322

2 Abdullah Öcalan, *Demokratik Uygarlık Çözümü*, 3. Cilt, s.332

3 Abdullah Öcalan, *Demokratik Uygarlık Çözümü,* 2. Cilt, s.10

4- Abdullah Öcalan, *Demokratik Uygarlık Çözümü*, 2. Cilt, s.275

5- Abdullah Öcalan, *Bir Halkı Savunmak*, s.103

6- Donah Zohar, *Kuantum Benlik*

7- Abdullah Öcalan, *Bir Halkı Savunmak*, s.73

8- Abdullah Öcalan, *Demokratik Uygarlık Çözümü*, 4. Cilt, s. 215

Öz Savunma Sistemi

Zeynep Taşgir

Öz savunmayı, canlı varlıkların kendilerine yönelen her türlü tehdidi veya saldırıyı öz güçleriyle boşa çıkarma ve bertaraf etme bilincini ve yeteneğini gösterebilme olarak algılayabiliriz. Yani her canlı için var olmanın temel ayaklarından biri olarak görmek mümkündür. Varlığın kendi güvenliğini sağlama durumudur. Varlığın kendini koruması, özgür kılması-kalması mücadelesidir. İnsan türü ve toplum için bir bilinçtir. Kendini savunma, koruma, var etme, varlığını sürekli kılma bilinci...

Öz savunmayı bir yaşam çizgisi, duruşu, ideolojisi, örgütlülüğü ve ahlaki-politik bilinci olarak ele alabiliriz. Salt şiddet içerikli saldırılar karşısında kendini şiddet yöntemleriyle savunmak olarak görmemeliyiz. İdeolojik, kültürel, inançsal vb. saldırılar karşısında kendini savunmak öz savunmanın cevherini oluşturmaktadır. Kürt Halk Önderi Abdullah Öcalan,"Öz savunma en temelde bir bilinç, örgütlülük ve eylem işidir." dedi. Kendisi olma ve savunabilme bilincidir. Yine Sokrates "kendini bil" öğretisini yayarken öz savunmanın gerekliliğine işaret eder. Kendini bilmek tüm bilmelerin anasıdır çünkü. Kendini bilerek yaşama arayışı anlamlı yaşamaya, özgür yaşamaya, iradeli yaşamaya sevk eder. Özgürce yaşamanın koşulu ise mücadeleyle var edilir, mücadeleyle korunur. Onun için de "kendini bil", "kendini savunmasını bil"i de gerekli kılar. Demokratik ulus olma yolunda ilerlerken öz savunmaya vazgeçilmez bir ilke olarak bakmak en doğrusu olacaktır.

Öz Savunma Bilincinde Kimi Somutluklar

Evrenimizin kendini var etme ve varlığını sürekli kılma mekanizmasında öz savunmanın başat rol oynadığını görebiliriz. Canlı bir evrenden söz ediyoruz. Evrenimizin sürekli işleyen bir hareket tarzı var. Evrenimiz-galaksimiz envai çeşit renkliliğe sahip. Bu renkliliğin bir uyumu söz konusudur. Galaksimizin sarmal kollar şeklinde hareket ettiği belirtilir ve algımızın, algıladığımızın çok üstünde bir hızla ve uyumla hareket halinde olması söz konusudur. Belki de galaksimiz uzay ve zaman boşluğundan gelebilecek bir tehlikeye karşı kendini savunma pozisyonundadır. Galaksimiz-evrenimiz keşfedilmeyi bekleyen hazine gibi başucumuzda beklerken evrenimizin içinde yer alan canlıların savunma mekanizmalarına bakabilir, irdeleyebiliriz. Gerçek şu ki öz savunması olmayan bir canlının varlığını olduğu gibi sürdürmesi mümkün değil. Sürekli başkalaşıma uğrayan pozisyonda olur ya da uzay boşluğunda varlığı başka şeye dönüşür.

Kuantum disiplininde ölüm olgusunun ortadan kalktığından söz edilir. Yaşamın; canlının-enerjinin form kazanmış hali olarak düşünebilir ve kendini sürdürme çabası olarak algılayabiliriz. Öz savunmayı veya formun devamlılığı mücadelesi olarak görmek gerekir… Zaten tüm canlılarda bir mücadele yöntemi olarak karşımıza çıkıyor öz savunma. Çünkü öz savunma mekanizması olmadan küçük büyük hiçbir canlı varlığını sürdüremez. Başkalaşıma uğramaya mahkum olur. Başkalaşıma uğrayan canlı yeni formunda da öz savunmasını aktif kılmazsa yine başkalaşıma uğrar ve bu döngü devam eder. Bir de Einstein atomu parçalarken en küçük parçanın atom olmadığını atom altı parçacıklar olduğunu gösterdi bizlere, tabi atomun bir zarla kaplı olduğunu da. Atomu kaplayan zar atom altı parçacıkların bir araya gelerek ve varlıklarını sürdürme ihtiyacından oluşturulduğunu gösterir. O zarı atom altı parçacıkların öz savunması olarak görebiliriz.

Yine son derece hareketli ve kendi etrafında dönüşler yapan elektronların üzerinde yapılan deneyler hayli öğreticidir. Çembere alınan elektronların daha fazla hızlanma eğilimi içinde oldukları görülür. Gitgide daralan çemberin elektronlarda bir çembere karşı bir tahammülsüzlüğe yol açtığı ve kaçıp kurtulmaya yönelik eğilimini hızlandırdığı açığa çıkıyor. Elektronlarda görülen bu durum varlık alanı daralan-daraltılan ve yok edilmeye çalışılan şeyin-canlının direnişe geçtiğini ve kendini yaşatma, var etme eğiliminde olduğunu, bunun savunma refleksi olduğunu gösterir bize. Güdüsel bir refleks değil, yaşamsal bir ilke olduğunu söyleyebiliriz.

Doğada birinci ilke yaşam olduğundan, öncelikle kendini var etme her türün çıkış ilkesidir

Doğanın tümüyle yaşama eğilimli olduğu şüphe götürmez. Doğada küçükten büyüğe var olan her şeyin özünde yaşama eğilimli olduğunu, bütün gayret ve çabanın da bu eksende verildiği bir gerçektir. Doğada birinci ilke yaşam olduğundan öncelikle kendini var etme her türün çıkış ilkesidir. Yokluk karşısında var olma eyleminde bulunmak ve bunu başarmak temel ilkedir. Canlı, var olmayı başarmakla aslında yaşamdan yana eğilimini çok güçlü bir biçimde ortaya koymaktır. Bu gerçeklik doğada, felsefenin-bilimin özünde geçerli olan, yokluğa karşı var olma, yaşam bulma mücadelesi ve amaçsallığı olduğunu gösteriyor bize.

Bir de şu şekilde yorumlamak daha kavratıcı olabilir; doğada bulunan bütün enerji-madde kendini mutlaka koruma eğilimini gösterir. İçyapının öz savunma gözetilerek sisteme kavuştuğunu söylemek mümkündür. Çünkü kesintisiz bir biçimde değişim-dönüşüm ve hareket sürse de organizmanın yapısında kendisini korumaya dönük bir direnç sürekli mevcuttur. Değişim-dönüşüm olarak adlandırdığımız olay organizmaların içkin ve aşkın bir şekilde karşılıklı yürüttüğü mücadelelerin yarattığı etkileşim, sinerji ve değişimlerdir. Doğada bulunan bir atomdan bir bitkiye, bir hayvandan insana kadar bütün canlılar varlıklarını sürdürebilmek için kendilerini yaşadıkları doğal ortamın koşullarına uygun uyarlarlar. Bu anlamıyla öz savunma canlılar için doğal bir zorunluluktur. Makro evrenimizde etki-tepki kanunun işlemekte olduğunu kabul etmek durumundayız. Organizmalar-varlıklarda bu konuya uygun olarak konumlanmış gözükmekte. Bilmekteyiz ki, tüm canlılar yaşadıkları eko-sistemler temelinde bir yapılanma kazanırlar. Yine doğanın çelişki ve çatışmaların sonucunda ortaya çıkan yaşam mücadelesi olmaktadır. Bu yaşam mücadelesi hem kendi türleri arasında, hem farklı türler karşısında hem de doğa karşısında yaşanmaktadır. Bir de unutulmamalıdır ki, doğadaki canlıların birbiriyle iletişim-etkileşim halinde olması karşılıklı bağımlılık ilişkisini ve doğa dengesini de oluşturur. Denge içerisinde tüm renklerin uyumlu akışı söz konusudur. Karşılıklı bağımlılık ilişkisi içerisinde kimi özgünlükler saklıdır. Buna parça ve bütün ilişkisi diyebiliriz. Kimi örneklerle konuyu daha somut açımlamak mümkündür;doğada öz savunma,öz savunma mantığı-bilinci içinde başkasına saldırma, başkasının özgürlüğünü elinden alma, iradesine hükmetme, gasp etme, imha etme yoktur. Doğadan ihtiyacı kadar alma söz konusudur. Varlığını sürdürebilmenin ihtiyacıdır bu. Doğanın diyalektik dengesi, ilişkisi-iletişimi söz konusudur. Buna simbiyotik ilişki sistemi diyebiliriz. Biraz daha somut örneklerle ilerlemek hayli öğretici olacağı kanısındayım. Mevsimsel olan sayısız bitki türü polenlerini havaya bırakarak ve rüzgarın esintisiyle yayılım gösterirler. Kimi bitkiler ise tohumlarını güçlü bir zarla (mide asitine karşı dayanıklı) kaplayarak ve genelde çekici dokuyla sarmalayarak devamlılığını sağlamaya çalışır. Bitki tohumunu meyvenin içine saklar, hayvanlar meyveyi yer, tohum hayvanın midesine gider, midedeki asitine karşı zar çekirdeği korur. Tohum, organizmanın doğal yollarla işleyen sağaltım yollarından geçer ve dışarı atılır. Sonuçta toprağa düşen o tohum yeşerme zamanı geldiğinde toprağa kökünü salar ve filizlenip büyümeye yüz tutar. Birçok tohum cinsinin zarı, uzun yıllar çekirdeği soğuktan, sıcaktan veya farklı baskılardan koruma çetinliğine sahiptir. Bazı bitki türlerinde ise; hem tohum hem de

eşeysiz (bölünerek, sporlanarak, vejetatif yolla çoğalma) üreme yoluyla yayılma ve sürekliliğini korumaya gidildiği görülür. Yine, çölde yetişen ağaçlar çok az suyla yetinmesini öğrenmiş, güneşin kızgın ışınları karşısında kabuğunu sıcağa koşullandırarak varlığını korumayı öğrenmiştir. Daha ılıman bölgelerde ağaçlar ona göre koşullanırken, sert ve soğuk bölgelerde de koşullara göre adaptasyonunu sağlar. Yani gezegenimizdeki yedi anakara parçasında yeşeren milyonlarca ve belki de milyarlarca bitki çeşidinin-cinsinin tamamında öz savunma mekanizmasını bulabilmek mümkündür.

Hayvanlar Aleminde Öz Savunma

Hayvanlar alemindeki öz savunma mekanizmasının zenginliği, muazzamlığı bizleri hayretlere düşürmektedir. Birkaç örnekle fikir jimnastiği yapmakta fayda olacaktır. Denizanası kendine karşı herhangi bir tehlike sezdiğinde etrafına zehirli bir sıvı bırakır. Elektrik balığı elektrik dalgaları yayar. Testere balığı sivri dişli testeresiyle ölümcül darbeler indirir saldıran tarafa. Kimi balık cinsleri ise sürü halinde hareket eder. Kanatlı hayvanların en belirgin savunma mekanizmaları kanatlarını kullanabilme yeteneğine sahip olmaları ve havada uçmalarıdır. Amerika düzlüklerinde yaşayan kısa kuyruklu çayır köpeklerinin yaşam tarzları hayli ilginçtir. Çayır köpekleri büyük ve iyi düzenlenmiş gruplar halinde ve toprak altında yaşarlar. Toprak altındaki yuvalarının derinliği metrelerce uzunluğu ise, onlarca metreyi bulmaktadır. Dıştan gelebilecek saldırılar karşısında ve ayrıca kök, tahıl toplama gereksinimi için topluluğun yaşamını gece-gündüz gözetleyen nöbetçi bulundururlar. Nöbetçilerin düzenli aralıklarla değiştiği gözlemlenir. Nöbetçi tehlike sezdiğinde çığlıklar atar. Bunun bir tehlike belirtisi olduğunu herkes bilir. Onun için de çığlık sesini duyanlar daha öncesinden hazırlanmış olan deliklere sığınır ve tehlike geçene kadar orada kalırlar. Tehlikenin geçti netleşince sığındıkları deliklerden dışarı çıkarlar. Genelde tekil ya da sürü halinde hareket eden hayvan türlerini karada da görmek mümkün. Yılanlar, akrepler, bukalemunlar, pireler, kaplumbağalar, ayılar, aslanlar vb. hayvan türlerinin tekil olarak yaşam sürdüğüne ve doğurarak ya da yumurtlayarak çoğaldıklarına tanık oluyoruz. Antilop, fil, koyun, zebra, at, kanguru, gergedan, geyik, maymun vb. türlerin ise, sürü tarzıyla ve doğurganlık ile (eşeyli üreme) yaşamlarını sürdürme ve devamlılığını koruma altına aldıkları görülür.

Değinilmesi gereken bir diğer nokta ise, türlerin yaşamlarını sürdürebilmeleri için en gerekli olan davranış biçimleri ve davranışı etkileyen fiziksel özelliklerin genetik olarak birbirine geçmesi durumudur.

Bazı türlerin yaşamlarını sürdürebilmelerine yardımcı olan fiziksel uyuma da taklitçilik denir. Bu olağanüstü özelliğe şaşırmamak mümkün değildir. Türlerin doğal çevrelerinden başka bir şeye benzemek için renk ve biçim değiştirmelerine aldatıcı taklitçilik denmektedir. Örneklersek; etraftan gelebilecek herhangi bir saldırıya maruz kalmamak için kar tavşanının derisi yazın kahverengiye, kışın beyaza dönüşür. Bu özellik tavşana yaşamını daha iyi sürdürme şansı tanır. Peygamber devesi (bir tür çekirge) yediği bitkilerin rengini alır, veya bulunduğu dalından rengini alarak bir parçaymış gibi görüntü verir.

İnsanlar Aleminde Öz Savunma

Öz savunmayı canlıların varlıklarını korumak için gösterdiği doğal bir refleks, etki-tepki olarak ele almak tek başına yeterli olmaz. Bu temel özerkliklerle birlikte insan türünün gelişim seyrine bu minvalde bakmak faydalı olacaktır.

İnsan türünü diğer varlıklardan ayıran en temel özellikleri şu şekilde sıralamak mümkündür: Düşünme, konuşma, tasarlama, alet yapma, toplumsallaşma, anlamı oluşturma vb. İnsanda bu özelliklerin gelişimi milyon yıllara varan uzun bir evrim sürecinin sonucu olduğunu biliyoruz. Gelişen insanlaşma sürecinin içine ahlaki değerleri de yerleştirmek yerinde olacaktır.

Birey veya toplumlar için zorunlu savunma savaşı dışında hiçbir savaş türünü mübah göremeyiz

Toplumsallaşmayı insan türü için önemli bir öz savunma mekanizması olarak ele almamız gerekiyor. Bilinçli bir aradanlığı ifade eden

toplumsallaşma, insan türünün varlığını sürdürebilmesi için olmazsa olmaz bir anlamı ifade etmektedir. Toplumsallaşma insanın her türlü saldırı ve yaşam güçlüklerini karşılamada en temek yaratımı olmuştur. Yerleşik hayata geçmeyle topluluk üyelerinin birbirine karşı sorumluluğu da pekiştirilir, derinleştirilir. Paylaşım, dayanışma, fedakarlık, cömertlik, dürüstlük, yiğitlik, sevgi, değer, dostluk vb. gibi birçok ahlaki değer toplumun-topluluğun temel ortak yaşam harcı yapılır. Toplum bu değerlerle birlikte kendisini sembollerde kutsamaya, güvenceye-korumaya çalışır. Bu aynı zamanda hem topluluk üyelerinin birbirine karşı öz savunması oluyor, hem de toplulukların karşılıklı kendilerini savunması için vazgeçilmez moral değerlerinin yaratıldığını ifade ediyor. İnsanlığın gelişim seyrinde toplumsallığın nasıl bir anlam ifade ettiğini Abdullah Öcalan'ın şu tanımlamasını paylaşarak konumuza daha anlaşılır kılmaya çalışacağız:

"Toplumsallık insan türünün varlık koşuludur. Kendinden önceki primat türünden kopup insanlaşması, toplumsallaşma düzeyiyle atbaşı gittiği sosyal bilimin en yalın bir gerçeğidir. Yalnız birey ve toplum halindeki yaşam birbirinden ne kadar soyutlanırsa soyutlansın teorik olarak ispatlanamaz bir olgudur. Yalnız birey yoktur. Toplumu yıkılmış bir birey olabilir. İnsan türünün güç kazanması tamamen toplumsal düzeyiyle kurduğu ilişkiye bağlıdır. Bireyi zayıf kılmanın köleleştirmenin en vahşi tarzı, ona dayatılan yalnızlık düzeyidir, yaşadığı tecrittir."

Diyebiliriz ki, doğanın yaşam felsefesinde ve diyalektik döngüsünde öz savunma temelinde uyum, bütünlük ve tamamlamanın olduğunu ve doğal toplumdaki insanın da aynı felsefesiyle binlerce yıl yaşam sürdüğü gerçekliği mevcut. Uygarlığın gelişimi ve devletçi-iktidarcı zihniyetin öncülüğünde gelişen eril egemen sistem, ilk başta doğa ve toplumsal yaşama büyük ve ölümcül darbeler vurmuştur. Devletçi-iktidarcı sistemin gelişmesi beraberinde şiddet ve zor anlayışını hakim kılmıştır. Sınıflı topluma geçiş ile beraber insanın cinsini sömürmesi, doğayı, hayvanları vd. gasp etmeye götürmüştür. Yine ilk olarak sistematik bir biçimde tanrı ve tanrıçalar (esasında doğal toplum ile devletçi-iktidarcı güç arasındaki savaştır.) arasındaki çetin mücadele, topluma kanlı savaşlar biçiminde tezahür etmiştir. Kent devletçiklerinden, bölgesel devletlere ve hegemonik güçlere doğru savaş gerçekliği yayılım göstermiştir ve böylelikle Sümerler tarafından günümüze kadar en şiddetli haliyle gelen "gasp, sömürme, talan etme, imha etme yasası" devletçi-iktidarcı zihniyet tarafından erkekliğe miras bırakılmıştır. Bu zihniyet kendi ideolojisini, kurumsal yapılanmasını, inanç dünyasını oluşturur ve derinleştirerek geliştirir.

Tarih boyunca ve günümüzde yürütülen devrimci halk savaşları özünde öz savunmayı ifade etmektedir

Onun içinde tarihi ele aldığımızda iki yönlü gelişim seyri izlediğini görmeliyiz.

1) Uygarlığın doğuşuyla devletçi-iktidarcı güçlerin yürüttüğü sömürme, fethetme, gasp etme, istila etme, yayılma vb. savaşları…

2) İktidarcı-devletçi güçlere karşı varlığını koruyabilmek amaçlı öz savunma mücadelesi yürüten hakların-kesimlerin tarihi…

Birey veya toplumlar için zorunlu savunma savaşı dışında hiçbir savaş türünü mübah göremeyiz. Çünkü savaş özünde zorbalığı ve baskıyı barındırır. Devlet-iktidar zihniyetiyle yürütülen savaşlar her zaman için topluma felaket ve kötülük ve yıkımı getirmiştir. Zor olgusuna (savaşa) baş vurmak en çok varlığını, özgürlüğünü, onurunu vb. korumanın başka bir yolu kalmadığında bir anlam ifade eder. Bu gerçeklikten yola koyularak ifade edebiliriz ki, tarih boyunca ve günümüzde yürütülen devrimci halk savaşları özünde öz savunmayı ifade etmektedir.

Günümüz koşullarında kendini var etmenin mihenk taşıdır öz savunma ve her birey, toplum, grup, sistem veya canlının öz savunma mekanizması olmadan kendini sürdürebilmesi mümkün gözükmemektedir.

Öz savunma; bilinç, örgütlülük, eylem ve ahlak gerçekliğini kapsıyorsa, o vakit bizler için ekmek-su-hava kadar önem arz etmek durumundadır ve bunu yaşamın her anına indirgeyerek yaşayarak, inşa etmek istediğimiz sistemimizi yaratabiliriz.

Demokratik özerklik sisteminde öz savunmanın yerini en kısa haliyle ifade etmeye çalışırsak; kapitalist modernitenin doruk çağını yaşadığı, kaos-krizlerin oldukça fazla olduğu, özellikle de Ortadoğu coğrafyasında şimdilik savaşlı halin revaçta olduğu ve Kürdistan topraklarında fiiliyatta dört devletin işgalinin geçerli olduğu ve Kürt halkı olarak soykırım politikalarıyla karşı karşıyayken, öz savunma bilinci ve kuramsal mekanizmasını oluşturmamız elzemdir. Çok güçlü bir şekilde sistemimizi oluşturmak, oturtmak ve sürekli kılmak zorundayız.

Öngörülen bu sistem içerisinde yediden yetmişe her birimizin asla unutmaması gereken boyut; öz savunmanın hayati öneme sahip olduğudur. Buna göre şu şekilde formüle edersek daha anlaşılır olabilir:

1) Ahlaki-politik toplumda her birey, özgürlük ilkeleriyle bilinçlendirilmek durumundadır.

2) Demokratik özerklik sistemimizin bütünü toplumun öz savunmasını ifade etmektedir.

3) Demokratik özerklik tüm halklarının kendilerini eşit-özgür ve adilce yaşatabilme, varlığını savunabilme mekanizmasıdır.

4) Demokratik özerklik sisteminin tüm ayaklarına öz savunma yöntemi olarak bakılmalıdır.

a) Ekonomik alanda atılacak adımlar.

b) Dil, kültür, sanat, edebiyat vb. alanda geliştirilenler.

c) Eğitim -akademiler- boyutuyla yapılanlar.

d) Toplum içinde asayişi sağlayacak bir gücün örgütlendirilmesi.

Geliştirilmesi gereken ayakları daha da çoğaltabiliriz fakat her oluşumun kendi alanında devlet-iktidar kliğinin sömürüsünü, baskısını, gasbını vs. azaltma ve zamanla tamamıyla yok etme-söküp atma amaçlı aktif mücadele yürütülecek alanlardır. Hem sistemini yaratma hem de içini doldurarak kalıcılığını sağlamanın aktif mücadelesini vermek durumundayız.

Yani sonuç olarak demokratik özerklik sistemini bağlayan her oluşumun mantığında öz savunma bilinci, yaklaşımı ve önemi olmalıdır. Onun içinde sadece silahlı güçlere öz savunma gücü demek eksik kalır. Oluşacak silahlı güçler sadece toplumu dıştan gelişebilecek fiili saldırılara karşı koruma-savunma rolünü oynar. Fakat öz savunma mantığında ise; yaşamı ilgilendiren her boyutun bir savunma mekanizması işlevini görmesi gerekir. Onun için de hayatın her alanında ve her anında özgürleşmenin aktif mücadelesini vermek, özgürlük bilincinin sürekliliği içinde yapısal ve anlamsal boyutuyla koruyabilmenin mücadelesini sürekliliştirmek gerekiyor.

İçindekiler İçin Tıklayınız

Özyönetim ve Sağlık Tartışmaları Üzerine

Dr. Sadık Çayan

Günümüzde birey ve toplumun çarpıtılmış bir sağlık algısına sahip olması daha da görünür ve de içinden çıkılmaz bir hale gelmiştir. Çarpıtılmış sağlık algısı çeşitli boyutları ile karşımıza çıkmaktadır: Kâh metalaşmış, kâh parçalanmış, kâh kültürden ve tarihsel birikimden koparılmış, kâh bireyselleştirilmiş, kâh yaşam döngülerini görmezden gelen, kâh cinsiyetçi ve kâh insan merkezli bir sağlık algısı şeklinde kendini göstermektedir. Bu tezahürler karşımıza saf olarak değil birbirine karışmış şekilde çıkmaktadır.

Çarpıtılma sadece sağlık algısında değil sağlık hizmet üretiminde de karşımıza çıkmaktadır. Güncel olarak değerlendirildiğinde sağlık hizmeti tıbbi bakıma daraltılmış ve metalaştırılmış bir hale getirilmiştir. Toplum gereksinimlerini göz ardı eden, sermaye güdümlü bir sağlık hizmetine indirgenmiştir. Sağlık hizmeti aşırı teknolojikleştirilmiş ve uzmanlaşma hat safhaya çıkarılmıştır. Tamamen rekabete dayalı, maliyet-etkinlik, kalite, müşteri odaklı ve verimlilik gibi kapitalist üretim ilişkilerine dayandırılan, aşırı kar eksenli kılınmış, şirketleştirilmiş sağlık kurumları ile yaşam bulmaktadır. Daha ayrıntılı incelendiğinde iktidarcı zihniyeti, hegemonik siyasi işlevselliği, cinsiyetçiliği, sağlığa bağımlı kılma çabası, hekim odaklı, toplumun ve sağlık emekçilerinin katılımına izin vermeyen antidemokratik ve ayrımcılığı da açığa vermektedir.

Çarpıtılma ve çarpıklıklar sağlık adına yürütülen tartışmaları da doğrudan etkilemektedir. Öncelikle birey ve toplumun sağlık algısı çarpıtıldı, zihinsel sapmaya uğratıldı ve sağlıklı yaşamdan kopartıldı. O yüzden eş zamanlı olarak birey ve toplumun bütünlüklü, doğa ve kültürle uyumlu sağlık düşüncesini görünür hale getirilmesine yönelik çalışmalar yürütülmesine gereksinim vardır. Bu tartışmaların sağlık emekçileri ve halkla birlikte yürütülmesi gerekir. Bağımlı kılınan, edilgen bırakılan öznelerin sağlığa ve sağlık hizmetlerine olan yabancılaşmalarını aşan, daha geniş perspektifli bir değerlendirmeyi de olanaklı kılacaktır.

Bilindiği üzere modern tıp, endüstriyalizmin kamçılamasıyla çok "gelişmiştir". Bu alana ciddi yatırımlar yapılmıştır. Yürütülen sağlık politikaları ve sağlık uygulamaları ile metalaştırılmış sağlık algısı yaygınlaştırılmıştır. Sağlık, alınıp satılan bir meta olarak, alım-sunum ilişkisi üzerinden içselleştirilmiştir. Sağlık tüketiminin artması için de basın-yayın, medya, reklam gibi iletişim araçları yoğun olarak kullanılmaktadır. Sağlık politikaları bu kışkırtılmış sağlık talebinin artması yönünde belirlenmektedir. Tüketime dayalı bir sağlık işletmeciliği geliştirilmektedir. Yaratılan bu koşullarda mevcut sağlık işletmeciliğin "tek doğru olduğu" topluma kabul ettirilmeye çalışılmaktadır. Bu konuda önemli bir mesafe de alınmıştır. Ancak toplumsal ve kültürel hafızada geleneksel sağlık düşüncesinin (otonom-kendi kendine yetebilme) etkisi gittikçe azalmakla birlikte varlığını sürdürmektedir. Toplumsal hafıza endüstriyel modern tıp alanındaki gelişmelere kuşkuyla bakmaya devam etmektedir. Toplumun hatırı sayılır bir kesimi, geleneksel sağaltım alışkanlıklarını tercih etmektedir. Bu durum kapitalizmin kar hırsı ile bu alana da el atmasını getirmiştir. Başlarda gerçekten bir "alternatif" olarak gelişen bu sağaltım uygulamaları, son yıllarda "alternatif tıp" adı altında sistem içine dahil edilerek, tüketim pazarının bir parçası haline getirilmeye çalışılmaktadır. Bugünkü haliyle "alternatif tıp" modern tıbbın ikinci halkası işlevini görmektedir.

Sağlıklı olmak demek, kapitalizmin doğa ve

toplum karşıtı ideolojik saldırılarına karşı nasıl yaşamalı, ne yapmalı, nereden başlamalı sorularına doğru cevabı bulmak demektir. Kapitalist modernite yarattığı algı ile yaşam tarzlarını homojenleştirmiş, yani tek tipleştirmiştir. Dilde, beslenmede, tüketimde, üretimde, toplumsal ilişkilerde, kentleşmede vb. her alanda tek tipleştirmeyi dayatmaktadır. Bu durum toplumları kitlesel olarak sağlıksız kılmıştır/kılmaktadır. Sağlıksızlaştırarak sistemine bağımlı hale getirmektedir. Bu gün yüz binlerce sağlık kuruluşu, milyonlarca sağlık profesyoneli bulunuyor, milyarlarca dolar para harcanmaktadır.

Kapitalist modernist yaşam anlayışı ve politikaları hastalıkların temel kaynağıdır

Ancak her geçen gün hasta sayısı artmaktadır. Bir kişinin-toplumun kendi kendine iyileşebilme, yetebilme yeteneği-deneyimi ve bilgisi görmezden gelinerek, sadece dışarıdan sistematik müdahalelerle iyileşme sağlanabileceği algısı dayatılmaktadır. Oysaki bu kapitalist modernist yaşam anlayışı ve politikaları hastalıkların temel kaynağıdır.

Tüm bu tartışmaların yanında; sağlık tartışması, sadece insan merkezli bir anlayışın parçası olarak yürütülemez. İktidarcı, devletçi yapıların toplumu var eden komünal bağı inkâr etmesi ve yerine devlet vatandaşlığını ikame etmeye çalışması,bireyi çevresinden; toplumu doğal ortamından koparması sonucu her şeyi devlete muhtaç hale getirmiştir. Toplumun doğayla yaşam arasındaki bağın yıkımına, önemsiz kılınmasına sebep olmuştur. Kapitalist uygarlığın dayandığı bu zemin üzerindeki her yükseliş, daha fazla doğadan kopma, çevreyi tahrip ve yaşanılamaz hale getirme sonucuna götürmektedir.

Sağlık alanı, bilimin en fazla iktidarlaştığı ve tekelleştiği bir alandır. Kapitalizm ve onun egemen sınıfı bu alanda, tüm sorunların çözümünün teknikle mümkün olacağına toplumu ikna etmeye çalışmaktadır. Ancak bu ikna çabasının temelsiz olduğu görülmektedir: Sağlık sorunları azalma yerine sürekli artmaktadır. Bu şekilde adeta kanserleşmiş toplumlara dönüşülmektedir. Günümüzde toplumsal kriz ile ekolojik boyutta yaşanan kriz birleşmiştir. Gezegenimizin ne kadar kent, insan, fabrika, ulaşım aracı, sentetik madde, kirli hava ve su kaldıracağı hesaplanmadan, gözü kara azami kârın peşine düşülmüştür. Kanser gibi büyüyen kentler, kirlenen hava, delinen ozon tabakası, hayvan ve bitki türlerinde azalışın ivmesinin gittikçe artması, ormanların tahribi, akarsuların kirliliği, zehirli atıklar, çöp, içme suyunun azlığı, anormal nüfus artışı geri dönüşü mümkün olmayan felaketlere neden olmaktadır. Kapitalist toplum sisteminin yaşadığı kaosla çevre felaketi arasındaki ilişki diyalektiktir. Azami kâra dayalı ve ekoloji karşıtı endüstriyalizm başta olmak üzere kâr ve sermaye sisteminin sonucunda sadece toplumun her yönden çözülüşü (ahlaki ve politik değerlerde çürüme, işsizlik, enflasyon, kadın bedeninin metalaştırılması vb.) değil, ekosistem içinde var olan tüm canlılar tehlike altına girmiştir. Tekelciliğin toplum karşıtlığı bu gerçeklerle daha çarpıcı olarak kendini göstermektedir.

Ekolojik bir toplum ahlaki dönüşüm de gerektirir. Kapitalizmin ahlakı buna olanak tanımaz. Çünkü onun zihniyetine kâr sinmiş ve onun ötesinde başka bir şey düşünmez, düşünemez. Dolayısıyla kapitalizmden sorunların çözümü beklentisinde olmak gerçekçi olmaz, zira sorunların kaynağında kapitalizmin kendisi vardır. Yalnız başına çevreci hareketlerle de çözümleyici olunamayacağı açıktır. Sorunu ancak paradigmasal düzeyde ele alınıp pratik inşasına gidilebilinirse çözüme ulaşılır,aksı halde sağlıklı yaşam mümkün değildir.

Kürdistan üzerinde yürütülen askeri, siyasi ve ekonomik yıkım Kürdistan coğrafyasına ve toplumsal yapısına çok ciddi zararlar vermiştir. Birçok köy, orman yakılmış, yerleşim yerleri (köyler, kentler) tahrip edilip yok edilmiş, tarihi-kültürel varlıklar, imar planları, baraj projeleriyle verimli araziler sular altında bırakılmış ve günümüzde yıkım artarak devam ettirilmektedir. Öte yandan zehirli atıklar Kürdistan'da depolanmaktadır. Bu uygulamalar Kürdistan'tanda bitki örtüsünü ve iklimini de değişime uğratmakta, ekolojik dengeyi bozmaktadır. Kürdistan her yönüyle ve bir bütün olarak çok yönlü bir saldırı altındadır.

Son yıllarda Kürdistan'da özerklik ve özyönetim tartışmaları farklı başlıklar üzerinde yoğunlaşırken, sağlık da bu başlıklarda önemli bir

yer tutmuştur. 2010 yılında yapılan DTK (Demokratik Toplum Kongresi) Sağlık Kurultayı'nda sağlık, "kişi/toplum bedeni, ruhu, sosyal ve siyasal iyilik hali" olarak tanımlamıştır. Şimdiye kadar Kürt Özgürlük Mücadelesi sağlık alanını tek bir başlık olarak ele alıp tartışmamış olabilir, ancak sağlıklı olmanın önemli bileşenlerinden olan özgür kimlik/toplum/birey/cins konusunda sisteme alternatifi birçok hareketten çok daha fazla gelişmeye yol açmıştır. En önemlisi de; toplumu, bireyi ve doğayı sömüren devletli uygarlığa şiddetli itiraz etmiştir. Sağlıksızlığın kaynağı olan egemenlikçi yaşam tarzının son temsilcisi olan kapitalist modernist yaşamı çözümlemiş, eleştirel temelde yeni yaşamın nasıl olması gerektiğini ortaya koymuş ve alternatif olarak demokratik modernite yaşamı sunmuş olmasıdır. Bu nedenledir ki, demokratik modernite yaşamının inşası aynı zamanda sağlıklı toplum inşasıdır da. Sağlıklı birey sağlıklı doğa demektir. Tersi de doğrudur.

Sağlıklı toplum-birey hakikatine ulaşmak için sağlıkta bağımlılığa karşı koymak, kapitalist sistem kuralları içinde yarışmaktan değil; yani daha çok ve daha büyük hastane, daha fazla ilaç/teknoloji ve daha çok "bizim doktorumuz" olsun anlayışı yerine, kapitalist modernist yaşamını reddetme temelinde demokratik modernite yaşamını inşa etmekten geçer. İlk adım zihniyette bunu aşmaktır. Saptırılmış sağlık zihniyetine karşı mücadeleyi yükseltmek zihniyet çalışmasına bağlı olarak aşağıdan yukarıya doğru konfederal bir inşayı gerçekleştirmektir. Bunun da esası demokratik siyasetin (demokratik konfederalizm) üç sacayağı olan toplumun demokratikleştirilmesi, yöntemin demokratikleştirilmesi ve kadın özgürlüğünün gerçekleştirilmesi sağlığa toplumsal bir perspektif kazandıracaktır:

Toplumun demokratikleştirilmesi: Bedenine yabancılaşmamış ve bağımlılık ilişkilerinden arındırılmış sağlıklı olmanın toplumsal ilişkilerin doğru kurulması ile sağlanacaktır. Toplum yaşamının özerkliğinin temel belirleyenlerinden birinin insan bedeninin özerkliği olduğunu bilmek demokratik toplum açısından önemli veridir.

Yöntemin demokratikleştirilmesi: Nesne-özne ayrımının derinleşmesine karşı çıkılmalı, başta doğayı nesneleştiren "her şey insan için" anlayışı reddedilmelidir. Bununla birlikte insan bedeninin nesneleştirilmesine karşı çıkarak "hasta" merkezli modernist tıp anlayışı yerine "doğal sağlık" anlayışı geliştirilmelidir. Doğayı nesneleştiren, toplumu sağlık tüketim sarhoşluğuna sürükleyen endüstriyel tıp ile mücadele edilmelidir.

Kadın özgürlüğünün geliştirilmesi: Sağlığın tarihi aynı zamanda kadının tarihi olmaktadır. Ana eksenli dönemde sağlıklı olmanın en temel bileşeni, kadının geliştirdiği toplumsallık, aynı zamanda kadının doğa ile uyumlu deva arayışıdır. Kapitalist hegemonik döneme kadar güçlü bir şekilde kadın, bu alandaki bilgi birikimi ve karşılıksız sunduğu sağlık hizmeti ile toplumda özerk yaşam alanları, komünler, tarikatlar ve örgütlülükler yaratmıştır. Kapitalizmin inşa tarihi aynı zamanda kadının bu birikiminin "cadı avları" yoluyla gasp edilmesi, modern tıp anlayışının gelişmesi ve sağlık bilgisinin erilleşmesinin tarihidir de.

Sağlık alanındaki bu çarpıtmaya ve talana karşı koymak "Kadın Sağlık Hareketi"nin gelişmesiyle mümkün olacaktır. Kadın Sağlık Hareketi aynı zamanda halen devletli toplumla bağı zayıf olan kadınla buluşmayı sağlayacaktır. Bu kuytularda özgürlük tutkusunu geliştirerek yeni toplumsal inşa süreci sağlanabilir. Devlet dışı toplum formunun oluşması bu yaklaşımla gelişebilecektir.

Mevcut sağlık anlaşıyla "helal"leşmeyi aşmak demek, tarihsel birikimi yaşatan kadının bilgisinin gün yüzüne çıkarılması demektir

Mevcut sağlık anlaşıyla "helal"leşmeyi aşmak demek, tarihsel birikimi yaşatan kadının bilgisinin gün yüzüne çıkarılması demektir. Böylelikle sağlıkta anadil sorununa da çözüm üretilebilir. Şu anda egemen anlayış olan mevcut tıp terimlerini Kürtçeleştirmek yerine, bu topraklarda var olan birikimi, diliyle birlikte kazanmak ve sağlıkta dil sorununu bu kök üzerinden çözmek gerekir.

Görüldüğü üzere sağlığın; bağımlılık ilişkilerinin kırılması ve özgür toplumun inşası sürecinde önemli bir yeri vardır. Kürt toplumu-

nun yoksullaştırılmasından kaynaklı da daha büyük bir öneme sahiptir. Sosyal politikanın bileşenlerinden biri olan sağlık alanı; sınıfsal karakterinden dolayı bu gün demokratik Kürt siyasetinde oluşan kimlik sorunlarına bağlı üst siyaset dilinde, ortak taleplere bağlı dengeli durumu zorlamaktadır. Bu durum özerklik tartışmalarında da yaşanmıştır. Birçok farklı boyutu olan özerkliğin sadece siyasal boyutu ön planda tutulmuştur. Bu da kısır tartışmalar döngüsünde bir tekrara dönüşmüştür. Ancak Kürt toplumunun dinamik durumu sosyal politikaların, daha doğrusu özerkliğin diğer boyutlarının tartışılmasını zorlamıştır. Toplumsal özgürlük için sağlık tartışmaları ve buna ilişkin pratik çalışmalar önemini korumaktadır.

Özyönetim ve sağlık çalışmalarını dört düzlemde açabiliriz:

Birinci düzlem; bireyin ve toplumun sağlıkla ilgili yapabileceklerinin geliştirilmesi ve sağlıklılık konusunda kendi kendine yeterli hale gelmesi olarak ele alınabilir. Bu durumu "sağlığın toplumsallaşması, sağlık bilgisinin toplumsallaşması" diye de tanımlayabiliriz. Güncel olarak ilk yardım bilgisinin toplumsallaşması, sokak sağlıkçılığı, sağlık amatörleri bu kapsamda değerlendirilmekle birlikte yalnızca bu kapsam ile sınırlı kalmamak gerekir. Ateşli çocuğa yaklaşım, ishalli çocuğa yaklaşım, şeker hastalarının kendi kendinin doktoru olması vb. bu çerçevede geliştirilebilir. Bu düzlemin olmazsa olmazı ise sağlıklı olma halinin korunması ve geliştirilmesine yönelik bireyin günlük faaliyetleri konusunda yapılacaklardır.

İkinci düzlem; toplumun sağlık kurumlarının yürüttükleri hizmetlerde söz sahibi olmasıdır. Birinci basamak sağlık hizmetleri (yani aile sağlığı birimleri, aile sağlığı merkezleri, toplum sağlığı merkezleri) ve hastanelerin yürüttükleri hizmetlerde toplumun söz sahibi olmasıdır. Yürütülen hizmetlerin planlanması, değerlendirilmesi, izlenmesi ve denetlenmesi süreçlerine toplumun katılımın sağlanmasıdır. Halk meclisleri ve sağlık meclisleri bu noktada büyük önem kazanır.

Üçüncü düzlem; sağlık hizmetlerinde özyönetimdir. Bu durum işçi denetimi başlığında da ele alınabilir. Sağlık emekçilerinin sağlık hizmet üretiminde söz sahibi olması şeklinde tanımlanabilir. Sağlık emekçisinin emeğine, mesleğine ve halka yabancılaşmadan hizmet üretimi sağlaması yaklaşımından köken alır. Böylelikle işveren (devlet veya sermaye), tıp endüstrisi, medya ve akademik kapitalizm gibi iktidar odaklarının dayattığı sağlık hizmet üretimi modelinden arınma süreci başlayacaktır. İkinci ve üçüncü düzlem ile birlikte ele alınarak sağlık hizmetlerinin demokratikleştirilmesi çalışmaları olarak tanımlanabilir. Sağlık hizmetlerinde iktidar odaklarının geriletilip toplumun öne çıkması ve toplum ihtiyaçlarının belirleyici hale gelmesine yönelik çalışmalar bu kapsam da değerlendirilebilir.

Dördüncü düzlem; sağlık hizmetlerinin tümünde yerel yönetimlerin söz sahibi olmasıdır. Bu durum sağlık hizmetlerinin belediyeye devri diye anlaşılmamalıdır. Özerk yerel yönetimlerin, örgütlü toplum kesimleri ile birlikte kendi bölgelerinde yürütülen sağlık hizmetlerinde söz sahibi olması olarak anlaşılmalıdır. Sağlıkla ilgili bütçe ve sağlık emekçisi tahsisinde merkezi yönetim pozitif ayrımcılık uygularken demokratik özerklik anlayışının yaşama geçirilmesidir. Bu düzlem tabandan gelen demokratik katılım süreci ile sağlığın toplumsallaşması ve sağlık hizmetlerinin demokratikleştirilmesi çalışmalarının bütüncül entegrasyonu anlamını da taşır. Bu kapsamda sağlıklı olma hali için sağlık hizmeti dışındaki olmazsa olmaz hizmetler/çalışmalarda da ele alınmalıdır. (Sağlıklı yaşam ortamı, çevre, çalışma ortamı, demokratik ortam, şiddetten arınmış ortam, eril olmayan zihniyetin yaşama geçirilmesi vb.)

Bu dört düzlemin birlikte değerlendirilmesi gerekir. Ayrı ayrı olarak ele alınması sağlıkta özyönetim sürecinde yapılacakları, kurulacak mekanizmaları ve katkı sağlayacak toplum kesimlerini görünür kılmak amaçlıdır. Sağlık emekçileri işyeri sağlıkçılar meclisleri, sendika ve meslek örgütleri ile üçüncü düzlemde öne çıkartılan sağlık hizmetlerinde demokratikleştirme çalışmaları başlatılabilir. Tüm düzlemler halk meclisleri, HDK ve DTK sağlık meclisleri, sağlık komünleri ve örgütlü sağlık emekçileri ile birlikte yaşama geçirebilir.

Sağlık ve özyönetim inşasında yaşanan çatışmalı süreçte güncel sağlık sorunları ve sağlık hizmetleri gereksinimlerinin karşılanması görevi kaçınılmaz olarak önümüzde durmaktadır. Devrimsel nitelikteki değişimler karşısında ya-

şadığımız tembel zihniyet ve yaklaşım tarzımızı aşmamız için bizatihi devrimin güncel gereklilikleri bizleri zorlamaktadır.
Suruç katliamı sonrasında başlayan çatışmalı süreçte AKP hükümeti bölgede devleti gittikçe hizmet alanlarından (başta eğitim ve sağlık olmak üzere) çekerek sadece kolluk kuvvetleri ve zor aygıtlarıyla devleti var etmektedir. Hizmet alanlarını ve sosyal alanları devletin bağımlılığı üzerinden var etmeye çalışmaktadır.

Aziz Yural, Eyüp Ergen ve Şehmuz Dursun hedef gözetilerek, toplumsal sağlık hizmetini ürettikleri için öldürülmüşlerdir

Sokağa çıkma yasakları ve kentlerin, yerleşim yerlerinin yıkılması sürecinde gördüğümüz en önemli sorunlardan biri devlet hastanelerinin ve 1. basamak sağlık kuruluşlarının işlemez hale getirilmesidir. Şimdiye kadar olan sokağa çıkma yasaklarında başta Cizre olmak üzere Şırnak, Silopi, Silvan, Nusaybin, Beytüşşebap, Lice, İdil gibi özyönetim tartışmalarının olduğu bütün yerlerde hem sağlık kuruluşları hem de sağlık emekçileri hedef alınmıştır. Sağlık emekçileri Aziz Yural, Eyüp Ergen ve Şehmuz Dursun hedef gözetilerek, toplumsal sağlık hizmetini ürettikleri için öldürülmüşlerdir. (Yaşanan sağlık hak ihlalleri ile ilgili bilgilere TTB, SES ve DTK Sağlık Meclislerinin raporlarından ulaşmak mümkündür) Uluslararası sözleşmelere göre silahlı çatışma ve savaş durumlarında hastaneler herkesin güvenle sağlık hizmeti alabileceği bir yer haline getirilmesi devletlerin asli görevi iken; bugün Kürdistan'da yaşanan ise devletin bütün hizmet alanlarını cezalandırma alanı olarak kullanmasıdır.
Bizim tam da buradan açmak istediğimiz değerlendirme; bağımlılık ilişkilerini (toplum-devlet) mümkün olan en aza indirgenerek, toplumun bir bütün olarak her yönü ile kendine yetecek inşasını hayata geçirmenin hayati önemidir. Temel insani yaşamın sürdürülebilmesi için olmazsa olmazlar arasında olan beslenme, su, barınma, sağlık, eğitim vb. için gerekli tedbirler ve öneriler geliştirilmelidir. Her şeyden önce özyönetimlere karşı geliştirilen sokağa çıkma yasakları, kentlerin yok edilmesi tam da yaşamın temel gereksinimlerini ortadan kaldırarak esasen en büyük saldırısını yapmaktadır. Bununla beraber sağlık alanının özgünlüğünden hareketle; toplumun bütün yaşam alanlarında ve her kesiminde kendine yetebilecek 'toplumun sağlık inşası'nın hayata geçirilmesi amacıyla bölgede bulunan 1. ve 2. basamak sağlık kuruluşları dahil (Hastaneler - ASM (Aile Sağlığı Merkezi), TSM (Toplum Sağlığı Merkezi), belediye sağlık kuruluşları), sokak sokak sağlık eğitimleri, temel yaşam desteği için gerekli araç ve gereçler temin edilerek toplumun birincil öz sağlık savunma hattı örülmelidir. Yine başta tabip odaları olmak üzere, sendikalar, sağlık kuruluşları (ASM-TSM) toplum sağlığı eğitim programlarına başlanmalıdır. Bu eğitimler de başta temel yaşam desteği ve ilk yardım eğitimleri olmak üzere çevre sağlığı, sağlıkta birincil koruma, kronik hastalıklara yaklaşım ve korunma eğitimleri olmalıdır. Bu eğitimler ve örgütlenmeler halkın öz örgütlenmeleri ile beraber planlanmalı (halk meclisleri-sağlık meclisleri) ve hayata geçirilmelidir.
Sonuç olarak; "Sağlık sadece sağlıkçılara bırakılamayacak kadar önemlidir." (İllich İvan) tespitini akılda tutarak, özyönetim ve sağlık tartışmaları ve inşası görevi önümüzde durmaktadır.

Ata Soyer Sağlık-Politika Okulu
http://atasoyersaglikpolikaokulu.org/

İçindekiler İçin Tıklayınız

Demokratik Ulus İnşasında Halklararası Diplomasi

Yılmaz Dağlum

Kavram olarak diplomasi için yapılan tanımlar çoğunlukla tanımı yapanların paradigmal bakış açıları ve sınıfsal çıkarlarını yansıtır. Her etkin güç kendi çıkarlarını toplumun genel çıkarları, diplomasisini de bunu gerçekleştirmeyi hedefleyen bir faaliyet ve sanat olarak benimsetmek ister. Bu çerçevede dönemsel algı operasyonları da dahil, algı oluşturmayı sürekli bir çalışma ve ayrı bir sanat olarak ele alır. Başta medya tüm kitle iletişim araçlarını bu yolda etkin olarak kullanır. Bu gerçeklikleri de göz önünde bulundurarak yapılan bazı tanımlara göz atalım:

"Diplomasi, uluslararası ilişkileri düzenleyen antlaşmalar bütünüdür."

"Diplomasi, atanmış resmi kurumlar aracılığıyla yürütülen; bir devletin, devlet ya da devletlerle yürüteceği savaş, barış, protesto, ekonomik ilişkilerin sürdürülmesi, ülkenin tanıtımı vb. konulardaki ilişkilerin tümüne denir."

"Devletin, çıkarlarını korumak, geliştirmek ve savunmak üzere yürüttüğü dış politik faaliyetleri" olarak da tanımlanır. "Var olan sorunları savaşa başvurmadan müzakere enstrümanlarını kullanarak çözmek, bir savaş hali varsa görüşme ortamı yaratarak savaşın nedenlerini ortadan kaldırabilmek ve savaşı sona erdirebilmek amacıyla yürütülen faaliyetlerin bütünüdür" gibi birçok tanım yapılmaktadır.

Kentli, sınıflı ve devletli uygarlıkla birlikte toplumlardan gasp edilen öz savunma, eğitim, özyönetim vb. yaşamsal haklar gibi diplomasi de egemen sınıflara, yani devlete özgü bir uğraş ve çalışma alanı haline getirilmiştir. Yaratılan algı, diplomasinin uluslararası sorunları görüşmeler yoluyla çözme sanatı ve çalışması olduğu biçimindedir.

Tanımlarda geçen "uluslararası" kavramını devletlerarası olarak okumak daha doğrudur. Egemen sınıfların çıkar çelişkileri dışında ulusların ve toplulukların eşit koşullarda temsil edildikleri ortak platformlarda barışçıl yol ve yöntemlerle çözülemeyecek çelişkileri yoktur. Sermaye ve iktidar tekelleri arasında, dolayısıyla devletlerarasındaki çıkar çelişki ve çatışmaları çoğunlukla barışçıl yollarla çözülemeyecek çelişkilerdir. Dolayısıyla da günümüzde uluslararası denilen ilişkiler özünde devletlerarası ilişkilerdir. Bu nedenle de diplomasi, temsil edilen iktidar kliklerinin baskın gelebilmesi için uygun koşulları oluşturma faaliyetleri olarak değerlendirilmelidir.

Uluslar, esas olarak kapitalist modernitenin son iki yüz yıllık tarihinde ulus-devletlerle özdeşleştirilmiştir. Uluslar temsili kurumları aracılığıyla ilişkilenirler. Ulus da devletle özdeşleştirildiğinden, devlet olamamış, devletsiz ulus ve topluluklar için uluslararası ilişki yolları kapatılmıştır. Bu topluluklar için uluslararası ilişki ancak küresel ve bölgesel güç ve devletlerle işbirlikçilik düzeyinde geliştirilebilir olarak kabul edilmiştir. İktidar ve sermaye tekellerinin hakim oldukları medya kartelleri diplomasinin egemen sınıfların, dolayısıyla devletlerin özgün, özel bir sanatı ve çalışması olduğunu süreklileşen algı operasyonlarıyla toplumlara kabul ettirmişlerdir.

Genel-geçer tanımlar dışında, çağdaş diplomasinin özünü ifade eden bazı tanımlara değinmekte de yarar vardır. Bunların başında, diplomasinin güç ve savaşla bağlantısını ortaya koyan tanımlar gelmektedir: "Savaş

kanlı diplomasi, diplomasi kansız savaştır.", "Temsil edilen devletin çıkarları savaşı gerektiriyorsa diplomasi, savaşı başlatacak koşulları oluşturacak bir araçtır." ya da "Savaşın ertelenmesini gerektiriyorsa, diplomasi savaşın gerektirdiği hazırlıkların yapılabilmesi için zaman kazanma sanatıdır." Bu ve benzeri tanımlar dikkate değerdir. Güçlü olanın haksız de olsa haklı çıkarıldığı bir "sanat" olarak da değerlendirilebilir. Sermaye ve iktidar tekellerinin çıkarları savaşı gerektiriyorsa, dünyanın en gelişkin diplomatlarını bir araya getirseniz de o savaşı önleyemezler. Aksine, savaş konjonktürel çıkarlara uygun değil ya da savaş hazırlıkları tamam değilse, o koşullarda diplomasi ve diplomatlar zaman kazanmak, savaşı ertelemek için devreye girer ve iş görürler. Günümüz diplomasisini savaş hazırlıklarını gizleme, toplumları savaşa hazırlama, iktidar ve sermaye tekellerinin çıkarlarını ulusun çıkarları gibi gösterme, bu doğrultuda şovenizmi körükleme, topluluklar arasında düşmanlıklar yaratma aracı olarak değerlendirmek yanlış olmayacaktır. Eğer sermaye ve iktidar tekellerinin kimi tehditlerle çıkarlarını kabul ettirebilecekleri, rakiplerinin iradesini kırabilecekleri olanaklar varsa; yani "yumuşak güç" kullanmaları yeterli olacaksa, savaşa gerek kalmadan istediklerini elde edebileceklerse savaşsız çözüme razı olacaklardır. Bu mümkün değilse, savaş kaçınılmaz olacaktır. Örneğin; 1. Körfez Savaşı öncesinde yürütülen diplomatik çalışmaların hepsini savaşa hazırlık çalışmaları olarak değerlendirmek gerekir. O koşullarda savaşı önlemenin tek yolu Saddam yönetiminin iradesinin savaşsız kırılması ve teslim alınmasıydı. Bunun bile yeterli olacağı kuşkuluydu. Ortadoğu'ya müdahale için Saddam Rejimi kendi elleriyle büyüttükleri bir gerekçe olarak gerekliydi. 1. Körfez Savaşı sonrasında, özellikle de ABD'deki 11 Eylül saldırıları sonrasında yürütülen diplomasiyi, ABD ve Batılı hegemonların küresel düzeyde düşman olarak gösterdikleri devletlere karşı kendi toplumlarını işgal savaşına hazırlama, bu haksız, saldırgan savaşları meşru, haklı savaşlar olarak göstermeyi hedefleyen diplomatik faaliyetler olarak görmek gerekir. Bu da yetmez, bu savaşın "ulusal güvenlik için kaçınılmaz" olduğu gerekçesiyle yaygınlaştırılmasına da toplumu ikna etmeleri gerekmekteydi. Bunu gerçekleştirmek için kullanılacak her yol mübah görülmekteydi. Yalan, hile, şantaj, cinayet, kara propaganda, işgal, katliam ve sömürgeleştirme gibi insanlık dışı her yöntemin kullanılmasında sakınca görülmemektedir.

Bu çerçevede, savaş öncesinde yürütülen diplomasinin hedefleri, savaş hazırlıklarının tamamlanması için zaman kazanmaktır. Bu arada zayıf bir olasılık da olsa, mümkünse rakip ya da rakiplerin iradesini özel savaş yöntemleriyle kırarak savaşsız teslim olmasını sağlamaktır. O da olmazsa yalnızlaştırarak kolay yenilebilir düzeye getirmek biçiminde özetlenebilir. Bu amaçlara varmak için yürütülen diplomasiyi özel savaş diplomasisi olarak adlandırmak mümkündür. Savaşı ve şiddeti bir tehdit unsuru olarak sürekli gündemde tutmakla karşıdakinin iradesini kırarak teslim almak, özel savaş diplomasisinin başarı ölçüsüdür.

Savaş kanlı diplomasi, diplomasi kansız savaştır

Günümüzde hala geçerli olan temel ölçü, diplomasinin devletlerin dış politikada en deneyimli, kıvrak zekâlı, bölge ve dünyadaki gelişmelerden haberdar, ülkesinin –devletin- çıkarlarını iyi bilen ve en iyi biçimde temsil etme yeteneğine sahip ak saçlı elemanlarından oluşan toplulukça yürütülen özgün, özerk bir sanat ve çalışma olduğu biçimindedir. 1. Emperyalist Paylaşım Savaşı sırasında İngiltere ve Fransa arasında varılan ve mucidi diplomatların adıyla anılan "Sykes Picot Antlaşması" bu faaliyetlere iyi bir örnektir. Yine, 1. Emperyalist Paylaşım Savaşı sonrasında, özellikle de Kürdistan'ın parçalanmasının kesinleştirilmesi sürecinde Türk Hükümetini Lozan'da temsil eden İsmen İnönü, bu faaliyetleri yürüten diplomat tanımına iyi bir örnektir. "Kafasında kırk tilki dolaşır kuyrukları birbirine değmez!" denilerek tanımlanırdı. Yani kurnaz, ne düşündüğünü dışarı yansıtmaz, yüze gülerken ardından kuyu kazar, rengini belli etmez, düzenbaz, karşıdakini kandırmayı marifet sayan bukalemun gibi bir tipoloji ortaya çıkıyor ve bu tip ulus-devletlerde kahramanlaştırılır. Tam da devletin ve kapitalist

modernitenin parametrelerine uygun bir tanımlama... Buna göre diplomasi, Machiavelli'in "Amaca ulaşmak için her yol mübahtır." düsturunun icra edileceği meslek; bu mesleği en iyi icra edebilecek kişilikler de diplomat oluyorlar. Kuşkusuz oluşturulan diplomasi algısı ile bu icracı tipoloji arasında bir uyum ve uygunluk olduğu açıktır.
Bu tipler "emekli" olduktan sonra da bu alandan dışlanmazlar. Aksine küresel ve bölgesel sermaye ve iktidar tekellerine danışmanlık, stratejik düşünce kuruluşlarında yöneticilik, devletlerinin ve devletlerarası kurumların –BM gibi- "özel", "iyi niyet temsilcisi" gibi sıfatlarla deneyimlerini pazarlamak için bolca fırsat bulmaktadırlar. Günümüzde birçok devlet, küresel ve bölgesel güç ve şirketlerin dış politika ve diplomasisini bu tür kuruluş ve kişilikler yönlendirmektedirler. Bunun için lobi denilen diplomasi kartelleri oluşturulmuştur. Think-tank, yani "düşünce kuruluşları" olarak adlandırılan bu kuruluşlar, özünde parayla diplomatik kulis yapan, algı operasyonlarını geliştiren ve yöneten, toplumları küresel ve bölgesel güç odaklarının çıkarları doğrultusunda yönlendiren profesyonellerden oluşan diplomatik pazarlama –sahtekarlık demek daha doğru olur- kurumları olmaktadır. Bu kuruluşlar aynı zamanda küresel ve bölgesel düzeyde şirketleşmiş, devletleri de yönlendiren iktidar ve sermaye tekellerinin aracı kurumları olmaktadırlar. Toplumda "saygın" yer ve konum edinmiş bu kuruluşlar kapitalist modernitenin içyüzünü en iyi gösteren kuruluşlar olmaktadırlar.
Ne devletlerin dolgun maaşlı, bol unvanlı beyaz yakalılarınca ne de küresel ve bölgesel çapta şirketleşmiş lobilerce yönlendirilen ve yönetilen diplomasi halkların, ulusların hak ve çıkarlarını temsil edebilirler. Varlık nedenleri ve amaçları buna karşıtlık temelindedir. Devlet uluslarında hak ve çıkarları özdeş bir toplumsallık olmadığından, bütünlüklü ulusal haklardan da söz edilemez. Kolektif haklar ancak yüzlerce yıllık mücadelelerle devletleri demokrasiye duyarlı hale getirebilmiş toplumlarda mümkündür.
Yapılan kısmi eleştirilerin de gösterdiği gibi diplomasi konusunda yaratılan algılar büyük çoğunlukla yanılsamadan ibarettir. Bu algı yönetimi küresel ve bölgesel sermaye ve iktidar tekelleriyle onların think tank'lerinin uzmanlaştıkları ve en iyi yaptıkları bir yönetim sanatıdır. Bu algı ve algı yönetimi değiştirilmeden yapılacak tüm değerlendirmeler -en karşıtları da dahil- sonuçta onun amacına hizmet etmekten kurtulamayacaktır.
O halde temel soru, tekrar da olsa "Diplomasi nedir ve kimin diplomasisi?" sorusudur. Bu sorunun doğru yanıtlanması yaşamsal önemdedir. Şimdiye kadar özetlenen tanımlar öz itibariyle egemen sınıfların, devlet ve küresel iktidar ve sermaye tekellerinin diplomasiye yükledikleri misyon ve kamuya dönük yarattıkları çarpık algılara ilişkindi denilebilir.

Demokrasi ile Halklararası Diplomasi İlişkisi

"Demokrasi yerelden başlar" denir. Demokrasinin abc'si çokluk, çoğulculuk ve yerelliktir. Toplumların doğası da yerel, çoklu ve çoğulcudur. Yeryüzündeki toplumların tümünün bir biçimde çoklu karakterde olduklarını söylemek yanlış olmayacaktır. Demokrasi de karakterini toplumların bu yapısından, yani yerellik ve çoğulculuktan almaktadır. Demokratik ulusun bedenleşmesi de yerellerde oluşan ve giderek yaygınlaşan demokratik özerklikle mümkündür. Demokratik ulus diplomasisini de yerellik, çokluk ve çoğulculuğun bölgeselleştirilmesi, giderek küreselleştirilmesi temelinde tanımlamak doğru olacaktır.
Burada "demokratik ulus"un tanımını yaparak halklararası diplomasinin tanımına sağlam bir zemin hazırlamak daha doğru olacaktır. Demokratik ulus yeni bir kavramlaştırmadır. Kürt Halk Önderi Abdullah Öcalan'ın "Demokratik Uygarlık Manifestosu" genel başlıklı savunmalarının "Kürt Sorunu ve Demokratik Ulus Çözümü" adlı 5. cildinde genişçe açımladığı bir kavramlaştırma ve çözüm modelidir. Burjuva ve Marksist jargondaki ulus tanımlarının aksine, demokratik ulus için tarih, toprak, dil, kültür, pazar birliği gibi zorunluluklar yoktur. Belirtilen zorunluluklar da zaten devletleşme hedefli tanımlamalarda yer almaktadır.
Demokratik ulus; etnik, kültürel, dilsel, inançsal, sosyal, vb. kimlikler ayrımı yapılmaksızın farklılıklar temelinde eşit, özgür düşünme, ifade ve örgütlenme hakkına sahip ve özgür iradeyle gönüllü ortak yaşama

katılanların birliğidir. Bunun somutlaması ise demokratik özerklik biçimindedir. Devletlerin siyasi sınırları, coğrafi sınırlar, farklı toplumsal aidiyetler demokratik ulus üyeliği önünde engel değildir. Tersine her farklı aidiyet demokratik ulusun zenginliğidir. Bu anlamda Ortadoğu toplumlarının tarihsel dokusuna en uygun tanım ve çözüm formülü demokratik ulus, onun bedenleşmesi de demokratik özerkliktir diyebiliriz. Yerelden başlayan doğrudan demokrasi ya da radikal demokrasi olmadan bu birlikteliğin oluşturulmasının olanağı yoktur. Bu nedenle demokrasi ile demokratik ulus ve demokratik özerklik arasındaki ilişki biri olmadan diğeri olamaz düzeyinde doğrudandır.

Halklararası Diplomasinin Parametreleri

Halklararası diplomasinin birincil parametresi toplumların tarihsel-toplumsal birikimine dayanmak olacaktır. Mezopotamya ve Anadolu halklarının uygarlık öncesinden binlerce yıla dayanan tarihsel-toplumsal birikimi, uygarlıkların gelişmesinde oynadıkları rol ve uygarlıklara karşı direniş mirası temelinde halklarımız arasında geliştirilecek dayanışma, ittifak, birlik ve gönüllü ortak yaşam, bu diplomasinin temel amacı ve başarı ölçütü olacaktır. Doğal olarak devlet dışı toplulukların ana gövdesini oluşturacağı bu toplumsallık, devlet dışında kalmışların ilişki, dayanışma, ittifak ve giderek gönüllü birliğini geliştirmekle mümkün olacaktır. Devlet dışı derken, "declase" denilen sınıf dışı kalmış, toplumsallığı tartışma götürür marjinal tip ve gruplar değil, devlete bulaşmamış, devletçi şerbetle zehirlenmemiş toplumsal kesimler, halkların binlerce yıllık birikmiş değerlerinin ifadesi olan kültürel yapılar kastedilmektedir. Bu aynı zamanda kültürlerarası dayanışmayı, ittifak ve birliği ifade etmektedir. Bir başka deyişle, farklı kültürel toplulukların ilişki, dayanışma, ittifak ve gönüllü birlikte yaşamından söz edilmektedir. Halklararası diplomasi de toplulukları arasında farklılıkları temelinde eşit, özgür ve gönüllü birlikte yaşam seçeneğini geliştirmeyi esas almak durumundadır.

Küresel ve bölgesel güç odaklarının "medeniyetler çatışması" diyerek on binlerce yıllık bölgesel kültür mirasını hedef almaları, çıkarları temelinde kültürler arası çatışma geliştirme çabaları küresel ve bölgesel sermaye ve iktidar tekellerinin hegemonyasını sağlamak amaçlıdır. Bunu sağlamada kullandıkları en etkili araçları etnik, dinsel ve mezhepsel milliyetçiliktir. Ünlü "böl-yönet" siyasetinin bu en etkili kullanım malzemeleri Ortadoğu'yu kasıp kavurmaya devam etmektedir. Tarihin toplumsal dokusuna, binlerce yıllık yaşam deneyimi ve kültürüne aykırı toplumsal mühendislik ürünü dayatmalar sonucunda ortaya çıkan kaos dünyayı tehdit eder boyutlara ulaşmıştır. Ortaçağ'dan kalma düşünce ve yaşam kalıpları kadar, kapitalist modernitenin düşünce, yoz yaşam ve "toplum" örüntüleri de Ortadoğu'daki sorunları çözme güç ve yeteneğinde değildir. Yüz yıldır bölgeyi dizayn etme iddiasında olan küresel hegemonik güçler, iki dünya savaşı ve sayısız bölgesel ve yerel savaşlar çıkarmalarına karşın bölgeye kriz ve kaostan başka bir şey getirmiş değildir. Yürüttükleri diplomatik çalışmalar da kendi dönemsel çıkarlarını koruyup geliştirmekten öteye geçmemiştir. Ortaya çıkan en önemli gerçeklik ise, hegemonik güçlerin bölgedeki sorunları çözecek, dünya-sistemi tehdit eder düzeye ulaşmış yapılanmaları çözümleyip çözebilecek istem, paradigma ve kapasiteden yoksun olduklarıdır.

Halklararası diplomasinin en önemli bir parametresi; kendi olabilenlerin, kimlikli, kişilikli olabilenlerin örgün ve özgür ilişkileri olmasıdır

Tam da bu nedenle, demokratik ulus çözümü ve onun diplomasisi kronikleşmiş sorunlara çözüm perspektifi sunduğu iddiasıyla geliştirilmiştir. Bölgesel ve küresel düzeyde paradigmal, kuramsal olduğu kadar kurumsal-yapısal açıdan da yeniden yapılanma ve pratiğine ihtiyaç vardır. Kaostan çıkışın başka yolu görülmemektedir. Bu çıkışın-bir başka deyişle demokratik ulus inşasının- bir ayağını da demokratik ulus diplomasisi oluşturacaktır.

"Ortadoğu pratiği sadece devletlerin diplomatik faaliyetleriyle sorunların çözümlenmediğine dair sayısız ders vermektedir. AB'nin en az devletler konfederasyonu kadar sivil toplum konfederasyonlarını da eş düzeyde geliştirmesi boşuna değildir. Günümüz ulus ötesi toplum

ihtiyacı bu yönlü dayanışma örgütlenmesini vazgeçilmez kılmaktadır." (Abdullah Öcalan, *Yol Haritası*, 2009)

Halklararası diplomasi, öncelikle bölgesel ve küresel hegemonik güçlerin ideolojik, politik, ekonomik ve psikolojik etkisinden sıyrılarak kendisi olabilenler arasında bir ilişki geliştirmeyi esas almalıdır. Tarihsel ve toplumsal birikimini, kültürel kimliğini, toplumsal öz benliği ve çıkarlarını formüle eden program ve örgütlenmeye sahip olmayanların özgün ilişki ve diplomasilerinden söz etmek mümkün değildir. Böyle olmayanlar muhatap değil, ancak egemenlerin hizmetçisi olabilir; hizmetçilerin de diplomatik ilişkileri değil, tek taraflı emir-komuta ilişkisi içinde varlıklarından söz edilebilir. Bu da halklar arası diplomasi değil, egemenlerin çıkar ilişkileri içinde yer almak anlamına gelecektir. Böylesi ilişkiler de yerel kimliklerin bölgesel ve küresel hegemonik güçlere hizmet etme, bölge gerçekliklerine karşıtlık temelinde kullanım değeri düzeyinde geliştirilebilir ancak.

Halklararası diplomasinin en önemli bir parametresi de kendi olabilenlerin, kimlikli, kişilikli olabilenlerin örgün ve özgür ilişkileri olmasıdır. Böyle olanların muhataplık konumları olabilir. Bu özelliklere sahip topluluklar, gruplar ve kanaat önderlerinin diplomatik muhataplık ve ilişkilerinden söz edilebilir. Bu topluluk, grup ya da kişiliklerin siyasi iradelerine güvenilebilir. Halklar arası diplomasinin birincil parametresi tarihsel toplumsal birikim, aynı zamanda bu birikime dayanan stratejik zihniyet anlamına gelmektedir. Halkların, topluluk ve grupların devlet cenderesine girmeden farklılıkları temelinde eşitlik, özgürlük ve kendi iradeleriyle gönüllü ortak yaşam inşa etme hedefi, aynı zamanda devletsiz, sınıfsız ve sınırsız bir dünya yaratma olarak ifadeye kavuşturulmuş olan stratejik bir hedeftir. Bu da ancak devlet dışı topluluk, etnik-kültürel grup ve kişiliklerin ilişki, dayanışma, ittifak ve birlikleriyle gerçekleşebilir. Bunun için stratejik zihniyet kadar istikrarlı, hedefe kilitlenen bir siyasi iradeye de ihtiyaç vardır. Bu da farklılıkların yerelden başlayarak giderek bölgeselleşen ve küreselleşen farklılıkları temelinde eşitlik, özgürlük ve özgür iradeleriyle oluşturacakları özyönetim birimlerinin özerk, federal, konfederal birlikleriyle oluşur. Kimlikli, kişilikli, belirtilen stratejik zihniyetle donanmış bir siyasi iradenin yönlendirdiği yerel, bölgesel düzeydeki halklar arası diplomasi, oluşturulmuş algının aksine gerçekten toplumlar arasında yaratılmış olan sorunları tarihsel ve güncel boyutlarıyla çözümleyen ve çözerek üst düzeyde birliktelikler geliştiren bir işleve sahip olabilir. Diplomasi gerçek anlamda halklar, topluluklar arasında eşit ve özgür ilişkiler, dayanışma, ittifak ve gönüllü ortak yaşamı geliştiren işlevine kavuşturulabilir.

Fırat ve Dicle Havzası Halkları Demokratik Konfederasyonu, Ortadoğu Demokratik Konfederasyonu düzeyinde geliştirmek de mümkündür.

"Demokratik ulus bilinci ve ahlakına sahip etnik, kültürel, dilsel, inançsal ve bölgesel topluluklar, gruplar ancak böylesi bir diplomatik faaliyetin tarafları olabilirler!" demek sığ bir yaklaşım olacaktır. Kuşkusuz demokratik ulus bilinci ve ahlakı, halklar arası diplomasinin önemli bir parametresidir. Ancak henüz bu bilince ulaşmamış, egemenlerin özel savaş yöntemleriyle hala devletçi paradigma cenderesinde bulunan toplulukları, toplumsal grup ve çevreleri demokratik ulus bilinci ve ahlakı çerçevesinde bilinçlendirerek kazanmak da halklar arası diplomasinin temel görevleri arasındadır.

Bölgesel, kıtasal ve giderek küresel düzeyde geliştirilmesi hedeflenen toplumsal sorunların devlet dışı çözümü için model olarak sunulan demokratik ulus çözümü, devlet dışı topluluklar, gruplar ve bireylerin yerelliği esas alan çözümüdür. Bunu söylemek kolaydır. Ancak binlerce yıl içinde toplumlar arasında yerel, bölgesel ve küresel hegemonik güçlerce geliştirilmiş çok çeşitli sorunların diplomatik yol ve yöntemlerle çözümü hiç de kolay bir iş değildir. Bu çözümün pratik bir değerinin olabilmesi, halklar arası diplomasinin geliştirilmesi en az stratejik zihniyet ve siyasi irade kadar yetkin bir uygulama gücüne de ihtiyaç duyar. İç içe geçmiş ve çözülemediğinden karışık ve karmaşık hal almış yüzlerce, hatta binlerce sorunun çözümünü klan, kabile, aşiret gibi toplumsal birimlere; etnik, kültürel,

dinsel, dilsel, mesleki vb. gruplara, hatta ailelere benimsetmek, onları ikna ederek kabul ettirmek sanıldığının çok çok ötesinde ağır ve zor bir iştir. Kimi sorunların çözümü için örülmüş duygusal bariyerleri aşmak daha da zor olabilmektedir.
Halklar arası diplomasinin önemi ve zorunluluğu da burada ortaya çıkmaktadır. Kürt Halk Önderi Öcalan'ın da belirttiği gibi; "Üst düzeyde, toplumsal sözleşmelere dayalı kimi birliklerin geliştirilmesi yeterli olmayacaktır." Binlerce demokratik kitle örgütü, kadın ve gençlik yapılanmaları, üretim ve mesleki federasyon, konfederasyon gibi örgütlenmelerin geliştirilmesi ve iç içe örülmesi zorunluluğu açıkça görülmektedir. Devlet dışılık, oluşturulan beş bin yıllık kentli, sınıflı ve devletli uygarlığın düşünce ve duygusal kalıplarının aşılmasıyla mümkün olabilir. Oluşturulan devletçi düşünsel ve duygusal algılar yerel, bölgesel, kıtasal düzeyde binlerce özerk, federal ve konfederal birliklerin iç içe örülmesi ve üst düzeyde bütünleştirilmelerini zorlaştıran bir başka etmen olmaktadır. Tek başına bu durum bile halklar arası diplomasi çalışmalarının yetkin ve yeterli birim, birlik ve çok yönlü organlarca yürütülmesini zorunlu kılmaktadır.
Yıllardır Kürtlerin gündeminde olan ulusal kongre ya da konferansın toplanmasıyla, tüm Kürtler adına söz ve karar sahibi olacak bir meclis ve bu meclisin organlarından biri olacak ulusal diplomasi komitesinin oluşturulması hedeflenmektedir. Demokratik ulusun etnik, kültürel, dilsel, inançsal vb. tüm bileşenlerinin de benzer yapılanmaları geliştirmeleri en doğal haklarıdır. Bu aynı zamanda çalışmaların ilkeli ve sürekli hale getirilmesinde kolaylık sağlayacaktır. Ortak bir ilişki ve ittifak hafızasının geliştirilmesinde de önemli bir rol oynayacaktır.
Bugünden yarına devleti ortadan kaldırmak ya da yaşamın her anında ve alanında devletten tam kopuşu sağlamak mümkün olamayacağına göre, istenmese de daha uzun yıllar devlet olgusuyla yaşamak zorunluluğu açıktır. Dolayısıyla devlet dışı çözüm üzerinde yoğunlaşırken, devletleri de içine alan kimi ara çözüm yolları ve formüllerini tümden dışlamamak gerekmektedir. Bunların başında da "devlet+demokrasi" olarak formüle edilen devletin demokrasiye duyarlı, halkların ve toplulukların farklılıkları temelinde eşitlik, özgürlük ve haklarını tanıyacağı, bunları anayasal ve yasal güvenceye kavuşturarak kabul edeceği; buna karşılık yurttaşların da devletin hukukunu kabul edecekleri demokratik çözüm gelir. Açık ki bu model, sermaye ve iktidar tekellerinin ancak varlıklarını kaybetme tehlikesini gördüklerinde gelebilecekleri bir çözüm modelidir. Buna rağmen reddedilmemesi gereken üçüncü yoldur. Bu modelin geliştirilmesinde de devlet dışı halklar diplomasisinin halklar arasında geliştireceği dayanışma, ittifak ve çeşitli düzeylerdeki birliklerin belirleyici düzeyde rolü olacağı açıktır. O halde, devletlerle ilişki geliştirme arayışlarından çok, halklar arasında daha büyük önem vererek, büyük bir coşkuyla, devrimin temel ayaklarından biri olduğu bilinciyle diplomatik ilişkilerin geliştirilmesine yönelmek, demokratik ulus inşası açısından doğru bir tutum olacaktır.
Bu belirlemeler temelinde başlangıç itibariyle Mezopotamya ve Anadolu halkları, giderek Arap, Fars, Asuri-Süryani-Keldani, Ermeni, Beluci halkları; Müslüman, Hristiyan, Êzidî, Yaresan, Yahudi gibi inanç ve kültürel toplulukları içine alacak bir Mezopotamya ve Anadolu Halkları Demokratik Konfederasyonu adımını atmak mümkündür. Bunu Fırat ve Dicle Havzası Halkları Demokratik Konfederasyonu, Ortadoğu Demokratik Konfederasyonu düzeyinde geliştirmek de mümkündür. Bunun da yolu güçlü ve süreklileşen bir halklar arası diplomasiden geçer. Giderek kıtalar ve küresel düzeyde yaygınlaştırmayı da hedeflemek gerekmektedir. AB, BM gibi devlet eksenli birliklerin yanı sıra, Dünya Demokratik Halklar Konfederasyonu ve onun temsili kurumlarını geliştirmek de halklar arası diplomasinin hedefler programında yer almak durumundadır.

İçindekiler İçin Tıklayınız

Kürdistan’da İç Diplomasi

Deniz Gül

“Demokratik Ulusal Kongre’ye doğru giderken Uluslararası güçlerin ve Bölge Devletlerinin tüm hesaplarını boşa çıkaralım, Ortadoğu’nun “demokratik stratejik gücü” haline gelelim.”

Ortadoğu’da siyaset yapılmak isteniyorsa her şeyden önce onun jeo-stratejik önemini iyi bilince çıkarmak gerekiyor. Bu konuda İngilizler diğer emperyalist güçlere göre daha duyarlı yaklaşmış, 19. yüzyılın başlarında merkezi uygarlığını sağlamak için de temel aldığı önemli “stratejik” tespitlere gitmiştir. İngilizler ilkin zayıflayan Osmanlı İmparatorluğu’na erkenden el atarak Sykes-Picot Antlaşması’yla bundan 100 yıl önce 16 Mayıs 1916’da Fransızlarla Ortadoğu topraklarını resmen parçalamıştır.

Birinci Dünya savaşının mağlup ülkelerinden Osmanlı İmparatorluğu’nun dağılması 20 Kasım 1922’de Lozan görüşmelerinin başlamasına neden olmuş. Bu görüşmeler Lozan Sulh Muahedenamesi, 24 Temmuz 1923 tarihinde İsviçre’nin Lozan şehrinde, Büyük Millet Meclisi (Türkiye) temsilcileriyle Birleşik Krallık, Fransa, İtalya, Japonya, Yunanistan, Romanya, Bulgaristan, Portekiz, Belçika ve Yugoslavya temsilcileri tarafından, Beau-Rivage Palace’ta imzalanmıştır.

Bu anlaşmayla Kürdistan toprakları artık dört ülkenin (Türkiye, İran, Suriye ve Irak) sınırları içinde parçalanmasıyla yeni bir süreç başlamıştı. Kürtlerin kendi aralarında sosyo-ekonomik ve kültürel ayrışma gelişen Ortadoğu’daki ulus-devletlerin kurumlaşmalarıyla beraber daha da derinleşmiş önü alınamayan imha, inkâr ve asimilasyon Kürt halkının ahlaki ve politik değerlerinin zayıflamasını beraberinde getirmiştir.

Ortadoğu’daki Bu Gelişmeler Nasıl Yaşandı?

Emperyalist güçler 19. yüzyılın başlarında Osmanlı’nın zayıflamasıyla birlikte, bölgede daha güçlü ve etkili olmak için Kürdistan’a da misyonerler göndermeye başlarlar. Kimi zaman da diplomat, büyükelçi ve resmi gözlemci sıfatıyla gönderilen bu misyonerlerin amacı; Kürtlerin zayıf ve güçlü yanlarını bölge devletleri ile olan ilişki ve rahatsızlıklarını, aşiret bağlarını ve aşiretler arası çatışmaları buna bağlı olarak da izlenecek politikayı tespit edip bağlı bulunduğu merkeze ulaştırmaktır.

Bunlardan biri olan İngiliz kökenli Albay Noel de ilk edindiği izlenimler ve gönderdiği raporlarda bu duruma dikkat çekerek, “Kürt bölgesi esas olarak dış politikayı etkiliyor...Bolşeviklerin planları burada hissedilmektedir...Bizim ideallerimizin gerçekleşmesi için Bolşevik tehlikesinin geriletilmesi gerekir.” diye belirtir.

Bu bağlamda en çok da İngilizler Kürdistan’a aktif olarak yönelirler. İlk etapta Osmanlı ile çelişkiler yaşasalar da, Osmanlı-Rus çatışmalarından dolayı Osmanlı tarafında yavaş yavaş bir İngiliz yakınlaşması ve hayranlığı başlar. 1800’lü yıllarda başlayan İngiliz faaliyetleri Birinci Dünya Savaşı ile birlikte daha da hızlanır.

Emperyalist ülkelerden İngiltere, Fransa, ABD, Rusya ile Almanya Kürt sorununa ve Kürdistan’a daha büyük yakınlık gösterirler. Çünkü stratejik olarak da Kürdistan şiddetlenmiş olan emperyalist yayılmanın hedefi konumunda olan Anadolu, Kafkasya, İran ve Arap dünyası arasında merkezi bir konuma sahiptir. Bu nedenle de bu güçlerin hepsi Kürt hareketini, Kürtlerin bağımsız bir Kürdistan kurma düşlerinin gerçekleştirilmesinde Kürtlere yardımcı olmak için değil, yalnızca kendi yayılmacı ve sömürge politikalarını kolaylaştırmak için kullanma çabası içine girdiler. Bu yüzden her dönem onların Kürt hareketlerine verdiği destekler salt kendi bencil çıkarlarını öngörüyordu. Kimi zaman da tersinden rol oynayarak birçok hareketi provoke edip, büyük tahribat, katliam ve sürgünlere yol açmışlardır.

Bu konuda Kürt Halk Önderi Abdullah Öcalan yapmış oldu tespitlerde şöyle söyler:

“19. yüzyılın başından itibaren bir maşa gibi kullanılmaya çalışılacak olan Kürtler, özellikle İngilizler açısından Türk, Acem ve Arap yöneticilerinin sıra ile kendisine bağlanmaları için bir manivela rolü oynayacaklardır. Tipik bir “iti ite kırdırma” politikası devreye sokulmakta ya da “bir taşla bir kaç kuşu vurma” politikasına örnek kılınmaktadır. Bir defa el atılmakla Kürtlerin işbirlikçileri kazanılmış olacaktır. İkincisi; bundan korkan Türk, acem ve Arap yöneticileri daha çok kendilerine bağlamış olacaktır. Üçüncüsü; Kürt feodal işbirlikçileri tarafından sıkıştırılan Ermeni ve Asuri halk daha çok kendilerine sığınmak zorunda kalmaktadır. Sultan, şah ve melikler bu oyunu ikinci elden yürütmeyi marifet saymışlar. Yani kendilerine oynatılan ‘iti ite kırdırtma’ politikalarını onlar da alt düzeyde muhaliflerine karşı oynayacaklardır.”

Sonuçta son yüzyılımızda İngilizler, Ortadoğu’yu iyi yönetebilmek içinde kendine göre ulus-devletler yaratmış ve kimi kültürlerin yok edilmesinde göz yummuştur. Merkezi uygarlığın hâkim siyasal anlayışı “böl-parçala-yönettir”,yani bu topraklar üzerinde yaşayan insanlar yeterince bölünmüş, parçalanmış ve belli bir elit sınıfın işbirliğiyle yönetilmeye çalışılmıştır.

Kürt Tarihinde Başarılı İttifaklar Dönemi

Kürtlerin sosyolojik ve sosyo-coğrafik nedenlerden dolayı birlik konusunda zorlukları olduğunu iyi biliyoruz. Fakat bir de Kürtlerin bazen zorunluluktan kaynaklı, isterse de gönüllü (doğal toplum özellikleri) birliğini geliştirdiklerini iyi biliyoruz. Kürtlerin tarihinde siyasal ve doğal birlikteliklerin en yaygın olanı aşiret konfederasyonlarıdır. Kürtler, hem aşiretler arası hem de bölgede ortaya çıkmış ilk devletlerle diplomatik ilişkiler diyebileceğimiz ilişkileri yaşamış ve tanık olmuş öncü halklardandır.

Ortadoğu’da merkezi uygarlığın gelişmesiyle birlikte bölgedeki kabile ve aşiret yapılarında ciddi bir ayrışma yaşanmıştır. Aşiret ve kabilelerin hiyerarşikleşen kesimleri devletleşme sürecine girerken, bunun dışında kalan birçok kabile ve aşiret bu gelişme karşısında kendi içinde örgütlenip dayanışmalarını güçlendirerek varlıklarını sürdürmeyi esas almışlardır. Bu kesimlerin başında da Kürtler gelmektedir.

Bu bağlamda aşiretler devletçi uygarlık güçlerinin saldırılarına karşı yoğun bir diplomatik ilişki temelinde bir araya gelmişlerdir. Örneğin ilk tarihi anlaşmanın, Mısır ve Hitit devletleri arasında yapılan ve ilk anlaşma sayılan Kadeş Anlaşması’ndan daha önce Hurrilerle (Pro-Kürtler) Mısırlılar arasında yapılmış olduğu arkeolojik verilerle kanıtlanmıştır. Hurriler ve Mısırlıların birbirlerine mektup göndermeleri, Hurri prensesi Nefertiti’nin Firavun Akheneton ile evliliği yaşanan diplomatik ilişkinin düzeyini göstermektedir. Bununla birlikte Mittaniler, Gutiler ve Kassitlerin (pro-Kürtler) de benzer biçimde hem kendi içlerinde hem de bölge devletleriyle ilişki ve ittifaklar içine girdiklerini söyleyebiliriz.

Yine M.Ö 700’lerde Mezopotamya’nın dağlık Kürt bölgeleri üzerindeki 500 yılı aşkın siyasi ve askeri otoritesi tersine çevrilmiş Medler dönemi başlamıştır. Herodot’un yazmış olduğu eserlere göre Medlerin ilk başkanlarından olan Deiokes M.Ö (727-675) söz konusu yönetici, yenilmez Neo Asur İmparatorluk güçlerinin ardı arkası kesilmeyen saldırılarına karşı, Kürdistan’ın tüm sakinlerini birleştirme kampanyasına girişti. Herodot’a göre Deiokes’in hükmü altında toplanan altı aşiret yalnız Media ahalisiydiler; Buslar, Paretakenler, Strukhatlar, Arizantlar, Budiler ve Maglar’ın İttifakı gelişir, bunun üzerine Asur’un nihai yenilgisi Babil’in el altından uzun süreli yürüttüğü diplomasiyle ve Mağî (Kürtçe “ateş ocağı” anlamındaki mağ’dan gelir) adlı Med rahiplerinin uzun uğraşlarından sonra Med Konfederasyonu ve Babil şehir devletinin ittifakıyla M.Ö. 612’de gerçekleştirilmiştir.

Yani, tarihte Kürtlerin kendi aralarında ittifakların sıkça yaşandığını iyi biliyoruz. Eğer bugün Kürt kimliği halen (kültürel anlamda) yaşıyorsa, geçmişte sağladığı siyasal ittifakları bazı dönemlerde yaşadığı içindir. Kürtler son iki yüz yılı kaybetmişse bunu sadece uluslararası güçlere bağlamak yanlış olur. Ortadoğu önemliydi “İngilizler hâkim olmak için böl-parçala-yönet siyaseti uyguladı, bundan dolayı başta Kürt halkı ve Ortadoğu halkları kaybetti” dersek yanlış olur.

Ortadoğu halkları en az İngilizler kadar bu toprakların önemini tekrardan bilince çıkarıp, hangi yol ve yöntemle özgürleştirecek? Özellikle uluslararası güçlerin ve bölge devletlerinin Ortadoğu’yu 21. yüzyılda tekrardan

şekillendirmek istediği bu dönemde tarihte yaşananlardan ders çıkarılmalıdır. Her şeyden önce bu toprakların en yaygın siyasal yönetim anlayışı konfederal olmuş ve buna göre istikrarı geliştirebilmiştir.
Maddi uygarlığın son 500 yıllık öncülüğünün Batı medeniyetine geçmesi, başta Kürt halkı olmak üzere diğer Ortadoğu halklarının tarihi, siyasi ve askeri şuurunu kısmen yitirmiş olması tüm sorunların kaynağı olarak görülmelidir. Dünya dengelerinin şekillendirildiği merkez Ortadoğu'dur. Kürtler böylesi bir coğrafyada kimlik ve yeni yaşam mücadelesi vermektedir. Dolayısıyla imkânlar ve zorlukların iç içe olduğu bu sahada diplomatik çalışma yürütürken diplomasinin, mücadelenin gelişme düzeyine denk bir kapsamda yürütülmesi stratejik bir faaliyet olarak görülmelidir.

Sömürgeciler, emperyalistler açısından Sykes-Picot ve Lozan zihniyeti değişmemiştir

Kürt Halk Önderi Abdullah Öcalan, "Günümüzde Kürtler gerek kendileri ile komşuları arasında gerekse küresel çapta anlamlı bir diplomasiye şiddetle ihtiyaç duymaktadır. Varlıklarını korumada ve özgürlüklerini sağlamada olumlu diplomatik faaliyetlerin büyük rolü vardır. Bütün 19. ve 20. yüzyılda Ortadoğu'nun parçalanmasında ve kapitalist sistemin hegemonyası altına alınmasında Kürtler kurbanlık rolü oynamıştır. Özellikle Birinci ve İkinci Dünya Savaşlarının en trajik kurbanları olmuşlardır. Ortadoğu ulus-devlet diplomasisinde Kürtlere biçilen rol hep piyonluk olmuş ve bu durum çok ağır sonuçlar doğurmuştur. Kürtler soykırıma varan acı tablolarla karşılaşmışlardır. Bunda şüphesiz Kürt işbirlikçileri kadar Kürt direnişlerinin modern yöntemlerden kopukluklarının da önemli payı vardır." demektedir.
Her şeyden önce Kürtler neden son iki yüzyılda piyonluk rolünü aşamamışlar sorusunu cevaplandırmak gerekecek. Öcalan bu durumu Kürt işbirlikçiliğine ve Kürt direnişlerinin modern yöntemlerden kopukluğuna bağlıyor. Emperyalist ülkelerin elçilik raporlarında özellikle Kürtlerin feodal işbirlikçileri için "Bir araya gelemiyorlar" ibaresi dikkat çekerken, Kürt direnişçilerin modern yöntem olarak da toplumsal örgütlülüğün zayıflığı ve parçalı duruşundan kaynaklı provokasyonlara açık olunduğunu göstermektedir.
Uluslararası güçlerin ve bölge devletlerinin piyonluk rolü devam edecek anlamına gelen ilişkileri sürdürmeleri, 21. yüzyılda da Kürt sorununu kendi çıkarları doğrultusunda kullanmak için izledikleri tarihsel politikayla alakalıdır. İmha, inkâr, tehcir, asimilasyon politikasında bir değişiklik yoktur. Sömürgeciler, emperyalistler açısından Sykes-Picot ve Lozan zihniyeti değişmemiştir.

Bu Durumu Gidermek İçin Hangi Diplomasi Anlayışı Öne Çıkmalı?
Avrupa'da burjuvazinin savunduğu azami kâr eğilimi ile bağlantılı olarak kapitalist çağın başlamasıyla ortaya çıkarılan ulus-devletler, ancak 1815 Viyana Kongresi ile yeni uluslararası düzen ve diplomasi ilişkileri açısından belirli normlar üzerinden kurumsallaştırılmışlardır. 1961 Viyana Konvansiyonu'yla bu süreç tamamlanmıştır. Diplomasi bundan böyle tam anlamıyla artık azami kâra dayalı, savaşlar öncesi yoğunlaştırılan bir araç haline getirilmiştir. Dolayısıyla toplumlar arası en değerli ilişki tarzı olan diplomasi, kâr mantığına indirgenerek kirletilmiştir. Barışın, halklar-topluluklar arası kardeşliğin ve dayanışmanın kısaca karşılıklı yararlı süreçlerin geliştirilmesinde önemli rol oynamaktan uzaklaştırılıp savaşları hazırlayıcı bir araca dönüştürülmüştür.
Abdullah Öcalan bu konuda şöyle demektedir: "Kapitalist modernitenin birer uygulayıcı memur konumunda olan ulus-devletler, geçmişin inkârını başardıkları ve yerine sistemin ajan kurumlarını ve oryantalist zihniyetlerini egemen kıldıkları oranda kendilerini yeni efendileri karşısında başarılı saymışlardır. Ortadoğu kültürü açısından son 100 yılda ulus-devlet bölünmeleri, iç ve dış politika denilen uygulamaları genel anlamda bir kırım hareketi olmuştur. Zihniyetten tutalım ekonomik dünyalarına kadar yaşatılanlar bütünsel gerçekliğin parçalanıp, kapitalist modernist unsurlarca yenilip yutulur hale getirilmesidir."
Devamla şunları da belirtir; "Hem konjonktürel hem de sınıfsal açıdan birleşik bir Kürt ulus-devletinin şansının az olduğu göz

önüne getirildiğinde, bu amaçla yürütülen diplomasilerin çözümleyici şansının oldukça az olduğu görülecektir. Son iki yüz yılda bu amaçla yürütülen faaliyetlerden başarılı sonuç alınmadığı bilinmektedir. Kürt sorununun doğası bu tür faaliyetlerin başarılı olmasına elvermemektedir. Kürtlere ilişkin ulus-devlet diplomasisi çözümleyici değil tıkayıcı, Kürdistan parçaları arasında çelişkiyi arttırıcı ve düşman ulus-devletlere açık davetiye çıkaran birçok olumsuz role tanıklık etmiştir. Bu nedenle yeni bir diplomasiye, demokratik ulus diplomasisine şiddetle ihtiyaç vardır."

Demokratik ulus diplomasisinin esası ve kapsamı konularının daha iyi anlaşılması için, en başta demokratik ulusun diplomasi boyutunu tanımlamamız ve bu tanımlamayla ilgili olarak gündemini belirlememiz gerekir. Diplomatik boyut genel olarak Kürdistan'ın ve Kürtlerin parçalanması başta olmak üzere; aynı coğrafyada yaşayan Türkmenler, Süryaniler, Ermeniler, Araplar vb. halk ve etnik grupların sorunlarının, bununla birlikte farklı kültür, dini ve mezhepsel yapılara ilişkin ne tür çözümler önerildiği konularının ilkesel bağlamda netleştirilmesini konu edinir. Bu durumda diplomatik boyutun gündemi doğal olarak yaşanan sorunların nasıl tanımlandığı, nasıl ele alındığı ve ne tür çözümler önerildiğini içerir.

Buna göre demokratik ulus diplomasisi; demokratik toplumun (ahlaki ve politik toplum) konfederal özüne bağlı kalınarak farklılıklara dayalı, eşit, özgür ve demokratik ilkesel birliği içinde bütün yapıların simbiyotik ilişki temelinde dayanışmalarını sağlamak ve ortaya çıkacak sorunları empati, vicdan ve ahlaki ilkeye dayalı barışçıl, demokratik, dostane temelde diyalog ve müzakere yöntemi ile çözüme kavuşturma aracıdır.

Demokratik ulus diplomasisinin dayanacağı noktalardan birincisi, tarihi-toplumsal birikimdir. Bunu demokratik uygarlığın toplam birikimi olarak da tanımlamak mümkündür. Bu, kültür birikimine dayanır. İkincisi, halkların demokratik, birleşik, siyasal iradeleridir. Bu iradeyi arkasına alır. Üçüncüsü, stratejik zihniyet, demokratik modernite paradigmasıdır. Dördüncüsü de ahlak, adalet ve vicdan ilkesidir. Bunu toplumsal vicdan olarak da tanımlayabiliriz.

Demokratik ulus perspektifiyle toplumlar arasında barış ve dayanışmanın yine yaratıcı alışverişin aracına dönüştürülecek diplomasi, sorunların çözümünü esas alacaktır. Dolayısıyla yeniden yapılandırılacak demokratik ulus diplomasisi savaşların değil, barışın, kardeşliğin, dostluğun ve toplumlar arasında yararlı ilişkilerin değerli bir aracı haline gelecektir.

İttifaklar Konusu Diplomaside Önemli Bir Yere Sahiptir

Nitekim devrimlerde saf güçler değil, farklı anlayış ve amaçlara sahip iki dünyanın karşı karşıya geldiği, bu yönüyle de her devrimin aslında bir ittifak çalışması olduğu belirtilir. İttifak kavramını en genel anlamda "farklı güçlerle aynı amaçlar doğrultusunda belirlenen hedeflere doğru yol alırken, ortak mücadele ve çıkar birlikteliklerini temel bazı ilkeler üzerinden oluşturup dayanışma içerisine girme" diye tanımlamak mümkündür. Dolayısıyla ittifaklar, dayanışma gerektiren ortak çıkarlar üzerinden sağlanır. Başka bir ifadeyle varlıkları için tehlike oluşturan güçlere karşı ortak mücadele ve birlikteliklerin sağlanmasıdır. Bu anlamda aslında her ilişki bir ittifak sayılır. Stratejilerin politikalar üzerinden güncelleştirilmesi, farklı ve ortak tutumların belirginleşmesiyle ilişki ve ittifaklar daha çok görünür kılınır. Bu açıdan da ittifak aynı zamanda politik bir duruma karşı konumunu belirleme, neye taraf olduğunu ortaya çıkarma ve ortak eyleme geçmedir.

İçeriğine göre ittifakları "stratejik ve taktiksel ittifaklar" olarak ayırmak mümkündür. Örneğin bazen kimileriyle sadece tanımak ve anlamaya çalışmak için ilişki içerisine girilebilir, bu temelde günlük ya da dönemsel ilişki ve ittifaklar kurulabilirken, bazen de uzun veya orta vadeli daha nitelikli ilişki ve ittifaklar geliştirmek diplomasinin önemli gereklerindendir.

Özgürlük mücadelesinin başarısının çok yönlü ilişki ve ittifaklar geliştirmekten geçtiğini, bu olmadan doğru bir diplomasi çalışmasının da yürütülemeyeceğini bilmek önemlidir. Unutmamak gerekir ki; bir devrim kendi içinde ne kadar büyük ve güçlü etkilere sahip olursa olsun buna denk düşen ilişki ve ittifaklara sahip olamadıktan sonra başarı ve zaferin garanti altına alınması mümkün olamaz.

Demokratik Ulusal Kongreye Doğru

Demokratik ulus diplomasisi parçalanmış ve farklı çıkarlar etrafında bölünmüş Kürtler arasında ortak bir platformun oluşturulmasını öncelikli görür. Gerçekleşmesiyle birlikte diplomatik faaliyetlerin merkezinde bu platform yer alacaktır. Ortadoğu'da bugün yaşanan gelişmeler böyle bir platformun geliştirilmesine olumlu bir ortam sunmaktadır. Kürtlerin ortak iradesini temsil edeceği böyle bir platform sorunun çözümünde olduğu kadar bölgenin istikrarı ve demokratizasyonunda da belirleyici bir rol oynayacaktır.

Bunun tersine farklı çıkarlar etrafında bölünmüş Kürtlerin her örgüt ve parçasının kendi başına yürüttüğü diplomasi gerçeğinde ısrar etmenin oldukça tehlikeli ve ciddi sakıncalar doğuracağı, şimdiye kadar görüldüğü gibi faydadan çok zarar getireceği, daha çok Kürtler arasındaki parçalanmaya, bölünmeye ve çatışmalara hizmet edeceği açıktır. Dolayısıyla Kürtler arasında bütünsel bir diplomasiyi geliştirmek temel ulusal görevlerdendir. Bunun için Demokratik Ulusal Kongre'yi kurup işlevselleştirmek Kürt diplomasisinin en hayati görevidir. Demokratik Ulusal Kongre hem tüm Kürt örgütleri ve şahsiyetlerinin temel hedefi olmalı, hem de Kongre'nin bir an önce kurulmasıyla ona dayalı tek ağızdan konuşan, tek politikası olan, kurumlaşmış bir Kürt diplomasisi gerçekleştirilmelidir. Hiçbir örgüt hiçbir gerekçeyle bu hayati görevleri erteleyemez, savsaklayamaz. Bu görevleri sürekli erteleyenler ve savsaklayanlar farklı kişisel ve örgütsel çıkarlar peşinde koşanlardır. Tarihte bu tip zihniyetler ve kişiliklerin yol açtıkları büyük felaketler ve zararlar iyi bilinmektedir, bilinmek durumundadır. Irak Kürt Federe Devleti'ne dayalı diplomasi önemli olmakla birlikte, bütün Kürtlerin ihtiyacını karşılayamaz. Bu devletin ne bu ihtiyaca cevap verecek yeteneği vardır, ne de koşulları buna müsaade eder. Bütün Kürtlerin ihtiyacına cevap verecek diplomasi ancak Demokratik Ulusal Kongre'ye dayalı olarak geliştirilebilir. Dolayısıyla öncelikli görev Demokratik Ulusal Kongre'nin toplanması ve kalıcı bir genel bütünleyici ulusal demokratik örgüt olarak ilanıdır.

Demokratik Ulusal Kongre'nin temel görevleri şöyle sıralanabilir:

a- Demokratik Ulusal Kongre kalıcı bir örgüt olmalıdır. Ulusal demokratik her sınıf ve tabakadan uygun bileşimle kişiler ve örgütlerin temsili sağlanmalıdır. Bunda nüfus ve parçaların rolü, mücadele azim ve kararlılıkları göz önünde bulundurulmalıdır.

b- Kongre daimi bir icra yani Yürütme Konseyi seçmelidir. Yürütme Konseyi bütün Kürtlerin pratik-politik ilişkilerinin yürütülmesinden sorumlu olmalıdır. İç ve dış diplomatik faaliyetler, ekonomik, sosyal ve kültürel ilişkiler Konseyce kurumsal olarak yürütülmelidir.

c- Bütün örgütler öz savunma güçlerini ortak bir peşmerge örgütünde birleştirmeli, ortak Halk Savunma Güçleri Komutanlığı kurulmalıdır. Her örgütün gücü oranında öz savunma güçleri üzerinde belli bir inisiyatifi olmalıdır.

d- Konseye bağlı Dış İlişkiler Bürosu veya Komitesi, başta Kürtlerin bağlı yaşadığı ulus-devletler olmak üzere diğer tüm devletler ve sivil toplum güçleriyle ilişkilerden tek başına sorumlu olmalıdır.

Kürdistan adına diplomasi yapılması için Demokratik Ulusal Kongre'nin pratikleşmesi gerekmektedir

KCK ile Irak Bölgesel Kürt Yönetimi'nin Demokratik Ulusal Kongre'yle ilişkileri uygun bir statü altında düzenlenmelidir. Her iki organizasyon bir biçimde Kongre Yürütme Konseyi'yle bağlantılı çalışabilir. Bu iki organizasyonla birlikte çalışmak üzerinde tartışılıp çözüme kavuşturulması gereken önemli bir sorundur. Açık ki, KCK'nin demokratik ulus inşasıyla Irak Kürt Federe Yönetimi'nin ulus-devletçi inşacılığı arasında ideolojik ve siyasi kapsamda ilişki ve çelişkiler uzun süre devam edecektir. Bu konuda Demokratik Ulusal Kongre çözümleyici bir çatı örgütü olabilir. Demokratik ulus diplomasisi ulus-devlet diplomasisinin büyük bir kaosa ve çatışmaya götürdüğü Ortadoğu halkları ve ulusları arasında demokratik modernite bağlamında kalıcı çözümleyici rol oynayabilir.

Kürt tarihindeki en büyük olumsuzluklardan biri Kürt komutanı Harpagos'un ihaneti sonucu Medlerin yenilmesi ve mücadelenin Pers iktidarıyla sonuçlanmasıdır. Bu tarihi ihanet ondan sonraki süreçlerde, Kürtlerin hep başkalarının egemenliği altında yaşamlarını

sürdürme geleneğini ortaya çıkarmıştır. Dolayısıyla Kürtlerin ikincil kalma eğilimi bu olayla birlikte bir karakter halini almıştır. 1071(Malazgirt Savaşı) ve 1514 (Çaldıran Savaşı) ilişki gerçekliği de varılan sonuç itibariyle bu nitelikte olmuştur. Karakteristik özellik haline gelen söz konusu bu eğilim, Kürtlerin daha sonraki siyasi tutumlarını önemli ölçüde etkilemiştir. Kürtlerin kendi kültürlerini özgürce yaşattığı bu koşulların, giderek kendi varlıklarını sürdürmek için bu yolu tercih eden üst sınıfların devletlerle girdikleri işbirlikçilik siyasetiyle Kürtler aleyhine olumsuz gelişmelerin yaşanmasına yol açmıştır.

Öcalan bu konuda şu uyarılarda bulunur: "Kürtlerin tarihinde olumlu veya olumsuz yönde çok sayıda diplomatik ilişki süreci varlığını hep sürdürmüştür. Çok parçalanmışlık ve topluluklar arasındaki yalıtılmışlık elçilik faaliyetlerine yüksek değer biçilmesine yol açmış, doğru ifa edildiğinde ise toplumsal yaşama değerli katkılarda bulunmuştur. Kötü niyetle ve farklı kişisel ve zümresel çıkarlar peşinde ifa edildiğinde ise düşmanlıklara ve çatışmalara hizmet etmiştir."

Kürtler için bundan sonra önemli olan Ortadoğu'da değişen dengelerde "ikincil olma" durumu aşmak ve dünyada dikkate alınmak içinde uluslararası güçlerin ve bölge devletlerinin siyasi oyunlarını boşa çıkarmak olmalıdır. Bunun içinde her şeyden önce demokratik modernite paradigmasına dayalı olarak Kürdistan ve Ortadoğu halklarının zihniyet dünyalarının değişmesi gerekir. Bu da toplumsal yaşamın her alanında yoğun bir mücadeleyi gerektirmektedir. Kürt Özgürlük Hareketi öncülüğünde Kürdistan'da gelişen mücadele Ortadoğu halkları için önemli bir umut kaynağı olmaktadır. Emperyalist ve bölge güçlerinin Kürdistan'da yürütmüş oldukları böl-parçala-yönet politikası önemli oranda boşa çıkarılırken, Kürdistan halkının ortak zihniyet dünyasının oluşması açısından da büyük bir mesafe alınmıştır. Demokratik ulus eksenli olarak Kürdistan'da eşit, özgür ve demokratik değerlere dayalı olarak toplum inşa edilebilirse diplomasi sahasında da o kadar etkili olunacağı açıktır. Kürdistan halkının çıkarlarına dayalı yürütülecek diplomasi çalışmaları Ortadoğu halklarının çıkarlarına da olacaktır. Çünkü halkların çıkarları, özlemleri ortaktır. Önemli olan bunu diplomasi sahasında uygulayabilecek diplomatların olmasıdır. Felsefi, ideolojik, siyasi olarak kendisini yeterince örgütleyemeyen ve buna dayalı diplomasi çalışması yürütemeyenler sonuçta devletçi uygarlık sistemine hizmet ederler. Bu durum da hem iç diplomasi de hem de uluslararası diplomasi de istenilen sonuçların alınmamasını beraberinde getirir. Yetersiz de olsa Kürt Özgürlük Hareketiyle bu alandaki sorunlar aşılmaya çalışılmaktadır.

Ortadoğu'da stratejik ilişkiler ilkin Kürtler arası daha sonra komşu halklar arası gelişmedikçe, sadece uluslararası güçlerle ilişkide olmanın bütün Kürtlere zarar vereceğini iyi bilince çıkarmak gerekir. Diplomasi çalışmasının bir ayağı ister istemez içinde yaşadığımız dünya gerçeğiyle bağlantılı devletlerle yürütülmesi gerekirken diğer ayağının ve en önemli olanının halklara yönelik olmasıdır. Bu anlamda kamuoyu diplomasisi önem taşımaktadır. Hem Kürdistan gibi parçalı bir halk gerçekliği içinde yürütülecek iç diplomasi ve hem de uluslararası alanda dış kamuoyuna yönelik yürütülecek diplomasi çalışmaları büyük değer taşımaktadır. Kürtler açısından stratejik olan da bu alanda yürütülecek diplomasi çalışmalarıdır. Devletlerin halklar karşıtı politikaları ve diplomasi faaliyetleri de ancak bu alanda yürütülecek çalışmalarla boşa çıkarılabilir.

Diplomasi çalışmalarında özgüce dayanmak önemli olmaktadır. Bu konuda Kürt Özgürlük Hareketi son iki yüzyıllık Kürdistan tarihinden sonuç çıkararak başından beri öz gücüne dayalı olarak mücadele yürütmektedir. Özgürlük Hareketini Ortadoğu'da bu kadar etkili kılan da bu gücüdür. Bundan dolayı ne bölge devletleri ne de uluslararası güçler Özgürlük Hareketini piyon olarak kullanamıyorlar. Ancak Kürdistan halkı adına ortak bir karar organının oluşması ve bu organ aracılığıyla Kürdistan adına diplomasi yapılması için Demokratik Ulusal Kongre'nin pratikleşmesi gerekmektedir. Böyle bir Kongreyle devletlerin Kürdistan'a yönelik siyasi ve diplomasi oyunları boşa çıkarılırken, iç diplomasi de önemli bir mesafe kat edilmiş olup, Kürdistan'ın demokratikleşmesinde ve özgürleşmesinde önemli bir adım atılmış olur. Bu adım Demokratik Ortadoğu Federasyonun gelişmesinin ayak sesleri olabilir.

Kaynaklar

1- Abdullah Öcalan, *Demokratik Uygarlık Manifestosu*, 5. Cilt, Amara Yayıncılık

2- Mehrdad İzady, *Kürtler*

3- Abdullah Öcalan Sosyal Bilimler Akademisi, *Demokratik Ulus Diplomasisi* (Broşür)

İçindekiler İçin Tıklayınız

Tükenmiş Toplum Sendromu: Pireleşme

Ayhan Kavak

"En aydınlık odalar dışkının gizli malikâneleridir!" (Adorno)

Çin mitolojisinde Pan Gu adlı bir yaratıktan bahsedilir. Pan Gu her gün on ayak büyürmüş. Büyüdükçe büyümüş ve sonunda ölü vermiş Pan Gu. Ölümünün ardından bedeninin kimi parçalarından dünya oluşmuş. Bir gözü Güneş, öteki gözü de Ay'a dönüşmüş. Sesi gök gürültüsü, soluğu da rüzgâr… Pan Gu'nun pirelerinden de insanlar oluşmuş meğer…

Şayet günümüzü anlatabilecek bir kavramsallaştırma arayacaksak; Çin mitolojisindeki PİRELEŞME mevhumunda karar kılmak bize doğrultu vermeye yetebilir. Zira kapitalist modernitenin toplum ve bireye reva gördüğü rol model ancak pireleşme formuyla örtüşür. Hegemonik zihniyetin tahakküm ve boyunduruk kurmada içine doğulmuş toplumu kuşatması söz konusudur. Toplumun doğasından sıyrılıp soyutlanması uğruna yürürlüğe konulan kötülük sınırsızca tatbik edilirken, insanın doğal yaşam serüveni de kaybettirirler. Kaybettirilen insan toplumsal düzlemde seyreden bir kaçışa sevk edilir. Toplumdan ve insanın insandan kaçışıdır, yaşanan. Dolayısıyla hedeflenmiş olan pireleşme hayata geçirilir. Nitekim toplumun içine düşürüldüğü anlamsızlık ummanında yitirilen insanlıktır. Yüzeysellik diz boyudur. Hakikatinden kaçan insanlık, önüne getirilen-çıkarılan sınırları aşamayan düşlemerle yetinir ki, toplumsal sorumluluğundan kaçabilsin. Kaçan insan hegemonik zihniyetin ağlarına daha güçlü takılır. Böylesi yönelimin ve kuşatılmanın sonucu son iki yüz yılda daha bir belirginlik kazanmıştır. İktidarca zerk edilen ilacın (gerçekte zehir) dozunu arttırırcasına bilinç çarpıklığı toplumsal yapılara egemen kılınmaya çalışılırken, özne robotik bir varlığa indirgenmiştir. İktidar güçlendirdiği-tahkim edildiği oranda, toplumu siniri alınmış lop ete dönüştürür. Serencamında da hakikatten-anlamdan yoksullaştırılmış birey olgusu karşımıza çıkar. Bu doğallığını kaybeden bireydir. İnsan insandan, insan toplumdan, sorumluluktan, özünden, çözümden ve gerçekliğinden kaçar. Habire yalıtır kendini. Elbette bu yalıtımın müsebbibi dünyanın zenginliklerini talan eden kapitalist modernitedir. Her şey sisteme entegre edilme üzerine kurgulandığından, yalıtılan bireye uygulanan son işlem omurgasızlaştırma olmaktadır.

Absürt tiyatro oyunu misali bir durum var karşımızda. Yaratılmış anlamsızlık adeta spontane uyaranlarla yürürlüktedir. Mevcut tablo, muktedirler nezdinde rasyonel bir içerikken; "hedef kitle" diye tabir ettikleri toplum ve bireye empoze edilen irrasyonelliğin olağanlaştırılması edimidir. Bundan dolayıdır ki "kaçış" olgusu, hegemonik zihniyetin egemen kılınmasında önem arz ettiğinden sürekli özendirilmiştir. Böylelikle sistem kendini saklı tutarken, tehdit diye addettiklerini eliminize edilmiş pozisyonda tutar. Hegemonlar sömürgelikte sınır tanımazlar; daha fazla kar elde etmek uğruna her şeyi nesneleştirir ve ötekileştir. Şayet insan özünden koparılmışsa pelteleşmesi de başarılırmış olur. Ötesinde ise ayar verileceklere istedikleri biçimde, oyun hamuru misali şekillendirmeye koyulmaktır.

Kaybettirilen insan hiçlikte hapsolur ve sistemin sunduğu "tüketim toplumu" furyasında sahte-sanal tatmin duygular karmaşası içerisinde "mutlu" olduğunu, mutluluğa erdiğini esrik ruh haliyle dillendirir. Oysa çevresine çizilen çemberin ayırdında değildir. Şizofrenik yarılma yaşadığından içine itildiği bunalımın anaforunda debelenir. Hakikatten uzaklaşan bir ruh halinden ötürü arayış ve sorgulama yetileri dumura uğratıldığından, önüne sürülenleri sorgusuz sualsiz kabul yoluna gider. Biat kişiliğinin şekillenmesi de böyle girizgah yapar. Toplumsal hakikaten uzaklaşıldıkça da simülasyonlar ağırlık kazanır. Bunalımın yanı sıra tatminsiz bir özne-nesne yaratılmış olunur.

Tüketmeye şartlanmış insan çabuk sıkılır ve daima yeni hazları bulabileceği iktidarca telkin edilir; yeni elbise, yeni telefon, araba, ev, tatiller ve bilcümle moda diye faş edilir. Reklam bombardımanlarıyla da zihinlere nakşedilen tatminsizlik duygusu olmaktadır. Öyle bir ortam yaratılmış ki, bir günü diğerini tutmayan, birbiriyle çelişen düşünceleri ifade eden toplumun düştüğü mecra kinik bir kuşatmada yitiklerdedir. Yapısal kodlar tanımlanmaz düzeydedir. Muktedirlerce oluşturulan sürdürülebilir sistem bünyesinde algılanan böylesi duruşlar, işlenmiş mamul ürün piyasasında orta yere saçılır. Elbette mamul ürün imi-cimi kalmamış özne olmaktadır.

Hakikatin çarpıtılması için oluşturulmak istenen toplumsal algı yönetimini kalıplara dökme de bireysel kurtuluş efsanelerini süreklileşen bir seyirde üretmede ellerinden geleni yapan garabet sistem var karşımızda.

Muktedirler nezdinde, aslolan iktidara itiraz etmeyecek insan ve toplum yaratmayı başarmaktır. Böylelikle kapitalist modernitede kötülük odağı sömürü sistemini daha bir pekiştirir. Nesneleştirilmiş öznenin düşünce ve duygu dünyası deformasyona uğratılmıştır. Haliyle tatminsizlik ve bunalımdan sıyrılmanın yol ve yöntemleri egzotik öğretilerde bulunmaya çalışılır. İnsan "kişisel liderlik-başarı kazanım" safsatalarıyla olmadık yönelimler içerisinde sanki stoik dinginliğe kavuşmuşçasına sahte arayışlara sevk edilir. İşte kaçışın yarattığı sonuç bu olmaktadır.

Kültür endüstrisinde asıl yapılan, insanların arzuladıkları şeylere erişimleri değildir. Bilakis önüne konulmuşu tüketmeye yazgılanmaktır. Yaptırılmak istenen, tatminsiz ruh halinden çıkış yolunu, hegemonun işaret ettiği vektörel veçhede yürümekte bulmaktır. Kültür endüstrisi toplumu aldatmayı ilke edinmiştir; ona göre herkes tüketicidir. Tüketildikçe kasalara giren para hegemonu daha da palazlandırır. Aldatma uğruna daima tüketici pozisyonunda tutulan kitleler, doyumsuzluk kıskacında akıl tutulmasından mustarip hale getirilirler.

Kapitalist modernitede ruhu kaybettirilmiş beden olgusu başat konumda tutulur. Beden teşhir malzemesidir! Belirledikleri standart ölçüler çerçevesinde sanatsal gösterilerden tutalım podyumlara kadar, magazinleştirmeden nasiplenen her şey PR (Halkla İlişkiler) çalışmalarına maruz bırakılarak, reklam faaliyetleri ile desteklenip imrenilme ve ulaşılması gereken hedef veya rol model olarak esas alınmaya çalışılır. Böylece hegemonun sermayesine sermaye eklenmesinden dolayı daha fazla kâr elde edilmesi hız kazanmış olur. Aslında tüm yapılanlar hayatın doğal akışına terstir. Hayat bedene, metaya indirgenmiştir. Ruhu kaybettirilmiş beden anlam pazarında fetiş malzemesidir. Bedeni "kusursuz kılma" adı altında güzellik salonları, moda evleri dolup taşar. Botoks, silikon taktırma, egzotik makyaj malzemeleri edinme çılgınlığı, iklimsel-modasal giysiler giymek çekiciliğin veya kusursuzluğun araçsallaşması haline getirilmiştir. Toplumsal algı yönetiminde rol model diye sunulana benzemek uğruna yüksek meblağlarda harcama yapılmasını teşvik edilir. İkonlaştırma, gösteri toplumunun tedavüle soktuğu işlevselliklerden olmaktadır. Ruhunu kaybetmiş bedeninin arzu ve istemleri özne olmadan önce gelmeye başlamıştır. Beden bile azadeleşir.

Andy Warhol'un "Bir makine olmak istiyorum" söyleminin metaforik anlamda da olsa yaşamsallığa kavuştuğu bir durumdan mustaribiz. Andy Warhol'un, "Bir gün herkes on beş dakikalığına ünlü olacak" deyişi de vardır. Makineleşme on beş dakikalık ünlü olma hatırınadır! Kısa bir ana bile tekabül etse, herkesin imrenilen ve parmakla göstereceği birine dönüşmek arzusuyla yanıp tutuşulması teşvik edilir. Haliyle gölgesini yitirmiş insanın biçimlendirilmesi tamamlanmak istenir. Toplumsal algı yaratma ve çürütülmüş, tükenmiş toplum oluşturma yolunda, insanlığın doğallığından koparılması edimi, sistemin bizatihi kendini kavi ve kalıcı kılması için olmazsa olmaz kabilinden bir zorunluluk olarak görülür. Tükenmiş toplum siyasasının oluşturulmasıyla pireleşme de sağlanır. Pireleştirilenler sürü toplumunun unsurlarıdır. Pireleşme matah bir şeymişçesine yayınlarda, reklamlarda ve tüm disiplinlerde imrenilecek bir imge boyutunda ele alınmıştır. Pireleşmeye meyletmek, doğallığını kaybetmiş insanlığın hastalıklara davetiye çıkarması anlamına gelir. Magazinel haberler ve reklam kampanyaları sonucunda, örneğin; bir mankenin vücut ölçülerini baz alıp para basma sektörüne dönüşmüş zayıflama diyetlerinde uygulamak veya estetik operasyonları adı altında olmadık yöntemlerden geçmek bedene eziyet etmeden

başka anlamı yoktur. Psikopatolojik arazların sıklaşması yetmezmiş gibi kaşektik insanların oluşumuna davetiye çıkarılır. Keza reklam bombardımanlarıyla özendirilen fast food yiyeceklerin tüketilmesi, genetiği bozulmuş sebze-meyve-tahıl ve diğer gıdaların başat olduğu yeme-içme kültürü obezleşmeyi arttırır. Tabi bunun yanı sıra kimyasal maddelere bulaşmış yiyeceklerin kanser oranını hayli arttırmış olduğu tespit edilmiştir.

Toplumsal algıların doğal akışından çıkarılmış olması içler acısı bir durumdur. Sömürü mekanizması her aşamada yürürlüktedir. İktidar sömürü alanını pekiştirirken; anlık tüketilip atılacak düzeye vardırılmış nesneler dünyasında, anlık tüketilen kimlikler de edinilir. Tüketilen kimlikler giysi niyetine çıkarılıp atılabilecek pozisyonda tutulma, toplumun tüm gözeneklerine nüfuz ettirilir. Bu birebir öznenin tükenişine tekabül eder. Öznenin tükenişi toplumun tükenmişliğiyle bir potada buluşur. Tükenmiş toplum sendromuyla sarmalanan bir süreç devreder…

Kürt Halk Önderi Abdullah Öcalan, kapitalist modernitenin sahip olduğu rasyonalite ve pozitivizmin "faşist sürü", "robot-mekanik insan", "simülasyondan ibaret yaşam" algılamalarına yol açtığını söyler. Kapitalist modernitenin cenderesinden -ki toplumun gaz ve talan ikliminden geçirilmesi söz konusu iken; toplum doğası da kısırlaştırılmaya uğratılıp adeta yapay bir kurgulamaya maruz bırakılmak istenir. Bunu toplumsal gözeneklerde boşluk bırakmamacasına ifade eder. Sömürü malzemesine dönüştürülerek bir denek hayvanı misali her türden işlemden geçirilen insanlık mevhumu kuşatılır ve neticesinde bilinç altlarında şizofrenik yarıklar oluşmasına neden olur. Burada daha açımlayıcı olabilmesi için Öcalan'a başvurmamız icap eder: "Başta üç (S)'ler seks endüstrisi, peşi sıra spor ve sanat-kültür endüstrileri geniş bir medyatik reklam kampanyalarıyla yoğun ve sürekli olarak duygusal ve analitik zekâyı bombalayarak, işlevsizleştirerek gösteri (temaşa eden) toplumun zihniyet fethi tamamlanmıştır. Bu toplum, teslim alınmaktan da daha kötü, dilediği gibi sistemin sevk ve idare ettiği toplumdur. Aslında faşizmin ilk gösteri toplum deneyimi yenilmedi. Elebaşları tasfiye edildi; fakat sistem kendini tüm topluluklara (soğuk savaş ve sonrasında) ulus-devletle ve küresel finans şirketleri ile egemen kıldı. Günümüzde ise tüm bu etkenlerle birlikte üç (S)'lerin seks, spor ve sanatın popülerleştirilip medyada sunulmasıyla toplam zihnen ve duygusal olarak daha da şartlandırılarak yürütülmesi ile kalıcılık ve kabul edilebilirlik kesinleştirmeye çalışır." (Abdullah Öcalan, Demokratik Uygarlık Çözümü, 2. Cilt, Amara Yayıncılık)

İlk çıkışlarında doğa ve topluma açıklamak, hayatın anlamını açıklığa kavuşturmak olan sanat, edebiyat, felsefe, bilim ve bilumum disiplinlerin iktidarın sömürü sisteminin araçsallığına evrilmesi hazin bir tabloyu karşımıza çıkarır. Burada üç (S)'lere kısa da olsa değinmek açımlayıcı olacaktır. Kapitalist modernitede beden olgusuna değinmiştik. Kadın, "metanın kraliçesidir"dir. Kadın, çocuk veya erkek fark etmez; her şeyin pornografik hale getirmesi durumu yaşamsallaştırılmıştır. Zihniyet hegemonyasının sirayet ettiği ortamda pompalanan bedenler cinsiyet objesinin algısı iken, kara para aklamadan tutalım mafyatik hesaplaşmalara kadar olan her şeyde kirlilik ve düşkünlük barındıran bir sektör haline getirilmiştir. Aynı zamanda derin devlete finansman temin edilen yerlerden biri de seks endüstrisidir.

Sporda bununla paralel seyreder. Uyutma, uyuşturma, muazzam büyüklükte para döngülerinin gerçekleştiği spor olayı, toplumsal duyarlılıkların ötelenmesi için gündem değiştirici düzeyde seyreder. Sistemin bizatihi kendini kalıcı kılması uğruna teşvik edilen ve reklamlarla cazibeli hale getirilen bir ortam yaratılmıştır. Global ölçekte fanatikçe stadyumlara doluşmak veya ekranlara kilitlenip futbol müsabakalarının izletilmesi buna en büyük örnektir. Değil mi ki, kaçışın en büyük argümanlarından biri de spor sektörü bataklığına saplanmaktır. Bir de sanat var elbet; normalinde sanatın kaynağı toplum olmaktadır. İnsandan insana ulaşan ve sezgisellik barındıran sanatsal etkinliklerdeki anlatım temaları toplumsallıkla ifadeye kavuşur. Sanat yoluyla ortak bilincin sürekliliği sağlanır. Fakat kapitalist modernite içi boşaltılmış bir sanat-edebiyat ve kültür olgusunu bireye devreder. Mevcut dallar popülerleştirilmiştir. Artık kullanım amacı değişmiştir; kitleleri aldatma, uyutma ve uyuşturma üzerine kurgulandırılmaktadır. Üç (S)'lerle birlikte insan her açıdan "Pavlov'un

Köpeği" misali şartlı reflekslerle tepki vermeye koşulmuştur. Her şeyi sanallıkta bulmanın belletildiği sosyolojik bir vaka mevcuttur. "Göğe baktıktan sonra babasına, 'Baba, ay neyin reklamı acaba?' diye soran çocuk, biçimsel akıl çağında insanla doğa ilişkisinin düştüğü durumun tipik bir göstergesidir…" (Max Horkheimer, Akıl Tutulması) Aslında sağanak yağmurmuşçasına faş edilen reklamlar neticesinde her şeyin alınıp-satılacak bir meta olduğu algısı bilinçlere kazdırılmıştır. Kapitalist modernitede her şey değerlendirilip satılığa çıkarılmıştır. İnsanların acıları, ökeleri ve umutları bile şayet para edecekse, mutlaka değerlendirilmeye tabi kılınacaktır. Örneğin, geçmişte sistem açısından "potansiyel tehdit" diye addedilmişler; ölümlerinin ardından metaya dönüştürülüp piyasaya sürülmeleri sıradanlaşmış uygulamalar haline gelmiştir. Öznenin tükenişi ve tüketilmesidir yaşanan. Zihniyet dünyasını mephistoya (iktidar ve devlete) teslim etmiş faustyen insanlar elbette bilinç yoksunluklarını dert etmeyeceklerdir. Zira duygu ve düşüncelerinin yanı sıra davranış ve hareketlerde de pireleştirmeden mustarip olunmuştur.

Bilinç çarpıklığı o denli geliştirilmiştir ki, kanserleşmiş sözcükler toplumsal düzlemde yaygınlaştırılmaya sürülmüşlerdir. Kullanımdaki kanserli sözcük ve primitiflik barındıran cümlelerin içselleştirilmemiş olması bile sistemin yol açtığı tahribatlara örnek teşkil eder. Özellikle reklam sektörüyle birlikte sayısız insan, anlamadıkları, altını doldurmadıkları suni söylemleri kalıplaşmış deyim niyetine kullanır oldu. Zaten reklamların gerçek başarısı, böylesi pratikleri topluma sirayet etmesini sağlamadan geçmekte. Bundan sonrası da bakir topraklara indirgenmiş toplum ve bireyden "verimli hasat" elde etmelerine kalıyor.

Hasılı, kapitalist moderniteyle birlikte zihinsel hegemonya kurulumu daha bir sofistike hale dönüşerek günümüze taşınmıştır. Tüketim toplumundan tükenmiş toplum yaratma emelleri devrede tutulmaya devam etmektedir. Muktedirler insanı meta gibi görmeyi olağan saymışlardır. Tıpkı kimi metaller gibi insan da hegemonun işliğinde haddeden geçirilmektedir. Nasıl ki metalin paslanmamasını sağlamak için galvaniz banyosunda çinkoyla kaplanıyorsa, özne de iktidarın işine geldiği şekilde "bozulmaması" yani biat düzleminde seyretmesi uğruna galvanizlenmeden geçirilir. Topluma dayatılan galvanizlenmedir!

Kapitalist modernitenin yarattığı aurada, güvencesizlik sarmalı tükenmişliği pompaladığından, toplumsal miyoplaşmada da sıradanlık hâkim kılınmıştır. Tükenmişlik sendromundan-pireleşmeden hallice insanların bilinçleri kırk yamalı bohçaya dönüşmüştür. Kendi iradeleriyle düşünemez halde, yaşama pamuk ipliğiyle teyellenmiş gibidirler.

Simülaklar baskın zihniyet kalıpları şeklinde topluma dayatılırken; iktidar çöplüğünde başat konuma gelen taklit olmaktadır. Sistem, insan ve toplum diyalektiğini erozyona uğratmıştır. İnsan, oluşturulmuş toplumsal algıyla metalaştırılmıştır. Teşrih masasında kendini yaratan değil, kaybeden insan müsveddesidir artık.

Güvencesizlikle debelenen özne, nesneleşmiştir; erk'in işaret ettiği vektörel veçheyi tek güvence diye telakki ederken, bizatihi kendisiyle yüzleşmekten korkar ve kaçıştan medet umar… İnsanlık aynılaşmış zihniyet kalıbında pireleşirken, oluşmuş toplumsal algı yönetimi, hegemonun çizdiği çerçevede seyrettiği unutulmamalı. Bu yüzden kirlenme ve kötülük sirayet ettirilmiştir toplumsallaşmış insanlığa.

Ve kader niyetine yutturulanlara inat karşı gelmek, sorgulamak ve çözüm yöntemini eylemselleştirmek zaruriyet arz etmektedir…

İçindekiler İçin Tıklayınız

Kaynakça

1- Abdullah Öcalan, *Demokratik Uygarlık Çözümü Seti*, Amara Yayıncılık

2- Max Horkhimer, *Akıl Tutulması*, Metis Yayınları

3- Sibel Özbudun, *Antropoloji Gözüyle; Sınıf, Kültür, Kimlik Yazıları*, Ütopya Yay.

4- Avşar Timuçin, *Düşünce Tarihi*, 1. Cilt, Bulut Yayınları

5- Theodor W. Adorno, *Kültür Endüstrisi*, Metis Yayınları

6- Zygmunt Bauma, *Postmodernlik ve Hoşnutsuzluk*, Ayrıntı Yayınları

7- Jean Baudrillard, *Kötülüğün Şeffaflığı*, Ayrıntı Yayınları

8- Julia Kristeva, *Ruhun Yeni Hastalıkları*, Ayrıntı Yayınları

9- Renata Salecl, *Seçme İkilemi*, Metis Yayınları

10- Dr. Ayhan Kavak, *İnkâr*, Ar Yayınları